

НЕБЕ И АД

Емануел Сведенборг

1758 г.

www.angeli-raja.eu
www.angels-heaven.org

За Небето и неговите чудеса и за Ада според видяно и чуто

(ЛОНДОН, 1758 ГОДИНА)

Съдържание

Част I За Небето

1. Господ е Бог на Небето
2. Божествеността на Господ създава Небето
3. Господнята Божественост на Небето е любов към Него и обич към ближния
4. Небето е разделено на две царства
5. Има три небеса
6. Небесата се състоят от безброй общества
7. Всяко общество е Небето в по-малък вид и всеки ангел - в най-малък
8. Небето в цялост представя един човек
9. Всяко общество на небесата представя един човек
10. Всеки ангел има съвършен човешки облик
11. Небето като цяло и във всяка част представя човека, което произтича от Богочовешкостта на Господ
12. Събрано от „Небесни тайни“ за Господ и за Неговата Богочовешкост
13. Има съответствие между всичко на Небето и всичко в човека
14. Има съответствие между Небето и всичко земно
15. За Слънцето на Небето
16. Светлината и топлината на Небето

17. За четирите посоки на Небето
18. За промените в състоянието на ангелите на Небето
19. За времето на Небето
20. За представяното и явяваното на Небето
21. За одеждите, в които се появяват ангелите
22. За жилищата и домовете на ангелите
23. За пространството на Небето
24. За небесната форма, според която са устроени обществата и се извършва общуването
25. За управлението на Небето
26. За богослужението на Небето
27. За могъществото на ангелите на Небето
28. За речта на ангелите
29. За разговорите на ангелите с хората
30. За писмеността на Небето
31. За мъдростта на небесните ангели
32. За състоянието на невинност на ангелите на Небето
33. За състоянието на мир на Небето
34. За свързването на Небето с човешкия род
35. За свързването на Небето с човека посредством Словото
36. За това, че Небето и Адът произлизат от човешкия род
37. За езичниците или народите извън Църквата на Небето
38. За децата на Небето
39. За мъдрите и простите на Небето
40. За богатите и бедните на Небето
41. За браковете на Небето

42. За деянията на ангелите на Небето

43. За радостта и щастието на Небето

44. За необятността на Небето

Част II

За света на духовете и за състоянието на човека след смъртта

45. Всеки човек е дух по вътрешните си начала

46. За възкресението на човека от мъртвите и за влизането във вечния живот

47. След смъртта човекът е в съвършена човешка форма

48. След смъртта човек запазва всички сетива, паметта, мисълта и чувството на любов, които е имал на света, като напуска само земното си тяло

49. След смъртта човек е такъв, какъвто е бил неговият живот на света

50. Удоволствията от живота на всеки се превръщат след смъртта в съответствия

51. За първото състояние на човека след смъртта

52. За второто състояние на човека след смъртта

53. За третото състояние на човека след смъртта, което е състояние на наставляване на онези, които отиват на Небето

54. Никой не отива на Небето само поради прякото милосърдие

55. За това, че животът, който води към Небето, не е така труден, както се смята

Част III

За Ада

56. Господ управлява Ада

57. Господ не захвърля никого в Ада, а духът сам го прави

58. Всички от Ада са в злини и затова в лъжи поради любов към себе си и към

света

59. Що е адски огън и скърцане със зъби

60. За коварството и изкусните хитрини на адските духове

61. За вида, местоположението и множествеността на адовете

62. За равновесието между Небето и Ада

63. За това, че свободата на човека зависи от равновесието между Небето и Ада

Част IV

Събрано от "Небесни тайни" за свободата на човека, за въздействието и за духовете, чрез които стават общуванията

Послеслов

Принципът на Любовта и Мъдростта при Сведенборг и Петър Дънов - от Дейвид Лоримър

Въведение

1.

Там, където Господ говори за свършека на вековете, което е последното време според Църквата, в края на пророчеството за своите бъдещи състояния на любов и вяра, казва: „И веднага подир скръбта на ония дни, слънцето ще потъмнее, и месечината не ще даде светлината си, и звездите ще изпадат от небето, и силите небесни ще се разклатят; тогава ще се яви на небето знамението на Сина Човечески; и тогава ще се разплачат всички земни племена и ще видят Сина Човечески да иде на небесните облаци със сила и слава голяма; и ще изпрати Ангелите Си с гръмогласна тръба, и ще съберат избраниците Му от четирите вятъра, от единия до другия край на небесата.“ (Евангелие от Матей, 24:29-31). Онези, които разбират тези думи в буквалния смисъл, вярват, че всички събития според описанието ще се случат в последното Време, наречено Страшен Съд; не само че Слънцето и Луната ще се затъмнят и звездите ще започнат да падат, че ще се появи знак Господен на Небето и че Сам Той ще стане зрим сред облаци, а с Него - ангели с тръба, но също, според друго пророчество, че целият Видим свят ще бъде погубен, а сетне ще съществуват ново небе и нова земя. На това мнение са мнозина в Църквата днес. Но те не знаят тайните, които се Крият в единичните съдържания на Словото; в тях се съдържа вътрешен смисъл. Тези събития не бива да се разбират като природни и земни, каквито са по буквален смисъл, а като духовни и небесни. Ето защо смисълът не бива да се търси в множеството от думи, а във всяка дума. Словото е записано в чисти съответствия, така че в крайна сметка всяка дума съдържа смисъла. Какъв е той, може да се разбере от изложеното и записаното в „Небесни тайни“, а също и в обяснението за *Белия кон* от Апокалипсис. От този смисъл се разбира, че в горния фрагмент Господ говори за своето пришествие от облаци: Слънцето, което ще се затъмни, означава Господ като любов; Луната означава Господ като вяра; звездите означават познанията за добро и истинно, или другояче казано, за любовта и вярата; знакът на Сина Човечески в Небето е появата на Божията истина; земните племена, които ще заплачат, означават всичко добро и истинно, тоест, цялата любов и цялата вяра; пришествието на Господа от облаци със сила и слава означава пък Неговото присъствие в Словото и откровението; облаци означават Словото според неговия буквален смисъл, докато славата означава Словото във вътрешен смисъл; ангелите с гръмогласна тръба означават Небето, откъдето идва Божията Истина. Вече може да се прозре какво значат Господните думи: в сетните дни на Църквата, когато не ще има вече любов и вяра, Господ ще се яви в Словото като негов вътрешен смисъл и ще открие тайните небесни - тайни, които отсега нататък ще разкриваме постепенно - за Небето, за Ада, а също за живота на човека след смъртта. Макар че всичко това е описано в Словото, човекът на Църквата днес съвсем бегло познава Небето и Ада, да не говорим за живота след смъртта. Дори мнозина от онези, които са родени в Църквата, ги отричат, питайки се кой идва при тях, за да им ги разказва. Но за да не може това желание за отрицание, което властва сред знаещите много за света, да повлияе и поквари простите по сърце и по вяра, бе ми отредено цели тринадесет години да бъда едно с ангелите и да говоря с тях така, както говори човек с човека, а също да видя какво е на Небето и какво - в Ада. Сега вече ми е позволено да опиша видяното и чутото; надявам

се с това да проявя невежество то и да разсея безверието. Днес съществува такова непосредствено откровение, защото откровение е онова, което трябва да се разбира под Пришествие на Господа.

Част I

За Небето

1.

Господ е Бог на Небето

2.

*Първо трябва да се разбере кой е Небесният Бог: от това зависи всичко останало. Цялото небе признава за Бог на Небето не друг, а Един Господ; там казват, както Сам Той учи, че Той е едно с Отца, че Отец е в Него и Той е в Отца, че който вижда Него, вижда Отца, и че всичко свято произлиза от Него (Йоан 10:30, 38; 14: 9-11; 16:13-15). Често разговарях за това с ангелите и те постоянно казваха, че не могат да разделят на Небето Божественото на три, понеже знаят и усещат, че То е едно, като това „Едно“ пребивава в Господа. Също ми казваха, че онези, които идват от Църквата в света с идеята за три Божества, не могат да бъдат допуснати на Небето, понеже тяхното мислене блуждае от едното към другото, а там не подобава да мислиш три, пък да казваш едно. На Небето се говори онова, което се мисли, и се мисли онова, което се говори. Онези, които разделят Божествеността на три части, приемайки отделни идеи за всяка част, и без да ги съединяват в Единия Господ, не могат да бъдат приети на Небето. Като вземем предвид, че на Небето всяка мисъл е общение, то ако дойде някой, който мисли *три*, а казва *едно*, той веднага бива разпознат и отхвърлен. Все пак, нека да се знае, че всички, които в земния си път не са разделяли истинното от благото или вярата от любовта, в другия живот приемат, веднъж щом бъдат научени, небесната идея за Господ, който е Бог на вселената. Онези обаче, които са отделяли вярата от живота, тоест, не са живели според повелите на истинната вяра, ги очаква съвсем друго.*

3.

Онези от Църквата, които отричат Господ, признавайки само Отца, и са се утвърдили в тази вяра, остават извън Небето, където се почита само Господ; понеже не им се дава никакво небесно излияние, те постепенно се лишават от способност да мислят истината за каквото и да било; стават подобни на немите, или говорят безумия, или се спъват, ходейки, а ръцете им виснат и треперят, сякаш лишени от сили в ставите. Онези, които отричат Божественото в Господа и признават в Него само човешкото, като например социнианците, също са извън небето и се движат напред, малко надясно, спускат се в дълбините и по такъв начин са отделени от другите християни.

Някои казват, че вярват в невидима Божественост, наричана Същество на Вселената, от която всичко придобива съществуване, и отхвърлят така всяка вяра в Господ; те не вярват в Бог - за тях невидимото Божествено е също като природата в нейните първоначала, сред които не попадат вярата и любовта, нито мисълта. Те са захвърлени сред онези, които се наричат натуралисти. Друго е с онези, които са родени извън Църквата и се наричат езичници; за тях обаче ще говорим по — нататък.

* „Излияние“ (influxus) е основно понятие за Сведенборг. Истината и способността да се установява истината се изливат от Господа през небесата към човешкия разсъдък. - Б. р.

4.

Всички деца, които съставляват една трета от Небето, започват от знанието и вярата, че Господ е техен Отец, а след това, че Господ е всичко, бидейки Бог на Небето и Земята. Ще видим по — нататък как децата порастват в небесата и усъвършенстват своите мисли, достигайки чак до мъдростта и познанието на ангелите.

5.

Хората на Църквата не могат да се съмняват, че Господ е Бог на Небето: Сам Той учи, че *всичко, що има Отецът, е Негово* (Матей, 11:27; Йоан, 16:15) и *дадена Му е всяка власт на небето и на земята* (Матей, 28:18; Йоан, 17:2). Казано е „на небето и на земята“, понеже който управлява небето, управлява и земята - едното зависи от другото. Да управляваш небето и земята значи да приемаш от Него всяко благо, идващо от любовта, и всяка истина, идваща от вярата, това ще рече, цялата мъдрост и цялото познание, та дори всичкото щастие; накратко, вения живот. На това Господ учи, казвайки: „*Който вярва в Сина, има живот вечен; който пък не вярва в Сина, не ще види живот*“ (Йоан, 3:36). Или: „*Аз съм възкресението и животът; който вярва в Мене, и да умре, ще оживее. И всеки, който живее и вярва в Мене, няма да умре во веки*“ (Йоан, 11:25, 26) И по-нататък: „*Аз съм пътят и истината и животът.*“ (Йоан, 14:6)

6.

Имало духове, които, като живеели в света, изповядвали Отца, но за Господа мислели само като за различен от другите човек, и затова не вярвали, че Сам Той е Небесният Бог; ето защо им било позволено да се скитат, където поискат, и да търсят дали има друго небе, освен Господнето. Някое време се лутали, но напразно - нищо не намерили. Били от онези, които схващали небесното щастие като слава и власт, но не могли да се сдобият е това, което желаели; когато им казали, че Небето не се състои от слава и власт, те възнегодували и възжелали Небе, в което ще могат да господстват над другите и да се славят, както в света.

2.

Божествеността на Господ създава Небето

7.

Всички ангели заедно се наричат Небе, защото го изграждат; а онова, което се влива в ангелите и което те приемат, онова, което създава Небето в цялост и във всяка негова част, представлява произлизащото от Господ Божествено. Това идващо от Господа Божествено представлява благото на любовта и истината на вярата; следователно колкото повече добро и истина приемат те от Господ, толкова повече са ангели и толкова повече са Небето.

8.

На Небето всеки знае, вярва и даже усеща, че сам той нито желае, нито върши благо, че сам той нито мисли истината, нито вярва в нея, а това идва от Божественото, от Господа, че благото и истинното не са такива сами по себе си, понеже в тях няма живот от Божественото. Ангелите от вътрешните небеса ясно съзнават и чувстват въздействието на Господ и колкото повече го приемат, толкова повече се виждат като част от небесата, защото напълно са погълнати от любовта и вярата, от светлината на мъдростта и знанието и от небесна радост; понеже всичко гореспоменато произтича от Божествеността на Господ, която съдържа ангелското небе, следва, че Божествеността на Господ създава Небето, а не ангелите поради някакво тяхно качество. Ето защо в Словото Божие Небето е наречено Дом Господен и Негов Престол, а онези, които го обитават, се наричат живеещи в Господа. По-нататък ще се каже как Божествеността произтича от Господ и изпълва небесата.

9.

В своята мъдрост ангелите отиват още по-далеч, казвайки, че от Господ произлизат не само всяко добро и всяка истина, но също всеки живот. Думите си те потвърждават така: нищо не може да съществува от само себе си, но [само] от нещо предходно; следователно, всичко съществува от Първо, което ангелите наричат истинска същност на целия живот, като пак така и пребъдва, защото пребъждане значи постоянно съществуване; онова пък, което не се удържа чрез посредници, постоянно свързано с Първото, незабавно се разпада и изчезва. При това ангелите добавят, че съществува само един извор на живота, а Животът човешки е течащ от него поток, който, ако не бъде постоянно подхранван от своя извор, тутакси пресъхва. След това казват, че от този Единствен Извор на Живота, който е Господ, не произтича нищо друго освен Божие благо и Божия истина. Въздействащи на всички. Онези, които ги приемат с вяра и живот, обитават на Небето; които обаче ги отхвърлят или ги потискат, заменят Небето с Ада, защото обръщат доброто в зло, истината в лъжа, и живота в смърт. Животът идва от Господ, което [те] потвърждават така: всичко на света се отнася към благото и истината, като животът на волята на човека, който е живот на любовта, се отнася към благото, докато животът на разума на човека, който е живот на вярата, се отнася към истината. Щом всяко добро и всяка истина идват от Небето, значи от там идва и всеки живот. Вярвайки в това, ангелите отказват всяка благодарност за доброто, което вършат, негодуват и се оттегля, ако им го приписват. Чудят се как някой си вярва, че сам е мъдър, че сам върши добро. Онова добро, което ти вършиш за теб самия, те не наричат добро, защото е заради теб самия; добро заради самото него те наричат добро, произтичащо от Божественото, което създава Небето, защото това добро е сам Господ.

10.

Има духове, които, живеейки в света, са се утвърдили във вярването, че доброто, което правят, и истинното, в което вярват, им били изначално присъщи. Като вярват в това, те съзират в добрините си заслуги и претендират, че са справедливи. Такива духове не могат да бъдат допуснати на Небето; ангелите ги отбягват. Виждайки в тях или глупци, или крадци: глупци, защото все гледат себе си, а не Божественото; крадци, защото отнемат от Господ онова, което му принадлежи. Такива духове са против вярата, че Господната Божественост в ангелите е онова, което създава небесата.

11.

Сам Господ учи, че Той е във всички, които са на Небето и земята и че те са в Него: „Пребъдете в Мене, и аз във вас. Както пръчката сама от себе си не може да дава плод, ако не бъде на лозата, тъй и вие, ако не бъдете в Мене. Аз съм лозата, вие пръчките; който пребъдва в Мене, и аз в него, той дава много плод; защото без Мене не можете да вършите нищо.“ (Йоан, 15: 4-5).

12.

От тук може да се заключи. Господ обитава сред ангелите в онова, което е Негово; така Той е всичко във всичко небесно, поради това, че Благото, произтичащо от Него, е за ангелите Сам Той, понеже произтичащото от Него е Сам Той; следователно тъкмо доброто на Господ е ангелското небе, а не нещо друго, което им е присъщо.

3.

Господната Божественост на Небето е любов към Него и обич към ближния

13.

На Небето Божественото, произтичащо от Господ, се нарича, по причина, за която ще се говори подробно по нататък, Божия истина. Тази Божия истина се излива в небесата от Божията любов на Господ. Божията любов и значи Божията истина са сравними с лъчите на слънцето и светлината, идваща от там в света: лъчите на слънцето означават любовта, произлизащата от тях светлина означава истината от любовта. Поради съответствието, огънят означава любовта, а светлината означава произтичащата от нея истина. От това може да се види каква е онази истина, която произтича от Божията любов на Господа: по своята същност тя е Божието благо, съединено с Божията истина, и чрез тази връзка дарява живот на всичко небесно - също, както напролет и лете топлината на слънцето, свързана със светлината на земята, кара всичко да дава плод. Съвсем иначе стоят нещата, когато топлината не е съединена със светлината, т.е. когато светлината е студена - тогава всичко е вцепенено и изглежда мъртво. Онова Божие благо, което бе сравнено с топлината, представлява благото на любовта сред ангелите, докато Божията

истина, която бе сравнена със светлината, е онова, за което и от което съществува благо на любовта.

14.

Божественото, което създава Небето, е любов, защото любовта е духовно единение, обвързващо ангелите с Господ и помежду им; любовта ги съединява така, че всички те да изглеждат като едно цяло пред очите на Господ. Освен това, любовта е самата същност на всеки живот; ето защо, от нея идва както животът на ангела, така и този на човека. Всеки, който се замисли, би разбрал, че тя е вътрешното жизнено ядро на човека: когато любовта присъства, се възпламеняваш; когато любовта отсъства, изстиваш, а когато изобщо я няма, умираш. Значи, животът на всеки е такъв, каквато е неговата любов.

15.

На Небето има два различни вида любов - любов към Господ и обич към ближния; първата любов се намира в най-вътрешното, третото небе, а обичта към ближния обитава във второто, или средното, небе. И едната, и другата любов произтичат от Господа, и двете създават небесата. На Небето ясно се вижда как се различават и се свързват двата вида любов, но на земята това е смътно. На Небето под *обичай Господ* не се разбира това да Го обичаш като личност, а да обичаш идващото от Него благо; да обичаш благо означава да го желаеш и да го вършиш поради любов. Под *обичай ближния* не се разбира да обичаш онзи до теб като личност, а да обичаш истината, която идва от Божието слово. Да обичаш истинното значи пък да го търсиш и да го желаеш. От тук става ясно, че тези два вида любов се свързват и различават така, както благо и истинно. Но това трудно се разбира от човек, който не знае какво е любов, какво е благо и какво е ближен.*

** За общ преглед на трите небеса виж 29-40. - Бел.ред.*

16.

На няколко пъти говорих за това с ангелите, които се чудеха, че хората на Църквата не знаят, че да обичаш Господ и да обичаш ближния значи да обичаш благо и истината и да ги вършиш по своя воля; обаче хората могат да знаят, че всеки доказва любовта си към другия, търсейки и вършейки онова, което другият желае, и че така съществува взаимната обич; че ако човек се свързва с друг само защото го обича, но постъпва против волята му, това всъщност не е любов. Освен това те биха могли също да знаят, че благо, което произтича от Господ, е Негово подобие, защото Сам Той е в благо, че онези, които изграждат своя живот според благо и истинното, са подобни на Господ и се свързват с Него. Да желаеш нещо означава да обичаш да го правиш. На това учи Господ в Словото, казвайки: „Който има заповедите Ми и ги пази, той е, който Ме люби; онзи, който Ме люби, възлюбен ще бъде от Отца Ми; и Аз ще го възлюбя и ще му се явя Сам.” (Йоан, 14:21,23). „Ако спазите Моите заповеди, ще пребъдете в любовта Ми” (Йоан, 15:10,12).

17.

Всички преживявания на Небето доказват, че Божественото, което идва от Господа, което изгражда небесата и което се влива в ангелите, е любов; всички небесни обитатели, бидейки форми на обичта и любовта, се явяват в неопишуема красота, като любовта струи от лицата им, от думите им, от всяка подробност на техния живот. Освен това, от всеки ангел и от всеки дух произлизат духовни жизнени сфери, които ги ограждат. Чрез тях се разпознава, дори на голямо разстояние, какви са те относно любовта, защото тези сфери произтичат от живота на чувствата и от тук на мислите, или от живота на любовта и, значи, на вярата. Тези сфери, идващи от ангелите, са толкова пълни с любов, че влияят на вътрешния живот на онези, в близост до които се намират. Няколко пъти аз също ги долавях и те ми влияеха. От любовта извира животът на ангелите, което личи по това, че всеки в отвъдното се обръща с лице към своята любов. Онези, които живеят в любов към Господ и обич към ближния, се обръщат постоянно към Господ; онези, които живеят в себелюбие, се отвръщат от Него. Това важи независимо накъде се обръщат телом, защото в другия живот пространствата изразяват вътрешното състояние на духа, като посоките там не са определени както на света, а зависят от това, накъде гледаш. Не ангелите се обръщат към Него, ами Той привлича към Себе си обичащите да вършат онова, което има в Него своя източник. Повече за това обаче по-нататък, където ще се говори за пространствата в другия живот.

18.

Причина Господното Божествено на Небето да бъде любовта е, че тя представлява носител на всичко небесно -мира, мъдростта, познанието и щастие. Любовта приема всичко, което ѝ подхожда, желае го, търси го и по своя воля го придобива, понеже постоянно се стреми към обогатяване и към усъвършенстване. Това е известно дори на човека, понеже при него любовта сякаш проучва и черпи от спомените онова, което ѝ съответства, като го свързва и поддържа във и около себе си; в себе си, за да го притежава, около себе си, за да ѝ служи; онова, което не ѝ съответства, тя отблъсква и унищожава. Че любовта е способна истинно да възприема онова, което и подхожда, а също така, че желае да се свърже с него, е съвсем явно за дошлите на Небето; макар съвсем обикновени на света, влизайки в обществото на ангелите, те достигат ангелската мъдрост и небесното щастие, защото обичат доброто и истинното заради самите тях и ги посвяват в своя живот: ето защо им се дава да приемат Небето с цялата му неизречимост. Онези, които живеят в любов към себе си и към света, нямат такава възприемчивост към небесното; те се отвръщат от него, отхвърлят го, при първия си досег до него отбягват, за да се свържат с онези от Ада, обзети от същата любов, като тяхната. Някои духове се съмняваха, че небесната любов е толкова пълна, искаха да разберат дали действително е така; ето защо те бяха приведени в състояние на небесна любов, а след премахване на препятствията бяха изнесени напред, към ангелските небеса. От там разговаряха с мен, казвайки, че усещат вътрешно щастие, което думите не могат да изразят, и съжаляваха, че ще трябва да се върнат в предишното си положение. Други пък са възнесени на Небето и колкото по-надълбоко или по-нависоко са, толкова по-надълбоко и по-нависоко проникват в мъдростта и познанието, стават способни да разберат онова, което преди им е било напълно непонятно. От тук става ясно,

че любовта, идваща от Господ, е приемник на Небето и на всичко, което се намира там.

19.

Любовта към Господ и обичта към ближния съдържат всички Божии истини; това може да се установи от думите, които Сам Той казва за едната и другата любов: Възлюби Господа, Бога твоего, с всичкото си сърце, и с всичката си душа, и с всичкия си разум: тази е първа и най-голяма заповед; втора, подобна ней, е. Възлюби ближния си като себе си; на тия две заповеди се крепи целият закон и пророците." (Матей, 22:37-40). Законът и Пророците са цялото Слово, следователно, цялата Божия истина.

4.

Небето е разделено на две царства

20.

Понеже на Небето има безкрайно разнообразие и нито едно общество не е напълно подобно на другите, даже нито един ангел - на друг, то небето е разграничено на общо, особено и частно. Предвид на общото има две царства, видово има три небеса, за частното пък има неизброими общности. Отсега нататък ще се говори за всяко от тях поотделно. Наричат двете части на цялото „царства“ понеже Небето бива наричано „Божие царство“.

21.

Ангелите приемат в себе си Божественото, произтичащо от Господ; онези от тях, които го приемат по — навътре, се наричат небесни ангели, докато другите, които го приемат по-малко навътре, се наричат духовни ангели. Затова Небето се дели на две царства: едното е наречено небесно царство, а другото - духовно царство.

22.

Онези ангели, образуващи небесното царство, които приемат по — навътре в себе си Божествеността на Господ, се наричат вътрешни или висши ангели; затова самото небе, което те изграждат, се нарича вътрешно или висше. Което се нарича висше и низше, е същото, което се нарича вътрешно и външно.

23.

Любовта, обгръщаща ангелите от небесното царство, се нарича небесна, а любовта, властваща над онези от духовното царство, се нарича духовна: небесната любов е любовта към Господ, а духовната любов е обичта към ближния. Понеже всяко благо идва от любовта (ако някой обича нещо, за него то е благо), благо в едното царство се нарича небесно, благо в другото - духовно. От тук става ясно, че двете царства се различават така, както

благо на любовта към Господа се различава от благо на обичта към ближния. Тъй като първото благо е вътрешното благо, а първата любов е вътрешната любов, небесните ангели следователно са вътрешни ангели и се наричат висши.

24.

Небесното царство бива наричано също така царство на Свещенството Господне, което в Словото се назовава „Негова обител“, докато духовното царство се нарича царство на Неговата власт, а в Словото - Негов Престол. Според небесната Си Божественост, Господ се назовава на света Исус, а според духовната Си Божественост - Христос.

25.

Ангелите от небесното царство Господне далеч превъзхождат по мъдрост и слава онези от духовното царство; причината е, че приемат по — навътре Божествеността на Господ; живеят в Божията любов, те са по-близки до Господ и са по-свързани с Него. Тези ангели са такива, защото са приемали и приемат Божиите истини пряко в своя живот, а не, както духовните ангели, първо в паметта и мисълта. Затова истините са изписани върху сърцата им, те ги постигат и сякаш ги съзират в себе си, без никога да разсъждават относно тяхната истинност или неистинност. Ето как са описани от Иеремия: „Ще положа Моя закон във вътрешността им и ще го напиша в сърцата им. И няма вече да учат един другия, брат брата и да Говорят. „познайте Господа“ защото те всички, от малък до голям, сами ще Ме знаят“ (Иеремия, 31:33,34). Исая ги нарича „научени от Господа“ (Исая, 54:13). Господ учи, че научените от Бога са научените от Господа (Йоан 6: 45,46).

26.

Казва се, че те по мъдрост и слава са преди всички останали, тъй като са приемали и приемат Божиите истини пряко в живота; още щом като ги чуят, те веднага ги възжелават и осъществяват на дело, без да ги пренасят в паметта, щото след това да разсъждават относно тяхната достоверност. Такива същества веднага узнават. чрез влияние от Господ, дали истината, която чуват. е действително истина. Тъй като Господ въздейства пряко на волята на човека, а чрез волята също и на неговата мисъл; или иначе казано, Господ въздейства пряко на благо, а чрез благо на истината, защото благо наричат присъщото на волята, и от там - на делото, а истина наричат присъщото на паметта, и от там - на мисълта; дори всяка истина се обръща в благо и посява любов, щом преди това прониква във волята. докато обаче истината пребивава само в паметта, а също и в мисълта, тя не става благо, не живее, не се усвоява от човека, понеже той е човек по силата на Волята и от там по силата на разума, а не по силата на разума, отделен от волята.

27.

Поради наличието на такава голяма разлика между ангелите на небесното царство и ангелите на духовното царство, те нито живеят заедно, нито пък имат пряко общение; дадено им е да общуват чрез междинните общества,

които се наричат небесно — духовни. Чрез тях небесното царство прелива в духовното; следователно Небето, макар разделено на две царства, винаги остава единно. Господ Винаги предоставя такива междинни ангели, чрез които се осъществяват общуването и свързването.

28.

Понеже нататък ще се говори за ангелите от двете царства, тук техните особености ще бъдат пропуснати.

5.

Има три небеса

29.

Има три небеса, които са много различни едно от друго: вътрешно или трето, средно или второ и крайно или първо. Те са разположени едно след друго и взаимозависят, както при човека най-високо е главата, по средата е тялото и накрая краката, Ил така, както при дома се съотнасят най-високата, средната и най-ниската части. По същия ред произтича и низхожда Божественото от Господ; поради нуждата от ред, небето е разделено на три части.

30.

По подобен начин са подредени вътрешните начала на човека, които са неговите съзнание и душа; те са вътрешно, средно и крайно, понеже в човека, докато бивал сътворен, били събрани всички Божии порядки, така че човекът пресъздал във форма Божия порядък, ставайки от тук умален образ на небето. Следователно човекът общува с небето посредством вътрешните начала, и след смъртта отива при ангелите на вътрешното, средното и външното небе, според това колко е приемал Божието благо и Божията истина от Господ, докато е живял на света.

31.

Божественото, което произтича от Господ и се влива в третото или Вътрешно небе, се нарича небесно Божествено и ангелите, които обитават там, се наричат небесни ангели; Божественото, идващо от Господ, приемано на второто или средното небе, се нарича духовно Божествено, и тамошните ангели са духовни ангели; Божественото, произтичащо от Господ и приемано във външното или първото небе, се нарича природно. Но неговото природно не е от природата, а съдържа небесно и духовно, като се нарича природно - небесно и природно - духовно; ангелите там са природно - небесни и природно - духовни. Онези, които получават Влиянието на Господа от средното или второто небе - духовното, се наричат природно - духовни, докато природно - небесни се наричат онези, които го приемат от третото или вътрешното небе, което е небесното. Тези два вида ангели се различават, но все пак непрестанно изграждат едно единно небе, тъй като се намират на едно и

също равнище.

32.

Всяко небе има вътрешна и външна част: ангелите, които обитават вътрешната част, се наричат вътрешни ангели, докато онези, които обитават във външната част, се наричат външни ангели. Вътрешното и външното на небесата, или във всяко небе, се отнасят така, както волята и разума при човека: вътрешното отговаря на волята, а външното на разума; всяка воля има свои разум, едното не може без другото. Волята може да се сравни с огъня, докато разумът може да се сравни с неговата светлина.

33.

Нека се знае, че вътрешните начала на ангелите определят дали те ще обитават едното или другото небе; колкото повече вътрешните им начала са отворени към Господ, толкова повече те стават част от вътрешното небе. Във всеки ангел, дух и човек има три степени на вътрешните начала. Онези, които са открити в третата степен, обитават вътрешното небе; онези пък, които са открити във втората или първата степен, обитават средното или крайното небе. Вътрешните начала се откриват за приемане на Божието благо и Божията истина: онези значи, които са докоснати от Божиите истини и ги приемат постоянно в живота, т.е. Във волята и в делата, се намират във вътрешното или третото небе, защото са възприели благо то чрез влиянието на истинното. които обаче не ги допускат веднага във волята, а първо в паметта и в разума, откъдето ги желаят и вършат, обитават второто или средното небе. Онези пък, които живеят нравствено и вярват в Божественото, без да се грижат много за учеността, обитават първото небе. От тук може да се установи, че състоянието на вътрешните начала изгражда Небето и то не е извън всеки, а вътре в него; Господ учи на това: „*Царството Божие няма да дойде забелязано, и няма да кажат: ето, тук е, или: на, там е. Понеже ето, царството Божие вътре във вас е*” (Лука, 17:20, 21).

34.

Всяко едно съвършенство нараства навътре и намалява навън, понеже вътрешното е по-близо до Божественото и само по себе си по-чисто, докато външното е по-отдалечено от Божественото и само по себе си по-грубо. Ангелското съвършенство се състои от разум, мъдрост, любов и всяко благо, а от там и от щастие, но не от щастие без разум, мъдрост, любов и благо; щастиято без тях е външно, не вътрешно. Тъй като вътрешните начала при ангелите от Вътрешното небе са отворени в трета степен, тяхното съвършенство превъзхожда онова на ангелите от средното небе, чието Вътрешно е отворено във втора степен; по същия начин съвършенството на ангелите от средното небе надминава онова на ангелите от крайното небе.

35.

Понеже е налице такава разлика, ангел от едното небе не може да влезе при ангели от друго небе, т.е. онези от долните небеса не могат да се качват, а онези от горните небеса не могат да слизат. Който започне да се изкачва от

долното небе, обзема го безпокойство, стигащо до страдание; той не може да види онези от другото небе, а още по-малко да говори с тях; който слиза от горното небе, той се лишава от мъдрост, заговорва несвързано и изпада в отчаяние. Някога духове от крайното небе, които още не били научени, че Небето е вътре в ангелите, вярвали, че ще достигнат висшето небесно щастие, щом се качат на небесата, където те обитават. Било им дадено да влязат при тях, но когато го сторили, не видели никой ангел, колкото и да търсели, макар че там имало голямо множество. Понеже техните вътрешни начала не били отворени, както вътрешните начала на тамошните ангели, те били незрящи. Много скоро изпитали такава силна болка в сърцето, че почти не знаели, живи ли са още или не; ето защо веднага се завърнали на небето, откъдето били дошли, радостни, че са пак при своите, обещавайки си в бъдеще да не възжелават нещо по-високо от онова, което им подобава. Видях и пришълци, слезли от висшето небе, които бяха дотам лишени от своята мъдрост, че не знаеха кое небе е тяхното. Но това не се случва, когато Господ издига някои ангели от низшето небе до висшето, за да видят тамошната слава, което често става. Тогава те се подготвят отнапред и се съпровождат от междинни ангели, чрез които общуват. Това показва, че трите небеса много се различават едно от друго.

36.

Онези, които обитават едно небе, могат да се обвързват с всеки там, както поискат; тяхното задоволство от съюзяването зависи от сродствата на благата, в които пребивават; обаче за това ще стане дума в следващите глави.

37.

Макар че небесата са разделени така, щото ангели от едно небе да не могат да имат общение с ангели от друго, все пак Господ съединява всички небеса в едно чрез Своето непосредствено и опосредено въздействие: чрез непосредствено Въздействие от Себе Си Самия върху всички небеса, и чрез опосредено въздействие от едно небе върху друго. Това е така, за да бъдат трите небеса едно цяло и всичко - от Първото до последното - да е свързано, да няма нищо извън връзката; онова пък, което не е съединено чрез посредници с Първото, то не пребъдва, ами се разрушава и се унищожава.

38.

Който не знае какви са степените на Божия порядък, той не [ще] може да разбере по какъв начин се различават небесата, нито пък какво са вътрешният и външният човек. Мнозина по света нямат друго понятие за вътрешно и външно или пък за висше и низше, освен като за нещо непрекъснато или неразделно от най-чистото до най-грубото; вътрешното и външното обаче нямат връзка, а са разделени. Има два вида степени: непрекъснати и прекъснати. Първите наподобяват степените в отслабването на светлината от пламък до мрак, или степените в намаляването на видимостта от осветено до засенчено; или още степените в чистотата на въздуха от долните до горните слоеве; разстоянието е онова, което определя тези степени. Прекъснатите или разделните степени пък се различават както

предишното от следващото, причината от резултата, произвеждащото от произвежданото. Който изследва, ще види, че каквито и да са, всичко на света се създава и съставя по такива степени, че от едно произлиза друго, от другото трето и така нататък. Онзи обаче, които не възприема тези степени, никога не ще може да узнае разликите между небесата, нито разликите в способностите на вътрешния и на външния човек, нито пък разликите между духовния свят и природния свят, нито разликите между духа и тялото на човека. Затова той не може да проумее какво са и откъде идват съответствията и представянията, нито какво представлява Божието въздействие. Чувствените хора не схващат тези разлики, а ги разглеждат като нарастване и намаляване - по образа на непрекъснатата степен; ето защо те не могат да схванат духовното другояче, освен като един вид по-чисто природно; следователно, чувствените хора стоят навън, далеч от разумността.

39.

Накрая ще припомня една тайна относно ангелите на трите небеса, която досега, поради неразбирането на степените, не е дошла наум никому. Във всеки ангел, както във всеки човек, има скрита или висша степен, нещо скрито или висше, в което най-напред и най-отблизо се влива Божественото от Господ, което после, от това вътрешно, разпределя всички качества според степените на порядъка. Ето това скрито или висше може да се нарече вход на Господа към ангела и към човека, или Негово собствено убежище в тях. Чрез това скрито или висше човекът е човек и се различава от низшите животни, които го нямат. Затова човекът, за разлика от животните, може да бъде издигнат от Господ при Него чрез всичките си вътрешни начала, като интелект и душа, може да вярва в Него, може да го възлюби и да го съзре, да получи разумност и мъдрост и да говори смислено. Ето защо той живее вечно. Но онова, което Господ предвижда и разполага във вътрешното скривалище на ангела, не се явява в неговите възприятия, то се намира над неговите мисли и надвишава неговата мъдрост.

40.

Казаното до тук са само общи неща за трите небеса. По-нататък ще се говори подробно за всяко небе поотделно.

6.

Небесата се състоят от безброй общества

41.

Ангелите от всяко небе не са заедно на едно място, а са разделени на по-големи и по-малки общества според разликите в благото на любовта и вярата, в което пребивават. Онези, които притежават едно и също благо, съставляват едно общество; благата на Небето са безкрайно разнообразни; ето защо, всеки ангел притежава свое собствено благо.

42.

На Небето ангелските общества се намират на различни разстояния едно от друго според родовото и видовото различие на благата, тъй като разстоянията в духовния свят произхождат не от нещо друго, а от разликите във вътрешното състояние: следователно, разстоянията на Небето зависят от разликите в състоянията на любовта. Ето защо ангелите, които най-много се различават, са най-отдалечени един от друг, онези, които се различават по-малко, са по-близки, докато еднаквите пък изграждат едно цяло.

43.

По същия начин са разделени членовете на едно общество; онези които са по-съвършени, тоест показват повече благо, и от там - любов, мъдрост и разум, са в средата. По-малко съвършените, които разкриват по-малка степен на благо, са около тях на разстояния, според колкото намалява [степената на] тяхното съвършенство. Това напомня начина, по който светлината отслабва от центъра към периферията: онези, които са в средата, са най-силно осветени, докато разположените към краищата биват все по-слабо осветявани.

44.

Ангелите, които си приличат, сякаш от само себе си се събират със себеподобни, защото така се чувстват сред свои, като вкъщи, докато с другите са като чуждоземци, като извън дома. Щом са сред своите, те имат пълната си свобода, и от там - радват се напълно на живота.

45.

От тук става ясно, че благото свързва всички жители на Небето, и че ангелите се различават според неговото качество; обаче не ангелите се свързват така: събира ги Господ, от когото идва благото. Сам Той ги води, свързва, разделя и им отрежда толкова свобода, колкото тяхното благо позволява; така Той запазва всекиго в живота на неговата любов, неговата вяра, неговата мъдрост и разумност, а следователно - дарява му щастие.

46.

Всички ангели, които споделят едно и също благо, се разпознават помежду си, както хората тук, на света, разпознават своите близки, своите роднини, своите приятели, дори никога преди да не са ги виждали. Нещата стоят така, защото в другия живот не съществуват други близости, родства и приятелства, освен духовните, отнасящи се към любовта и вярата. На няколко пъти, когато бях в духа, т.е. извън тялото, общувайки с ангелите, ми бе дадено да видя това. Забелязах някои измежду тях, които сякаш познавах още от детинство, докато други ми изглеждаха напълно непознати. Онези, които са ми изглеждали познати от дете, са били в същото духовно състояние като моето, а пък онези, които са ми изглеждали непознати, са били в различно състояние.

47.

Всички, които образуват едно ангелско общество, общо взето си приличат по лице, но не си приличат в детайлите. Как така има прилики в общото и разнообразия в частното, може да се разбере също от това, което виждаме на земята: знайно е, че всеки народ носи общ белег на лицето и очите, по които го познават и той се разпознава сред другите народи, още повече едно семейство - сред други; много по-съвършено е устроено това на Небето: там всички вътрешни чувства проличават и просветват по лицето, което представлява тяхна външна и изявена форма; на Небето не можеш да имаш друго лице, освен изразяващото твоите чувства. Беше ми показано и как общата прилика варира в особеностите на индивидите от едно общество. Онези ангелски лица, които ми се явяваха, варираха според състоянията на благото и истинното, каквито те са сред членовете на едно общество. Тези промени продължаваха дълго време, но забелязвах, че едно и също общо лице оставаше постоянно като основа, а всички останали бяха само негови отклонения и разширения. Чрез това лице проличаваха чувствата на цялото общество, според които претърпяват промени лицата на неговите обитатели, понеже, както казахме по-горе, лицата на ангелите са образи на тяхното вътрешно състояние, това ще рече, на чувства, породени от любовта и вярата.

48.

Ето защо, онзи ангел, който се отличава с особена мъдрост, веднага вижда в лицето на другия какъв е той; на Небето никой не може да скрие чрез изражение на лицето вътрешното си състояние и да се преструва; изобщо, там не можеш да лъжеш и да мамиш чрез хитрост или лицемерие. Случва се понякога в обществата да проникват лицемери, обучени да скриват своите вътрешни чувства и да се държат външно така, щото да добиват формата на благото, в което пребивават членовете на обществото, като чрез това лъжат ангелите на светлината. Обаче не могат да останат дълго там - чувстват вътрешна тъга, измъчват се, лицата им посиняват и те почти издъхват; тези промени настъпват вследствие на тяхната противоположност спрямо живота, който ги повлиява и им въздейства. Ето защо те сами се хвърлят в Ада, при своите себеподобни, и не дръзват никога повече да се изкачват към Небето. Тях имат предвид като онзи, който е сред гостите, поканени на сватбата, без да бъде облечен в сватбарска премяна, и бива хвърлен във външната тъмнина (Матей, 22:11-14).

49.

Всички общества на Небето общуват помежду си, обаче не чрез явна връзка. Малцина излизат от своето общество и отиват в друго, понеже да излезеш от обществото е като да излезеш от себе си или от своя живот и да преминеш в друг, който не ти подобава. Но всички общуват чрез разпростирането на сферите, които произтичат от живота на всеки; сферата на живота е изпълнена с чувствата на любовта и вярата. Тази сфера се разпростира толкова по — надалеч и толкова по — нашироко върху околните общества, колкото по-вътрешни и по-съвършени са чувствата. Ангелите притежават разумност и мъдрост, определени от нейното (на сферата - Бел.

ред.) простиране; онези, които са в средата на вътрешното небе, разпростират своите сфери из цялото Небе; ето защо, всички ангели общуват с всеки ангел, и всеки общува с всички останали. Но за простирането на сферите подробно ще се говори по — нататък, когато ще обясним небесната форма, съобразно която са разположени ангелските общества, а също така, когато се стигне до разумността и мъдростта на ангелите, защото всяко разпространение на чувствата и мислите зависи от тази форма.

50.

По-горе се каза, че на Небето съществуват по-големи и по-малки общества; големите общества се състоят от десетки хиляди, по-малките общества - от няколко хиляди, а най-малките общества - от стотина ангели. Има и такива ангели, които обитават самотно, сякаш сами са си дом и сами са си семейство. Макар живеейки разпръснати, те са подредени пак така, както и живеещите в общества: по-мъдрите са в средата, а по-простите обитават по краищата. Те са по-близки до божествената власт на Господ и са най-добрите ангели.

7.

***Всяко общество е Небето в по-малък вид ю
и всеки ангел - в най-малък***

51.

Всяко общество е Небето в по-малък вид, а всеки ангел - в най-малък, защото благо на любовта и вярата изгражда Небето, съществувайки във всяко небесно общество, както и във всеки ангел от обществото. Няма значение, че благо навсякъде се различава и е разнообразно - то си остава небесно благо, с тази разлика, че на различни места Небето е различно. Ето защо, когато някой бива въздигнат в някое ангелско общество, казват, че е отишъл на Небето; за онези пък, които го обитават, казваме, че те са на Небето, като всеки е в своето небе. Това го знаят всички, които са в другия живот; затова онези, които стоят извън или под Небето и гледат отдалеч ангелските общества, твърдят, че Небето се намира ту тук, ту там. То може да се сравни с началници, служители и управители, събрани заедно в царски дворец или в един двор; въпреки че всеки от тях обитава свои дом или своя къща, един по-горе, друг по-долу, те все пак са заедно в двореца или при двора, където всеки един изпълнява своята длъжност в служба на владетеля. От тук става ясно какво означават думите на Господ: „В дома на Отца Ми има много жилища" (Йоан, 14:2), както и какво се разбира под „небесно жилище" и „небе на небесата" при Пророците.

52.

От това, че във всяко ангелско общество е налице една и съща небесна форма, каквато е по цялото Небе, може да се установи, че всяко общество е Небето в умален вид. На Небето като цяло по средата са онези, които превъзхождат останалите; чак до краищата на Небето ги заобикалят другите,

подредени според намаляването на тяхното съвършенство. За това вече се говори, както може да се види в предната глава, гл.43. Това следва също така от истината, че Господ предвожда всички обитатели на Небето така, като да са един ангел; по същия начин Той предвожда и онези, които са във всяко едно общество. Ето защо, понякога цялото ангелско общество се явява като само едно същество в образ на ангел, което Господ ми даде да видя. Когато се явява сред ангелите, Господ не е заобиколен от тях, ами е един в ангелски образ: ето защо в Словото Господ се нарича Ангел, както целите (ангелски - Бел. ред.) общества; Михаил, Гавриил и Рафаил следователно не са нищо друго, освен ангелски общества, наречени така заради задачите, които изпълняват.

53.

Така, както цялото общество е Небето в по-малък вид, ангелът представлява Небето в най-малък; защото Небето не е извън ангела, а вътре в него. Неговите Вътрешни начала, принадлежащи на неговия ум, са разположени според небесния образец, така че да приемат всичко небесно, което се намира извън ангела; той го приема според качеството на благо, съществуващо в него от Господа. Ето защо ангелът е едно и също с Небето.

54.

Не може никак да се каже, че Небето е извън някой [ангел]; то е вътре в него, защото всеки ангел приема Небето, което е извън него, според Небето, което е вътре в него. От тук личи, колко греши онзи, който вярва, че да отидеш на Небето означава само да бъдеш издигнат сред ангелите, независимо от своя вътрешен живот, и смята, че Небето е отредено всекиму поради непосредственото милосърдие [на Господ]; ако обаче няма никакво небе Вътре в теб, никакво небе извън теб не може да ти повлияе и ти да го приемеш. Ред духове, които се придържат към първото мнение, са били възнесени заради тази вяра на Небето. Понеже вътрешният им живот бил противоположен на този на ангелите, когато дошли там, разумът на техните начала започнал да се замъглява толкова, че ставали сякаш глупци, а тяхната воля започнала да се излъчва и те се държали като безумци. Или накратко казано: онези, които живеят лошо и отиват на Небето, влачат там своята душа и се гърчат в мъки - както рибите извън водата, оставени на въздух, или както животните във въздушна помпа, от която въздухът бива източен. Може да се направи значи изводът, че Небето е вътре във всеки, а не извън когото и да било.

55.

Понеже всички приемат небето, което е извън тях, чрез небето, което е вътре в тях, то по същия начин те приемат и Господ, защото Неговата Божественост изгражда Небето. Ето защо, когато Господ се представя в някое ангелско общество, Той се явява според онова благо, в което обществото пребивава, не по един и същ начин във всяко общество. Не че това различие е в Господа, то е в онези, които Го виждат според своето собствено благо; Самият Му Лик им въздейства според формата на тяхната любов. Онези, които Го обичат по-силно, се повлияват по-силно, онези, които по-малко Го

обичат, по-малко се повлияват. Злите пък, обитаващи извън Небето, се измъчват от Неговото присъствие. Когато се появява в някое [ангелско] общество, Господ изглежда като ангел, но се различава от другите [ангели] чрез Божествеността, която излъчва.

56.

Небето е там, където признават Господ, където вярват в Него, където Го обичат. Разните култове към Него, произтичащи от разнообразието на благото във всяко общество, не носят вреда, а полза, защото тъкмо от това разнообразие идва небесното съвършенство. Трудно би могло да се обясни, че небесното съвършенство произтича от разнообразието, ако не се прибегне до приетите и обичайни в учените кръгове изрази, чрез които обясняват по какъв начин един съвършен предмет се изгражда от множество разнообразни частици. Всяка съвършена цялост съществува чрез разнообразията; една цялост, която не произлиза от разнообразията, не е нищо, няма форма, а от тук, няма и качество. Когато обаче цялостта съществува чрез разнообразията и те имат съвършен вид, при което всяко нещо е свързано неразделно с друго, като приятели в съгласие, тогава целостта има съвършено качество. Следователно Небето е цяло, съставено от разнообразни части, подредени в най-съвършена форма; защото от всички форми, небесната е най-съвършената. Че от тук идва всяко съвършенство, проличава от всяка красота, всяка прелест, всяка радост, които повлияват колкото сетивата, толкова и душата. Те съществуват и произхождат не от другаде, а от съгласие и хармония на множество такива детайли, които се съгласуват и хармонизират - било съществуващи, било последователни. Красотата, прелестта, радостта не идват от едно нещо без множество. За това и се казва, че разнообразието носи задоволство, че задоволството зависи от качеството на разнообразието. От тук се вижда как съвършенството, дори и на Небето, произлиза от разнообразията, доколкото от разнообразията, които съществуват в природния свят, могат като в огледало да се видят онези в духовния.

57.

Същото, което се каза за Небето, може да се каже и за Църквата, защото Църквата е Небето Господне на земята: има множество църкви, като все пак всяка от тях се нарича Църква и дотолкова е Църква, доколкото там царства благото на любовта и вярата; Господ създава там от многото едно, както и от многото църкви една Църква. Същото, което се казва общо за Църквата, може да се каже и за всеки член на Църквата отделно: именно, че Църквата е вътре в човека, а не извън него; че всеки човек, в когото Господ присъства чрез благото на любовта и вярата, е Църквата. За човека, в когото е Църквата, може да се каже същото, както за ангела, в когото се намира Небето: че той представлява Църквата в най-малък вид, както ангелът представлява небето в най-малък вид; че човекът, в когото е Църквата, е равен на ангела, в когото е Небето; понеже човекът е бил сътворен, именно за да отиде на Небето и да бъде ангел; ето защо онзи, в когото е благото от Господа, е човек-ангел. Трябва да се помни какво общо има човекът с ангела и кои негови качества ангелите нямат: *облото на човека с ангела* е, че вътрешното им начало е еднакво създадено по образа на Небето и те стават образ на Небето, доколкото пребивават в благото на любовта и вярата; *онова качество на*

човека, което ангелите нямат - че външното начало на човека е формирано по образ на света и че доколкото пребивава в благото, дотолкова светът в него е подчинен на Небето и му служи. Тогава, Господ присъства при човека в двете начала, както на Небето; Той е при своя Божия порядък и в двете начала, защото Бог е редът.

58.

Нека накрая да припомним, че онзи, който носи в себе си Небето, го има не само чрез своето най-голямо или крайно общо, но също чрез своето най-малко или единично; освен това, най-малкото изобразява най-голямото. Което идва от там, че всеки олицетворява своята любов и е такъв, каквато е любовта, властваща над него; онова, което властва, влияе на всичко единично, разполага с него и навсякъде въвежда свое подобие. На Небето властва любовта към Господ, защото Господ е обичан повече от всичко; по тази причина Господ е всичко във всички, въздейства на всичко и всякого, разполага с тях, покрива всичко със своето подобие, правейки така, че където е Той, там е и Небето. затова ангелът е Небето в най-малък вид, едно [ангелско] общество е Небето в по-голям вид, и всички [ангелски] общества събрани заедно - в най-голям. Че Божествеността на Господ изгражда Небето, както и че представлява всичко във всичко, може да се види по-горе, гл. 7-12.

8.

Небето в цялост представя един човек

59.

Че Небето в цялост представя един Човек, е тайна, още неизвестна никому на света; на Небето обаче я знаят всички. Нейното познаване, заедно с особеностите и подробностите, които се отнасят към нея, е отличителен белег на ангелското разбиране; от това познание зависят много неща, тъй като без него техният общ принцип не би могъл отчетливо и ясно да проникне в идеите на ангелското съзнание. Понеже знаят, че всички небеса заедно с ангелските общества изобразяват един човек, те наричат небето Голям и Божествен Човек; Божествен, защото Божествеността на Господ изгражда Небето, виж по-горе гл. 7-12.

60.

Онези, които нямат точна идея за духовното и небесното, не ще могат да разберат как те са подредени и свързани в тези форма и образ; те мислят, че земното и материалното, съставляващи последното в човека, го съзрат, и без тях човек не е човек. Но нека знаят, че човек е човек не поради земното и материалното, а понеже може да разбира истинното и да желае благото; ето защо духовното и небесното изграждат човека. Всеки знае, че човек е такъв, каквито са неговите разум и воля; същевременно, всеки би могъл да узнае, че неговото земно тяло е създадено, за да служи на разума и волята в света, да съгласува техните деяния в крайната сфера на природата. Ето защо тялото не прави нищо от себе си, а действа в пълно подчинение на повелите на разума

и волята - дотам, че онова, което мислим, езикът изказва, а онова, което желаем, тялото извършва. Така че действието идва от разума и волята, тялото само по себе си не действа; от тук проличава, че началата на разума и волята изграждат човека и че те [затова] имат същия облик, защото действат във всяка частица от тялото така, както вътрешното във външното. Именно заради тях човек се нарича Вътрешен и Духовен. Такъв Човек в пределна и съвършена форма е Небето.

61.

Такава е идеята на ангелите за човека и по тази причина те никога не обръщат внимание на онова, което той върши телесно, а на волята, поради която тялото действа. Волята и разума, доколкото той действа в единство с волята, те наричат същина на човека.

62.

Но ангелите не виждат цялото Небе в такава форма, защото то не попада пред ничии очи в своята цялост; понякога обаче виждат разпръснатите общества, които се състоят от много хиляди ангели, като единни цялости с човешки облик. От обществото като част, ангелите заключават за цялото, каквото представлява Небето, понеже в съвършената форма цялото е като частта и частта е като цялото; различават се само по размерите. Ето защо ангелите казват, че цялото Небе изглежда такова в очите на Господ, понеже Божествеността вижда всичко из съкровено и възвисено.

63.

Понеже Небето е такова, то се управлява от Господ като един човек, като единица. Знаем, че всеки човек се състои от неизброими разнообразни елементи, както като цяло, така също в отделните части; като цяло от крайници, органи и вътрешности, като части пък от редица тъкани, нерви и кръвоносни съдове. Значи, той се състои от членове сред членове, и от части сред части. Но независимо от всичко това, тогава, когато действа, човек действа като един. Такова е също и Небето под надзора и властта на Господ.

64.

Цялото това разнообразие в човека действа като едно. защото в него няма нищо, което да не служи на общото и да не изпълнява в него някаква задача. Общото обслужва своите части и частите обслужват общото, защото общото е съставено от частите и частите изграждат общото. Ето защо частите се наблюдават, грижат се взаимно една за друга, свързват се в такава форма, че всичко да се отнася към общото и неговото благо. Така те действат като едно. По същия начин обществата на Небето се съединяват според службата си в подобна форма; онези, които не вършат нищо за общото благо, са отхвърлени от Небето, защото са разнородни [части]. Да служиш значи да желаеш благо на другите заради общото благо, а да не служиш значи да им желаеш благо не заради общото благо, а заради себе си самия. Вторите обичат преди всичко себе си, докато първите обичат преди всичко Господ. Затова небесните обитатели действат като едно, но не от само себе си, ами

из Господа, гледайки на Него като Едното, от което идва всичко, и на Неговото царство като на община, за която [те] трябва да се грижат. Това се разбира от думите на Господ: „*Първом търсете царството на Бога и Неговата правда, и всичко това ще ви се придаде.*” (Матей, 6:33). Да търсиш неговата правда означава да търсиш неговото благо. Онези, които обичат в света благо на родината повече от своето и благо на ближния — колкото своето, те ще обичат и ще се стремят в другия живот към Царството Господне, понеже в онзи живот Царството Господне е тяхната родина. Онези пък, които обичат да вършат добро на другите не заради себе си, а заради благо, ще обичат ближния, защото там благо е ближният. Всички такива хора се намират в Предела на Човека, това ще рече - на Небето.

65.

Понеже Небето в цялост отразява един човек и дори е Божественият Духовен Човек в неговите пределни форма и образ, то също се разделя, както човек, на членове и частици, които биват по сходен начин наковани. Ангелите знаят в каква част от тялото се намира едно или друго общество, казвайки, че някое общество е в частта или областта на главата, че друго е в частта или областта на гърдите, че трето пък е в частта или областта на кръста, и така нататък. Изобщо погледнато, висшето или третото Небе образува главата до врата; второто или средното Небе образува трупа до кръста и колената; крайното или първото Небе образува краката до стъпалата и ръцете до върха на пръстите, понеже ръцете и китките съставляват последното в човека, макар бидейки отстрани. Тук за пореден път става ясно защо небесата са три.

66.

Някои духове под Небето доста много се учудват, когато чуват и виждат, че Небето е също толкова долу, колкото горе; те вярват и мислят същото, което вярват и мислят хората по света - че Небето се намира единствено горе; те не знаят, че небесата са разположени както крайниците, органите и вътрешностите в човека - някои са горе, а други долу, и както частите на всеки член, на всеки орган, на всяка вътрешност - някои са вътре, а други навън. Ето защо се объркват относно Небето.

67.

Разказахме тези неща за Небето като Предела на Човека, защото без тяхното предварително познаване не ще може да се разбере нищо от онова, което ще кажем нататък за Небето; не ще можем да имаме никаква ясна идея за формата на Небето, за връзката на Господ с Небето, за връзката на Небето с човека, нито за въздействието на духовния свят върху природния, а също и за съответствието. За тези неща ще говорим подред по-нататък, но този предговор е необходим, за да се хвърли светлина върху тях.

9.

Всяко общество на небесата представява един човек

68.

Няколко пъти ми бе дадено да видя как всяко небесно общество наподобява човек, как всъщност по всичко му прилича. В едно общество се бяха вмъкнали много духове, които знаеха как да се покажат като ангели на светлината; тези духове бяха лицемери. Щом те се отделиха от ангелите, видях, че първо цялото общество изглеждаше като нещо смътно, после постепенно прие неясен човешки облик, докато накрая се яви като човек. Онези, които се намираха в него и го съставяха, бяха част от благо то на това общество; онези пък, които бяха извън човека и не го съставяха, бяха лицемерите. Те бяха отхвърлени, а другите бяха оставени; така стана разделението. Онези, които говорят добре и дори правят добро, ала във всичко виждат само себе си, са лицемери; те също като ангелите говорят за Господа, за Небето, за любовта, за небесния живот, правят добро, за да изглеждат на дело такива, както на думи; обаче мислят друго, не вярват в нищо, не желаят добро никому, освен само на себе си; вършат ли добро, то е заради тях самите, а тогава пък, когато го правят за други, правят го единствено за да се забележи, и следователно --- пак за самите себе си.

69.

Беше ми дадено също така и да видя как цялото ангелско общество се проявява като единична същност в човешки облик, когато се появява Самият Господ. Високо на изток се яви нещо като облак, преливащ на цвят от бяло до алено, целият ограден от звездички, който се спускаше надолу; колкото повече идваше към мен, толкова повече просветляваше, придобивайки съвършен човешки облик; звездичките, които ограждаха облака, бяха ангели, които изглеждаха така поради светлината, излъчвана от Господ.

70.

Трябва да се знае макар всички от едно небесно общество да се явяват в подобие на човек, когато биват заедно, никога едно общество не е същият човек. Както друго; различават се така, както хората от едно и също потекло - отново поради същата причина, за която се говори в гл.47, а именно, че обществата се различават според благо то, в което пребивават и което ги изгражда. Онези, които са на вътрешното или висшето небе. по-точно, в неговия център, се явяват в най-съвършена и най-прекрасна човешка форма.

71.

Струва си да запомним, че колкото повече са ангелите в едно общество на Небето, колкото повече действат като едно, толкова по-съвършен е човешкият лик на обществото, понеже, както се каза в гл.56, разнообразието в небесните форми създава съвършенството, а разнообразие има там, където има множество. Всяко небесно общество нараства числено ден след ден и колкото

повече нараства, толкова повече се усъвършенства; същевременно се усъвършенства не само то, а Небето като цяло, защото обществата изграждат Небето. От тук става ясно колко много се лъжат онези, които вярват, че Небето ще се затвори поради своята пълнота. Тъкмо напротив - Небето никога не се затваря, а неговата пълнота все повече го усъвършенства; поради това, ангелите не желаят нищо толкова силно, колкото [това] при тях да идват все нови и нови ангели.

72.

Всяко общество притежава образа на човек, когато се явява като едно, защото, както ясно се видя от предната глава, Небето в своята цялост има човешки облик. При най-съвършената форма, каквато е формата на Небето, всяка част е подобна на цялото, най-малкото наподобява най-голямото. Най-малките му елементи и части са обществата, които съставят Небето, като всяко общество е Небето е умален вид, както се видя по-горе (гл.51-58). Такова постоянно подобие идва от там, че на небесата всички блага произтичат от една любов и имат един произход; онази единствена любов, от която произлиза всичкото благо, е любовта в Господа към Господа. Ето защо Небето е подобно на Господ като общност, всяко [ангелско] общество е подобно на Господ като особеност, всеки ангел [е подобен на Господа] като частност; вижте онова, което се каза по-горе по въпроса (гл.58).

10.

Всеки ангел има съвършен човешки облик

73.

В предните две глави се показва как Небето като цяло и всяко небесно общество отпращат към човека; от гореизложените причини, следва, че всеки един ангел също наподобява човека. По същия начин както Небето е Човек в най-голяма форма, небесното общество е Човек в умалена форма, а ангелът е Човек в най-малка форма; понеже в съвършената форма, каквато е формата на Небето, цялото наподобява частта, частта наподобява цялото. Причината е, че Небето съставлява общност, която споделя всичко свое с всеки и всеки получава всичко свое от общението. Ето защо, ангелът е получател и е Небето в пределно малка форма, както е показано по-горе в съответната глава. Също така човекът: колкото повече приема Небето, толкова повече става негов приемник, Небе и ангел (виж по-горе, гл.57). Ето по какъв начин е описано това в Книгата Откровение: „*После измери стените му [имайки предвид небесния Йерусалим - Бел. ред.], които бяха сто четирийсет и четири лакти, с мярка човешка, която е и ангелска.*” (Откровение, 21:17). Йерусалим тук е Църквата Господня, а в по-висш смисъл - Небето; стената е истината, която го предпазва от нашествието на лъжите и злините; сто четиридесет и четири е сборът на всички истини и блага; мярката е тяхното качество; човекът е този, в когото всички истини и блага изобщо и в частност се намират, този, в когото е Небето; а понеже чрез тях и ангелът е човек, казва се, че мярката човешка е и ангелска. Такъв е духовният смисъл на тези думи; без него някой не би разбрал, че стените на свещения Йерусалим са

мярката на човека и ангела.

74.

Нека сега се обърна към опита. хиляди пъти можах да видя, че ангелите имат човешки облик, т.е. че са хора; говорих с тях като човек с човек, понякога само с един, понякога с мнозина едновременно, и не видях при тях нищо, което да ги различава по форма от човека. Чудил съм се неведнъж, че са такива; за да не се каже, че това е зрителна измама или фантастично видение, беше ми дадено да ги виждам в пълна будност, когато напълно владеех своите телесни сетива и бях в състояние да възприемам ясно. Често им разказвах как хората в християнския свят живеят в такава сяпа заблуда за ангелите и духовете, щото вярват, че те са умове без форма, чисти мисли, за които нямат друга представа, освен като за нещо от етера, надарено с живот. Ето защо, понеже не приписват на ангелите и духовете нищо човешко освен мисълта, хората вярват, че те не виждат, защото нямат очи, не чуват, защото нямат уши, не говорят, защото нямат уста и език. На тези неща ангелите отвърнаха, че знаят за това вярване на много хора в света, а също така, че то властва в учените кръгове и, което ги учудва, сред свещениците. Те ми казаха също причината за това: учените, стоящи начело, първи изключили човешката идея за ангелите и духовете, разсъждавайки за тях според сетивността на външния човек; но който мисли според нея, а не според вътрешната светлина и според обща идея, присъща за всекиго, той не може да измисли нищо друго, понеже сетивата на външния човек не схващат друго, освен природното, но не и онова, което е над него; съответно, те не приемат нищо, свързано с духовния свят. От тези учени предводители лъжовната представа за ангелите се разпространила и сред другите, които не мислели сами, ами се уповавали на чужд разум, а които мислят с чужди умове, първо приемат тяхната вяра и после, когато се замислят със своя разум, трудно биха могли да отстъпят от нея; ето защо мнозина съучастват в потвърждаване на лъжовната представа [за ангелите и духовете]. После ми казаха, че простите по вяра и сърце нямат това разбиране за ангелите, ами се придържат към идеята за тях като хора на Небето; причината е, че те не са угасили чрез учението вътрешно присъщото им от Небето естествено [разбиране], нито пък могат да разберат нещо, което няма форма. Затова ангелите в храма, било изваяни, било изрисувани, се изобразяват не иначе, а като човечи. За вътрешно присъщото [разбиране], идващо от Небето, ми казаха, че то е Божественото въздействие върху онези, които са в благо на вярата и живота.

75.

Като изхождам от целия ми опит, който сега вече брои доста години, мога да кажа и да твърдя: ангелите по своя облик са същи хора, те имат лица, очи, уши, гърди, ръце, китки, крака; виждат се един друг, чуват се и разговарят помежду си; или накратко казано, нищо от присъщото на човека не им липсва, освен че не са обвити в материално тяло. Гледах ги в светлина, която многократно превъзхожда дневната светлина на света, и в нея различавах техните лица по-отчетливо и по-ясно, отколкото лицата на хората по земята. Можах да видя ангел от вътрешното небе; неговото лице беше по-блестящо и по-светло, отколкото лицата на ангелите от по-нисшите небеса. Като го разгледах добре [съзрях, че] той имаше човешка форма, свършена във всяко

отношение.

76.

Нека се знае, че ангелите не могат да бъдат видени от хората с телесните им очи, а с очите на духа, които е в човека, защото той идва от духовния свят, а всичко телесно идва от природния; подобното вижда подобното, защото двете са от едно и също начало. Освен това телесният орган на зрението, тоест окото, е толкова груб, че, както всички знаят, не вижда дори по-малкото в природата иначе, освен с увеличително стъкло, а още по-малко вижда онова, което е над сферата на природата, тоест всичко от духовния свят. Но все пак човек го вижда, когато се отвърща от телесното зрение и се открива духовното му зрение; това става в онзи миг, когато Господу е угодно да видиш. Тогава човек е убеден, че вижда с очите на тялото; по този начин Авраам, Лот, Маноах и пророците са видели ангелите, така са видели Господ учениците след възкресението; по същия начин аз видях ангелите. Тъй като виждат с духовно зрение, пророците са наречени ясновидци, или тези, които имат отворени

*очи (Първа книга Царства, 9:9; Числа 23:3); моженето им да виждат така се нарича **отваряне на очите**, както при слугата на Елисей, за което четем: „Елисей се молеше и думаше. Господи! отвори му очите да види. И Господ отвори очите на слугата, и той видя, и ето, цялата планина пълна с коне и огнени колесници около Елисея“ (Четвърта книга Царства, 6:17).*

77.

Онези честни духове, с които често разговарях за всичко това, сърдечно скърбяха, задето в Църквата има такова невежество за състоянието на Небето, за духовете и ангелите. Те обидено казаха да съобща на всички, че не са умове без форма, нито пък етерни духове, ами имат облика на човеци, че виждат, чуват, усещат така, както и онези, които са в света.

11.

***Небето като цяло и във всяка част
представя човека, което произтича
от Богочовешкостта на Господ***

78.

Че Небето като цяло и във всяка своя част представя човека поради Господната Богочовешкост, следва от всичко онова, което беше казано и показано в досегашните глави:

I. Че Господ е Бог на Небето.

II. Че Божествеността на Господ създава Небето.

III. Че Небето се състои от безброй общества; че всяко общество е Небето в умалена форма, и всеки ангел е Небето в пределно малка форма.

IV. Че цялото Небе, като едно цяло, препраща към човека.

V. Че всяко общество на Небето също така препраща към човека.

VI. Че вследствие на това, всеки ангел притежава съвършен човешки облик.

От всичко това следва, че Божественото, което създава Небето, има човешки образ. Че това е Богочовешкостта на Господ, се вижда по-ясно от „Небесни тайни“.*

* Виж *Събрано от „Небесни тайни“ за Господ и за Неговата Богочовешкост*

79.

Че това е така, свидетелстват много неща от моя опит, за които ще се говори отсега нататък. Ангелите никога не възприемат Господ в друга форма, освен човешката. Чудно е, че и ангелите от по-висшите небеса също не могат да мислят Божественото иначе. Те по необходимост мислят така, понеже Божественото им въздейства, както и поради формата на Небето, според която мислите им се простират около тях. Всяка ангелска мисъл се простира на Небето, а ангелските разумност и мъдрост се мерят според това простирание. Ето защо всички на Небето познават Господ, защото Богочовешкото не съществува иначе, освен в Самия Него. това не само ми беше казано, но беше ми дадено и сам да го видя, когато бях възнесен във вътрешната сфера на Небето. От тук става ясно, че колкото по-мъдри са ангелите, толкова по-ясно възприемат Богочовешкото; ето защо и Господ им се явява. Той се явява в божествен ангелски облик, т.е. човешки, на онези, които признават видимото Божествено и вярват в него, не на онези, за които то е невидимо; първите могат да видят неговата Божественост, докато вторите не могат.

80.

Като не възприемат невидимо Божествено, което наричат Божествено без форма, а Божествено, видимо в човешки образ, ангелите обикновено казват, че единствен Господ е човек, че те са хора благодарение на Него, а също, че всеки е човек, доколкото Го приема. Под приемане на Господ те разбират приемане на благото и истинното, които идват от Него, понеже Господ е в своето благо и своята истина. Те наричат това мъдрост и разумност, казвайки: всеки знае, че разумност и мъдрост създават човека, не лицето без тях. Че това е така, се вижда по ангелите от вътрешните Небеса, които по волята на Господ пребивават в благото и истинното, а чрез това - в мъдростта и разумността, притежавайки най-прекрасния и най-съвършения човешки вид; ангелите от по-нисшите небеса притежават по-малко съвършена и по-малко прекрасна форма. Тъкмо обратното е положението в ада; неговите обитатели, изложени на небесната светлина, изглеждат не хора, ами чудовища, понеже са в злото и лъжата, а не в доброто и истината, значи, в крайната противоположност на мъдростта и разумността; техният живот не може да се назове живот, а духовна смърт.

81.

Понеже Небето като цяло и във всяка своя част представя човека поради Богочовешкостта на Господ, ангелите казват, че са в Господ, дори че са в Тялото Господне, имайки предвид, че се намират в благото на Неговата любов. На това ни учи и Сам Господ: „*Пребъдете в Мене, и аз във вас. Както пръчката сама от себе си не може да дава плод, ако не бъде на лозата, тъй*

и вие, ако не бъдете в Мене... защото без Мене не можете да вършите нищо... Аз възлюбих вас: пребъдете в моята любов. Ако спазите Моите заповеди, ще пребъдете в любовта Ми" (Йоан, 15:4-10).

82.

Тъй като такова е виждането на Небето за Божественото, всекиму, който възприема някакво въздействие от Небето, е присъщо да мисли за Бога в човешки образ. Така правели древните, така правят и днешните - както в Църквата, така също извън нея: простите хора мислено си Го представят като старец в ярка светлина. Но това вродено понятие е угаснало във всички онези, които отблъскват влиянието на Небето - чрез собствената си разумност, както и чрез живот в злото: онези, които са угасили това понятие чрез своята разумност, желаят невидим Бог, а онези, които са го сторили чрез живот в злото, не искат никакъв Бог. Нито първите, нито вторите не знаят за такова вродено понятие, защото сред тях го няма, въпреки че самата небесна Божественост изначално въздейства върху човека от Небето, понеже човек е роден заради Небето и никой не влиза на Небето без идея за Божественото.

83.

Ето защо онзи, който не притежава идеята за Небето, тоест идеята за Божественото, из което съществува Небето, не може да бъде издигнат дори и до първия вход на небесата. Още щом като отиде там, той усеща силна неприязън и мощна съпротива; това е така, защото при него вътрешните начала, които са приемниците на Небето, са затворени, понеже не са във формата на Небето; дори колкото повече доближава до Небето, толкова по-здравосе затварят вътрешните му начала. Такава е участта на онези от Църквата, които отричат Господ и, като социнианците, отричат Неговата Божественост. Каква е участта на родените извън Църквата, които, нямайки Словото, не познават Господ, ще се види по-нататък.

84.

*Това, че древните са притежавали идея за Богочовешкостта, може да се установи чрез Божиите явявания пред Авраам, Лот, Иисус Навин, Гедеон, Маноах и неговата съпруга, както и пред други, които, макар видели Бог като човек, Го почитали като Бог на вселената, наричайки Го *Бог на Небето и земята или Йехова*. Сам Господ казва в Йоан, 8:56, че Той е онзи, който се е явил на Авраам; че се е показал и пред другите, личи от думите: „*А вие ни гласа Му [на Отца] някога сте чули, ни вида Му сте видели*" (Йоан, 5:37, 1:18).*

85.

Онези, които преценяват всичко според чувствеността на външния човек, трудно могат да разберат, че Бог е човек. Тъй като чувственият човек не може да мисли за Божественото иначе, освен според света и според онова, което е в света, то и за Божествения и духовния човек той не може да мисли другояче, освен като за телесния и естествения. От тук той заключава, че ако Бог е човек, трябва да има размерите на Вселената, че ако управлява Небето и

земята, прави го чрез множество наместници - както царете по света. Ако му се каже, че на Небето няма пространствена протяжност, както в света, той нищо не би разбрал. Онзи, който мисли само според природата и само според нейната светлина, не може да мисли за друго пространство, освен онова, което му е пред очите. Но той дълбоко се лъже, когато мисли по същия начин за Небето; пространството там не е както в света: тук то е определено и съответно - измеримо, а на Небето е неопределено и съответно неизмеримо. Но за протяжното в Небето ще се види по-нататък, когато ще се говори за пространството и времето в духовния свят. Освен това, всеки знае докъде се простира зрението - чак до слънцето и звездите, които са тъй далечни; но онзи, който размишлява по-извисено, знае, че вътрешното зрение, присъщо на мисълта, се простира по-нашироко и че колкото е по-вътрешно, толкова е по-просторно. Какво тогава е Божественото зрение, най-вътрешното и най-върховното от всички? Понеже мислите имат такава протяжност, всекиму на Небето се съобщава всичко небесно, а това ще рече, цялата Божественост, която - както се показва в предните глави - създава и изпълва Небето.

86.

Небесните обитатели се учудват как така се смятат за разумни хората, които, мислейки за Бог, си представят невидимото, тоест неразбираемото под никоя форма; как така наричат останалите неумни или дори прости, когато обратното е вярно. Ако онези, дето се имат заради това за разумни, изследват себе си самите, не ще ли видят вместо Бог природата - тази, която им е пред очите, или тази, която не им е пред очите; дали не са ослепели дотам, че не знаят какво е Бог, какво е ангел, какво е дух, какво е душа, която ще живее след смъртта, какво е животът на Небето при човека?; дали не са ослепели също и за много други неща, присъщи на разумността? Докато същевременно всички онези, които те наричат прости, знаят всичко по свой начин: имат идея за Бога като Божественото в човешки облик; имат идея за ангела като небесен човек; имат също идея за своята душа, която ще живее след смъртта като същи ангел; имат и идея за живота на Небето при човека, което значи да живееш според божествените наставления. Ето защо ангелите ги наричат разумни и готови за Небето, докато другите, напротив, наричат неразумни.

12.

**Събрано от „Небесни тайни“
за Господ и за Неговата Богочовешкост**

Господ е Бог от самото начало. Само Господ има Божие семе. Негова душа е Йехова. Така вътрешното на Господ е самото Божествено, а одеждата му е от [неговата] майка. [Обаче] самото Божествено е Битие на живота на Господ, от което след това произтича Човешкостта и става Съществуване от това Битие.

В Църквата, където е Словото и чрез него се познава Господ, не бива да се отрича Божествеността на Господ, нито на свято, произтичащо от Него. Онзи от Църквата, който не признава Господ, не се намира в общение с Божественото; другояче е при онези, които са извън Църквата. Същността на

Църквата е да признава Божествеността на Господ и възсъединяването Му с Отца. Словото има много какво да каже за славенето на Господа. това [славене] се съдържа навсякъде във вътрешния смисъл на Словото. Господ славя своята Човешкост, а не своята Божественост - тя се прославя в себе си Самата. Господ е дошъл на света, за да възславя Своята Човешкост.

Господ прославя своята Човешкост чрез Божията любов, която е в Него от самото начало. Любовта на Господ Към целия род човешки е живот в света на Господа. Любовта на Господа престъпва човешкото разбиране. Господ спасява рода човешки, прославяйки Своята Човешкост. Иначе целият род човешки би погинал Във вечна смърт. Относно състоянието на прослава и унижение на

Господа вж. гл.1785, 1999, 2159, 6866. когато се прославя Господ, това е единение на неговото Човешко с неговото Божествено, а *славене* представлява обожествяване. Ето защо Господ, когато прославя своето Човешко, изоставя всичко човешко, идващо от майката, и то чак дотам, щото вече не е неин син.

Синът Божий от вечността става Божията истина на Небето; Господ също така прави своето човешко Божията истина из Божието благо, което е в Него, когато бива на света. Господ тогава подрежда всичко при себе си в небесна форма, т.е. според Божията истина. Затова следователно Господ е наречен Словото, което е Божията истина. Само при Господ усещането и мисленето са из Него Самия, преди всичко ангелското усещане и мислене. Господ съединява Божията истина, която е Сам Той, с Божието благо в Него самия. това единение е двупосочно. Щом Господ напуска света, неговото човешко също става Божие благо. *това* се разбира под излизане от Отца и възлизане при Отца. така Той става едно с Отца. След единението Божията истина произтича от Господ. Как произтича Божията истина, вж. гл.7270, 9407. Из собствено присъщата Си сила Господ съединява човешкото с Божественото. От тук може да се установи, че Човешкото на Господа не е като човешкото на някой друг човек, защото е заченато от Самото Божествено. Затова единението му с Отца, из когото е неговата душа, не е като единение между две същности, а като онова между душата и тялото. Най-древните не са могли да обожествят Божието Битие, а Божията изява, значи, Богочовешкото; затова Господ е дошъл на света, за да стане Божия изява из Божие битие. Древните са признавали Божественото, защото им се явявало в човешка форма, ставайки така Богочовешко. Безкрайното Битие не може да влияе на Небето при ангелите, нито при хората иначе, освен чрез Богочовешкото. На Небето не се възприема никое друго Божествено, освен Богочовешкото. От века Богочовешкото е било Божия истина на Небето и Божественото, преминаващо през небесата, значи, Божия изява, която после е станала в Господа Божие битие само по себе си, от което [битие] е всяка Божия изява на Небето. Върху това какво е състоянието на Небето преди идването на Господа вж. гл.6371-6373. Божието не е възприемаемо иначе, освен когато преминава през небесата. На всички планети почитат Божественото в човешка форма. следователно, Господа. Те се радват, когато чуват, че Бог действително е станал човека Господ приема всеки, който живее в доброто и почита Божественото в човешка форма. Бог не е мислим иначе, освен в човешка форма, а онова, което е неразбираемо, не се съгласува с никаква идея, нито с никаква вяра. човек може да се покланя само на онова, за което има някаква идея- не на онова, за което няма никаква. По цялата земя повечето [хора] почитат Божественото в човешка форма и това е така поради влияние от

Небето. Всички, които се намират в благо, що се отнася до живота, когато мислят за Господ, мислят за Богочовешкото, не за едно Човешко, отделено от Божието; иначе е при онези, които не се намират в благо, що се отнася до живота. Днес за човешкото в Господа без Божественото мислят онези в Църквата, които пребивават в зло, що се отнася до живота. както и онези, които са във вяра, отделена от обичта към ближния, а също не разбират какво е Богочовешкото; човешкото в Господа е Божествено, защото идва от Битието на Отца, а той е Неговата душа. Също и защото идва от Божията любов, която е самото Битие :на неговия живот от самото начало. всеки човек е такъв. каквато е неговата любов, и той е своята любов. Господ прави Божествено всичко Човешко [в себе си], колкото отвътре, толкова и отвън. Значи, за разлика от всеки друг човек, той възкръсва напълно и телом. Това, че Човешкото в Господа е Божествено, се разпознава от Неговото въздъшчане при Тайната вечеря, както и от Неговото преобразяване пред тримата ученици. (Но също от Вехтия Завет, където Той се нарича Бог и Йехова.) Що се отнася до буквалния смисъл, правят разграничение между Отца и Сина или между Йехова и Господ, но това не е така, що се отнася до вътрешния смисъл на Словото, в които пребивават ангелите на Небето. Това, че сред християнския свят човешкото в Господа не се признава като Божествено, било сторено на Събор заради Папата, така че той да се признае за Негов викарий. След като християните били изследвани в другия живот Каква идея за един Бог имат, оказало се, че имат идея за три Бога. Едно Триединство, трибожие в едно лице е мислимо, а с това един Бог, но не един Бог в три лица. Божието триединство в Господа се признава на небесата. това триединно в Господа е Самото Божествено, което се нарича Отец, Богочовешкото, което е Синът, и накрая произтичащото Божествено, което е Светият Дух; троичното Божествено обаче е едно. Сам Господ учи, че Отец и Той са едно, а също така, че Божията Святост произтича от Него и е Негова. Богочовешкото се излива в Небето и го създава. Господ е всичко в Небето, животът на Небето. При ангелите Господ обитава в Своето. От тук, онези, които са на Небето, битуват в Господа. Съединяването на Господа с ангелите става според [тяхното] приемане благата на любовта и обичта към ближния от Него. Небето в неговата цялост препраща Към Господ, Който е общият център на Небето. всички там се обръщат Към Господа, който е над Небесата. Но все пак ангелите не се извърщат Към Господ, а Той ги обръща Към себе си. Няма присъствие на ангелите при Господ, обаче има присъствие на Господ при ангелите. На Небето няма съединяване със Самото Божествено, а с Богочовешкото. Небето съответства на Господната Богочовешкост. От тук, Небето изобщо е сякаш един човек и поради това се нарича пределно голям човек. Господ е Единственият човек и са човеци само онези, които приемат от Него Божественото; доколкото го приемат, дотолкова са човеци и Негови образи. Ето защо, ангелите са форми на любовта и обичта Към ближния в човешки облик и това е така от Господа. Цялото Небе принадлежи на Господ. Той има цялата власт на Небето и на земята. Тъй като управлява цялото Небе, Господ управлява също и всичко, което зависи от него, следователно, всичко на света. Господ единствен има властта да отстранява адовете, да въздържа от злини, както и да удържа в благо, следователно - [властта] да спасява.

13.

Има съответствие между всичко на Небето и всичко в човека

87.

Днес не знаят какво е съответствие; това незнание има много причини, а първата е, че човек се е отдалечил от Небето поради любов Към себе си и към света. Онзи, които обича преди всичко себе си и света, не се Взира в нищо друго, освен в светското, защото то ласкае външните сетива и съблазнява склонностите; той не обръща внимание на духовното, защото то ласкае вътрешните сетива и съблазнява ума; ето защо го отблъсква от себе си, казвайки, че духовното надвишава [възможностите на] неговото мислене. Другояче постъпвали древните, за които науката за съответствията е била същността на цялото знание: от нея извличали разумността и мъдростта и чрез нея принадлежащите към Църквата общували с Небето; затова науката за съответствията е ангелска наука. Най-древните, които били небесни хора, мислели из самото съответствие, както ангелите; затова тези хора разговаряли с ангелите, затова Господ често им се явявал и ги наставлявал. Но днес тази наука е дотам занемарена щото не се знае какво е съответствие.

88.

Без схващане на това, какво е съответствие, изобщо не може да има ясно знание нито за духовния свят, нито за неговото въздействие върху природния свят, нито за това, какво е духовното спрямо природното; нито дори би имало ясно знание за човешкия дух, който се нарича душа, и за неговото действие в тялото, нито също за състоянието на човека след смъртта. Затова трябва да се каже какво е съответствие и какви са неговите качества. така ще се прокара път към всичко онова, което ще следва.

89.

Първо трябва да се каже какво е съответствие: целият природен свят съответства на духовния свят не само в общото, но също в единичното; значи всичко, което съществува в природния свят вследствие на духовния, се нарича съответстващо. Нека се знае, че природният свят съществува и пребъдва вследствие на духовния свят, както следствието из своята действаща причина. Природен свят се нарича цялото пространство под слънцето — всичко, което получава от него топлина и светлина; всичко, съществуващо по такъв начин, принадлежи на природния свят, а духовният свят е Небето и на този свят принадлежи всичко в небесата.

90.

Тъй като човекът е Небето, а също така Светът в пределно малка форма по образа на пределно голяма форма (гл.57), в него съществуват духовният свят и природният свят. вътрешното, присъщо на неговия ум, онова, което се отнася до разума и волята, образува духовния му свят; външното пък, присъщо на тялото му, онова, което се отнася до неговите усещания и действия, образува природния му свят; затова всичко в природния му свят, което значи, неговите тяло, чувства и действия, и произхожда от неговия

духовен свят, тоест от неговите дух, разум и воля, се нарича съответстващо.

91.

Що е съответствие, може да се види в човека на неговото лице. Всички чувства на духа се появяват в своя естествен вид, каквито са, върху лице, което не е научено да се преструва. Ето защо лицето се нарича издайник на душата. Така духовният свят на човека се представя в природния му свят; по подобен начин интелектът се представя в говоренето, а желанията - в действията на тялото. Значи всичко, което се проявява в човешкото тяло, било на лицето, било в речта, било в движенията, се нарича съответствие.

92.

Оттук може да се види какво представлява вътрешен човек и какво представлява външен човек; вътрешен е онова, което се нарича духовен човек, докато външен е онова, което се нарича природен човек. Те се различават един от друг, както Небето от Земята; всичко онова, което се изявява и съществува във външния или природния човек, се изявява и съществува поради вътрешния или духовния човек.

93.

Досега се говори за съответствието на вътрешния или духовния човек с неговия външен или природен човек; оттук нататък ще става дума за съответствието на цялото Небе с единично своеобразното в човека.

94.

Беше показано, че цялото Небе наподобява човека и че има човешки образ, поради което се нарича човек в пределно голяма форма; беше показано, че онези ангелски общества, от които се състои Небето, са подредени като крайниците, органите и вътрешностите в човека; така че някои от тях са в главата, други - в гърдите, трети в ръцете или пък в отделните им части (виж гл.59 - 72). Значи обществата, които се намират в някоя част на Небето, съответстват на същата част в човека: общностите в главата на Небето съответстват на главата в човека; онези в гърдите на Небето съответстват на гърдите в човека; онези, които там са в ръцете, съответстват на ръцете в човека, и така във всичко останало. Именно из това съответствие човекът продължава да съществува; понеже той не пребъдва от другаде, освен от Небето.

95.

Поради това на съответното място се видя, че Небето е разделено на две царства, едното от които се нарича небесно, а другото се нарича духовно. Общо, небесното царство съответства на сърцето и на всичко, свързано с него в тялото. докато духовното царство съответства на белите дробове и на всичко, свързано с тях в тялото. Поради това сърцето и белите дробове образуват две царства при човека, като сърцето управлява чрез артериите и вените, а дробовете чрез нервите и мускулите; двете царства участвуват във

всяко усилие и във всяко деяние. Във всеки човек, в неговия духовен свят, които се нарича духовен човек, също има две царства - на волята и на разума; волята управлява чрез любовта към доброто, а разумът управлява чрез любовта към истината. Тези царства съответстват на царствата на сърцето и белите дробове в тялото. така е и на Небето: небесното царство е Волята, като там царува доброто на любовта; духовното царство е Разумът, и там царува истината; на това съответстват функциите, които имат сърцето и белите дробове в човека. Именно поради това съответствие, сърцето в Словото означава волята, а също доброто на любовта, докато диханието на дробовете означава разума и истината на вярата. Ето защо чувствата се приписват на сърцето, независимо че те нито идват от него, нито му принадлежат.

96.

Това съответствие на двете небесни царства със сърцето и белите дробове е общото съответствие на Небето с човека; по-малко общо съответствие е онова с отделните членове, органи и вътрешности на тялото. Обаче трябва да се помни, че духовете, които са в главата на пределно големия човек, тоест Небето, повече от останалите пребивават във всяко благо, понеже живеят в любов, мир, невинност, мъдрост, разумност, а значи в радост и щастие; така те оказват влияние върху главата и върху онова при човека, което идва от главата, съответствайки на всичките ѝ части. Онези, които са в гърдите на пределно големия човек, това ще рече, Небето, обитават в доброто на обичта и вярата и значи въздействат в гърдите на човека и им съответстват. Обитаващите пък хълбоците и органите за възпроизводство на пределно големия човек, или Небето, пребивават в съпругеската любов. Онези духове, които са в краката, живеят в доброто на крайното Небе, наричано природо-духовно благо. Онези от ръцете и китките пребивават в силата за истина, идваща от доброто. Онези духове, които обитават очите, са в разума. Духовете от ушите са в послушанието и подчинението. Онези пък, които обитават ноздрите, живеят във възприятието. Духовете от устата и езика обитават говора, който се дължи на разума и усещането. Онези от бъбреците пребивават при очистващата, изобличаващата, наказващата истина. Духовете от черния дроб, жлъчката и далака обитават в различни очиствания на доброто и истинното. Това важи и за останалите части на Небето, които въздействат върху същите части в човешкото тяло и им съответстват. Въздействието на Небето се проявява в деянията и службата на органите; тяхната служба, която произтича от духовния свят, добива облик чрез качества, присъщи на природния свят, като именно така се проявяват; ето оттук произлиза съответствието.

97.

Пак затова в Словото членовете, органите и вътрешностите означават подобия: всичко там означава според съответствия. Главата означава разумността и мъдростта; гърдите означават обичта; хълбоците означават съпругеската любов; ръцете и китките означават силата на истината; краката означават природното, очите означават интелекта, ноздрите означават възприятието, ушите означават послушанието, бъбреците означават очистващата сила на истината и така нататък. Ето защо хората обичайно

казват за разумния и мъдрия, че има глава; за обичливия - че е сърдечен приятел; за възприемчивия, че има силен нюх, за схватливия - че има остър поглед; за силния - че има широки плещи; за онзи, който върши делата си с любов — че действа от сърце. Тези и много други подобни фрази, присъщи за речта на хората, произтичат от съответствието; те идват от духовния свят, макар човекът да не го знае.

98.

Чрез много преживявания ми беше показано, че има такова съответствие между всичко на Небето и всичко при човека, при това чрез толкова много, че съм убеден в това като в нещо очевидно и извън всяко съмнение; но няма защо да описвам всичко това тук; нито пък естеството на произведението ми позволява. Те са приведени в „Небесни тайни“, където става дума за съответствията, за представянията, за въздействието на духовния свят върху природния и за връзката на душата и тялото.

99.

Макар че всичко в тялото на човека съответства на всичко небесно, все пак човекът не е образ на Небето по своя външен облик, а само по вътрешната си форма; следователно вътрешното в човека възприема Небето, докато външното възприема света. така че колкото повече вътрешното му начало приема Небето, толкова повече човекът става Небето в пределно малка форма, по образа на пределно голямата; колкото по-малко неговото вътрешно начало приема небесата, толкова по-малко човекът става Небето и образ на пределно голямото. При все това, външните начала на човека, които възприемат света, могат да имат форма, съгласувана с порядъка на света, и от тук, с различни видове красота. Но външната красота, принадлежаща на тялото, произлиза от родителите и от формирането в утробата, а после се поддържа чрез общото влияние на света върху тялото; ето защо природната форма на човека твърде се различава от духовната му форма. На няколко пъти ми бе показано какъв е по облик духът на човека и забелязах, че при някои хора, които имаха красиво и приятно лице, той беше безформен, черен и чудовищен — бихте го нарекли адски, а не небесен; при други, не така красиви, видях да обитава прекрасен, сияен и ангелски дух. След смъртта духът на човека се явява такъв, какъвто е бил в тялото, докато е живял на земята.

100.

Обаче съответствието се простира много по-широко от човека. Има съответствие между небесата; третото или вътрешно Небе съответства на второто или средното Небе. съответстващо на първото или крайното. На крайното Небе съответства телесният образ на човека, т.е. крайниците, органите и вътрешностите; ето защо човешката телесност съставлява онова, в което Небето стига до краен завършек, онова, над което то пребъдва като своя основа. Но тази тайна ще се разясни по-пълно на друго място.

101.

Наложително е да се знае, че всички съответствия с Небето са съответствия

с Богочовешкостта на Господа, защото из Него е Небето и Сам Той е Небето, както пролича в предните глави. Ако Богочовешкостта не въздействаше върху всичко на Небето, а също, съобразно съответствията, върху всичко в света, то не би имало нито ангел, нито човек. От тук става ясно защо Господ е станал човек, облякъл е открай докрай своята Божественост в човешки образ. Това е станало, понеже човешката Божественост, пораждала небесата преди идването Господне, вече става недостатъчна, за да поддържа всичко, откак човекът, който е основата на небесата, извърти и разруши порядъка.

102.

Ангелите се изумяват, когато чуват, че има хора, които приписват всичко на природата, и нищо не отреждат за Божественото; както и такива, които вярват, че тяло то, в което са събрани толкова чудеса на Небето, е създадено от природата, като дори твърдят, че разумът човешки произлиза също от природата. Но ако мъничко се издигнат умствено, могат да видят, че тези неща идват от Божествеността, а не от природата; че тя е сътворена, за да облече духовното и съответно да го изобразява в последната степен на порядъка. Такива умове ангелите уподобяват на совите, които виждат в тъмата и никога на светло.

14.

Има съответствие между Небето и всичко земно

103.

В предната глава беше казано какво е съответствие; също така беше показано, че в едно живо тяло всичко и всяка отделна част са съответствия; сега вече трябва да се покаже, че всичко земно и изобщо всичко на света е съответствия.

104.

Всичко земно се разделя на три рода, които наричат царства: животинско царство, растително царство и минерално царство. Онези, които обитават животинското царство, представляват съответствия от първа степен, защото живеят; онези в растителното царство са съответствия от втора степен, защото само растат; онези пък от минералното царство представляват съответствия от трета степен, понеже ни живеят, ни растат. Живите същества от различен вид - било ходещи и пълзящи по земята, било хвърчащи из въздуха. представляват съответствията в животинското царство; не ще ги изброявам поотделно, понеже са добре известни. в растителното царство съответствия са онези, които растат и цъфтят из градините, горите, полята и нивите; отново не ще ги изброявам поотделно, защото също са добре известни. В минералното царство съответствия са благородните и неблагородни метали, скъпоценни и обикновени камъни, а също различните видове почви и води. Освен това, съответствия са предметите, които човеците със своето умение създават от тях, за да ги ползват, като всички видове храни, дрехи, къщи,

постройки и много други.

105.

Онези небесни тела, които са над земята - Слънце, Луна, звезди, - както и всичко в атмосферата - облаци, мъгла, дъжд, светкавици и гръмотевици - също са съответствия. Явления, произтичащи от Слънцето, от неговото присъствие и отсъствие -- светлина и сянка, топлина и студ — също са съответствия. както изглежда, такива са и зависещите от слънцето годишни сезони, наричани пролет, лято, есен, зима, а също така отделните моменти от деня: утрото, пладнето, вечерта и нощта.

106.

И.ли накратко: всичко, което съществува в природата -от най-малкото до най-голямото - е съответствие. Причина за съответствията е, че природният свят, заедно с всичко в него, съществува и пребъдва чрез духовния свят, а тези два свята произтичат от Божественото. казва се, че нещо пребъдва, понеже всичко пребъдва из онова, от което съществува, като пребъдването е постоянно съществуване, понеже нищо не може да пребъдва само по себе си, а само от нещо предшестващо, следователно от Първото; ако се отдели от него, то се изгубва и изчезва.

107.

Всичко онова, което съществува и пребъдва в природата съгласно Божия порядък, представлява съответствие. Божият порядък се създава от Божието благо, което произтича от Господа; започва от Него, постепенно излиза от Него чрез небесата в света, където накрая завършва. Всичко на света, което съществува съобразно Порядъка, е съответствие; всичко благо и всичко, напълно годно за употреба, е съобразно с Порядъка, тъй като всяко благо е благо според [своята] употреба. Неговата форма се отнася към истината, зайчото истината е форма на благо; ето защо всичко по целия свят, а също в света на природата, което принадлежи към Божия порядък, се отнася към благо и към истинното.

108.

Отделните екземпляри от животинското и растителното царства явно ни доказват, че всичко на света съществува благодарение на Божественото и е облечено в такава природна обвивка, чрез която може да бъде в природата, да служи, и с това да съответства. И в двете царства има такива неща, за които всеки, ако се замисли по-дълбоко, ще установи, че произхождат от Небето. За да илюстрираме това, ще припомним само няколко от множеството примери. Нека започнем от *животинското царство*, където много факти показват какво познание сякаш е изначално присъщо на всяко животно. Пчелите знаят да извличат меда от цветята, да градят восъчни килийки, в които събират меда, та да осигурят себе си и своите другарки с храна през предстоящата зима. Тяхната царица снася яйцата, а останалите я подпомагат, грижат се за личинките, докато не се роди новото поколение. Те живеят под такава форма на управление, която всички изначално знаят: съхраняват

полезните, а ненужните отхвърлят и лишават от крила; освен това при тях има още ред чудеса, които са им дадени от Небето, за да служат: восъкът служи на хората по цял свят за свещи. а медът служи да подслажда храната на човека. Какви ли чудеса не се срещат при гъсениците, най-презрените обитатели на животинското царство? Те знаят как да се хранят от сока на листата и след определено време създават около себе си обвивка, сякаш се затварят в утроба, като по този начин излюпват потомството си. Вътре в обвивката първо стават на ларви и какавиди, а после предат нишки; след изнурителен труд те се преобличат в ново тяло и, украсени с крила, литват из въздуха като в свое небе, празнуват женитби, снасят яйца, добиват потомство. Освен тези особености, общо взето всички хвърчащи знаят какви храни са добри за тях - не само кои са, но също къде се намират. Знаят и как да си свиват гнездата (които са различни за всеки вид птици), да снасят в тях яйцата, да ги мътят, да отглеждат и изхранват своите пиленца, и да ги гонят от дома, когато станат самостоятелни. Знаят както своите врагове, които трябва да избягват, така също своите приятели, с които да се сдружават; при това - още от най-ранно детство. Да не говоря за чудесата в самите яйца, където е налице всичко за образуване и изхранване на пилешкия ембрион - подредено в необходимия ред. Ще премълча и за ред други чудеса. Кой впрочем, ако поне малко мисли със здрав разум, би казал, че всичко това иде от другаде, освен от духовния свят, комуто природният свят служи, обличайки идещото от там в тяло, или за да представи духовната причина в нейната веществена изява? Земните животни и птиците в Небето се раждат с цялото си знание, а човекът - не, въпреки че ги превъзхожда, защото те живеят в порядъка на своя живот и не могат да разрушат онова, което им е дадено от духовния свят, тъй като нямат разсъдък. Иначе стоят нещата при човека, надарен със способността да мисли от духовния свят; но понеже човекът е извратил мисълта чрез живот, противен на порядъка, препоръчан от самия разум, той не може да се ражда иначе, освен само в пълно незнание, и едва след това по Божии пътища се завръща към порядъка на Небето.

109.

За това, как си съответстват членовете на *растителното царство*, можем да съдим от множество детайли. От семената израстват дървета, разлистват се, пораждат цвят и после носят плодове, в които има нови семена; това става последователно, като всички тези моменти съществуват в такъв възхитителен порядък, че процесът не може да се опише накратко. Може да се напишат цели томове, но науката не би могла да изчерпа вътрешната тайна, каквато съставлява тяхната (на растенията - Бел. ред.) същинска служба. Понеже тези неща идват от духовния свят или Небето, което притежава човешка форма (както беше показано в съответната глава), то отделните явления от растителното царство имат донякъде отношение към човека; това е известно на някои от Кръга на учените. Много преживявания ми показаха, че всички обитатели на това царство са съответствия. Често, когато бивах в градините и разглеждах там дървета, плодове, цветя и зеленчуци, забелязвах техните съответствия на Небето; затова разговарях с хората наблизо, научавайки откъде идват отделните растения и какви са техните качества.

110.

Днес обаче никой не може да узнае духовното от Небето, на което съответства природното от света, по друг път, освен небесния, понеже науката за съответствията напълно е изчезнала. Искам обаче да онагледя с няколко примера какво представлява съответствието на духовното с природното. дивите създания по земята общо взето съответстват на чувствата: кротките и полезните съответстват на добрите чувства, злобните и безполезните съответстват на лошите чувства. В частност, бикове и юниците съответстват на чувствата на природния ум, докато овцете и агнетата пък съответстват на чувствата на духовния ум; птиците според своите видове отговарят на разумното начало в единия или другия ум. Поради тази причина различни животни като бикове, юници, овни, овце, кози, козли, козлета и агнета, а също гълъби и гургулици, били ползвани при свещенослужение в израилтянската Църква, която била представителна Църква; използвали ги за жертвоприношения и изгаряне. При тази своя употреба те отговаряли на духовните начала, които били разбирали на Небето като съответствия. Всички животни, според своите родове и видове, са чувства; причина за това е, че те живеят и техният живот произлиза не от другаде, а от чувствата и според тях; затова на всяко животно е вродено знание според живота на неговото чувство. Що се отнася до неговата природна човешкост, човекът прилича на животните; затова той се уподобява на тях в ежедневната реч: ако някой е кротък, наричаме го овца или агне; ако пък е свиреп, тогава го наричаме мечка или вълк; ако ли е хитър, наричаме го лисица или змия, и така нататък.

111.

Същите съответствия са налице и с онези, които обитават растителното царство; градината общо взето съответства на Небето, що се отнася до разумността и мъдростта; затова Небето е наречено в Словото Божия градина или рай, затова хората също го наричат рай небесен. Дърветата според своите видове съответстват на възприятието и разбирането за доброто и истината, от които произтичат мъдростта и разумността; ето защо древните, които били потопени в науката за съответствията, имали свещен култ към светлината. Затова толкова често в Словото се срещат имена на дървета, като лоза, маслина, кедър; Небето, Църквата и човекът се сравняват с тях, а пък благата отговарят на плодовете. Храните, които произлизат от растенията, особено зърното, посято в нивите, съответстват на чувствата за доброто и истинното, защото подхранват духовния живот така, както земните храни подхранват природния. Общо взето, хлябът съответства на чувствата на всяко благо, защото поддържа живота по-добре от другите храни и защото под „хляб“ се разбират всички храни. Заради това съответствие Господ нарича себе си Хляб на живота; затова хлябът се употребявал в свещенослужението на юдейската Църква; хлябът се поставял в скиинята на поднос и бил наричан *хлябът на лицето*. Ето защо всяко богослужение, извършвано чрез жертвоприношение и чрез изгаряне, се наричало *хляб*. Все поради съответствието, най-светият култ в християнската Църква е Тайната вечеря, на която има хляб и вино. От тези примери може да се установи какво представлява съответствието.

112.

По какъв начин Небето се свързва със земята чрез съответствия, може да се опише с няколко думи: царството на Господа е царството на цели, които са служби, или пък (което значи същото) царство на служби, които са цели. Затова вселената е сътворена и създадена от Божественото по такъв начин, че службите навсякъде да са такива предмети, чрез които могат да се явяват в действия или следствия, първо на Небето, после на земята, постепенно и последователно - чак до последните стъпала на природата. От тук проличава, че съответствието на природното с духовното, или на земното с небесното, се осъществява именно чрез службите, които ги съединяват. Става ясно също така, че онези форми, в които е облечена службата, дотолкова са съответствия и връзки, доколкото са форми на службата. в света на природата, в трите и царства, всичко, съществуващо според божествения порядък, е форма на служба или следствия, явили се поради службата и заради службата; ето защо всичко там представлява съответствие. Що се отнася до човека, колкото повече живее той според Божия порядък, колкото повече пребивава в любов към Господ и обич към ближния, толкова повече неговите деяния са служби във форма и са онези съответствия, чрез които човекът се свързва с Небето. Общо взето, да обичаш Господа и да обичаш своя ближен означава да изпълняваш*

** Служба (usus - лат.) - назначение. цел, полза. Всичко съществува за известна служба. - Бел. ред.*

служба. Освен това, трябва да се знае, че именно чрез човека природният свят се съединява с духовния, т.е. човекът е посредникът на съединяването, защото носи в себе си и природния свят, и духовния свят (виж по-горе гл. 57); колкото повече човек е духовен, толкова повече е посредник в съединяването, а колкото повече е природен, а не духовен, толкова повече той не е такъв посредник. Но дори без човешко посредничество Божието въздействие постоянства в света, а и в онова от света, което е присъщо за човека, обаче [само] в неговия разсъдък.

113.

Както всичко, което е според Божия порядък, съответства на Небето, всичко, което е против него, съответства на Ада; всичко, съответстващо на Небето, се отнася към благото и истинното, всичко, съответстващо на Ада, се отнася към злото и лъжовното.

114.

Нека сега кажем няколко думи за науката на съответствията и нейната служба. Каза се, че духовният свят, т.е. Небето, се свързва с природния свят чрез съответствията; именно чрез тях на човека е дадено общение с Небето. Ангелите не мислят из природното, както прави човекът; затова, когато някой познава науката за съответствията, може да бъде в мислите на своя ум едно с ангелите и да се свърже с тях, що се отнася до неговия духовен или вътрешен човек. За да се извърши съединяване на Небето с човека, Словото е записано единствено в съответствия; всичко тук съответства. Ако човек владееше науката за съответствията, той би разбирал Словото в духовния му смисъл и

би откривал тайни, които не се съзират в буквалния смисъл на думите. Тъй като в Словото има буквален и духовен смисъл; буквалният смисъл засяга онова, което е на земята, а пък духовният смисъл се отнася до онова, което е на Небето; понеже Небе и свят са съединени със съответствия, дадено ни е такова Слово, в което всичко, чак до последната йота, има съответствие.

115.

От Небето научих, че най-древните хора на нашата земя, които били небесни хора, мислели според самите съответствия и че земната природа, която била пред техните очи, им служела за посредник на такова мислене. Тъй като те общували и говорили с ангелите, Небето и Земята били чрез тях съединени; ето защо това време било наречено Златен век. За него древните писатели казват, че небесните жители живеели заедно с хората и имали общение с тях като приятели с приятели. След тези времена обаче дошли хора, които мислели не според самите съответствия, а според науката за съответствията. Все още имало съединение на Небето с човека, но вече с недотам близка връзка; тяхната епоха била наречена Сребърен век. Онези, които дошли после, макар да познавали съответствията, не мислели според науката за тях, защото пребивавали в природното благо, а вече не, както предишните, в духовното; тяхното време се нарича Меден век. След това време човекът станал постепенно външен и накрая телесен, и тогава науката за съответствията напълно се изгубила, а с нея и знанието за Небето и за богатството, което му принадлежи. Защо вековете са наречени на златото, среброто и медта, става ясно пак от съответствието, понеже според него златото обозначава небесното благо, в което пребивавали най-древните; среброто означава духовното благо, в което са обитавали първите техни наследници; медта означава природното благо, в което се намирало следващото подир тях поколение; що се отнася до желязото, на което се именува последният век, то означава сурова истина без благо.

15.

За Слънцето на Небето

116.

На Небето не се появява слънцето, което виждаме на земята, нито нещо, идващо от това слънце, понеже всичко това е природно; всъщност, природата започва със слънцето и всичко, което е породено от него, се нарича природно. Но онова духовно слънце, в което пребивава Небето, е свръх природата и напълно различно от природното; те общуват само чрез съответствията. Каква е разликата, може да се разбере от казаното по-горе за степените (гл. 38), а какво е тяхното общение, се вижда от казаното относно съответствията.

117.

Въпреки че на Небето не се явява тукашното слънце, нито нищо, идващо от него, там има слънце, светлина и топлина, а също всичко, което е в света, и безброй други неща, наистина не от същия произход, понеже всичко на

Небето е духовно, а на света — природно. Слънце на Небето е Господ, светлина там е Божията истина, а топлина е Божието благо, които произтичат от Господ като Слънце; от този източник идва всичко, което съществува или се появява на Небето. Но за светлината и топлината, а също за онова, което съществува чрез тях на Небето, ще говорим в следващите глави; тук ще се занимаем само със слънцето. Господ се явява като Слънце на Небето поради Божията любов, благодарение на която съществува всичко духовно по същия начин, както чрез земното слънце съществува всичко природно; Божията любов всъщност е онова, което свети като Слънце.

118.

Не само ангелите ми казаха че Господ наистина се явява на Небето като слънце, но на няколко пъти ми беше дадено и сам да го видя; затова тук искам накратко да опиша какво чух и видях за Господ като Слънце. Господ се явява като слънце не в Небето, а високо над него, не отвесно над главата, ами пред лицата на ангелите, на средна височина. Явява се на две места: на едно пред дясното око и на друго пред лявото око, но на голямо разстояние. Пред дясното око се явява напълно подобен на Слънце, със същия пламък и същия размер като слънцето в света; пред лявото око обаче не се показва като Слънцето, а като Луната, също така сияйна, но с повече блясък, и със същия размер като нашата земна луна; луната на Небето обаче изглежда заобиколена от много малки лунички, всяка от които излъчва същия блясък и същото сияние. Господ се явява на двете места така различен, защото се явява всекиму според това, как той Го възприема; значи, по един начин се явява Той пред онези, които Го приемат като благо на любовта, а по друг начин - пред онези, които Го приемат като благо на вярата. Пред онези, които го приемат за благо на любовта, Господ се явява като Слънце — огнено и пламенно; такива духове обитават в Неговото небесно царство. Пред онези, които Го приемат за благо на вярата, Господ се явява като Луна, чиито блясък и сияние отговарят на това приемане; тези духове обитават в Неговото духовно царство. Това е така, понеже благо на любовта съответства на огъня — огънят в духовен смисъл е любов, а благо на вярата съответства на светлината, която в духовен смисъл е вяра. Господ се явява пред очите, понеже вътрешните начала, които съставляват ума, виждат чрез тях - дясното око по силата на благо на любовта, а лявото око съгласно благо на вярата. Ето защо всичко, което при ангела, а и при човека, се намира отдясно, съответства на благо, идващо от истината, докато онова, което е отляво, съответства на истината, идваща от благо. Благо на вярата всъщност е истината, идеща от благо.

119.

Ето защо в Словото Господ като любов се сравнява със слънцето, докато Господ като вяра се сравнява с Луната; затова и Слънцето означава любовта към Господ, идваща от Господ, а Луната означава вярата в Господ, идваща от Господ. това се вижда на следните места: „И светлината на месечината ще бъде като светлината на слънцето; светлината на слънцето ще бъде седмочно по-светла, отколкото светлината на седемте дни, в оня ден..." (Исай, 30:26); „Кога угаснеш, ще закрия небесата и звездите ще помрача, слънцето с облак ще закроя, и месечината не ще свети със светлината си.

всички светила, които светят на небето, ще помрача над тебе, и върху твоята земя тъмнина ще напратя" (Иезекиил, 32:7,8); „слънцето помръква при изгрев, и луната не сияе със своята светлина" (Исай, 13:10); „слънце и месечина ще потъмнеят и звездите ще загубят светлината си ... Слънцето ще се превърне в тъмнина, и месечината - в кръв" (Иоил, 2:10, 31 и 3:15); „слънцето стана черно като струнено вретинце, и месечината стана като кръв; звездите пък небесни паднаха на земята" (Откровение, 6:12-13); „И веднага подир скръбта на ония дни, слънцето ще потъмнее, месечината не ще даде светлината си, и звездите ще изпадат от Небето" (Матей, 24:29), но и другаде. На тези места Слънцето обозначава любовта, Луната - вярата, а звездите - познанията за благо и истинно; казано е, че те ще помръкнат, ще спрат да светят и ще паднат от Небето и няма да ги има повече. Че Господ се явява като слънце на Небето, се установява от Неговото преобразяване пред Петър, Яков, и Йоан: „и се преобрази пред тях. и лицето Му светна като слънце" (Матей, 17:2).

Така е бил видян Господ от Своите ученици, щом били изведени от своите тела и били в небесната светлина. Ето защо древните, които били от представителната църква, обръщали при богослужения лица към слънцето, на изток; от тях дошъл обичаят храмовете да бъдат обърнати на изток.

120.

Колко и каква е Божията любов може да се установи чрез сравняване със земното слънце: тя е пламенна и, ако искате вярвайте, още по-пламенна от самото него. Поради това Господ като слънце не въздейства непосредствено върху Небето, но пламъкът на Неговата любов постепенно става по-умерен по своя път; това намаляване се вижда като сияещ пояс около слънцето, а ангелите са издигнати върху тънък облак, така че да не бъдат изгорени от Божието въздействие. Небесата следователно се отдалечават от слънцето съобразно приемането на въздействието; висшите небеса, бидейки в благо на любовта, са най-близки до Господа като Слънце; нисшите, понеже се намират в благо на вярата, са по-отдалечени от Него; онези пък, които не са в никакво благо, като обитаващите Ада, са най-отдалечени: толкова по-отдалечени, колкото повече противостоят срещу благо.

121.

Когато се явява на Небето, както често става, Господ не идва в слънчеви одежди, а в ангелска форма, отличим от ангелите по струящата из Неговото лице Божественост. Той не е там като личност, защото като личност Господ все е ограден от слънцето, а присъства в образ. Често на Небето нещо сякаш присъства на онова място, където се представя, където образът му има ясна завършеност, въпреки че това място може да бъде далеч от точката, в която се намира. това наричат присъствие пред вътрешното зрение, за Коего ще се говори по-нататък. Аз също видях Господ извън Слънцето, в ангелски образ, нависоко и малко под слънцето; видях Го отблизо - беше в същия облик, със светещо лице; веднъж [Го видях] и сред ангелите, като пламтящо сияние.

122.

За ангелите земното слънце изглежда мъгляво, противоположно на

небесното слънце, а луната им изглежда мрачна, противоположна на небесната луна, и то постоянно. Това е така, понеже огнят на света съответства на любовта към себе си, а светлината, идваща от него, съответства на лъжата, която произлиза от тази любов. Тъй като любовта към себе си е напълно противоположна на Божията любов, то лъжата, идваща от нея, също така е противоположна на Божията истина, а всичко, което е противоположно на Божията любов и Божията истина, за ангелите е мрак. Ето защо обожаването на слънцето и луната в света, преклонението пред тях, означават в Словото обич към себе си и лъжата, която себелюбието поражда; затова техните поклонници биват погубени (Второзаконие, 4:19 и 17:3-5; Иеремия, 8:1,2; Иезекиил, 8:15, 16, 18; Откровение, 16:8; Матей, 13:6).

123.

Тъй като Господ се явява на Небето като слънце поради Божията любов, която е в Него и от Него, то всички на Небето постоянно се обръщат към Него. Онези, които обитават небесното царство, се обръщат към Него като Слънце, а обитателите на духовното царство се обръщат към Него като Луна; онези пък, които са в ада, се обръщат към мрак и тъма, които са на противоположната страна, и следователно се отвръщат от Господ. Това е така, понеже всички, които са в ада, живеят в любов към себе си и към света и следователно са противоположни на Господ. Онези, които се обръщат към мрака, заместващ за тях слънцето в света, обитават задната част на ада и се наричат демони, докато онези, които се извържат към тъмата, заместваща за тях луната, се намират в предната част на ада и се наричат духове. Ето защо се казва, че намиращите се в ада пребивават в тъмнина, намиращите се на Небето живеят в светлина. Мракът означава лъжата, идеща от злото, а светлината означава истината, идеща от доброто. Духовете се обръщат или отвръщат по такъв начин, понеже в другия живот всички гледат онова, което властва вътре в тях, тоест своята любов, а вътрешното начало изгражда лицата на ангелите и духовете. Освен това, в духовния свят посоките не са установени, както в природния свят, а лицата са тези, които ги определят. По същия начин се обръща човекът според своя дух; ако обича себе си и света, застава с гръб към Господ, ако живее в любов към Него и към ближния, застава с лице към Господ. Но човек не го знае, понеже е в природния свят, където посоките се определят от залеза и изгрева на слънцето. Тъй като човек трудно може да разбере това, то ще бъде обяснено по-нататък, където ще става дума за посоките, пространството и времето на Небето.

124.

Понеже Господ е Слънцето на Небето и всичко, идещо от Него, гледа към Него, Господ е общият център, от който произтичат всяка насоченост и всяко определяне. Затова всичко под него - на Небето и на земята - се намира в Неговото присъствие и наблюдение.

125.

От тук може да се види в по-ясна светлина онова, което се каза и показва за Господ в предходните глави: че Той е Богът на Небето (гл.2-6); че Неговата

Божественост представлява Небето (гл.7-12); че Божествеността на Господ в Небето е любов към Него и обич към ближния (гл.13-19); че има съответствие на всичко в света с всичко на Небето, и чрез Небето с Господ (гл.87 и 115); накрая, че слънце и луна са съответствия (гл.105).

16.

Светлината и топлината на Небето

126.

Онези, които мислят единствено според природата, не могат да разберат, че на Небето има светлина; обаче на Небето има толкова много светлина, че тя многократно превъзхожда светлината по пладне в света, и аз я виждах често, дори вечер и нощем. От начало се учудвах, когато чувах ангелите да казват, че светлината на света е само сянка спрямо тази на Небето, но когато я видях, можах да се убедя в това; нейната чистота и нейният блясък са такива, щото не могат да бъдат описани. Онова, което видях на Небето, аз видях в тази светлина, следователно по-ясно и по-отчетливо, отколкото на земята.

127.

Светлината на Небето не е природна, както в света, а е духовна; тя идва от Господ като Слънце, а както се показва в предната глава, Слънцето е Божията любов. Онова, което произлиза от Господ като Слънце и се нарича на Небето Божия истина, по своята същност все пак представлява Божието благо, съединено с Божията истина. От тук идват за ангелите светлина и топлина: светлината идва от Божията истина, а топлината - от Божието благо. Така става ясно, че небесната светлина, имайки такъв произход, е духовна, а не природна; което важи също и за топлината.

128.

Божията истина е светлина за ангелите, защото те са духовни, не природни; духовните [създания] виждат според тяхното слънце, също както природните виждат според тяхното. От Божията истина произтича разумът на ангелите, а разумът е тяхното вътрешно зрение, което въздейства върху външното им зрение и го изгражда; ето защо всичко, което се явява на Небето от Господ

като Слънце, се явява в светлина. Тъй като източникът на светлината е в Небето, тя се променя според приемането на Божията истина, идваща от Господ, или пък, което означава същото, според разумността и според мъдростта, в които пребивават ангелите. Една е тя в небесното царство, а друга е в духовното царство, както и във всяко едно общество. В небесното царство светлината изглежда огненочервена, защото тамошните ангели я приемат от Господ като Слънце; обаче в духовното царство светлината е блестящобяла, понеже ангелите, които са там, я приемат от Господ като Луна (виж по-горе, гл.118). Дори и светлината в едно общество не е същата, както светлината в друго; във всяко общество светлината също се различава: онези

от центъра са по-силно осветени, по-малко осветени са онези, които ги ограждат (гл.43). Или накратко казано: до онази степен, до която приемат Божията истина, т.е., според разумността и мъдростта, идещи от Господ, ангелите са светлина. Ето защо ангелите на Небето се наричат ангели на светлината.

129.

Тъй като Господ на Небето е Божията истина, а Божията истина там е светлината, в Словото Господ е наречен светлина, както и цялата идваща от Него истина. Ето например следните места: „Пак им говори Исус и рече: Аз съм светлината на света; който Ме последва, той не ще ходи в мрака, а ще има светлината на живота“ (Йоан, 8:12); „Докле съм на света, светлина съм на света“ (пак там, 9:5); „Исус им рече: още малко време светлината е с вас; ходете, докле имате светлина, за да не ви обгърне мрак... Докле имате светлина, вярвайте в светлината, за да бъдете синове на светлина... Аз светлина дойдох в света, щото всякой вярващ в Мен да не остане в тъмнината“ (пак там, 12: 35, 36, 46); „светлината дойде на света, но човеците обикнаха повече мрака, нежели светлината“ (3:19). Йоан казва за Господ: „Ето я истинската светлина, която просветява всеки човек, идващ на света“ (1:9); „народът, който седеше в мрак, видя голяма светлина, и за ония, които седяха в сянката на смъртна, изгря светлина“ (Матей, 4:16); „ще ти поставя завет за народа, светлина за езичниците“ (Исай, 42:6); „Аз ще те направя светлина за народите, за да се простре Моето спасение до земните краища“ (Исай, 49:6); „И спасените народи ще ходят в светлината му“ (Откровение, 21:24); „Прати Твоята светлина и Твоята истина да ме водят“ (Псалтир, 42:3). На тези и на редица други места, Господ се нарича светлина поради Божията истина, която идва от Него, както и самата истина се нарича светлина. Понеже светлината на Небето идва от Господ като Слънце, то когато Господ се преобразява пред Петър, Яков и Йоан, „лицето Му светна като слънце, а дрехите Му станаха бели като светлина“ (Матей, 17:2) или: „дрехите Му станаха бляскави, твърде бели, като сняг, каквито белилник на земята не може да избели“ (Марк, 9:3). Това, че облеклото на Господ изглежда такова, е защото представлява Божията истина, която на Небето произтича от Него. Но впрочем дрехите в Словото обозначават истинното, както се казва при Давид: „Ти [Господ] се обличаш в светлина като с дреха“ (Псалм 108:2).

130.

Че светлината на Небето е духовна, както и че тази светлина е Божията истина, може да се установи по това, че човек също притежава духовна светлина и тя го осветлява, доколкото той възприема разумността и мъдростта от Божията истина. Духовната светлина на човека е светлината на неговия разум, чиито предмет са истините, които той анализира, съотнася и прави от тях поредица заключения. Но природният човек не знае, че светлината, в която разумът вижда тези предмети, е действителна, понеже нито я гледа с очите си, нито, мислейки, я възприема. Все пак мнозина знаят за тази светлина и я разграничават от природната, в която живеят мислещите природно, а не духовно; природно мислят онези, които гледат само света и приписват всичко на природата; духовно обаче мислят онези, които гледат

Небето и отдават всичко на Божественото. Много пъти ми бе дадено да разбера, както също и да видя, че светлината, озаряваща ума, е истинска и съвсем различна от онова, което наричаме естествена светлина. Бях издиган вътрешно и постепенно в тази светлина; колкото повече се издигах, умът ми се просветляваше толкова, че схващах онова, което преди не можех да схвана, и дори такива истини, които са недостъпни за мисълта в естествената светлина. Понякога негодувах, задето [мислейки чрез естествената светлина] не съм разбирал онова, което в небесната светлина възприемах така ясно и прозрачно. Понеже на разума е присъща светлина, говорим за него, като за оното: когато разбира, казваме, че вижда и му е ясно, когато не разбира — че му е неясно и смътно и така нататък.

131.

Тъй като небесната Светлина е Божията истина, тя е също така Божията разумност и Божията мъдрост; затова под издигане в небесната светлина се разбира същото като под издигане в мъдростта и разумността - до просветлението. Ето защо светлината при ангелите напълно отговаря по степен на техните разумност и мъдрост. Понеже светлината на Небето е Божията мъдрост, в нея всички се разпознават такива, каквито са: вътрешното състояние на всеки се появява върху лицето му точно такова, Каквото е, и нищо не остава скрито, дори най-малката подробност. вътрешните ангели обичат всичко при тях да се показва, защото не искат нищо друго, освен благо; от друга страна онези, които живеят под Небето и не желаят благо, се страхуват да поглеждат небесната светлина; обитаващите ада пък, което е учудващо, се явяват помежду си като хора, но в светлината на Небето изглеждат чудовища с ужасяващи лица и ужасяващи тела, напълно отговарящи по форма на онова зло, в което пребивават. По същия начин се явява и човекът като дух, когато го гледат ангелите: ако е добър, изглежда красив човек според своето благо; ако пък е зъл, изглежда чудовище, изкривено според своето зло. От тук става ясно, че всичко, изложено на небесната светлина, се открива в истинския си образ; това е така, защото небесната светлина е Божията истина.

132.

Тъй като Божията истина е Светлината на Небето, всяка истина, където и да се намира, било в ангела, било извън него, било между Небесата или извън тях, излъчва светлина. Обаче истините извън Небесата не светят по същия начин, както тези, които са на Небесата, ами излъчват студена светлина, подобно на снега без топлина, защото истините извън Небето не извличат същността си от благо, както небесните истини; затова тяхната студена светлина изчезва при досег до небесната светлина, а ако под нея се крие зло, обръща се на тъмнина. На няколко пъти видях това, както и много други забележителни неща за светещите истини, които обаче ще пропусна.

133.

Сега ще кажа нещичко за небесната топлина. По същността си небесната топлина е любов; тя произлиза от Господ като Слънце, което е Божията любов

в Господ и от Господ, както показва предната глава. От тук става ясно, че небесната топлина е също така духовна, както небесната светлина, понеже идват от един и същ източник. Две неща произхождат от Господ като Слънце - Божията истина и Божието благо; Божията истина се проявява на Небето като светлина, а Божието благо като топлина, но Божията истина и Божието благо са толкова свързани, че не са две отделни неща, а едно цяло. И все пак ангелите ги разделят, понеже има ангели, които приемат Божието благо повече от Божията истина, и други, които приемат Божията истина повече от Божието благо. Онези, които приемат повече Божието благо, обитават небесното царство на Господ, докато онези, които приемат повече Божията истина, обитават духовното царство на Господ; най-съвършените ангели са онези, които приемат благото и истинното в еднаква степен.

134.

Подобно на небесната светлина, небесната топлина навсякъде е различна - една е тя в небесното царство, друга е в духовното царство или във всяко общество, като се различава не само количествено, но и качествено. Тя е по-силна и по-чиста в небесното царство, защото тамошните ангели приемат повече Божието благо; по-малко силна и по-малко чиста е топлината в духовното царство, понеже ангелите там приемат повече Божията истина. Според вида на приемане топлината се променя във всяко общество; има топлина и в ада, обаче нечиста. Онова, което се разбира под свещен и небесен огън, е небесната топлина, докато под профанен и адски огън се разбира топлината на Преизподнята. Под всяко от тях се разбира любов: под небесен огън се разбира любовта към Господ и обичта към ближния, както и всяко тяхно влияние; под адски огън се разбира любовта към себе си и света, заедно с цялото сладострастие, отличаващо тези видове любов. Че любовта представлява топлина от духовен произход, проличава по пламването в любовта, понеже човек пламва и се стопля според това, колко и каква е неговата любов, а нейната разпаленост се разкрива тогава, когато бива нападена. Ето защо, относно чувствата на любовта към благото или пък относно страстите на любовта към злото обичайно казваме: гори, пламти, бушува, кипи, пламенее.

135.

Любовта, идваща от Господ като Слънце, се усеща на Небето като топлина, защото ангелите са отвътре пълни с любов — поради Божието благо, идващо от Господ; оттук, сгрявани от този източник, техните външни сетива усещат топлина. Затова на Небето топлината и любовта си съответстват дотолкова, че всеки там чувства такава топлина, в каквата любов се намира - според онова, което малко по-горе казахме. Земната топлина не прониква на небесата, защото е груба, бидейки природна, а не духовна. По друг начин стоят нещата при хората, защото те пребивават колкото в духовния свят, толкова и в природния свят; затова духът им пламва според тяхната любов, а тялото им се затопля от двата източника, колкото от своята духовна топлина, толкова и от топлината на света. Първата топлина влияе на втората, защото двете си съответстват. Какво е съответствието между двете топлини, можем да установим чрез животните; тяхната любов, чиято главна цел е възпроизводството на вида, избликва и действа според присъствието и влиянието на

топлината от слънцето, която е силна само през пролетта и лятото. Много грешат онези, които вярват, че топлината от света възбужда любовни желания, понеже няма влияние на природното върху духовното, а само духовното влияе върху природното; това влияние отговаря на Божия порядък, докато първото би било противоположно на Божия порядък.

136.

Също като хората, ангелите имат разум и воля. Живот на техния разум придава небесната светлина, понеже тя е Божията истина и съответно Божията мъдрост, докато животът на тяхната воля идва от небесната топлина, защото небесната топлина е Божието благо, следователно, Божията любов. Самата същност на ангелския живот произтича от топлината, не от светлината, освен когато в нея има топлина. Че животът се дължи на топлината, проличава по това, че когато тя бъде отнета, той загива. Същото важи за вярата без любов или за истината без благо, защото истината, която се нарича вяра, е светлина, а благо, което представлява любовта, е топлина. Това става още по-явно от топлината и светлината в света, на които отговарят небесните топлина и светлина; всичко на земята живее и цъфти чрез топлината, свързана със светлината, както става през пролетта и лятото. Но от светлина без топлина нищо не живее, нито цъфти, ами замира и погива; двете начала не са съединени през зимата, когато има само светлина, но липсва топлина. Тъкмо поради това съответствие Небето се нарича Рай, защото истинното там е свързано с благо, или вярата — с любовта както на земята светлината се съединява с топлината през пролетта. От тук още по-ясно проличава онази истина, за която се говори по-горе (гл.13-19): че Господнята Божественост на Небето представлява любов към Него и обич към ближния.

137.

При Йоан се казва: „В начало беше Словото, и Словото беше у Бога, и Бог беше Словото. Всичко чрез Него стана, и без Него не стана нито едно от онова, което е станало. В Него имаше живот, и животът беше светлината на човеците. В света беше, и светът чрез Него стана. И Словото стана плът, и живя между нас, пълно с благодат и истина; и ние видяхме славата Му“ (Йоан, 1:1,3,4,10,14). Под Слово се разбира Господ, защото се казва, че словото е станало плът, но остава неизвестно какво точно се разбира под Слово и следва да се каже. Словото е Божията истина, която пребивава в Господ и произтича от Господ; тя също е наречена светлина, защото светлината, както показва предната глава, е Божията истина. Сега ще бъде обяснено как всичко е създадено и е сътворено от Божията истина. Всяка сила на Небето е на Божията истина и без нея няма съвсем нищо; всички ангели се наричат сили поради Божията истина и стават сили толкова повече, колкото повече са нейни приемници или вместилища. Чрез истината те надделяват над ада и над всички, които им се противопоставят; хиляда врагове не могат да издържат и един лъч небесна светлина, която е Божията истина. Понеже ангелите са ангели поради приемането на Божията истина, следва, че цялото Небе идва от този източник, тъй като Небето се състои от ангели. Че Божията истина притежава такава сила, не биха могли да повярват онези, които нямат за нея друго понятие, освен като за мисъл или пък говор,

те имат сила в себе си само колкото да карат другите да им се подчиняват; но Божията истина има вътрешна мощ, при това такава, че благодарение на нея са сътворени Небето и светът, заедно с всичко в тях. Това, че Божията истина има такава мощ, може да се онагледя с две сравнения, а именно: чрез силата на истинното и доброто в човека и чрез силата на светлината и топлината, произтичащи от слънцето в света. *Силата на доброто и истинното в човека може да се обясни така*: Всичко онова, което човек прави, прави го чрез разума и волята. Действието на волята се проявява в доброто, разумът действа в истината; всичко, присъщо на волята, се отнася към доброто и всичко, присъщо на разума, се отнася към истината. Така, човек привежда в действие цялото си тяло и хилядите негови частици се втурват едновременно в движение по повелята на желанието и мисълта. От тук става ясно, че цялото тяло е създадено, за да се подчинява на доброто и истинното, следователно, създадено е според доброто и истинното. *Силата на топлината и светлината, идваща от земното слънце*: всичко, което расте на земята - дървета, растения, цветя, треви, плодове и семена — съществува само чрез топлината и светлината на слънцето; от тук проличава каква огромна производителна сила имат топлината и светлината на слънцето. Какво да кажем за Божията светлина, която е Божията истина, и за Божията топлина, която е Божието благо, с които е сътворено не само Небето, но и светът, понеже светът съществува именно чрез Небето, както беше показано преди. От това става ясно как трябва да се разбира, че всичко е създадено чрез Словото, че без него не е сътворено нищо, също така, че чрез Него е създаден светът, т.е., че всичко е създадено чрез Божествената истина, идваща от Господ. Но тази причина Книгата на сътворението първо говори за светлината, като едва после става дума за онова, което произлиза от нея (Битие, 1:3,4). Пак поради това всичко във вселената - както на Небето, така и на Земята - се отнася към доброто и истината както и към тяхната връзка, без която каквото и да било не би могло да съществува.

139*.

*Трябва да се знае, че Божието благо и Божията истина, които изхождат от Господ като Слънце, не са в Господ, а идват от Него; в Господ е единствено Божията любов; това е Битието, благодарение на което съществуват благо и истина. Да съществуваш из Битие [Existere ex Esse] представлява онова, което се разбира с *произхождам* [Procedere]. Това може да се онагледя чрез сравнение със слънцето; топлината и светлината на света не пребивават в слънцето, а идват от него; там е само огънят, благодарение на който те съществуват и от които те произхождат.*

* В оригинала липсва гл.138. - Бел. прев.

140.

*Понеже Господ като Слънце е Божия любов, а тя е Самото Божие благо, следователно Божественото, което произхожда от Него Самия, от Божественото на Небето, се нарича за по-голяма яснота Божия истина, въпреки че е Божие благо, съединено с Божията истина. Тъкмо тази Божия истина е онова, което наричат *Свялото*, произхождащо от Господ.*

17.

За четирите посоки на Небето

141.

*На Небето, също както и на Земята, има четири посоки: изток, юг, запад и север; всички са определени от своето Слънце - на Небето от небесното Слънце, което е Господ, на земята - от Слънцето в света. Между тях обаче има много разлики. Първата разлика е, че на света юг се нарича мястото, където слънцето се намира най-високо спрямо земята, докато север е обратното - мястото, където слънцето е сякаш под земята; изтокът е там, където слънцето ежедневно изгрява, а пък запад е там, където то залязва. И така, в света всички посоки се определят спрямо юг. На Небето обаче изток се нарича онова място, където се явява Господ като Слънце; запад е в противоположната посока, вдясно на Небето се намира юг, а северът там е вляво. Това важи във всяко движение или обръщане на лицата и телата на ангелите. На Небето следователно всички посоки се определят спрямо изток. Онова място, където се явява Господ като Слънце, бива наричано изток, защото всяко жизнено начало идва от Него като Слънце. Също така и понеже ангелите приемат светлината и топлината, или любовта и разумността, от Господ, се казва, че Господ *изгрява* сред тях: ето защо, Господ бива наричан в Словото изток.*

142.

Друга разлика е, че ангелите винаги са обърнати с лице на изток, с гръб на запад, отдясно на тях стои юг, а отляво им е север. Но това трудно може да се разбере в света, понеже човек обръща лицето си във всяка посока, и следва да бъде обяснено. Цялото Небе се обръща към Господ като към своя общ център; следователно, натам се обръщат и всички ангели. Известно е, че и на земята всичко е насочено към общ център; небесната посока се различава обаче от онази в света, понеже там към общия си център се насочва предното, а пък в света това прави долното. Тази насока в света се нарича центростремителна или също гравитация. Във всеки момент вътрешните начала на ангелите са обърнати напред; тъй като тези начала се изразяват в лицето, следователно именно лицето е, което определи посоката.

143.

Че изток е пред лицата на ангелите при всяко обръщане на тежките лице и тяло, е още по-трудно да се разбере, понеже на земята всички посоки са пред лицето на човека според завъртането; така че това също трябва да се обясни. Ангелите обръщат лицата си и насочват телата си навсякъде подобно на хората, обаче пред очите им винаги е изтокът. При ангелите обръщането не е като при хората, а има друг произход; макар да изглеждат подобни, те все пак не са такива. Начало тук е властващата любов; от нея произлизат всички определения при ангелите и при духовете, защото, както се каза малко по-горе, техните вътрешни начала във всеки момент са обърнати към своя общ център, това ще рече, към Господ като Слънце на Небето. Ето защо, тъй като

любовта е пред тялото вътрешно начало и то се изразява върху лицата им, бидейки негова външна форма, пред тях винаги стои любовта, която властва; но на Небето тя е Господ като Слънце, защото всяка любов идва от Него; понеже Сам Господ пребивава в своята любов сред ангелите, то значи Господ прави така, че те да Го виждат, накъдето и да се обръщат. Тези въпроси не могат да бъдат разяснявани повече засега, но по-нататък, особено там, където се говори за представянията и появяванията, както и за времето и пространството на Небето, нещата ще станат по-ясни за разсъдъка. Чрез множество преживявания ми бе дадено да узная, дори да усетя, че ангелите винаги имат пред лицата си Господ. Колкото и пъти да общувах с ангелите, забелязвах пред лицето си присъствието на Господ, когото, макар че не бе видим, все пак усещах в светлината; ангелите неведнъж потвърждаваха, че е така. Понеже Господ постоянно стои пред лицата на ангелите, в нашия свят се казва, че онези, които вярват в Него и Го обичат, Го гледат и Го виждат, че Той им е пред очите и лицата. Това, че се говори така, произтича от духовния свят, тъй като много неща в човешката реч са дошли оттам, макар и човекът изобщо да не го осъзнава.

144.

Такова обръщане към Господ е сред чудесата на Небето, защото множество ангели могат да бъдат заедно на едно място, извърщайки лице и тяло един към друг, като все пак всички виждат Господ пред себе си и за всеки един [измежду ангелите] вдясно е юг, вляво е север, а зад гърба му е запад. Към чудесата се отнася и това, че макар всеки взор на ангелите да е обърнат на изток, те имат поглед също и към останалите три посоки; само че те ги виждат чрез своето вътрешно зрение, т.е. чрез мисълта. Към чудесата спада и това, че на Небето никому не е позволено да стои зад гърба на друг и да го гледа отзад, защото тогава се смущава въздействието на доброто и истинното, които идват от Господ.

145.

Ангелите виждат Господ по един начин, а Господ вижда ангелите по друг начин; ангелите виждат Господ чрез очите си, Господ обаче ги гледа в челата, защото челото съответства на любовта, а чрез нея Господ въздейства върху тяхната воля, като прави така, че да бъде видим чрез разума, на който очите съответстват.

146.

Посоките на Небето, които съставят небесното царство на Господ, се различават от посоките, съставлящи Неговото духовно царство, защото, Господ се явява пред ангелите от Своето небесно царство като слънце, докато пред ангелите от Своето духовно царство се явява като Луна, а изток е там, където се появява Господ; разстоянието между Слънцето и Луната там е тридесет градуса, като същото важи за посоките. Че Небето се разделя на две царства, наричани небесно и духовно, се вижда от главата по този въпрос (гл.20 - 28); че Господ се явява в небесното царство като Слънце, а пък в духовното царство като Луна, проличава от гл.118. Но от тук посоките в Небето не стават безразлични, защото нито духовните ангели могат да се качват при небесните,

ните небесните могат да слизат при духовните (гл.35).

147.

От тук става ясно какво е присъствието на Господ на Небето: Той е навсякъде и при всекиго в доброто и истината, които произхождат от Него; следователно сред ангелите Той е при самия Себе си, както бе казано по-горе (гл.12). Усетът за Господнето присъствие е заложен във вътрешното начало на ангелите; благодарение на него очите им виждат Господ извън себе си, тъй като Господ в тях и Господ извън тях са една непрекъснатост. Така става ясно по какъв начин трябва да се разбира, че Господ е в тях и че те са в Него, според словата Му: „*Пребъдете в Мен и Аз във вас*“ (Йоан, 15:4), „*Който яде моята плът и пие моята кръв, пребъдва в Мен и Аз в него*“ (Йоан, 6:56). Плътта на Господ обозначава Божието благо, докато кръвта на Господ обозначава Божията истина.

148.

Всички на Небето живеят в различни области според посоките: на изток и запад обитават онези, които са в благо на любовта -- на изток са онези, които го възприемат ясно, на запад са онези, които го възприемат мъгляво; на юг и север обитават онези, които приемат мъдростта [идваща от благо] - на юг са изложените на нейната ясна светлина, а на север — тези, които са в смътната и светлина. Също както ангелите в небесното царство Господне обитават и ангелите в духовното Му царство, с тази разлика, че са разпределени според благо на любовта и светлината на истината, идеща из благо; тъй като любовта в небесното царство е любов към Господ, светлината на истината от там е мъдрост; напротив, в духовното царство любовта е [насочена] към ближния и се нарича обич, като светлината на истинното от нея представлява разумност, която се нарича също вяра (виж по-горе гл.23); дори има и разлика според посоките, защото, както беше казано вече малко по-горе (гл.146), при двете царства между посоките има разстояние от тридесет градуса.

149.

По подобен начин живеят също ангелите във всяко общество на Небето: на изток обитават онези, които се намират в по-висока степен на любов и обич; на запад са онези, които имат любов и обич в по-малка степен; на юг живеят повече осветените от разумност и мъдрост, на север онези, които са по-малко осветени. Те са разделени по такъв начин, понеже всяко общество изобразява Небето и всяко от тях представя Небето в умален вид (виж по-горе, от гл.51 до гл.58). Същото става в ангелските събрания. Техният ред следва небесната форма, и по силата на този ред всеки си знае мястото. Господ дори предвижда във всяко общество да има ангели от всички родове, та Небето, според своята форма, навсякъде да бъде самотъждествено. Ала все пак, уредбата на Небето в цялост се различава от порядъка на обществата, както общото се различава от отделните си части. Затова обществата, които са на изток, превъзхождат онези на запад, а пък южните превъзхождат северните.

150.

Ето защо посоките на Небето означават и качествата на съществата, които обитават там: изтокът означава любовта и нейното благо, ясно възприемани; западът означава същите качества, но неясно възприемани; югът е мъдростта и разумността в ярка светлина, а северът означава пак тях, но в неясна светлина. Понеже имат това значение, посоките го запазват и във вътрешния или духовния смисъл на Словото, понеже той напълно се съгласува с онова, което съществува на Небето.

151.

Точно обратното е при онези, които са в Ада, понеже те не виждат там Господ нито като Слънце, нито като Луна, ами са се отвърнали от Него, гледайки една Тъма вместо слънцето в света, и един Мрак вместо земната луна. Онези, които се наричат демони, гледат, вместо слънцето в света, към една Тъма, докато онези, които се наричат духове, гледат, вместо земната луна, към един Мрак. Това, че слънцето от света и земната луна не се появяват в духовния свят, а вместо слънцето, обратно на небесното Слънце, има Тъма и вместо луната, обратно на небесната Луна, има Мрак, може да се види по-горе (гл.122). От тук, посоките на Ада са противоположни на небесните посоки: изтокът за неговите обитатели е там, където са тъмата и мракът; западът за тях е там, където им се явява небесното слънце, югът при тях е вдясно, а северът е наляво. Това е така при всяко обръщане на техните тела; те не могат другояче, тъй като цялата насоченост на вътрешните им начала и следователно всяко движение тежнее и се стреми натам. Вече се видя, че тежнението на вътрешните начала и насочеността на всичко в другия живот наистина се определя от любовта (виж гл. 143); също така, че любовта на обитаващите Ада е любов към себе си и към света; двете са онова, което обозначават слънцето в света и земната луна (виж гл. 122), а също са противоположни на любовта към Господ и обичта към ближния; затова онези от Ада се обръщат към тъмата, с гръб към Господ. Онези, които пребивават в Ада, също така живеят според своите посоки; следващите злото поради любов към себе си самите обитават от изток на запад; онези обаче, които живеят в лъжата на злото, обитават от юг на север; за това ще се говори пространно, когато ще става дума за Ада.

152.

Когато някой зъл дух дойде сред добрите духове, това толкова обърква посоките, щото добрите духове почти не знаят накъде е техният Изток; няколко пъти аз сам се убедих в това, а също така слушах за объркването от духове, които се оплакваха.

153.

Злите духове понякога изглеждат обърнати към небесните посоки; тогава биват надарени с разумност и възприемане на истинното, но нямат никаква любов към доброто. Ето защо, веднага щом пак се обърнат към своите си посоки, злите духове загубват разумността и усещането за истинното, казвайки, че истините, които са чули и разбрали, всъщност не са истини, а

лъжи, като дори желаят лъжите да бъдат истини. Разбрах следното за това преобръщане: сред злите духове то наистина е възможно за разума, но не за волята. Научих също, че то е предвидено от Господ с цел всеки да може да види и да прозре истините, но да ги възприеме само онзи, който живее в благо, понеже благо, а не зло приема истината. Узнах също така, че по подобен начин стоят нещата и при човека, за да може той да се поправя чрез истините, макар че той само дотолкова се поправя, доколкото живее в благо. Ето защо, човекът може да се обръща към Господ, но ако живее в зло, той тутакси се отвръща от Него и утвърждава в себе си лъжите на своето зло срещу онези истини, които е схващал и съзирал. това се случва тогава, Когато човекът мисли вътре в себе си според своето вътрешно естество.

18.

За промените в състоянието на ангелите на Небето

154.

Под промени в състоянието на ангелите се разбират техните изменения относно любовта и вярата, и от тук - относно мъдростта и разумността, т.е. относно състоянието на техния живот и всичко, което го засяга; понеже ангелският живот е живот на любов и вяра, а затова - и живот на мъдрост и разумност, *тяхното* се нарича състояние на любовта и на вярата, а също състояние на мъдростта и на разумността. По какъв начин се изменя то, ще се обяснява отсега нататък.

155.

Ангелите не са постоянно в едно и също състояние спрямо любовта и следователно не са в едно и също състояние спрямо мъдростта, тъй като всяка тяхна мъдрост идва от любовта, бидейки съразмерна с любовта. Един път те са в състояние на силна любов, докато друг път са в състояние на недотам силна любов; така че тяхното състояние намалява постепенно от най-висока до най-ниска степен. Когато се намират в най-високата степен на любовта, ангелите пребивават в светлината и топлината на своя живот, ще рече, в яснота и радост; когато обаче са на най-ниска степен, попадат сякаш в сянка и студ, с други думи, в неяснота и неудовлетворение. От последното състояние отново се връщат в първото и така нататък. Подобни изменения следват едно подир друго, и в постоянно разнообразие. При това положенията се редуват, както формите на светлината и тъмнината, на топлината и студа или така, както във всеки ден в света се редуват утро, обед, вечер, нощ с постоянни промени през годината. Утрото отговаря на ясното състояние на тяхната любов, пладне отговаря на ясното състояние на тяхната мъдрост, вечерта - на неясното състояние на мъдростта, докато нощта отговаря на състоянието на отсъствие на любов и мъдрост. Но нека се знае, че няма съответствие на нощта със състоянието на небесните обитатели, ами има съответствие със зазоряването, което е преди утрото; съответствие с нощта има при онези, които са в Ада. Поради това съответствие ден и година в Словото означават състоянието на живота изобщо; топлина и светлина означават любовта и мъдростта; утрото означава първата и висшата степен

на любовта; пладне означава мъдростта в нейната светлина; вечерта означава мъдростта в нейната тъмнина; зората означава мрака, предхождащ утрото, нощта обаче означава лишеността от любов и мъдрост.

156.

Заедно с вътрешното състояние на ангелите, т.е. любовта и мъдростта, се променя и състоянието на различни предмети, които са извън тях и се явяват пред техните очи; онова обаче, което е извън ангелите, придобива видимост съобразно вътрешните им начала. Но по какъв начин съществуват и какви са тези предмети, ще се каже в следващата глава, където ще се говори за представянията и появяванията на Небето.

157.

Всеки агнел претърпява такива промени в състоянието, както и всяко общество изобщо, обаче във всяко общество всеки ангел пребивава в различно състояние от другия, понеже се различават по любов и мъдрост: които са в средата, са в по-съвършено състояние от онези, които ги ограждат, разполагайки се до границите (виж гл.23, 128). Би отнело много време, за да се изложат сега тези различия; достатъчно е да се знае, че всеки търпи промени според своите любов и вяра; затова, един преминава в своята яснота и радост, докато друг отива в своята мрачност и нерадост и това става дори в едно и също общество по едно и също време. Такива промени протичат по различен начин в различните общества, като при обществата от небесното царство протичат по различен начин в сравнение с обществата от духовното царство. Общо казано, промените в състоянията на ангелите са като разликите

в деня при климатите на земята - когато при някои е сутрин, при други е вечер; също така, когато едни усещат топлина, други усещат студ и обратното.

158.

Бях осведомен от Небето защо съществуват такива промени в състоянията. Ангелите казаха, че причините са множество. *Първата*: радостта от живота и от Небето, която те имат поради любовта и мъдростта, идващи от Господа, постепенно се обезценява, ако продължава постоянно; както става с онези, които пребивава в еднообразни наслади и красоти. *Втората*: както на гората, и на ангелите е присъщо чувство за самост*, от където идва себелюбието; понеже всички на Небето се въздържат от чувство за самост, колкото повече те се въздържат от обич към себе си или колкото повече Господ ги въздържа от нея, толкова повече пребивават в любов и мъдрост. Колкото повече не се въздържат, толкова повече изпадат в себелюбие. Тъй като всеки обича себе си самия и се увлича в това, той претърпява такива промени и редувания на състоянията. *Третата*: по такъв начин ангелите се усъвършенстват, защото свикват да се държат в любов към Господ и да странят от себелюбието; а също така, понеже редуванията на щастие и нещастие изострят тяхното усещане на благото и чувство за благото. Те добавиха също, че не Господ поражда промените

* *Proprium* (лат.) -- онова, което собствено принадлежи на човека, т.е. зло,

любов към себе си и любов към света. - Бел. ред.

на техните състояния, защото Господ като Слънце винаги въздейства чрез топлината и светлината, това ще рече, чрез любовта и мъдростта. Причината за измененията са самите ангели, тъй като обичат своята самост, която постоянно ги заблуждава. Ангелите илюстрираха това чрез сравнение със слънцето в света: не в него е причината за промените в състоянията на топлина и студ, а също на светлина и тъмнина през дните и годините, защото то стои неподвижно - причината за това движение и промяна е в самата земя.

159.

Беше ми показано как Господ като Слънце се явява на ангелите в небесното царство, когато са в първото, второто или третото си състояние. Първо видях Господ като Слънце, нажежено до червено, сияещо в такова великолепие, което не може да се опише. Казаха ми, че така се явява Господ като Слънце на ангелите в първото им състояние. След това видях голям тъмен пояс около слънцето; от него първоначалните блясък и сияние, които го караха да изглежда толкова великолепно, започнаха да отслабват; казаха ми, че такова се явява Слънцето за ангелите във второто [им] състояние. После видях поясът да потъмнява толкова, че от него червенината на Слънцето постепенно отслабваше, чак докато то съвсем побеля. Казаха ми, че такова се явява Слънцето за ангелите в третото [им] състояние. Сетне видях как бялото слънце се задвижи наляво към небесната Луна и сля своята светлина с нейната, след което тя засия необичайно силно. Казаха ми, че това е четвъртото състояние за онези, които обитават небесното царство и първото за онези, които обитават духовното царство; също и че така се редуват промените във всяко от двете царства: не настъпват едновременно за цялото царство, а се следват в обществата; също и че тези промени не са предвестени, а идват бързо, без ангелите да ги осъзнават. Казаха ми също, че само по себе си слънцето нито се мени, нито се движи, а така изглежда поради непрестанното развитие в състоянията на ангелите, тъй като Господ се явява всекиму според неговото състояние: огнено блестящ, ако са в силна любов, после не толкова блестящ, а накрая бял, когато любовта им преминава. Научих също така, че качеството на тяхното състояние се изобразява чрез тъмния пояс, който причинява привидните изменения в пламтенето и светлината на Слънцето.

160.

Когато ангелите са в последното състояние, тоест, когато са при своята самост, започват да изпитват скръб; говорих с тях, докато бяха в такова състояние, и видях скръбта; но те ми отвърнаха, че се надяват в скоро време да се завърнат в предходното си състояние и по този начин да бъдат отново на Небето, защото за тях Небето е въздържане от самост.

161.

Също и в Ада има промени на състоянията; за тях обаче ще се говори там, където се разглежда Адът.

19. *За времето на Небето*

162.

Въпреки че на Небето всичко става едно след друго и се движи така, както на земята, ангелите все пак нямат никаква мисъл и представа за време и пространство. Дотолкова са лишени от понятие, че дори не знаят какво са времето и пространството. Сега ще се говори за времето на Небето, а за пространството ще стане дума в отделна глава.

163.

Причина ангелите да не знаят какво е времето, въпреки че при тях всичко върви последователно, както на земята, и дори без никаква разлика, е, че на Небето няма дни и години, а само промени в състоянията. Където има дни и години, има време; където има промени в състоянията, има само състояние.

164.

На света съществува време, защото слънцето изглежда да се движи последователно от една точка до друга [по Небето], създавайки времената, които наричат годишни сезони. Като се движи пък около земята, слънцето създава времената, които наричат части на деня. както първите, така и вторите - на точни периоди. Слънцето в Небето обаче не създава дни и години чрез последователни движения и обиколки, а причинява видими промени на състоянието, и то не на точни периоди, както пролича в предната глава. Ето защо ангелите не могат да имат никаква понятие за времето, но вместо това имат понятие за състоянието. Какво е това състояние, може да се види по-горе (гл.154).

165.

Тъй като ангелите нямат никаква идея, идваща от времето, както хората на земята, те нямат също и понятие за онова, което е времево. Не познават присъщите за времето разделения като годината, месеца, седмицата, деня, часа или какво значи днес, вчера и утре. Когато ангелите чуват тези неща от човека (няколко ангела винаги са присъединени от Господ към човека), те вместо това възприемат състоянието и отнасящото се към състоянието. Така природната идея на човека се обръща при ангелите в духовна. Затова в Словото времето означава състояние, а онова, което се отнася към него, като гореспоменатите неща, обозначава различните си духовни съответствия.

166.

Същото се отнася и за всичко, което съществува по силата на времето: четирите годишни сезона, които наричат пролет, лято, есен и зима; четирите части на деня, които наричат сутрин, пладне, вечер и нощ.; четирите възрасти на човека, които се наричат детство, юношество, зрялост и старост; както също всичко останало, което съществува било от

времето или се случва с времето. Когато човекът мисли за тези неща, той мисли според времето, а ангелите мислят според състоянието; затова всичко, което човекът отнася към времето, ангелите преобръщат в идея за състоянието. Пролетта и утрото се преобръщат в представа за състоянието на любов и мъдрост, каквито са при първото състояние на ангелите; лято и пладне са любовта и мъдростта във второто състояние: есен и вечер са любовта и мъдростта в третото състояние: нощта и зимата са идеите за състоянието, което е в Преизподнята. Ето защо тези времена означават подобни неща и в Словото (виж по-горе, гл.155). От тук става ясно по какъв начин природните понятия, които се срещат в мисълта на хората, стават духовни при намиращите се сред тях ангели.

167.

Тъй като ангелите нямат никакво понятие за времето, те и за вечността имат идея, различна от онази на хората по земята. Под вечност ангелите разбират безкрайно състояние, а не безкрайно време. Мислейки за вечността, можах да разбера чрез идеята за времето какво означава *во веки*, а именно „без край“, но не и какво означава *от века* и да осъзная какво е правил Бог преди Сътворението, от вечността; когато това започна да ме безпокои, бях въздигнат до небесната сфера и до възприятието на ангелите за вечността. Тогава вече разбрах, че за вечността не бива да се мисли, като се изхожда от времето, а от състоянието. Едва тогава може да бъде разбрано, какво означава *от вечността*. Аз успях да разбера.

168.

Ангелите, които говорят с хората, никога не си служат с присъщите за човека природни понятия, понеже всички те идват от времето, пространството, материята и т. н., а използват духовните идеи, понеже всички те идват от състоянията плюс различните им промени вътре в ангелите и извън ангелите. Все пак, когато духовните ангелски идеи стигнат при хората, те незабавно и спонтанно се превръщат в присъщите за човека природни мисли, точно съответстващи на духовното. Нито ангелите, нито хората знаят, че това се случва; такова обаче е цялото въздействие на Небето върху човека. Някои ангели бяха допуснати по-близо от обикновено до моите мисли, дори до природните, при които много неща идваха от времето и пространството. Тъй като тогава те не разбраха нищо, веднага си тръгнаха, а после ги чух да си говорят, че са били в тъма. Беше ми дадено от опит да узная докъде стига незнанието на ангелите относно времето. Имаше един небесен ангел, който можеше да влиза не само в духовните, но и в природните мисли, присъщи на човека. После говорих с него като човек с човека. Отначало той изобщо не знаеше какво е онова, което наричам време, така щото трябваше да му обясня как слънцето изглежда да обикаля около нашата земя, образувайки годините и дните; как чрез това годините се разделят на четири сезона, на месеци и седмици, а денят на двадесет и четири часа; как тези времена се връщат през определени периоди и че от тук произхожда времето. Като чу всичко това, ангелът се учуди и каза, че не е знаел за това, а само за състоянието. Между другото, докато говорех с него, казах: на земята знаем, че на Небето няма време; поне хората говорят така, сякаш го знаят, защото казват за умиращите, че оставят временното, че излизат от времето, под

което се разбира, че напускат света. Казах му: някои знаят, че по своя произход времето е състояние, защото изцяло зависи от състоянията на чувствата: кратко е времето за онези, които са в наслади и радости, дълго е за онези, които са в скръб и печал, променливо е за пребиваващите в очакване или в надежда. Ето защо, учените разсъждават какво са времето и пространството, а някои от тях знаят, че времето е присъщо само на природния човек.

169.

Природният човек може да вярва, че не ще има никаква мисъл, ако му отнемат идеите за времето, пространството и материалното, тъй като върху тях се основават всички човешки мисли. Но да знае, че мислите са толкова крайни и кратки, колкото зависят от времето, пространството и материалното, а също и толкова безкрайни и просторни, колкото не зависят от тях, защото тогава умът се издига над телесното и светското. От тук идва ангелската мъдрост, която наричат непостижима, именно защото не попада под властта на идеите, основани върху понятията за време, пространство и материя.

20.

За представяното и явяваното на Небето

170.

Човек, който мисли само според природната светлина, не ще разбере, че всичко на Небето е досущ като всичко на света, понеже, мислейки според природната светлина, той утвърждава в себе си убеждението, че ангелите са един вид умове, а умовете наподобяват етерни дихания. Следователно, те нямат сетива, както хората, значи нямат и очи, а нямайки очи, предметите за тях не съществуват. Обаче ангелите имат всички сетива, каквито имат хората, дори много по-развити, а светлината, в която те виждат, е много по-ярка от тази, в която вижда човекът. Че ангелите са хора в съвършена форма и имат всички сетива, виж по-горе, гл.73 - 77, а че светлината на Небето е много по-ярка от земната, виж гл.126-132.

171.

Не може да се опише с няколко думи какво се явява пред ангелите на Небето, освен че повечето е подобно на онова в света, но по форма е по-съвършено, а по количество по-изобилно. Че на Небето има такива неща, може да се установи от онова, което са видели пророците: Иезекиил, който описва новия храм и новата земя (гл. 40-48), също Даниил (гл. 7-12), Йоан от първата до последната глава на Апокалипсиса, както и други видения в историческите и пророческите книги на Словото. Те са ги видели, когато им се отворило Небето, а казват, че Небето се отваря, когато се отваря вътрешното, тоест духовното зрение на човека; това, което е на Небето, не може да се види от телесните очи на човека, а само от очите на неговия дух. Те се отварят по благоволенieto на Господа - когато човекът бива отведен от природната светлина, в която е поради телесните сетива, и е възнесен в духовната светлина, където се намира със своя дух. Именно в тази светлина аз видях

всичко, което е на Небето.

172.

Макар и твърде често онова, което се явява на Небето, да наподобява онова, което е на земята, то не му е подобно по същност; защото онова, което е на Небето, съществува чрез Слънцето в Небето, докато онова, което е на земята, съществува чрез Слънцето в света; онова, което съществува чрез Слънцето в Небето, се нарича духовно, докато онова, което съществува чрез Слънцето в света, се нарича природно.

173.

Онова, което съществува на Небето, не съществува по същия начин като онова, което е на земята; на Небето всичко съществува от Господ съобразно [своите] съответствия с вътрешното начало на ангелите. Ангелите имат свое вътрешно и външно начало: което е от вътрешното, се отнася към любовта и вярата, а значи, към волята и разума, тъй като те приемат любовта и вярата. Външното обаче съответства на вътрешното; по-горе може да се види (гл.87-115), че външното съответства на вътрешното. Това би могло да се онагледява чрез казаното по-горе за светлината и топлината, а именно, че ангелите усещат светлината според вида на своята любов, а топлината според вида на своята мъдрост (виж гл. 128 - 134). Същото важи и за останалото, което се явява пред сетивата на ангелите.

174.

Когато ми бе дадено да общувам с ангелите, виждах всичко, което беше при тях по същия начин, както на земята, и толкова осезателно, щото бях убеден, че се намирам не другаде, ами на земята, в някой царски дворец. При това разговарях с ангелите като човек с човек.

175.

*Всичко, което съответства на вътрешните начала на ангелите, ги представя, затова то се нарича *представящо*; а понеже се променя според състоянието на вътрешното при тях, нарича се *явявания*, независимо че онова, което се явява пред очите на ангелите, както и онова, което те усещат, им се явява и го усещат така живо и осезаемо, както хората [възприемат] нещата на земята, даже много по-ясно, по-отчетливо, по-осезаемо. Такъв род видения на Небето се наричат *реални видения*, понеже действително съществуват; има обаче и нереални видения - които се явяват, но не съответстват на вътрешното. Но за тях впрочем ще се говори по-нататък.*

176.

За да стане по-ясно какво се явява на ангелите според съответствията, ще дам само един пример: пред ангелите.. обикващи в Разумността, се явяват градини и райски кътчета, пълни с всякакъв вид дървета и цветя. Там дърветата са разположени в прекрасен порядък, короните им образуват покрити беседки с украсени входове, оградени от алеи за разходки; всичко е толкова

красиво, че не може да се опише. Там онези, които обитават в разумността, се разхождат, събират цветя и плетат венци, с които украсяват децата; там има също така видове дървета и цветя, които никога не са виждани, нито някога ще се видят на земята. Дърветата раждат плодове според благо то на любовта, в която пребивават разумните; те виждат всичко това, понеже градините и райските кътчета, плодните дръвчета и цветята съответстват на разумността и мъдростта. Че на Небето съществуват тези неща, знаят дори на земята, но само онези, които живеят в благо то и не угасяват небесната светлина в себе си чрез природната светлина и нейните заблуждения; когато мислят за Небето, казват, че там има такива чудеса, каквито *нито око някога е виждало, нито ухо някога е чувало*.

21.

За одеждите, в които се появяват ангелите

177.

Тъй като ангелите са хора и живеят помежду си също така, както хората на земята, те също имат одежди, жилища и редица подобни неща, с тази разлика обаче, че при тях всичко е по-съвършено, защото са в по-съвършено състояние. Щом ангелската мъдрост превъзхожда човешката дотам, че се нарича недостижима, то и всичко, което те възприемат, и всичко, което им се явява, също е недостижимо; понеже всичко, което ангелите възприемат и всичко, което им се явява, съответства на тяхната мъдрост (гл.173).

178.

Дрехите, в които са облечени ангелите, подобно на останалото, съответстват; понеже съответстват, те явно действително съществуват (виж по-горе, гл.175). Техните дрехи съответстват на тяхната разумност; ето защо всички на Небето се явяват облечени според своята разумност; затова онези, които превъзхождат по разумност останалите (гл.43 и гл.128), имат по-представително облекло. Най-разумните там са облечени в дрехи, ярки като огън, или блестящи като светлина; по-малко разумните са облечени в светли или бели дрехи, но без блясък; най-малко разумните са облечени в многоцветни дрехи, докато ангелите от вътрешните небеса са голи.

179.

Понеже дрехите на ангелите съответстват на тяхната разумност, то те също така съответстват на истината, тъй като всяка разумност идва от Божията истина; ето защо едно и също е да се каже, че ангелите са облечени според разумността, или че са облечени според Божията истина. Дрехите на някои са ярки като огън, а пък на други блестят като светлина, защото огънят съответства на благо то, а светлината съответства на истинното, идващо от благо то. Някои са облечени в светли или бели дрехи без блясък, докато други носят многоцветни дрехи, защото Божието благо и Божията истина блестят по-слабо и се възприемат различно сред по-малко разумните. Светло и бяло съответстват на истината, а цветовете - на нейните разновидности. Ангелите

от вътрешните небеса са голи, защото пребивават в невинност, а невинността съответства на голотата.

180.

Тъй като ангелите на Небето са облечени, то те са се по-явявали облечени и тогава, когато са бивали виждани в света - например пред пророците или край гроба Господен: „видът му беше като светкавица, а дрехата му -бяла като сняг“ (Матей 28:3, Марк 16:5, Лука 24:4, Йоан 20:12-13); или онези, които Йоан е видял на Небето: „облечени в бели дрехи“ и „облечени в бял и чист висон“

(Откровение, 4:4 и 19:14). Понеже разумността произтича от Божията истина, щом Господ се преобразява, *"дрехите му станаха бели като светлина"* (Матей 17:2; Марк 9:3; Лука 9:29). Че светлината е Божията истина от Господа, виж по-горе, гл.129; ето защо, дрехите в Словото означават истините, а от тук и разумността: *„имаш няколко души, които не са осквернили дрехите си; те ще ходят с Мене в бели дрехи, понеже са достойни. Който побеждава, той ще се облече в бели дрехи“*; *„Блажен е, който бди и пази дрехите си“* (Откровение, 3:4-5 и 16:15). За Йерусалим, под които се разбира Църквата, пребиваваща в истината, Исай казва: *„Дигни се, дигни се, облечи се в силата си, Сионе ! Облечи се в дрехите на твоето величие, граде Йерусалиме !“* (Исай 52:1). Иезекиил: *„Облякох ти пъстрошити дрехи и ти обух червени сандали, опасах те с висон и те покрех със свилено покривало.“* (Иезекиил, 16:10,13). На много места има подобни думи. За онзи, който не е в истината, казват, че не носи сватбена одежда: *„Царят, като влезе да види насядалите, съгледа там едного, който не бе облечен в сватбарска премяна, и каза му: приятелю, как влезе тук, като не си в сватбарска премяна? А той млчеше. Тогава царят рече на слугите. вържете му ръцете и нозете, вземете и го хвърлете във външната тъмнина; там ще бъде плач и скърцане със зъби“* (Матей, 22:10-13). Под сватбен дом тук следва да се разбират Небето и Църквата - заради връзката им с Господ чрез Неговата Божия Истина. Ето защо, в Словото Господ се нарича Жених и Съпруг, докато Небето, заедно с Църквата, се нарича годеница и съпруга.

181.

Че одеждите на ангелите не се явяват като одежди, а действително са такива, може да се установи от това, че те не само се виждат, но също и се усещат. Хиляди пъти можах да видя, че ангелските дрехи са много, че те ги обличат и събличат, прибират ги, когато не им трябват и ги изваждат, когато им служат, и че се обличат в различни одежди. Питам ангелите откъде имат тези дрехи, а те ми казаха, че идват от Господ и че понякога Той ги облича, без те да знаят. Казаха ми също, че облеклото им се мени според промените на тяхното състояние, че дрехите им са блестящи и светли в първото и второто състояние, докато в третото и четвъртото състояние са малко тъмни, което идва от съответствията, защото промените на тяхното състояние се отнасят до онези [им] качества, които засягат мъдростта и разумността, както може да се види и по-горе (гл.154-161).

182.

Тъй като дрехите на всеки в духовния свят са съобразни с неговата разумност, следователно, съобразни са с истините, от които произтича разумността, обитаващите Ада, лишени от истина, също се появяват облечени в дрехи, но те са раздрани, грозни и черни, всеки според своето безумие; те не могат да са облечени другояче, но Господ им позволява да се покриват с дрехи, за да не се показват голи.

22.

За жилищата и домовете на ангелите

183.

Тъй като на Небето има общества и ангелите живеят като хората, те следователно имат домове, които се различават помежду си според жизненото състояние на всеки ангел; жилищата на онези, които са във висше състояние, са великолепни, а домовете на онези, които са в по-нисше състояние, са недотам великолепни. Аз разговарях понякога с ангелите за жилищата на Небето, като им казвах, че днес едва ли някой би повярвал, че те имат къщи и домове. Едни не го вярват, понеже не ги виждат, други пък не го вярват, защото не знаят, че ангелите са хора, трети не го вярват, защото смятат, че ангелското небе е онова небе, което виждат с очите си над тях, и им изглежда толкова пусто. Представяйки си, че ангелите са етерни форми, тези хора стигат до извода, че те живеят в етера. При това, те не могат да разберат, че в духовния свят го има същото онова, което го има в природния свят, понеже изобщо нищо не знаят за духовното. Ангелите казаха, че знаят за това невежество, властващо днес в света, та дори, за тяхно учудване, в църквата, и то повече сред учените, отколкото сред онези, които се наричат простодушни. Освен това казаха: хората биха могли да узнаят от Словото, че ангелите също са хора, защото онези, които са виждани на земята, винаги са виждани само в човешки образ; същото важи и за Господ, който е приел в себе си всичко човешко. Щом ангелите са хора, те имат жилища и домове, а не летят из въздуха; въпреки че ги наричат духове, те не са повеи на вятъра, както невежествено мислят някои (невежеството ангелите наричат лудост). Това може да бъде разбрано, само ако хората престъпят своите понятия за ангелите и духовете, тоест, когато не се питат постоянно *дали е така*. На всеки човек е присъща идеята, че ангелите имат човешки образ, че притежават домове, които се наричат небесни обители, много по-прекрасни от земните жилища; но тази обща представа, която идва от Небето, веднага пропада в нищото, щом възгледите и мисленето се подлагат на въпроса *дали е така*. Това се случва предимно с учените, които чрез своята разумност са си затворили достъпа до Небето и са преградили пътя на светлината, идееща от там. Същото става с вярването в живота на човека след смъртта; онзи, който говори за това, без същевременно да мисли според понятията на теорията за душата и според учението за нейното обвързване с тялото, вярва, че след смъртта ще живее като човек, при това - ако е живял добре - сред ангелите, като ще види великолепия и ще се възрадва; още щом се съсредоточи обаче върху учението за свързването [на душата] с тялото или пък върху хипотезите за душата, още щом започне да мисли такава ли е душата и *дали е така*, неговата първоначална идея изчезва.

184.

По-добре да представя тук личните си впечатления. Всеки път, когато говорех лице в лице с ангелите, бях в техните жилища, които са съвсем като къщите на земята, наричани домове, само че са по-красиви. В тях има много стаи, спални, гостни, вътрешни дворове с градини, цветни лехи, поляни. Там, където ангелите живеят в общество техните домове са свързани един с друг и са разположени във вида на град с площади, улици и пазари - досущ като градовете по земята; беше ми позволено да се разхождам, да разглеждам навсякъде и даже да влизам в къщите: това ставаше, докато бях напълно буден и вътрешното ми зрение беше отворено.

185.

Видях на Небето дворци, толкова великолепни, щото не могат да бъдат описани. От горе блестяха, като да са от чисто злато, а пък отдолу - като да са от скъпоценни камъни: един от друг бяха по-хубави; същото беше отвътре - залите бяха украсени толкова изящно, че за да ги опиша не биха ми стигнали нито думите, нито знанията. От към онази страна, която гледа на юг, бяха райски градини, където всичко блестеше; тук-там дърветата има листа като от сребро и плодове като от злато, а цветята преливаха с багрите на дъгата. Накрая се виждаха други дворци, които завършваха гледката. Такъв е градежът на Небето, че може да се нарече самото изкуство -което никак не е чудно, защото самото изкуство идва от Небето. Ангелите казваха, че такива неща, а и безброй други - още по-съвършени, Господ им явява пред очите, но че те радват повече техния дух, отколкото техните очи, понеже в детайлите те виждат съответствията, а чрез съответствията съзират Божественото.

186.

Бях осведомен за съответствията, че не само домовете и дворците, но също така всичко, което е вътре в тях или извън тях, съответства на вътрешното, идващо при ангелите от Господа. Самият дом, взет като цяло, съответства на благо, а онова, което е в дома, съответства на различните частици, съставлящи благо; онова пък, което е извън дома, са истините от благо, а също и възприятията. Тъй като това съответства на доброто и истинното, което идва при тях от Господа, то съответства на тягата любов, а от тук, на мъдростта и разумността, защото любовта се отнася до благо, мъдростта е присъща на благо и истината едновременно, а разумността принадлежи на истината, която идва от благо. Ето какво възприемат ангелите, когато съзерцават своите домове; затова красотите радват не толкова очите им, колкото техните улове.

187.

От тук става ясно защо Господ сам нарича себе си Храмът, който е в Йерусалим (Йоан, 2:19-21) и защо Новият Йерусалим бил видян като от чисто злато, с врати от бисери и основи от скъпоценни камъни (Откровение, 21): това е така, защото Храмът представя Богочовешкостта на Господ; Новият Йерусалим е Църквата, която предстои да се създаде, дванадесетте врати са

онези истини, които водят към благото, а основите са онези истини, върху които се основава благото.

188.

Онези ангели, които изграждат небесното царство на Господ, в по-голямата си част обитават високи места, изглеждащи като планини; ангелите от духовното царство живеят на не толкова високи места, изглеждащи като хълмове; ангелите от нисшите небеса обитават пък на такива места, които изглеждат като каменисти скали. Всичко това е резултат от съответствията, тъй като вътрешното съответства на висшето, а външното съответства на нисшето; ето защо, върховете обозначават в Словото небесната любов, хълмовете обозначават духовната любов, а скалите обозначават вярата.

189.

Има и ангели, които не живеят в общества, а отделени, в свои собствени домове, като обитават по средата на Небето, защото са най-съвършените от ангелите.

190.

Домът, в който живее ангелът, не е построен като домовете на земята, а му е даден в дар от Господ - всекиму според неговото приемане на благото и истинното; домовете се променят малко според промените във вътрешното състояние на ангелите, за което вече се говори (виж по-горе, гл.154-160). Всичко, което ангелите притежават, те смятат за дар от Господ; всичко онова, от което имат нужда, им се дарява.

23.

За пространството на Небето

191.

Макар че всичко на Небето се явява, както на земята, на определено място и пространство, ангелите все пак нямат никаква представа и никаква идея за мястото и за пространството. Понеже това изглежда парадоксално, а също понеже е много важно, бих искал да хвърля повече светлина по въпроса.

192.

Всяко движение в духовния свят става чрез промени във вътрешното състояние, тъй че движенията не са нищо друго освен промени на състоянието; именно така бях заведен от Господ на Небето и до други земи из вселената -това ставаше с моя дух, а моето тяло си оставаше на едно място. така се движат всички ангели; ето защо, за тях няма разстояния, а щом като няма разстояния, няма и пространства - вместо това има състояния с техните промени.

193.

Тъй като всяко движение протича така, става ясно, че приближаванията са сходства във вътрешното състояние, а отдалечаванията са различия; близо един до друг са ангелите, които са в подобно състояние, докато онези, които са в различни състояния, са отдалечени; пространствата на Небето не са нищо друго, освен външни състояния, съответстващи на вътрешните състояния. Затова не само небесата се различават помежду си, но също и отделните общества от всяко Небе, и всеки член на обществото от другия; пак поради това Адът е разделен от Небето, тъй като са напълно противоположни състояния.

194.

Ето защо всеки един в духовния свят се явява пред някой друг, стига само силно да го пожелае, защото така той вижда мислено другия и се пренася в неговото състояние. Обратно, един се отдалечава от друг, когато се отвръща от него; тъй като всяко отвръщане идва от противоположност на чувствата и от несъгласие на мислите, на едно място се явяват много ангели, които са в съгласие, и изчезват веднага, щом като влязат в разногласие.

195.

Ако някой се движи от едно място на друго, било в своя град, било на площада, било в градината, било някъде другаде извън обществото, той стига бързо - когато желае, или бавно - когато не желае. Самият път, макар един и същ се удължава или се скъсява според желанието - често виждах това и всеки път му се учудвах. От тук отново става ясно, че разстоянията и пространствата са съобразно вътрешното състояние на ангелите; затова никаква представа или идея за пространството не може да проникне в тежките мисли, въпреки че сред тях съществуват същите пространства, както в света.

196.

Това може да се опише с човешките мисли, за които също няма пространства; онова, за което човек дълго и силно мисли, то сякаш се явява пред него. Който се замисли, ще осъзнае, че съзира пространствата само по интервалите между предметите, които вижда на земята едновременно, или пък знаейки разстоянието между тези предмети. това е така, защото пространството е непрекъснатото, а при непрекъснатото разстоянието се проявява единствено чрез прекъснатото. това важи много повече за ангелите: понеже тяхното зрение действа заедно с тяхната мисъл. а мисълта действа заедно с любовта; също и понеже близко и далечно се появява и променя с вътрешното им състояние, както се каза по-горе.

197.

Ето защо местата, пространствата и всичко, което се отнася към тях, означават в Словото състояние: разстояние, близост, далечност, път, пътуване, странстване; мили, стади, поля, ниви, градини, градове, площи; движения, различни мерни единици, дължина, ширина, височина, дълбочина и

още безброй други. Понеже повечето от онова, което се намира в мисълта на човека, произлиза от този свят, като така или иначе влече със себе си [идеите за] пространството и времето, бих искал само да обясня накратко какво означават в Словото дължина, ширина и височина. На света наричат дълго и широко онова, което е пространствено дълго и широко; същото важи за високото; на Небето, където не се мисли пространствено, под *дължина* разбират състоянието на благото, под *ширина* разбират състоянието на истината, а пък под *височина* разбират тяхната разлика по степен (виж гл.38). Под тези три измерения се разбират гореспоменатите значения, защото дължината на Небето е от изток на запад и тук живеят ангелите, които са в благото на любовта; ширината на Небето е от юг на север, и тук обитават онези, които са в истината, идваща от благото (виж гл.148); височината на Небето означава както първото, така и второто [измерения] според степента. Ето защо в Словото чрез дължина, ширина и височина се обозначават тези качества; така например, в книгата на Иезекиил, глави 40-48, където новият храм и новата земя се описват със съответни мерки по дължина, ширина и височина, площадите, гостните, вратите, портите, прозорците, предградията обозначават - всяко със своята мярка - новата Църква с нейните блага и истини. Това се отнася за всички размери. пак така е описан Новият Йерусалим при Йоан: *„Градът е четвъртит, и дължината му е колкото широчината. Той измери града с тръстта и намери, че е дванайсет хиляди стадии; дължината, широчината и височината - равни.“* (Откр., 21:16). Тук чрез Новия Йерусалим се обозначава новата Църква, а чрез неговите размери се обозначава онова, което се отнася към Църквата: дължината е благото на нейната любов; ширината е истината, произтичаща от това благо, височината е благото и истината в степени; дванадесет хиляди стадия означават всичко благо и истинно в цялост. Иначе какъв е смисълът височината да бъде дванадесет хиляди стадия, толкова, колкото дължината и ширината? Че ширината в Словото означава истината, проличава от псалмите на Давид: *„И ме не предаде в ръцете на врага; постави нозете ми на просторно място“* (Псалм 30:9); *„В утеснението свое аз извиках към Господа, - и Господ ме послуша и на простор ме изведе“* (Псалм 117:5), но освен това, така е също при Исай (8:8), при Авакум (1:6) и във всички останали [библейски] книги.

198.

От тук може да се види, че макар на Небето да има пространства, както и в света, все пак нищо там не се преценява според пространствата, а единствено според състоянията и затова пространствата там не могат да се измерват, както е на земята, а само могат да бъдат установявани от и според вътрешното състояние на ангелите.

199.

Първата и основна причина за това положение е, че Господ присъства във всеки според неговите любов и вяра и че всичко на Небето се явява наблизно или пък надалеч съобразно присъствието Господне, понеже именно то определя всичко. което е на Небето; тъкмо чрез него ангелите са дарени с мъдрост, защото чрез него се разпростират мислите, чрез него протича общуването между всички на Небето. Накратко, чрез него ангелите мислят духовно, а не природно, както мислят човеците.

24.
За небесната форма,
според която са устроени обществата
и се извършва общуването

200.

От онова, което се каза в предните глави, може донякъде да се разбере каква е небесната форма, а именно, че Небето е себеподобно в най-големите и най-малките си части (гл.72); от тук - че всяко общество е Небето в умален вид, и всеки ангел - в най-малък (гл.51-58); че както цялото Небе прилича на един човек, така всяко общество на Небето е човек в умален вид, а пък всеки ангел — в най-малък вид (гл.59-77); че в средата на Небето са най-мъдрите, а в кръг около тях до края са все по-малко мъдрите, което се отнася и за всяко отделно общество (гл.43); че от изток на запад обитават онези, които са в благо на любовта, а пък от юг на север обитават онези, които са в истината, идваща от благо, и това важи за всяко общество (гл.148, 149). Всички тези положения зависят от формата на Небето; от тук общо взето може да се установи каква е тази форма.

201.

Нужно е да се знае каква е формата на Небето, защото от нея зависи не само как ангелите се свързват един с друг, но и всяко тяхно общуване, а щом има общуване, значи тя определя разпростирането на мислите и чувствата, т.е. мъдростта и разумността на ангелите. Ето защо, колкото повече някой е в небесната форма, т.е., колкото повече сам представлява формата на Небето, толкова той е по-мъдр. Едно и също е да се каже, че нещо е в небесната форма или в небесния порядък защото формата на всеки предмет произлиза от порядъка и се определя според него.

202.

*Първо трябва да се да каже какво означава да бъдеш във формата на Небето; човекът е сътворен по подобие на Небето и на света - вътрешно по подобие на Небето, външно по подобие на света (виж гл.57). Дали ще се каже *по образ*, *по подобие* или пък *по форма*, е едно и също. Но понеже, поради злата си воля и от тук, поради лъжовната си мисъл човекът унищожавя образа на Небето в себе си, следователно неговата форма, като поставя на нейно място формата на Ада, то вътрешното му начало е заключено по рождение; затова и човекът, както всички животни, се ражда в пълно неведение. За да възстанови образа или формата на Небето в себе си, той трябва да усвои реда — както се каза, формата е според реда; Словото съдържа всички закони на Божия ред, понеже законите на Божия ред са повелите от Словото. Колкото повече човекът ги познава и живее според тях, толкова повече неговото вътрешно (начало) се отваря и в него отново се образува редът или формата на Небето. От тук става ясно какво означава да*

бъдеш в небесната форма, а именно - да живееш според наставленията на Словото.

203.

Колкото повече някой е във формата на Небето, толкова повече той пребивава в Небето и дори сам е Небето в най-малък вид (гл.57); той също толкова пребивава в мъдростта и разумността, понеже, както беше казано по-горе, всяка мисъл, присъща на разума, и всяко чувство, присъщо на волята, се простират навсякъде из Небето според неговата форма и по чуден начин общуват с обществата, които пък от своя страна общуват с човека. Някои смятат, че мислите и чувствата не се простират около тях, а са затворени вътре в тях, понеже виждат в себе си онова, което мислят, а не на разстояние; обаче те доста се заблуждават. Защото както зрението на очите се простира към далечното и се повлиява според реда на онова, което вижда, вътрешното зрение, т.е. разумът, се простира в духовния свят, макар че човек, поради причини, за които стана дума по-горе (гл.196), не го възприема. Разликата е в това, че зрението на очите се влияе от природното, тоест от онова, което е в природния свят, а зрението на разума се влияе от духовното, тоест от онова, което е в духовния свят, а то цялото се отнася към доброто и истинното. Човек не знае, че това е така, защото не знае, че една светлина озарява разума и без нея той изобщо не би могъл да мисли (за тази светлина виж по-горе, гл.126-132). Един дух също вярвал, че мисли в себе си, значи без всякакво разпространение извън себе си, следователно и без общуване с обществата, които са извън него. За да разбере, че се лъже, му отнели общението с близките общества: така не само бил лишен от мисъл, но паднал като безжизнен и замаял ръце като новородено. Подир някое време другите възобновили общуването с този дух и постепенно, когато общуването с него се възстановило напълно, духът се върнал към своето състояние на мисли. Другите духове, като видели всичко това, признали сетне, че всяко мислене и всяко чувство идват чрез общуването; щом това важи за всяко мислене и всяко чувство, то важи за целия живот, понеже целият живот на човека се състои в това, че може да мисли и да обича или, което е същото, да схваща и да желае.

204.

Трябва да се знае, че разумността и мъдростта на всеки са различни според общуването; За онези, чиито мъдрост и разумност са образувани от същинските благо и истина, общуването с обществата става според формата на Небето. За онези обаче, чиито мъдрост и разумност не идват от същински благо и истина, а от такива, които са в съгласие с тях, общуването с обществата е разпокъсано и непостоянно, защото не следва ред, съдържащ формата на Небето. Що се отнася пък до онези, които не са в мъдрост и разумност, понеже обитават в лъжа и зло, те общуват с обществата в ада. Обхватът на общуването зависи от тяхното утвърждаване в истината. При това трябва да се знае, че общуването с обществата не е явно възприемане на другите, а общуване с онези качества, които са им присъщи, общуване с онова състояние, в което те се намират.

205.

Всички на Небето се свързват в общества според духовни родства, каквито са благото и истината. Това важи за Небето като цялост, за всяко общество, и за всеки дом; ето защо ангелите, които споделят едно и също благо, една и съща истина, се познават едни други като сродници и приятели, сякаш се знаят още от ранно детство. Но подобен начин се съчетават във всеки ангел благата и истините, изграждащи неговата мъдрост и разумност: те се разпознават и щом се разпознаят, свързват се един с друг. Ето защо онези, при които истините и благата са свързани според формата на Небето, виждат нещата, в последователен ред и навсякъде около тях нещата са устойчиво свързани. Другояче е при онези, сред които блага и истини не се съчетават според формата на Небето.

206.

Такава е формата, според която се извършва общуването и разпростирането на мислите и чувствата на ангелите във всяко небе, значи, онази форма, от която зависи тяхната мъдрост и разумност. Но общуването на едно небе с друго (именно, на третото или вътрешното небе с второто или средното, също на тези двете с първото или крайното) се извършва другояче; впрочем, общуването на небесата не бива да се нарича общуване, а „въздействие“, за което трябва да кажем няколко думи. За това, че има три небеса, които се различават помежду си, виж по-горе на съответното място (гл.29-40).

207.

Това, че между небесата няма общуване, а въздействие, може да се установи чрез тяхното взаимно разположение: третото или вътрешното небе стои най-високо, второто или средното небе се намира под него, а още по-ниско е първото или крайното. Пак така стоят нещата с всички общества във всяко небе: има някои по високи места, като планини (виж гл.188); по техните върхове обитават ангелите от вътрешното небе, под тях са онези от второто небе, а най-ниско са онези от крайното. Така стоят нещата навсякъде - по висините или из низините. Обществото от висшето небе няма друга връзка с обществото от нисшето небе, освен чрез съответствията (виж гл.100), като именно общуването чрез съответствия се нарича въздействие.

208.

Едно небе се свързва с друго, или общество от едно небе с общество от друго, единствено чрез прякото и косвеното въздействие от Господ; това въздействие е пряко, произтичащо от Него Самия, и косвено — вървящо по ред от висшите небеса към нисшите. Тъй като съединяването на небесата чрез въздействие е дело единствено на Господа, вземат се всевъзможни предпазни мерки, щото никой ангел от висшите небеса да не гледа към нисшите общества и да не говори с някого от там; още щом се случи нещо такова, ангелът се лишава от разумност и мъдрост. Нека се каже каква е причината за това: всеки ангел има три степени на живот, според трите степени на Небето. За онези, които обитават във вътрешното небе, е отворена третата или вътрешната степен, докато втората и първата степен са

затворени. За онези, които се намират в средното небе, е отворена втората степен, а първата и третата са затворени. Накрая, за обитаващите последното небе първата степен е отворена, а втората и третата са затворени. Ето защо, когато някой ангел от третото небе погледне някое общество от второто и заговори с някои тамошен жител, неговата трета степен се затваря; това затваряне му отнема неговата мъдрост, която обитава в третата степен, а във втората и първата я няма. Това се разбира в Господните слова при Матей: „Който е на покрива, да не слиза да вземе нещо от къщата си; който е на нивата, да не се връща назад да вземе дрехата си." (Матей 24:17,18). Също при Лука: „В оня ден, който бъде на покрива, а нещата му вкъщи, да не слиза да ги взима; който е на полето, той също да се не обръща назад. Спомняйте си Лотовата жена." (Лука 17:31,32).

209.

Няма въздействие от нисшите небеса към висшите, което е срещу порядъка, а само от висшите към нисшите: мъдростта на ангелите от висшите небеса превъзхожда хиляда пъти онази на ангелите от нисшите небеса. Ето защо ангелите от нисшите небеса не могат да говорят с онези от висшите небеса, и дори, когато гледат нагоре, не ги виждат, а Небето им се явява като нещо облачно над главите. Ангелите от висшите небеса обаче могат да виждат онези, които са в нисшите небеса, но не им е позволено да говорят с тях, за да не загубят своята мъдрост, както по-горе беше обяснено.

210.

Мисли, чувства, а също така разговори на ангелите от вътрешното небе никога не се възприемат в средното небе, бидейки тъй откъдени за тамошните ангели; когато обаче е угодно Господу, те се явяват пред обитаващите вторите небеса като нещо огнено, докато мислите, чувствата и разговорите от средното небе изглеждат за онези от крайните небеса като сияние, бляскав и разноцветен облак. От този облак, от неговите движения и форма, ангелите от висшите небеса узнават за какво говорят ангелите от нисшите небеса.

211.

От тук може да се установи каква е формата на Небето; във вътрешното небе всичко е най-съвършено, в средното небе всичко е също съвършено, но в по-малка степен, докато в крайното небе всичко е съвършено в още по-малка степен. Формата на всяко небе се поддържа от формата на другото чрез въздействието, идващо от Господ. Не може да се разбере какво е общуването чрез въздействие, ако не се знаят степените на височината, а също така разликата между тях и степените на дължината и ширината. Какви са те и каква е тяхната степен, може да се види по-горе (гл.38).

212.

Що се отнася до формата на Небето в частност и как тя се насочва и развива, това е неразбираемо дори за самите ангели. Можем да си създадем някаква идея за нея чрез формата на всички части на човешкото тяло, проучена и обяснена от някой знаещ и мъдър ум, защото по-горе в съответните

глави показахме, че цялото Небе отпраща към човека (виж гл.59-72), а също и че всичко в човека съответства на Небето (гл.87-102). Колко неразбираема и непроследима е тази форма, личи дори само чрез нервните тъкани, съединяващи всичко и всеки детайл в тялото. Очите не виждат влакната, нито тяхната посока, нито как се вливат в мозъка, защото там те са толкова безбройни, така сложно устроени, че заедно се представят като безкрайна мека маса, като все пак всичко и всяко, свързани с волята и разума, влизат чрез тях в ясно определено действие. По какъв начин нишките в тялото се съединяват, личи от различните видове сплитания, като слънчев сплит, коремен и други, а също така от възлите, наричани ганглии, в които влизат много влакна от всички места, сливат се и в различни връзки изпълняват своите функции; което отново и отново се повтаря. Същото е във всеки крайник, орган, черво, мускул; който разглежда с мъдро око това и многото чудеса в тялото, безкрайно ще се учудва; освен това, очите винаги виждат само малка част от тези чудеса, а онова, което не виждат, е още по-чудно, защото се отнася към вътрешната природа. Че тази форма съответства на формата на Небето, ясно личи от всички действия на разума и волята в нея и според нея, защото онова, което човек желае, лесно преминава в действие чрез тази форма, а онова, което човек мисли, пронизва влакната от началата до краищата и поражда усещане. Бидейки форма на мислите и желанията, тя е форма също така на мъдростта и разумността. Тъкмо тази форма съответства на формата на Небето. От тук може да се узнае, че всички мисли и чувства на ангелите се простират според тази форма и че те са при мъдростта и разумността, доколкото биват в тази форма. Че тази форма на Небето идва от Богочовешкостта на Господ, виж по-горе гл.78-86. Ще прибавя тук, за да се знае, че небесната форма е такава, че никога не може да бъде изчерпва в общите си начала и е неразбираема дори за самите ангели, както по-горе беше казано.

25.

За управлението на Небето

213.

Тъй като Небето е разделено на общества, най-големите от които наброяват няколкостотин хиляди ангели (гл.50), и понеже всички в едно общество живеят в едно и също благо, обаче не в една и съща мъдрост (гл.43), то необходимо следва, че на Небето има форми на управление; редът трябва да бъде съблюдаван и всичко онова, което засяга реда, трябва да се опазва. Но формите на управление на Небето се различават: едни са в обществата, съставляващи небесното царство Господне, други са в обществата, съставляващи духовното царство Господне. Те се различават дори по длъжностите, които има всяко общество. Но там няма друго управление, освен управлението на взаимната любов, като управлението на взаимната любов е единственото небесно управление.

214.

Управлението в небесното царство на Господ се нарича справедливост, защото всички негови обитатели са в благо на любовта към Господ и от

Господ, а идващото от благото се нарича справедливо. Това царство се управлява единствено от Господ; Сам Той предвожда ангелите и им предава житейските правила; истините, които се наричат правди, са изписани върху техните сърца - всеки ги познава, вижда и разбира. Ето защо те никога не спорят за правилността, а за справедливостта, която се отнася към живота; по-малко мъдрите питат по-мъдрите, които пък питат Господ и дават отговор. Тяхното небе, или казано другояче, тяхната най-искрена радост, е да водят праведен живот от Господ.

215.

Управлението в духовното царство на Господ се нарича съд, защото неговите поданици пребивават в духовното благо, т.е., в благото на обичта към ближния, а това благо по своята същност е истина; истината се отнася към съда, а благото се отнася към справедливостта. Онези, които обитават там, също така са предвождани от Господ, но непряко (гл.208); ето защо там има повече или по-малко наместници, според нуждите на съответната общност, както и закони, според които всички трябва да живеят заедно. Наместниците управляват всичко според законите и ги разбират, понеже са мъдри; възникне ли [при тях] някакво съмнение, Господ им праща просветление.

216.

Тъй като управлението според благото в небесното царство на Господа се нарича справедливост, а управлението според истината в духовното царство на Господа се нарича съд, то в Словото се казва *справедливост* и *съд*, когато става дума за Небето и за Църквата. Със *справедливост* се обозначава небесното благо, със *съд* се обозначава духовното благо, което, както се каза по-горе, в своята същност е истина. това се вижда от следните места: „Неговата власт и мир безкрай ще расте върху престола на Давида и в царството му, за да го утвърди Той и да го укрепи чрез съд и присъда отсега и довека" (Исай, 9:7). Давид тук означава Господ, а Негово царство е Небето, както става ясно от тук: „И ще въздигна на Давида праведна Младочка, и ще се възцари Цар, Който ще постъпва мъдро и ще върши съд и правда на земята" (Иеремия, 23:5). „Висок е Господ, Който живее във висините. Той изпълва Сион със съд и правда" (Исай, 33:5). Под Сион също се разбират Небето и Църквата. „Аз съм Господ, Който върша милост, съд и правда на земята, защото само това Ми е благоугодно" (Иеремия, 9:24). „И ще те сгодя за Себе Си вовеки, ще те сгодя за Себе Си в правда и съд" (Осий, 2:19). „Твоята правда - планини Божи, Твоите съдби - велика бездна !" (Псалм 35:7) „Те искат от Мене праведен съд, желаят да се приближат към Бога" (Исай, 58:2). Също така и на още много места.

217.

В духовното царство на Господ има различни управления, при едно общество не е същото като при друго, а разликата е според службите, които изпълняват обществата. Самите служби се съгласуват с всичко в човешкото тяло и му съответствуват; както знаем, тези служби са разнообразни. Една служба има сърцето, друга е онази на белите дробове, трета е на черния

добр, друга е [службата] на панкреаса и далака, съвсем различни са пък службите на всеки сетивен орган. Както в тялото има различни управления, така различно се управляват и обществата в най-големия човек, тоест Небето, защото обществата съответстват на човешките органи. Че всичко в Небето съответства на всичко в човека, може да се види в съответната глава (гл.87-102). Но всички форми на управление имат една цел: да се грижат за общото благо, а в него - за благо на всекиго; това е така, защото всички на Небето се намират под върховенството на Господ, който обича всички и чрез Божията любов устройва нещата така, че всеки получава своето благо от общото благо, дори всеки получава своето благо, понеже обича общото благо; колкото повече обича общото благо, толкова повече той обича всички и всеки. тъй като тази любов е присъща на Господ, толкова повече Сам Той обича всеки и му дарява благо.

218.

От тук може да се установи какви са наместниците: те, повече от останалите, пребивават в любов и мъдрост, като от любов желаят на всички благо, а от мъдрост знаят как да го осъществят. Бидейки такива, те не властват и не владеят, а управляват и служат, защото да правиш добро другиму поради любов към благо е служене, а да се грижиш доброто да стане е управляване. Те не се смятат по-висши от останалите, защото поставят на първо място благо на обществото и ближния, а своето благо оставят на заден план; висше е това, което поставяш на първо място, нисше е това, което оставяш на заден план. Ала все пак, наместниците притежават почит и слава, те живеят в центъра на обществото, по-високо от останалите, а някои дори в прекрасни дворци; те приемат почитта и славата, обаче не заради себе си, а от послушание - всички на Небето знаят, че почитта и славата им са дарени от Господ и затова трябва да ги слушат. Това се разбира с думите на Господа към учениците: „който иска между вас да бъде големец, нека ви бъде слуга; и който иска между вас да бъде пръв, нека ви бъде раб, както Син Човеческий не дойде, за да Му служат, но да послужи" (Матей, 20:26-28). „По-големият между вас нека да бъде като по-малкия, и който началства, да бъде като оня, който слугува (Лука, 22:26).

219.

Същата форма на управление в най-малък вид съществува във всеки дом: където има стопанин и слуги, стопанинът обича слугите и слугите обичат стопанина; те си служат взаимно поради тази любов; стопанинът наставлява слугите как да живеят, казва им какво трябва да правят, а слугите се подчиняват и изпълняват своите задачи. Радост на живота за всички е да бъдат полезни; от тук проличава, че Царството на Господ представлява Царство на службите.

220.

В Ада също има форми на управление, защото иначе нищо не би удържало неговите жители, но тамошните управления са противоположни на небесните управления, защото се основават единствено върху себелюбието. Всеки там желае да владее другите, да бъде над останалите. Мрази онези, които не го

хвалят, отмъщава им, държи се жестоко; именно това е същността на себелюбието. Ето защо най-злите [духове] стават началници, на които останалите от страх се подчиняват. Но за това по-нататък, когато се описва Адът.

26.

За богослужението на Небето

221.

По външната си форма богослужението на Небето е подобно на земното, но се различава по вътрешно съдържание; там също има учения, проповеди, храмове. По своята същност ученията се съгласуват помежду си, но във висшите небеса носят повече вътрешна мъдрост, отколкото в нисшите. Проповедите следват ученията; както на Небето има жилища и дворци (гл.183-190), по същия начин има и храмове, където се проповядва. Тези неща затова ги има на Небето, защото ангелите постоянно се усъвършенстват в мъдростта и любовта. Както хората, те постоянно усъвършенстват разума и волята: разумът се усъвършенства чрез истините, присъщи на разумността, докато волята се усъвършенства чрез благата, които са присъщи на любовта.

222.

Истина е, че богослужението на Небето не се състои от посещаване на църкви и слушане на проповеди, а от живот в любов, обич [към ближния] и вяра - живот, съобразен с ученията. Защото проповедите в храмовете служат единствено като средства за наставляване в живота. Говорейки с ангелите по този въпрос, им казах: на света вярват, че богослужението се състои единствено в ходене на църква, слушане на проповеди, причестяване три-четири пъти годишно, спазване на останалите обреди по църковния устав, отделяне на време за молитви и благочестиво поведение. Ангелите отвърнаха, че това са външните действия на богослужението, които обаче не служат за нищо, ако не произтичат от вътрешното начало, а пък то е животът според наставленията на учението.

223.

За да узная какво са ангелските събирания в храмовете, бе ми дадено да влизам в тях и да слушам проповедите. На катедрата, обърната на изток, стои проповедникът; пред него сядат онези, които повече от останалите са озарени от светлината на мъдростта, а отляво и отдясно са дарените с по-малко мъдрост. Всички са разположени във формата на амфитеатър, така че да бъдат пред взора на проповедника; от двете му страни, където неговият поглед не достига, няма никого. До вратата в източната стена на храма, вляво от катедрата, стоят онези, които биват посветени. Никому не подобава да застава зад катедрата, защото това обърква мисълта на проповедника; същото се случва, ако някой от събранието не се съгласява [с онова, което чува]. и тогава трябва да си отвърне лицето. Там проповедите са пълни с такава мъдрост, че не могат да се сравняват със словата, които слушаме на

земята; проповядващите на Небето са озарени от вътрешна светлина. Грамовете в духовното царство изглеждат като от камък, а пък в небесното като от дърво, понеже камъкът съответства на истината, в която живеят онези от духовното царство, докато дървото съответства на благо, в което живеят онези от небесното царство; светилищата в небесното царство не се наричат храмове, а Божии домове; те са лишени от великолепие, ала в духовното царство храмовете са повече или по-малко великолепни.

224.

Говорих с един проповедник за святостта на онези, които слушат проповедите в храма; той каза, че всеки е благочестив, посветен и свят според своето вътрешно начало, каквото са любовта и вярата, защото в тях самите се съдържа святостта, която произтича от Господнята Божественост. Той добави, че не знае как може да има външна святост без вътрешното; но като помисли за нещо външно свято, каза, че това навярно е придаване вид на Святост чрез преструвка и лицемерие; само нечист огън, който възниква от любов към себе си и към света, може да породи и да прояви тази видимост за святост.

225.

Всички проповедници са от духовното царство на Господ и никой не обитава небесното царство. Така е, защото обитателите на духовното царство са в истините, които идват от благо, а всяка проповед тръгва от истините, докато в небесното царство затова няма проповедници, защото онези, които обитават там, са в благо на любовта, като благодарение на него виждат и възприемат истините, без обаче да говорят за тях; макар че ангелите от небесното царство схващат и съзират истините, там има проповеди, защото чрез тях те се просвещават в истините, които вече знаят, и се усъвършенстват, научавайки много истини, които допреди не са знаели. Първо ги чуват, после ги осмислят, накрая ги възприемат. Те обичат истините, които възприемат, и, живеейки според тях, изграждат своя живот: да живееш според истината, казват те, значи да обичаш Господ.

226.

Всички проповедници са определени от Господа и тъкмо от Него те имат дара да проповядват; никому освен тях не подобава да обучава в храмовете. Те биват наричани проповедници, но не свещеници; това е така, понеже свещенството на Небето принадлежи към небесното царство, понеже обозначава благо на любовта в Господ, т.е. онова благо, в което живеят неговите обитатели; към духовното царство пък принадлежи царстването, не свещенството, защото именно царстването означава произтичащата от благо истина, присъща на обитателите на това царство (виж по-горе, гл.24).

227.

Всички учения, върху които се основават проповедите, имат за цел живота, като никоя няма за цел вярата без живота. Така, учението на вътрешното Небе е по-мъдро от учението на средното Небе, а то превъзхожда по разумност учението на крайното Небе. Така или иначе, ученията отговарят на

възприемането на ангелите във всяко небе; същността на всички учения е признаването на Господнята Богочовешкост.

27.

За могъществото на ангелите на Небето

228.

Че ангелите имат сила, не могат да го разберат онези, които не знаят нищичко за духовния свят и за неговото въздействие върху природния свят. Мислят си, че ангелите не могат да имат сила, тъй като са духовни създания, при това толкова чисти и тънки, щото са даже невидими за очите; но онези, които проникват дълбоко навътре в причините за нещата, разсъждават другояче; те знаят, че всяка една сила, която притежава човекът, идва от разума и волята, понеже без тях никоя част от тялото не може да се задвижи. Разумът и волята съставят духовния човек, който по своя воля движи частите на тялото, понеже устата и езикът казват това, което той мисли, тялото върши това, което той иска, дори му придава сила по свое желание. Чрез ангелите и духовете Господ управлява волята и разума, а щом [управлява] волята и разума, Той управлява също и всичко телесно, понеже то зависи от тях; ако щете вярвайте, но човек не може да направи и една крачка без влиянието на Небето. Че е така, ми се показва чрез много преживявания. На ангелите беше дадено да насочват моите стъпки, моите действия, моя говор и моето слово както искат, чрез въздействие върху разума и волята ми, и разбрах, че сам по себе си не мога нищо; после ми казаха, че всеки човек се управлява по такъв начин и че би могъл да разбере това от учението на Църквата и от Словото. Той моли Бог да му прати своите ангели, за да го водят, да насочват неговите стъпки, да го учат и вдъхновяват какво да мисли и казва, а също много други неща, въпреки че казва и смята нещо различно, когато не разсъждава според учението. Това е казано, за да се знае каква сила имат ангелите над човека.

229.

Мощта на ангелите в духовния свят обаче е тъй голяма, че ако разкажа всичко, което съм видял, това ще отиде отвъд всяко доверие. Ако там има нещо, което трябва да се отстрани, понеже противостои на Божия ред, то ангелите го отблъскват и разрушават с едно движение на волята и погледа. Видях планини, заети от зли духове, съборени и обърнати, а понякога разтърсени от единия до другия си край, както се случва на земята при земетресение. Видях скали, които се разтваряха по средата, чак до бездната, и поглъщаха злите духове върху им; видях също как стотици хиляди зли духове бяха подгонени и хвърлени в ада от ангелите. Срещу небесните обитатели мнозинството не значи нищо, нито никакви козни, лукавства и съюзи, понеже те виждат всяко зло и тутакси го разбиват. Но за повече по въпроса вижте разказа ми за разрушения Вавилон. Ето каква сила имат онези, които обитават духовния свят. Че ангелите имат същата сила и в природния свят, когато им е позволено, може да се установи от Словото; четем как избивали цели армии или как изпратили чума, от която погинали седемдесет хиляди души. За този ангел четем: *"Ангел Божий простря ръката си над*

Йерусалим, за да го опустоши; но Господ съжали за злото и каза на Ангела, който поразяваше народа: стига, сега отпусни ръката си; тогава Давид видя Ангела, който поразяваше народа" (Втора книга Царства, 24:16-17). Има го и на други места. Тъй като имат такава мощ ангелите също са наричани сили, както при Давид: „Господа благославяйте, Ангели, крепки по сила" (Псалм 102:2).

230.

Нужно е обаче да се знае, че ангелите не са сила от само себе си; цялата сила им се дава от Господ и те са сили, само доколкото го признават. Онзи от тях който мисли, че мощта му идва от самия него, веднага става толкова слаб, че не може да се противи дори само на един зъл дух; все по тази причина ангелите не си приписват заслуги, странят от всякакви възхвали и прослави за нещо, което са сторили, а отдават всичко на Господ.

231.

Цялата сила на Небето идва от Божията истина, която произхожда от Господ, защото Господ на Небето е Божията истина, съединена с Божието благо (виж относно това по-горе, гл.126-140); доколкото ангелите приемат истината, те са сили. Дори всеки от тях има своя истина и свое благо, защото всеки ангел е такъв, каквито са разумът и волята му: разумът е присъщ на истината, понеже всичко в него идва от истината, а волята е присъща на благо, понеже всичко в нея идва от благо. Така всичко онова, което някой разбира, се нарича истина, а всичко онова, което [той] желае, се нарича благо; затова всеки ангел има своя истина и свое благо; колкото повече е истина из Божието и благо из Божието, толкова повече ангелът е сила, защото толкова повече Господ е в него. И тъй като никой не е в напълно еднакви благо и истина с друг, понеже на Небето, също както на Земята, има вечно разнообразие (гл.20), то никой ангел не е напълно равен с друг по сила. Най-голяма мощ имат онези, които съставят ръцете у най-големия човек, т.е. Небето, защото те повече от останалите биват в истината и върху техните истини влияе благо от цялото Небе. Така е и при човека: цялата негова мощ се пренася върху ръцете и чрез тях тялото упражнява своите сили; затова в Словото ръката и дланта обозначават силата. На Небето понякога се появява една гола ръка, която има такава сила, че може да съкруши всяко препятствие, дори ако е скала, поставена на земята. Тази ръка веднъж се приближи към мен и усетих, че би могла да стрие моите кости на прах.

232.

*Че всяка сила принадлежи на Божията истина, идваща от Господ и че ангелите дотолкова са сила, доколкото са приемници на Божията истина от Господ, може да се види по-горе (гл.137). Само че ангелите дотолкова са приемници на Божията истина, доколкото са приемници на Божието благо, тъй като цялата сила на истината произтича от благо, понеже няма истина без благо; но също така цялата сила на благо идва от истинното, понеже няма благо без истина. Из единението на двете силата придобива съществуване. Същото важи за вярата и за любовта; няма разлика, дали ще кажеш *истина**

или *вяра*, защото всичко, което принадлежи на вярата, е истина, както няма разлика, дали ще кажеш *благо* или *любов*, понеже всяка любов е благо. Колко мощ добиват ангелите чрез истината, идваща от благо, става ясно от това, че е достатъчно само да погледнат един зъл дух и той изпада в безсъзнание и не прилича на човек, докато ангелът не си отмести очите. Погледът на ангелите въздейства по такъв начин, защото зрението на ангелите идва от небесната светлина, а небесната светлина е Божията истина (Виж горе гл.гл.126-132). Що се отнася до очите, те съответстват на истините, произтичащи от благо.

233.

Тъй като всяка сила идва в истината из благо, не може да има никаква сила, която да идва от лъжите на злото. Всички в Ада живеят в лъжите на злото; ето защо те са безсилни срещу истината и благо. Каква е тяхната сила помежду им и каква е силата, която имат злите духове, преди да бъдат запратени в Ада, ще видим по-нататък.

28.

За речта на ангелите

234.

Помежду си ангелите говорят както хората на земята, и също като тях за различни неща: за домашни и граждански дела, за моралния и духовния живот — само с разликата, че [си] говорят по-умно от хората, тъй като мисълта им произтича от по-дълбок източник. Често пъти можех да общувам и разговарям с тях, понякога като приятел с приятели, понякога като непознат с непознати, и понеже тогава бях в еднакво състояние с ангелите, бях напълно убеден, че разговарям с хора на земята.

235.

Ангелската реч, също като човешката, се състои от думи, които се произнасят чрез звуци, а звуците пък се възприемат. Ангелите, също като нас, имат уста, език и уши; имат също атмосфера, в която звуците на техния говор се разпростират; но тя е духовна, пригодена за ангелите, които са духовни създания. Ангелите дишат в своята атмосфера, като чрез вдишването и чрез издишването произнасят думите - съвсем по същия начин, както правят хората в своята атмосфера.

236.

За всички на Небето има един език; всички се разбират един друг, към каквото и общество да принадлежат - било близко, било далечно. Обаче те не изучават този език, той е вроден всекиму, като произтича от неговите мислене и чувство; звукът на речта съответства на чувствата им, а звукосъчетанията, т.е. думите, съответстват на идеите на мисълта, които идват от чувството. От тук, щом като езикът съответства на тези неща, той също е духовен, бидейки

звучащо чувство и говоряща мисъл. Ако внимава, всеки може да узнае, че всяка мисъл произтича от чувството, присъщо на любовта, а също така, че идеите на мисълта са различни форми, в които се разпределя общото чувство на любов. Няма мисъл и идея без чувство - то е техният дух и техният живот; ето защо ангелите само по речта разбират какъв е другият, само по гласа узнават какво е неговото чувство, от звукосъчетанията или думите разбират какъв е неговият разум. На по-мъдрите ангели им стига едно изречение, за да разберат какво е нечие господстващо чувство, защото тъкмо върху него обръщат особено внимание. Знае се, че във всекиго чувствата биват различни: едно е, когато се радваш, друго е, когато скърбиш, едно е, когато изпитваш милост или състрадание, друго е, когато постъпваш искрено и честно, едно е при любов и обич, друго е при гняв и ревност, едно е при преструва не и лицемерност, друго е при стремеж към почит и слава и така нататък; обаче господстващото чувство или господстващата любов остава една и съща във всички състояния. Затова по-мъдрите ангели, които я възприемат, узнават от речта цялото състояние на другия. От множество преживявания ми бе дадено да узная, че е така. Чувах ангели да разкриват живота на другия, само като го слушат; дори ми казаха, че узнават всичко за живота му по няколко негови мисли: от тях разбират каква е неговата господстваща любов, която съдържа в себе си по ред всичко; обясниха ми също така, че речта е единствената книга на човешкия живот.

237.

Ангелският език няма нищо общо с езиците човешки, освен при някои думи, чието звучене отразява някакво чувство; дори не със самите думи, а с тяхното звучене, за което ще говорим впоследствие. Че ангелският език няма нищо общо с човешки езици личи от това, че за ангелите е невъзможно да произнесат и една дума от човешкия език. Някои са опитвали, но не са успели; те могат да произнасят само онова, което се съгласува напълно с техните чувства; което не се съгласува с чувствата, е против самия им живот, понеже животът произтича от чувствата, а от тях идва речта на ангелите. Беше ми казано също, че първият език на хората от нашата земя, бидейки даден на хората от Небето, се схождал с ангелския, и че еврейският език донякъде се схожда с ангелския.

238.

Щом речта на ангелите съответства на тяхното чувство, идващо от любовта, а небесната любов е любов в Господа и обич към ближния (виж гл.13-19), това показва. Колко красива и приятна е тяхната реч, която въздейства не само върху слуха, но и върху вътрешното начало в ума на слушателите. Един коравосърдечен дух, с когото разговарял един ангел, толкова се трогнал, че заплакал, казвайки, че не може да се удържи, защото чувал самата любов да му говори. После казал, че дотогава никога не бил плакал.

239.

Речта на ангелите е пълна също с мъдрост, защото произтича от вътрешността на тяхната мисъл, а вътрешната им мисъл е мъдрост — така, както вътрешното им чувство е любов. Техните любов и мъдрост се свързват

В

речта, правят я толкова пълна с мъдрост, че с една дума може да изрази онова, което човекът не може да каже с хиляди думи; освен това идеите на тяхната мисъл обхващат неща, които човекът нито може да схване, нито, още по-малко, може да изрази; ето защо, онова, което е видяно и дочуто на Небето, се нарича неизразимо - онова, което ухо никога не е чувало, и око никога не е виждало. Че това е така, се убедих от личен опит. Бях въвеждан понякога в същото състояние, в което се намираха ангелите, като в това състояние разговарях с тях и разбирах всичко, което ми казваха. Но когато се връщах към предишното си положение, значи в присъщото на хората природно мислене, и пожелавах да си припомня чутите от мен неща, не успях. Имаше хиляди неща, които не бяха пригодни за идеите на природната мисловност, следователно, неизразими иначе, освен само в преливащи цветове на небесната светлина, но не и в човешки слова. Идеите на ангелските мисли, от които произлизат техните слова, всъщност са промени в небесната светлина, а чувствата, от които идват звуците на думите, са промени в небесната топлина, защото небесната светлина е Божия истина или мъдрост, а небесната топлина е небесно благо или любов (виж гл.126-140); от Божията любов произтича чувството на ангелите, а тяхната мисъл произтича от Божията мъдрост.

240.

Тъй като ангелската реч произлиза пряко от тяхното чувство, както бе обяснено (виж гл.236), идеите на мисълта са различните форми, в които се съдържа общото чувство, то ангелите могат за минута да изразят онова, което човекът не би смогнал за половин час и могат само с няколко думи да обяснят описаното върху множество страници. Това също ми бе засвидетелствано от много преживявания. Идеите на ангелската мисъл и думите на речта им са едно цяло, както причината и действието, защото думите съдържат като действие онова, причина за което са идеите на мисълта. Затова всяка дума носи в себе си толкова много смисъл. Когато отделните части на мисълта, т.е. частите на ангелската реч, се явяват в зрима форма, те изглеждат като тънки вълни около ангелите или заобикаляща атмосфера, в която има безброй елементи; те са породени от тяхната мъдрост и прониквайки в мисълта на другия, ѝ въздействат. Идеите на мисълта при всекиго (както ангел, така и човек) придобиват зрима форма в небесната светлина, когато това бъде угодно на Господа.

241.

Ангелите от небесното царство на Господ говорят така, както ангелите от духовното царство на Господ; но небесните ангели говорят из по-вътрешна мисъл от духовните ангели; тъй като небесните ангели са в благо на любовта към Господ, те говорят из мъдростта, докато духовните ангели, които пребивават в обич към ближния (която в своята същност е истина, гл.215), говорят из разумността, защото мъдростта идва от благо, а разумността идва от истинното. Така че речта на небесните ангели е подобна на леко течение, мека и почти непрекъсната, докато онази на духовните ангели е малко по-трептяща и по-накъсана. Затова в речта на небесните ангели звучат гласните О и У, докато гласните И и Е се чуват в речта на духовните ангели.

Гласните представят звука, който изразява чувството, защото, както вече се каза (виж гл.236), звукът на ангелската реч съответства на чувствата, а членоразделните звукосъчетания - думите - съответстват на идеите на мисълта, които също идват от чувствата. Тъй като гласните не принадлежат към езика, а към извисяването на звуците в отделните думи според различните чувства, според състоянието на всеки, в еврейския гласните не се пишат и се изговарят различно. Именно от тук ангелите разбират какъв е човекът, що се отнася до чувствата и любовта. Речта на небесните ангели няма също така твърди съгласни и рядко минава от една съгласна към друга, без да вмъкне някоя дума, която да започва с гласна. Ето защо в Словото често се вмъква частицата и, както биха могли да установят онези, които го четат на еврейски, където тя се произнася меко и звучи като гласна както в началото, така и в края на думите. От думите в Словото на еврейски може дори да се узнае кое принадлежи към небесното, кое принадлежи към духовното; тоест, дали съдържа идеята за благо или идеята за истина. Думите, които се отнасят към благото, съдържат много У и О, понякога и А, а пак онези, които се отнасят към истината, използват главно Е и И. Тъй като чувствата се проявяват първо в звуците, то и при човешката реч се предпочитат думи, съдържащи главно О и У, когато се говори за високото, като например за Небето и за Бога. По същия начин музикалните звуци се извисяват, изразявайки високото; те звучат иначе, когато става дума за обикновеното; ето защо изкуството на музиката (*Ars musicae*) може да изразява различни видове чувства.

242.

В речта на ангелите има определена съгласуваност, Която не може да бъде описана; съгласуваността идва от обстоятелството, че мислите и чувствата, които поражда речта, се проявяват и простират според формата на Небето; според тази форма всички се свързват в общества и според тази форма протича всяко общуване; че ангелите се свързват според формата на небето и че техните чувства преливат в тази форма, виж по-горе (гл.200-212).

243.

Същата реч, каквато съществува в духовния свят, е вродена и на всеки човек във вътрешността на неговия разум. Но понеже тя не се проявява при хората в думи според чувствата, както при ангелите, човек не знае за нейното съществуване. Все пак, когато отиде в другия живот, човекът говори един и същи език с ангелите и с духовете, знае да говори на него, без никога да го е учил. Повече за това ще се каже по-нататък.

244.

Речта е една за всички на Небето, както вече се каза по-горе, само дето варира: речта на по-мъдрите ангели е по-съкровена и по-изпълнена с разни оттенъци на чувствата и идеите на мисълта; речта на по-малко мъдрите е по-повърхностна и по-невдъхновена, докато речта на простите души, бидейки още по-недълбока, е съставена от думи, при които смисълът се измъква по такъв начин, както се случва, когато хората си говорят. Има също така реч чрез изразенията на лицето, завършваща в звуци, изменени от идеите; има и

реч, в която небесните образи се смесват с идеите, а идеите добиват зрима форма. Има и реч с жестове, съответстващи на чувствата и изобразяващи същото като думите. Има също реч на общото чувство и на общата мисъл. Има гръмовна реч, а и много други.

245.

Речта на злите и адски духове е също духовна, защото идва от чувствата, само че от злите чувства, и значи от нечисти идеи, които са крайно противни на ангелите. Адските езици са противоположни спрямо езиците на Небето; поради това злите духове не понасят ангелската реч, а ангелите не понасят адското слово; за тях то е като зловоние, което дразни обонянието. Речта на лицемерите, т.е. на онези, които могат да се представят за ангели на светлината, е подобна по своите думи на ангелската реч; що се отнася обаче до чувствата и следователно до идеите на мисълта, тя е нейна пълна противоположност. Затова, когато мъдрите ангели узнават каква е тяхната реч по своето вътрешно качество, тя зазвучава като скърцане на зъби и започва да всява ужас в самите лицемери.

29.

За разговорите на ангелите с хората

246.

Ангелите, които общуват с хората, не говорят своя език, а езика на човека или някои друг език, който човекът познава, но не език, който му е непознат. Това е така, понеже ангелите, когато разговарят с човека, се обръщат към него и се съединяват с него, като чрез съединението на ангела с човека двете страни започват да мислят по един и същ начин; а тъй като мисълта на човека е съгласувана с неговата памет и речта му произтича от нея, той заговорва с ангела на един и същи език. Освен това, когато ангели или духове дойдат при човека и се съединят с него чрез разговарянето, те проникват в неговата памет така, че сякаш от само себе си знаят всичко, което знае самият човек, включително езиците. Когато разговарях с ангелите за това, им Казах, че те могат да предполагат, че говорят с мен на моя майчин език, но само изглежда така, тъй като не говорех на те, ами самият аз, защото (виж гл.237) ангелите не могат да произнесат дори и една дума на човешки език. При това, езикът на хората е природна същност, докато ангелите са духовни създания, а духовното не може да създаде нищо по природен начин. Те отвърнаха, че знаят: говорейки с човека, се свързват с неговата духовна мисъл, но понеже тя прелива в неговата природна мисъл, която се съгласува с неговата памет, езикът на човека започва да им изглежда като техен, както и всички негови познания. Така е, понеже Господу е угодно да съществува подобно съединяване и един вид вътрешно присъствие на Небето сред хората. Но днес състоянието на човека е друго, така че подобно съединение е налице вече не с ангелите, а с духовете, които не са на Небето. По този въпрос разговарях също така и с духовете, но те не искаха да повярват, че говори човек, а че говорят те в човека, така щото не човек знае това, което знае, а те, значи всичко онова, което знаем, идва от тях. Аз много пъти исках да ги убедя, че не е така, но напразно. Там, където става дума за света на духовете, ще

обясним кои се разбират под названието „духове“ и кои под названието „ангели“.

247.

Това, че ангелите и духовете са толкова тясно свързани с хората, та човешкото им изглежда като че ли тяхно собствено, е поради следното обстоятелство: при човека има такова съединяване между духовен свят и природен свят, щото те са сякаш едно и също. Така или иначе, понеже човекът се е отделил от Небето, Господ е предвидил за всекиго ангели и духове, чрез които да бъде управляван от Господа; по тази причина съществува такава тясна връзка. Нещата биха стояли по друг начин, ако човекът не се бе отделил, защото тогава щеше да бъде управляван от Господа чрез общото въздействие на Небето, без обвързване с ангели и духове. Но върху този въпрос ще се говори обстойно по-долу, където ще става дума за връзката на Небето с човека.

248.

Когато ангели или духове говорят с човека, речта им звучи така, както когато хората говорят един с друг, с тази разлика, че не я чува никой от стоящите наблизо, а единствено самият той. Така е, понеже речта на ангелите и духовете се влива първо в мисълта на човека, а след това достига по вътрешни пътища до органите на слуха, върху които въздейства отвътре; докато разговорът на човек с човек се излива първо във въздуха и по външни пътища се влива в слуховия орган, като му въздейства отвън. От тук става ясно, че думите на ангелите и духовете към хората биват чути вътре в човека и че задвижват слуховите органи по същия начин [както разговарянето на човек с човек], бидейки дори също така звучни. Че словата на ангели и духове достигат до ушите отвътре, пролича за мен по това, че те се вляха и в моя език, като го накараха да трепти, макар и не с онова движение, чрез което човекът разчленява звуците на речта в думи.

249.

Да се говори с духовете в наши дни обаче е доста рядко, защото е опасно, понеже тогава духовете знаят, че са при хората, докато иначе не го знаят. Злите духове са такива, че изпитват смъртна омраза към човека и нищо друго не въжделят повече от това, да погубят неговата душа и неговото тяло; това действително се случва с онези, които твърде много се отдават на фантазии - дотам, че да отблъснат от себе си радостите, присъщи за природния човек. Някои обаче, които водят уединен живот, слушат понякога духове да им говорят, и то без опасност; но от време на време Господ отдалечава духовете от тях, за да не знаят, че са при човека; понеже повечето духове не знаят, че съществува друг свят освен онзи, в които те пребивават и следователно, че хората са на друго място. Ето защо не подобава на хората да водят разговори с духовете, защото от това последните могат да узнаят, че има друг свят. Онези, които много мислят по въпросите на религията, им отдават им толкова, че сякаш ги виждат вътре в себе си, също започват да чуват духове, разговарящи с тях; това е така, защото мислите по религиозни въпроси, каквито и да било, са такива, че когато някой им се оставя и не ги

разнообразява с други полезни занимания, проникват все повече вътре в него, вселяват се там, като завладяват целия човешки дух, навлизат в духовния свят и въздействат върху духа, който го обитава. Ала такива хора са визионерите и ентузиастите - какъвто и дух да чуват, те вярват, че това е Свети Дух, дори когато разговарят с фанатичен дух. Такива духове виждат лъжите като истини; понеже ги виждат така, те убеждават не само себе си, но и хората, в които проникват, че лъжата е истина. Когато тези духове, внушаващи подчинение, започват да подтикват към зло, те постепенно биват отблъснати. Духовете, пропити от фанатизъм, се различават от другите по това, че вярват да са Свети Дух и намират за божествено всичко онова, което казват; тези духове не вредят на човека, защото той ги почита като божества. Дори говорих няколко пъти с такива духове и ми се откриха безчестията, които са посели в своите следовници. Всички те живеят вляво, в пустинно място.

250.

Да говорят с ангелите на Небето е позволено само на онези, които пребивават в истината из благодатта, и преди всичко на онези, които признават Господ и Неговата Богочовешкост, защото върху тази истина се гради Небето; също така защото, както по-горе стана ясно, Господ е Бог на Небето (гл.2-6), Господната Божественост изгражда Небето (гл.7-12); Господната Божественост е любов в Него и обич към ближния (гл.13-19). Цялото Небе изобразява един човек, също както всяко общество на Небето, като всеки ангел има съвършена човешка форма, която идва от Господната Богочовешкост (гл.59-86). От тук става ясно, че да говорят с ангелите на Небето е дадено само на онези, чиито вътрешни начала са отворени от Божиите истини чак до Господа, понеже Господ въздейства в човека чрез вътрешните му начала, а щом като в някого прониква Господ, значи в него прониква и Небето. Божиите истини отварят вътрешните начала на човека, защото той е сътворен така, че вътрешният човек да бъде образ на Небето, външният човек да бъде образ на света (гл.57); вътрешният човек се разкрива единствено чрез Божиата истина от Господ, защото тя е светлина и живот на Небето (гл.126-140).

251.

Самият Господ въздейства върху човека в челото и от там в цялото лице, защото челото на човека съответства на любовта, а лицето съответства на всичките му вътрешни начала. Духовните ангели Въздействат върху човека в главата, във всяка част от темето през слепоочията към всички места, под които е главният мозък, понеже тъкмо тази област на главата съответства на разумността. Небесните ангели пък въздействат в частта от главата, под която е малкият мозък; тя се нарича тил - зад ушите, до началото на шията, и съответства на мъдростта. Всички разговори, които човек има с ангелите, влизат в мислите му по тези два начина; така аз разбирах с кои ангели говоря.

252.

Хората, които говорят с ангелите на Небето, успяват да видят всичко на Небето посредством небесната светлина, в която са вътрешните им начала. По същия начин и ангелите виждат чрез тези хора онова, което е на земята.

При тези хора Небето е свързано със земята и земята - с Небето; и наистина, както се каза по-горе (гл.246), когато ангелите се обръщат към човека, те се съединяват с него до такава степен, че си мислят, че всичко негово всъщност е тяхно - и то не само онова, което се отнася към неговата реч, но също онова, което той съзира и дочува. Човекът също често си мисли, че онова, което е дошло в него чрез въздействие от ангелите, е негово собствено. В такъв вид връзка с небесните ангели били най-древните жители на тази земя, чието време поради това се нарича Златен век; понеже познавали Божието в човешка форма, това ще рече, Господ, те говорили с ангелите като със себеподобни, а ангелите говорили с тях като със свои близки; земята и Небето тогава били едно цяло. След тези времена обаче човек постепенно се отдалечил от Небето, защото заобичал себе си повече от Господ, и света повече от Небето, а след това започнал да усеща радостта от себелюбието и любовта към света, разделени от радостите на Небето: дотам, че вече не знаел друга радост. Тогава вътрешните му начала, отворени към Небето, се затворили, а външните му начала се отворили за света; откак станало това, човекът живее в светлина, що се отнася до всичко земно, и в мрак, що се отнася до всичко небесно.

253.

След тези времена рядко някой е разговарял с ангелите на Небето, но се случва някой да общува с духовете, които не са от Небето; човешките вътрешни и външни начала са такива, че или са обърнати към Господ като към свой общ център (виж гл.124), или към самия човек, значи, в противоположна спрямо Господ посока. Които са обърнати към Господа, са обърнати към Небето, а които се обръщат към самия човек, са обърнати към света: които са обърнати само към света, трудно ще могат да се въздигнат на Небето; но все пак Господ ги въздига, доколкото това е възможно, чрез обръщане към любовта, което се извършва от истините на Словото.

254.

Беше ми казано по какъв начин Господ е говорил с пророците, чиито писания съставляват Словото. Не е говорил с тях така, както с древните — чрез въздействие във вътрешните им начала, - а с духове, които им изпращал, духове, които изпълвал със Своя образ. По такъв начин Господ вдъхновява словата, които пророците диктуват. Следователно няма въздействие, а повеля. Понеже тези слова идват непосредствено от Господ, всяка дума в тях е изпълнена с Божественост и съдържа в себе си вътрешно значение, което е такова, че ангелите го разбират в небесен и духовен смисъл, а хората - в природен. Така Господ свързва Небе и свят със Словото. Беше ми показано също как Господ изпълва духа с Божественост чрез Своя поглед. Духът, изпълнен с Божественост от Господа, си мисли, че сам той е Господ, че Онзи, който говори, е Господ - така е, докато общува с пророците. След това осъзнава и признава, че е дух и че е говорил не от само себе си, ами от Господа. Тъй като такова е било състоянието на духовете, общували с пророците, при тях се казва, че е говорил Йехова, та дори самите духове се наричат Йехова, както може да се установи не само от пророческите, но също така от историческите книги на Словото.

255.

За да се схване връзката на ангелите и духовете с човека, подобава да приведа няколко достойни за запомняне примера, които ще осветлят повече въпроса и ще доведат до някакво заключение. Когато ангелите и духовете се обръщат към човека, те са убедени, че езикът на хората е техният език и че нямат друг език, освен човешкия. Това е така, понеже когато общуват, те са в езика на човека, а не в своя, който изобщо не си спомнят. Щом като отново се отделят от човека, те се връщат към своя ангелски и духовен език, нямайки представа за човешкия. Нещо подобно се случи с мен, когато говорех с ангелите, бидейки в едно и също състояние с тях; говорех им на техния език и нито дума не знаех от моя език, който изобщо не си спомнях, обаче веднага след края на разговора се връщах към своя роден език. Добре е също да се помни, че когато ангелите и духовете се обръщат към човека, могат да разговарят с него от всякакво разстояние - понякога говорех с мен много отдалеч, но също така звучно, както много отблизо. Но когато се отвърнат от човека и започнат да приказват помежду си, той не може да чуе нито дума от техния разговор, дори те да разговарят до ухото му. От тук става ясно, че всяка връзка в духовния свят става с извърщането към или отвърщането от събеседника. Струва си още да се запомни, че много ангели могат да говорят едновременно с човека, както и той с тях. Те изпращат към човека, с когото искат да говорят, някой дух; духът-пратеник се обръща към него, докато другите духове се обръщат към пратеника, съсредоточавайки в него своите мисли, които той трябва да предаде. През цялото време духът-пратеник е убеден, че говори самият той; другите духове пък смятат, че онова, което пратеникът казва, са техни думи. Така, единият [човек] се свързва с многото [ангели] чрез обръщане лице в лице. Но повече относно духовете-пратеници, наричани Субекти, и за общуването с тях, ще се каже по-нататък.

256.

На нито един ангел или дух не подобава да говори с човека според своята памет, а според паметта на човека. Впрочем ангелите и духовете имат памет, също като хората. Ако обаче някой дух заговори с човека из своята памет, човекът ще вземе мислите, узнати така, за свои, въпреки че те са на духа; това е същото като да си спомняш неща, които никога не си чувал или пък видял. Беше ми дадено да узная от опит, че е така. Ето защо някои древни поддържали мнението, че след няколко хиляди години ще се завърнат в своя предишен живот и към своите предишни дела, дори че наистина са се завърнали. Този извод те направили от обстоятелството, че понякога им се явявали един вид спомени за неща, които обаче никога не са видели или пък чували. Това е така, понеже духовете някога са въздействали върху идеите на техните мисли според своята памет.

257.

Има духове, които се наричат природни и телесни; като се доближат до човека, те не се свързват, както другите духове, с неговите мисли, а влизат в тялото му и обсебват всички негови сетива, заговорвайки с неговата уста и действайки с неговите крайници, убедени, че всичко в човека е тяхно. Това са

духовете, които обсебват човека; ала Господ ги е хвърлил в ада и напълно ги е отдалечил; затова днес вече няма такива обсебвания.

30. **За писмеността на Небето**

258.

Тъй като ангелите имат реч и тя е словесна, то те имат също така писменост, чрез която, по същия начин както чрез речта, изразяват какво усеща тягата душа. На няколко пъти ми пратиха покрити с букви книжа. Някои от тях приличаха на ръкописи, а други приличаха на печатни текстове, които се срещат по света. Можех да ги чета, но не и да разбирам техния смисъл, а само да извличам по нещичко тук-там; това е така, защото не е по Божия порядък да се обучаващ чрез писания от Небето, а чрез Словото, понеже единствено чрез него се извършва общуването и единението на Небето със земята, следователно, общуването и единението на Господ с човека. Че изписани на Небето книжа се явяват и на пророците, четем у Иезекиил: „И видях, и ето -ръка протегната към мене, а в нея - книжен свитък. И Той го разви пред мене, и ето, свитъкът беше изписан отвътре и отвън“ (Иезекиил, 2:9-10). При Йоан: „Видях в десницата на Оногова, Който седеше на престола, книга, написана отвътре и отвън, запечатана със седем печата“ (Откровение, 5:1).

259.

Това че на Небето има писменост, е предвидено от Господ заради Словото, защото то по своята същност е Божията истина, от която идва цялата небесна мъдрост както на човеците, така и на ангелите; Словото идва от думите на Господ, а онова, което Той казва, преминава подред във всички небеса, завършвайки при човека. Ето защо то е пригодено както за мъдростта на ангелите, така и за разумността на човеците. Затова ангелите също имат Слово, което четат така, както и хората на земята; от него те извличат основите на своето учение и от него идва съдържанието на техните проповеди (виж гл.221). Това е същото Слово, но неговият природен смисъл, който е буквален смисъл, на Небето не съществува, а има само духовен смисъл, който е неговият вътрешен смисъл. Какъв е този смисъл, може да се види в книжката „За белия кон от Откровението“.

260.

Веднъж от Небето ми бе изпратен малък лист, на който имаше само няколко думи, написани с еврейски букви; беше ми казано, че всяка буква носи в себе си тайна мъдрост, която се съдържа в наклоните и извивките на буквата, а също така в нейното звучене. От тук ми стана ясно какво значат словата на Господа: „Защото, истина ви казвам, докле премине Небето и земята, ни една йота, или една чертица от закона няма да премине“ (Матей, 5:18). Дори на Църквата е известно, че Словото е Божествено във всяка черта, обаче все още не е известно къде във всяка черта се крие Божественото и затова

следва да бъде обяснено. В най-вътрешното небе писмеността се състои от различни видове извивки и кръгове, които са съобразени с формата на Небето; чрез тях ангелите изразяват тайната си мъдрост, а също така много други неща, които не могат да се изкажат с думи. Чудното е, че ангелите знаят тази писменост без учение и без учител; тя им е вродена, също като речта (виж гл.236); ето защо тази писменост е небесна. Тя им е вродена, защото всяко простиране на мисли и чувства, а от тук, всяко съобщаване на мъдрост и разумност при ангелите протича според формата на Небето (гл.201); затова тяхната писменост следва формата на небесата. Каза ми се също така, че най-древните жители на тази земя, още преди да бъдат създадени буквите, са имали такъв вид писменост, после пренесена върху буквите на еврейския език, които всички в най-стари времена били извити, не завършвали, като някои днес, с прави линии. Ето защо Словото съдържа Божественост и небесни тайни дори в самите йоти, чертички или кавички.

261.

Тази писменост, използваща символите на небесните форми, се употребява във вътрешното небе, чиито обитатели превъзхождат останалите по мъдрост; чрез нея те изразяват своите чувства, от които техните мисли произтичат и се следват според предмета, за който става дума. Ето защо тази писменост е изпълнена с тайни, които мисълта не може да изрази. Беше ми дадено да видя това писмо. Що се отнася до нисшите небеса, там няма такава писменост; писмената там наподобяват писмената в света, с подобни букви; но те все пак са неразбираеми за хората, защото са на ангелския език, а ангелският език е такъв, че няма нищо общо с езиците човешки (гл.237). Чрез гласни букви се изразяват чувствата, чрез съгласни се изразяват идеите на мисълта, които идват от чувствата, а чрез думите, съставени от тях, се изразява смисълът на предмета (виж по този въпрос гл.236 и 241). Тази писменост покрива с малко думи много повече, отколкото човек би могъл да опише на няколко страници; видях това писмо. С такъв вид писмо е записано Словото в нисшите небеса, докато във висшите небеса то е записано чрез небесните форми.

262.

Струва си да се помни, че писмото в Небесата се излива спонтанно от мислите, така естествено и с такава лекота, че мислите сякаш сами се записват. Ръката не се спира при избора на дума, защото думите, изречени или пък записани, съответстват на идеите на ангелските мисли, като всяко съответствие е спонтанно и естествено. На Небето има също така писания, писани без ръката, единствено според съответствията; но те не са трайни.

263.

Видях и небесно писмо, което се състои само от последователно подредени числа, като при писанията с букви и думи; Каза ми се, че тези писания идват от вътрешното небе, чието писмо (виж по-горе гл.260-261) се явява в числа за ангелите от нисшите небеса, когато до тях достигат мислите от висшите небеса. Каза ми се още, че това числово писмо съдържа някои тайни, които нито мисълта може да разбере, нито словата могат да изразят. Всички

числа имат съответствия, и означават според съответствията както стоят нещата при думите; обаче с тази разлика, че числата съдържат общите понятия, докато думите обозначават частни същности; а тъй като едно общо понятие включва в себе си безброй частни същности, то числовата писменост крие много повече тайни, отколкото буквената. От тук ми стана ясно, че числата в словото, също като думите, обозначават нещо. Какво е значението на простите числа, като 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 12, на сложните, като 20, 30, 50, 70, 100, 144, 1000, 10000, 12000 и на много други, може да се види в „*Небесни тайни*“, където се разглежда този въпрос. В тази небесна писменост на първо място стои числото, от което следващите числа зависят като от подлог. Това първо число дава сякаш заглавие на предмета, за който се говори, а следващите числа са частни определения на предмета.

264.

Хората, които не знаят нищо за Небето и не искат да имат за него друга идея, освен само като за чиста атмосфера, в която ангелите се носят като интелектуални улове, без слух и без зрение, не могат да си представят, че са им присъщи говор и писмо; за тях всичко съществуващо се полага в материалното; но онова, което е на Небето, съществува също толкова действително, колкото и онова, което е на земята, а ангелите, които са там, имат всичко необходимо за живота и всичко необходимо за мъдростта.

31.

За мъдростта на небесните ангели

265.

Трудно може да се разбере каква е мъдростта на ангелите, защото тя толкова превъзхожда човешката, щото не може да има сравнение, и защото трансцендентното изглежда непостижимо за разбиране. За да се опише тя, служат някои неизвестни факти, които дълго са били познати, но сега са като сенки в разума и скриват предмета, какъвто е по своята същност. Тези истини могат да бъдат отново узнати и, веднъж узнати, могат да бъдат разбрани, но само ако разумът извлича наслада от тях, понеже насладата, идвайки от любовта, носи светлина, а небесната светлина просветлява онези, които обичат Божественото и небесната мъдрост.

266.

Каква е мъдростта на ангелите, може да се установи по това, че те пребивават в светлината на небесата, а пък небесната светлина по своята същност е Божията истина или Божията мъдрост, като еднакво озарява вътрешния поглед на ангелите, който е умът, и външното им зрение, каквото са очите. За това, че небесната светлина е Божията истина или Божията мъдрост, може да се види по-горе (гл.126-133). Освен това ангелите обитават също в небесната топлина, която по своята същност е Божието благо или Божията любов; от небесната топлина произлизат техните чувства и тяхното желание за мъдрост; за това, че топлината на Небето е Божието благо или

Божията любов, може да се види в гл. 133-140. Че ангелите са толкова надарени с мъдрост, че могат да се нарекат *мъдрости*, може да се заключи от обстоятелството, че всички техни мисли и чувства протичат според формата на Небето, която е формата на Божията мъдрост, както и че тяхното вътрешно начало, което възприема мъдростта, е съставено по същата форма. За това, че мислите и чувствата на ангелите следват формата на Небето, което важи също за техните разумност и мъдрост, виж гл.201-212. Че ангелите притежават мъдрост във висша степен, може да се установи по това, че речта им е реч на мъдростта, Която се лее непосредствено и спонтанно от мисълта, а тя идва от чувствата; значи ангелската реч е мисъл из чувството, добила Външна форма; затова нищо, най-вече нищо външно (чужди мисли, които се вмъкват в човешкото слово) не откъсва ангелите от Божието влияние. За това, че речта на ангелите е реч на техните мисли и чувства, може да се види по-горе (гл.234-245). За ангелската мъдрост допринася също обстоятелството, че всичко, което те виждат с очите и [което] усещат със сетивата, се съгласува с тяхната мъдрост, защото всички предмети при тях са съответствия и значи външни представяния на онова, което се отнася към мъдростта. Че всичко, което се явява на Небето, представлява съответствие на вътрешните начала на ангелите и значи е представяне на тяхната мъдрост, виж по-горе (гл.170-182). При това, мислите на ангелите не са притискани или ограничени, както човешките мисли, чрез идеи, които да произтичат от времето и пространството, защото времето и пространството са присъщи на природата, а природното отвлича ума от духовното и лишава погледа на разума от широта. За това, че идеите на ангелите съществуват без време и без пространство, че, сравнени с човешките, са неограничени, може да се види в гл.162-169 и 191-199. При това, мислите на ангелите не се свеждат до земното и материалното, нито се прекъсват от житейски грижи и нужди; те не отвличат ангелите от щастието на мъдростта, както става с мислите човешки в света. Господ им дава всичко даром: обличат се даром, хранят се даром, имат жилища даром (виж гл.181-190); освен всичко това, даряват им се радости и наслади според мъдростта, приемана от Господ. Казах това, за да се знае откъде ангелите имат толкова мъдрост.

267.

Ангелите могат да приемат толкова мъдрост, защото техните вътрешни начала са отворени, както и защото мъдростта, подобно на всяко съвършенство, се разраства към вътрешните начала според тяхната отвореност. Във всеки ангел има три степени на живот, които съответстват на трите небеса (виж гл.29-40); ангелите, у които е отворена първата степен, са в първото или крайното небе; онези, при които е отворена втората степен, са във второто или средното небе; докато ангелите, при които е отворена третата степен, са в третото или вътрешното небе. Мъдростта на ангелите се разпредели според тези степени; от тук, мъдростта на ангелите от вътрешното небе превъзхожда несравнимо мъдростта на ангелите от средното небе, която пък многократно превъзхожда мъдростта на ангелите от последното небе (виж по-горе гл.209-210); какво са степените, може да се види по-горе (гл.38). Тази разлика произтича от там, че във висшата степен мъдростта се състои от единични положения, а в нисшата степен е обща и общите начала съдържат единичностите. Единичните положения се отнасят към общите начала така, както хиляди или десетки хиляди към едно; също

така се съотнася мъдростта на ангелите от висшите небеса спрямо мъдростта на ангелите от нисшите небеса. Но тяхната мъдрост по същия начин превъзхожда и човешката мъдрост. Човекът обитава в телесното и неговата сетивност, а пък човешката телесна сетивност заема най-нисшето равнище. От тук става ясно каква е мъдростта на онези, които мислят според сетивното и се наричат чувствени натури - без съмнение на тях не е присъща никаква мъдрост, а единствено наука. Съвсем иначе е при хората, чиито мисли се издигат над сетивното, и още повече при онези, чиито вътрешни начала са отворени за небесната светлина.

268.

Колко голяма е мъдростта на ангелите, може да се изведе от обстоятелството, че всички на Небето общуват, като мъдростта и разумността на един се съобщава на друг; Небето е общност на всички блага. Причината: небесната любов е такава, че всеки иска онова, което е негово, да принадлежи и на другите. Ето защо на Небето никой не осъзнава своето благо като благо, ако не го споделя с друг - от тук произтича небесното щастие. Това е дадено на ангелите от Господа, чиято Божия любов има такова естество. На мен също така ми бе дадено от опит да узная, че такова е общуването на Небето. Един път няколко прости души били възнесени на Небето и след като отишли там, веднага усвоили ангелската мъдрост и започнали да разбират онова, което преди не могли да разберат, както и да говорят онова, което в предишното си състояние не могли да произнесат.

269.

Не може да се опише с думи каква е мъдростта на ангелите, но тя може да се изясни чрез няколко общи твърдения. Ангелите могат да изразят само с една дума онова, което човек не може да стори и с хиляди, а освен това в едната ангелска дума са заложили безброй неща, които думите на човешките езици не могат да предадат. Отделните слова, които ангелите изричат, съдържат верига от тайни мъдрости, които човешките науки никога не ще достигнат. Онова, което не изчерпват с думите на своята реч, ангелите допълват със звука, който съдържа чувството им спрямо предмета. Както се каза по-горе (виж гл.236 и 241), те изразяват своите чувства чрез звуците, а чрез думите изразяват идеите на мислите, които идват от чувствата. Ето защо онова, което се чува на Небето, наричат неизразимо. По същия начин ангелите могат да съберат в малко слова всичко, написано в която и да било книга, придавайки на всяка една дума смисъл, който я издига до вътрешната мъдрост. Речта им е съзвучна с чувствата, а всяка дума е съзвучна с идеите; думите им се менят по безброй начини според редиците предмети, които в своята цялост са предмет на тяхната мисъл. Само по звука на речта и по няколко произнесени слова вътрешните ангели могат да узнаят целия живот на говорещия, защото могат да разберат по менливите звуци, идващи от идеите в думите, неговата господстваща любов, в която сякаш са изписани подробностите на неговия живот. От тук проличава каква е мъдростта на ангелите: тяхната мъдрост се отнася към човешката като десет хиляди към едно, бидейки сравнима с отношението на безбройните движещи сили в цялото тяло към предизвиканото от тях движение, което за човешките сетива изглежда като единично, или пък с отношението на хилядите предмети, които

се виждат със съвършен микроскоп, към единия видим с невъоръжено око мъгляв предмет. Искам да поясня това положение с един пример: един ангел описа, според своята мъдрост, възраждането, като представи по определен ред тайни за него, на брой чак до сто, а всяка тайна съдържахше идеи, в които имаше други вътрешни тайни; правеше така отначало докрай, обяснявайки как се зачева наново духовният човек, как сякаш е носен в утробата, ражда се, расте и последователно се усъвършенства. Ангелът каза, че би могъл да увеличи тайните до хиляди; че онова, което е говорил, важи само за възраждането на външния човек и че има безброй много повече тайни за възраждането на вътрешния човек. От това, а също от много други неща, които чух от ангелите, ми стана ясно колко голяма е ангелската мъдрост, и съответно, колко голямо е невежеството на човека, който почти нищо не знае за възраждането, нито пък познава някои момент от процеса на възраждането, който протича в него.

270.

Сега ще кажа нещо за мъдростта на ангелите от третото или вътрешното небе и колко тя превъзхожда мъдростта на ангелите от първото или последното небе. Мъдростта на ангелите от третото или вътрешно небе е непостижима дори за ангелите, които обитават в последното небе, понеже вътрешните начала на ангелите от третото небе са отворени в третата степен, а началата на ангелите от първото небе - само в първата. Всяка мъдрост расте навътре и се усъвършенства във вътрешните начала, според това, колко те са отворени (гл.208 и 267). Тъй като вътрешните начала на ангелите от третото или вътрешното небе са отворени в третата степен, Божиите истини са сякаш изписани в тях, тъй като вътрешните начала на третата степен повече, отколкото началата на първа или втора, се съгласуват с формата на Небето, а пък формата на Небето произтича от Божиата истина, значи, изградена е според Божиата мъдрост. Ето защо Божиите истини се явяват за тези ангели като изписани, вложени в тях, или вродени — когато ги чуват, те незабавно ги признават и осъзнават, а после ги виждат сякаш поставени вътре в тях. Понеже са такива, ангелите от тези небеса никога не разсъждават над истините, още по-малко пък спорят дали някоя истина е достоверна или недостоверна; нито знаят какво е да вярваш или да имаш вяра, и питат: какво е вяра, щом като аз усещам и виждам, че нещата са такива? Те поясняват това чрез следното сравнение: ако някой види дом заедно с различните предмети в него и около него, би било нелепо да каже някому, че трябва да вярва в тяхното съществуване, и в това, че те са такива, каквито изглеждат. Или, ако някой види градина с дървета и плодове, нелепо ще бъде да каже на някого да има вяра в това, че градината е градина, че дърветата и плодовете са дървета и плодове, щом другият ясно ги вижда със своите очи. Ето защо ангелите там не споменават вярата, нито имат никаква идея за нея, не умуват върху божествените истини, а още по-малко спорят дали някоя истина е достоверна. Обаче ангелите от първото или крайното небе нямат Божиите истини записани върху вътрешните си начала, понеже за тях е открита само първата степен на живота; затова те разсъждават над истините, а пък които разсъждават, едва ли виждат нещо повече от предмета, който разглеждат, или излизат извън предмета единствено, за да потвърдят някак си своите заключения и, след като ги потвърдят, казват, че това било предметът на вярата и че те вярвали. Говорих по този въпрос с ангелите,

които ми казаха, че между мъдростта на ангелите от третото небе и мъдростта на ангелите от първото небе има разлика като между светлото и тъмното. Дори сравниха мъдростта на ангелите от третото небе с великолепен дворец, разположен сред безкрайна райска градина, пълен с всичко необходимо за живота и заобиколен от всякакви красоти. Ангелите, които са в истините на мъдростта, могат да влизат в двореца и да виждат всичко в него, да бродят из градините накъдето си искат и да се наслаждават на всички чудеса. Иначе стоят нещата при онези, които разсъждават върху истините, а още повече при онези, които спорят за тях; тъй като не виждат истините чрез светлината на истината, а ги черпят от чужди мисли, или пък от буквалния смисъл на Словото, понеже не разбират вътрешния. Те казват, че на истините трябва да се вярва, или че хората трябва да имат вяра в онова, което те самите не искат по-дълбоко да погледнат. За тях ангелите казаха, че те не могат да се доближат и до първия праг на двореца на мъдростта, още по-малко да влязат в него или да се разхождат из неговите градини, защото се спират още при първата си крачка. Иначе стоят нещата при онези, които са в самите истини: нищо не ги задържа да вървят напред безспир, а съзрените истини водят всекиго, накъдето поиска, и разкриват пред него широки полета, понеже всяка истина се простира до безкрай и е свързана с много други. Казаха още, че мъдростта на ангелите от вътрешното небе се състои в това, че те виждат Божието и небесното във всеки предмет и множество чудеса в цели поредици от предмети. Защото всичко, което се явява пред очите им, е съответствие; така, когато виждат дворци и градини, техният взор не се спира върху онова, което им стои пред очите, ами прозира вътрешното съдържание, от което то произтича, тоест онова, на което то съответства. Тези начала им се явяват във всякакви разнообразни форми, ангелите виждат едновременно и непрекъснато безброй неща, които радват умовете им толкова, че ги карат да се чувстват извън себе си самите. Че онова, което се появява на Небето, съответства на Божественото, идващо при ангела от Господ, може да се види по-горе (гл. 170-176).

271.

Ангелите от третото небе са такива, защото биват в любов към Господ, а тя отваря вътрешните начала на техния ум в трета степен и е приемник на всяка мъдрост. Трябва да се знае също, че ангелите от вътрешното небе постоянно усъвършенстват мъдростта и то различно от ангелите на последното небе. Ангелите от вътрешното небе не затварят Божиите истини в паметта, нито правят от тях наука, а още щом като ги чуят, ги разбират и ги прилагат в живота. Ето защо, истините остават сякаш записани в тях, понеже онова, което някой превръща в живот, става по такъв начин част от самия него. Иначе става обаче при ангелите от последното небе, които първо събират Божиите истини в

своята памет, съхраняват ги като наука, а от там ги извикват повторно и усъвършенстват чрез тях своя интелект; без да постигат вътрешно истинността им, те възжелават истините и ги прилагат в живота; съответно, истините са им тъмни. Струва си да се запомни също, че ангелите от третото небе усъвършенстват мъдростта чрез слушане, а не чрез гледане; онова, което те чуват от проповедите, не влиза в тяхната памет, а веднага го възприемат и то тутакси влиза в тяхната воля, става част от живота, а онова, което виждат с очите си, прониква в тяхната памет, те го обмислят и го

обсъждат. От тук става вече ясно, че за тях пътят на слуха е пътят към мъдростта, като това идва от съответствието, защото ушите съответстват на послушанието, а послушанието е животът; очите обаче съответстват на разума, а пък разумът е учението. Състоянието на тези ангели е описвано на ред места в Словото; ето у Иеремия: *„Ще вложя Моя закон във вътрешността им и ще го напиша на сърцата им. И няма вече да учат един другия, брат - брата и да говорят: „познайте Господа“ , защото всички, от малък до голям, сами ще ме знаят“* (Иеремия, 31:33-34). Също така при Матей: *„Но думата ви да бъде: да, да; не, не; а каквото е повече от това, то е от лукавия“* (Матей, 5:37). Онова, което е в повече, именно затова идва от лукавия, защото не идва от Господ; истините, присъщи на ангелите от третото небе, са от Господ, защото те живеят в любовта към Него Самия. Любовта към Господ на това небе означава да желаеш и да твориш Божията истина, защото Божията истина е Господ на Небето.

272.

Към споменатите дотук причини, поради които ангелите могат да приемат толкова мъдрост, трябва да се добави още една, най-важна на Небето: че за тях е неприсъща любов към себе си. Колкото повече някому е неприсъща любов към самия себе си, толкова повече той може да узнае за Божественото. Тъкмо тази любов заключва вътрешните начала за Господ и за Небето, а разкрива само външните начала [на индивида] и ги обръща към него самия. Ето защо всички, при които господства любовта към себе си, пребивават в мрак относно Небето, колкото и да са в светлина относно света. При ангелите обаче е обратното: понеже тази любов [към себе си самия] им е неприсъща, те пребивават в светлината на мъдростта; онези небесни любови, в които те се намират (каквито са любовта в Господ и обичта към ближния), отварят техните вътрешни начала, тъй като идват от Господ и в тях е Сам Господ. Че тези форми на любов създават Небето изобщо, и формират Небето при всеки един, виж по-горе (гл.13-19). Тъй като небесните любови отварят вътрешните начала за Господ, то и всички ангели обръщат лицата си към Господ (гл. 142): именно любовта в духовния свят обръща вътрешните начала на всеки към себе си, а онова, което обръща към себе си вътрешните начала, обръща към себе си също лицето, защото лицето там действа ведно с вътрешните начала, и дори е тяхната външна форма. Понеже обръща към себе си вътрешните начала и лицата, любовта също се свързва с тях, защото любовта е духовна връзка; ето защо тя споделя с тях онова, което и принадлежи. Мъдростта на ангелите произтича от това обръщане, а после от връзката и от споделянето. За това, че всяка връзка в духовния свят става според обръщането, виж по-горе (гл.255).

273.

Макар че непрестанно се усъвършенстват в мъдростта, ангелите никога не ще могат да достигнат чак толкова съвършенство, щото да има някакво съотношение между тяхната мъдрост и Божията мъдрост на Господ, понеже последната е безкрайна, докато мъдростта на ангелите е крайна, а между крайно и безкрайно няма съотношение.

274.

Понеже мъдростта усъвършенства ангелите, а също изгражда техния живот. Както и понеже Небето със своите блага прониква във всеки един според неговата мъдрост, всички на Небето копнеят за мъдростта и се стремят към нея почти така, както човекът, когато е гладен, се стреми към храна; науката, разумността и мъдростта са духовна храна, както ястията са природна храна; двете взаимно си съответстват.

275.

Ангелите от едно небе, та дори от едно общество, нямат една и съща мъдрост и се различават. Най-мъдри са онези в центъра, а все по-малко мъдри са останалите, които ги ограждат - чак до краищата на Небето и обществото; намаляването на мъдростта според разстоянието от центъра е също като отслабването на светлината до тъмнина (виж по-горе, гл.43 и 128). При ангелите от едно и също ниво светлината е еднакво силна, защото небесната светлина е Божията мъдрост и всеки един пребивава в светлината, доколкото приема мъдростта. За небесната светлина и за нейното различно възприемане виж по-горе (гл. 126-132).

32.

За състоянието на невинност на ангелите на Небето

276.

Малцина по света знаят какво е невинност и каква е нейната същност, а онези, които живеят в злото, съвсем не са сред тях; вярно, тя е видима за очите - например в лицата, думите и жестовите, предимно на децата - но хората все пак не я познават, още по-малко [разбират], че тя е човешкото начало, в което се крие Небето. За да стане разбираемо, бих искал да вървя подред, като разкажа най — първо за невинността на детството, след това за невинността на мъдростта и накрая за състоянието на Небето относно невинността.

277.

Невинността на детството или на децата не е истинска невинност, тъй като се проявява само във външната форма, но не и във вътрешната. При все това даже от нея можем да разберем какво представлява невинността, понеже тя струи от лицата на децата, от техните жестове, от техните първи думи въздейства [върху всички околни; обаче, детската невинност не е истинска невинност, защото] децата още нямат вътрешна мисъл, дори не знаят що е добро и зло, или що е истинно и лъжовно, от които се ражда мисълта. Ето защо те нямат собствена разсъдливост, нямат предварителни замисли или решения, следователно, не крият и злостни намерения. При тях няма нищо, присъщо на любовта към себе си и към света, понеже те не

приписват нищо на себе си самите, а всичко, което им е дадено, отнасят към своите родители. Те са доволни от онова малко и дребно, което им се подарява, и искрено му се радват. Не се безпокоят за храна и дрехи, нито пък се тревожат за бъдещето. Не се заглеждат много в света и значи не осъзнават много неща. Обичат своите родители, дойките си и своите връстници, с които невинно играят. Те искат да бъдат водени, слушат и се подчиняват; и понеже са в това състояние, приемат всичко като част от живота. Ето как, без те сами да знаят откъде, в тях започват да се изграждат маниери на прилично държане, реч, начала на памет и мисъл, като средство за чието получаване и закрепване служи състоянието на невинност. Но тази невинност, както казах по-горе, е външна, защото се проявява само в тялото, но не и в ума. Умът на детето още не се е образувал, тъй като умът съдържа разума и волята, а също идващите от тях мисъл и чувство. От Небето ми се каза, че децата са под особеното благоволение на Господ и върху тях въздейства вътрешното небе, където властва състоянието на невинност; това въздействие прониква във вътрешните начала на децата само чрез тяхната невинност. От тук идва невинността, проявявана в лицата и жестовете на децата; именно тя въздейства дълбоко върху родителите и поражда любовта, която се нарича родителска любов.

278.

Невинността на мъдростта е истинска невинност, понеже е вътрешна, присъща на самия ум, следователно на волята и разума; щом като във волята и разума има невинност, там има мъдрост, понеже тя е в разума и волята; затова на Небето казват, че невинността обитава в мъдростта, че колкото мъдрост има ангелът, толкова е и неговата невинност. Ангелите го потвърждават с това, че онези, които са в състояние на невинност, не смятат никое благо за свое, а всичко получено приписват на Господ; че искат да бъдат водени от Него, а не от себе си; че обичат всяко благо, радват се на всяка истина, понеже съзнават и разбират, че да обичаш благото, тоест, да го желаеш и да го вършиш, значи да обичаш Господ, а да обичаш истината значи да обичаш ближния; че живеят доволни от онова, което имат, малко или много, защото знаят, че получават толкова, колкото им трябва: малко, комуто малко е потребно, и много, комуто е потребно много; че сами те не знаят какво им е полезно - знае го само Господ, за когото всичко, което Той провижда, е вечно. Именно поради това ангелите не се тревожат за бъдното, наричайки тревога за бъдното грижата за утре, която била, казват те, мъка по загубата или неполучаването на неща, които не са необходими за живота. Никога не действат с приятели, водени от лоши цели, а [водени] от благото, справедливото и искреното. Наричат действието със зъл умисъл коварство, от което бягат сякаш от змийска отрова, понеже то е напълно противоположно на невинността. Тъй като не обичат нищо повече от това, да ги ръководи Господ, и понеже приписват Нему всичко, което получават, те са отдалечени от собственото си „Аз“, а колкото по-отдалечени са от собственото си „Аз“, толкова повече Господ се влива в тях. Ето защо онова, което чуват от Него - било от Словото, било от проповед - те не затварят в паметта, а веднага му се подчиняват, което значи, че го възжелават и го изпълняват; самата им воля е тяхната памет. повечето такива ангели изглеждат прости на външен вид, обаче във вътрешните си начала са мъдри и благоразумни. Тях разбира Господ, казвайки: „*Бъдете мъдри като змии и незлобиви като гълъби*“ (Ма-

тей, 10:16); такава е невинността, която наричат невинност на мъдростта. Понеже невинността не си приписва никое благо, а отнася всяко благо към Господ и понеже обича да бъде ръководена от Него, приемайки всяко добро и всяка истина, от които идва мъдростта, човекът е сътворен така, щото като дете да бъде във външната невинност, а като старец да бъде във вътрешна невинност, та да може чрез първата да преминава във втората и чрез втората да се връща в първата. Дори с възрастта тялото се смалвява и старецът става сякаш дете, но мъдро дете, т.е. ангел, понеже ангелът наистина е мъдро дете във висшия смисъл. Ето защо, в Словото детето обозначава невинния, а старецът обозначава мъдреца, в когото се намира невинността.

279.

Същото става с всеки, който се възражда; възраждането е повторното раждане като духовен човек; първо човекът се въвежда в детската невинност, която е в това, че той нито може да знае някоя истина, нито може да върши някое благо от себе си, а единствено из Господ и в това, че желае и се стреми към благото и истината само защото те са благо и истина. Господ му ги дава с годините. Първо го довежда до знание за тях, след това от знанието го отвежда към разумността, а накрая от разумността до мъдростта, винаги съпътстван от невинността, която, както беше казано, е в признанието, че човекът нито може да познава нещо истинно, нито може да направи нещо благо от себе си самия, ами само из Господ. Без тази вяра и без нейното разбиране никой не може да приеме каквото и да е от Небето; тъкмо в това се състои невинността на мъдростта.

280.

Понеже невинността е в това, да бъдеш воден от Господ, а не от себе си самия, то всички, които са на Небето, пребивават в невинност, защото всички там обичат да бъдат водени от Господ. Знаят, че да се водиш от самия себе си значи да се водиш от себичност, тоест от себелюбие, а онзи, който обича себе си, не допуска чуждо водачество. Ето защо, колкото повече ангелът е в невинността, толкова повече е на Небето, тоест, толкова повече пребивава в Божието благо и Божията истина, защото да живееш в тях означава да бъдеш на Небето. Поради тази причина небесата се различават също и според невинността: онези, които обитават в последното или първото небе, са в първата или последната степен на невинност; които са в средното или второто небе, са във втората или средната степен; които пък са в третото или вътрешно небе, са в невинност от трета или вътрешна степен; последните са самата небесна невинност, защото повече от всички обичат да бъдат водени от Господ като деца от своя баща. Щом като чуят Божията истина - било пряко от Господ, било чрез Словото или чрез проповедите, те веднага я приемат във волята си, правят я част от себе си и я прилагат в живота. Ето защо, те имат и много повече мъдрост, в сравнение с ангелите от по-висши небеса (виж гл.270-271). Тъй като са такива, тези ангели стоят най-близо до Господ, от когото произтича тяхната невинност, и са толкова разделени от своето „Аз“ щото може да се каже, че живеят в Самия Господ. Имат прост външен вид и изглеждат в очите на ангелите от по-нисшите небеса като деца или мъничета; изглеждат такива, които не знаят много, въпреки че всъщност са най-мъдрите

от небесните ангели. Знаят, че нямат мъдрост от себе си самите, че в знанието за това е истинската разумност, както и че онова, което знаят, е нищо спрямо онова, което не знаят. Те казват, че да знаеш, да признаваш и да разбираш това е първата крачка към мъдростта. Тези ангели са голи, защото голотата съответства на невинността.

281.

Говорих надълго с ангелите за невинността и научих, че невинността е същина на всяко благо, а от тук, че благо то дотолкова е благо, доколкото в него има невинност, следователно, мъдростта дотолкова е мъдрост, доколкото се ръководи от невинността. Същото важи за любовта, обичта [Към ближния], вярата. Научих също, че никой не може да проникне на Небето, ако в него няма невинност, както се разбира от думите на Господ: „Оставете децата да дохождат при Мене и не им пречете, защото на такива е царството Божие. Истина ви казвам: който не приеме царството Божие като дете, той няма да влезе в него“ (Марк, 10:14-15, Лука, 18:16-17). Под „деца“ тук, но също и на други места из Словото, се разбират невинните. Състоянието на невинност е описано от Господ също и при Матей (6:24-28), но само чрез съответствия: благо то е благо, доколкото съдържа невинност, защото всяко благо идва от Господ, а невинност е желание да бъдеш ръководен от Господ. Ангелите ме осведомиха също така, че нито истината може да се съедини с благо то, нито пък благо то може да се свърже с истината другояче, освен чрез невинността. Ето защо ангелът не е ангел на Небето, ако в него няма невинност, защото Небето не може да бъде в никого, преди истината да се е свързала с благо то в него. Затова единението на истина и благо се нарича небесен брак, а небесният брак е Небето. Бях осведомен също така, че истинната съпругеска любов извежда своето съществуване от невинността, тоест от единението на благо и истина, в което има две души - на съпруга и на съпругата. Когато това единение слезе [descendit] в нисшата сфера, то добива облика на съпругеска любов, понеже съпрузите, като техните души, се обичат взаимно. Ето защо при съпругеската любов има игра, сходна с детската или тази на невинността.

282.

Тъй като при ангелите на Небето невинността е самата същина на благо то, то е очевидно, че Божието благо, произтичащо от Господ, е самата невинност, понеже тъкмо това благо се влива в ангелите и въздейства на вътрешните им начала, като ги предразполага и приспособява да възприемат всяко благо от Небето. Същото става при децата, чиито вътрешни начала не само се образуват чрез проникване на невинността, идваща от Господ, но и постоянно се приспособяват и предразполагат, за да приемат благо то на небесната любов, понеже благо то на невинността, бидейки, така да се каже, самата същина на всяко благо, действа чрез вътрешните начала [на човека]. От това може да се установи, че всяка невинност идва от Господ: затова Господ в Словото се нарича агнец, а агнецът обозначава невинността. Тъй като невинността е сърцевината на цялото небесно благо, тя толкова въздейства върху душите, че на онези, които я усещат (това става, когато наблизе е ангел от вътрешното небе), им се струва, че са изгубили власт над себе си и ги понася такова щастие, такова чувство на възнесение, че всяка земна радост им

изглежда нищо, сравнена с това. Говоря така, защото и аз съм го изпитал.

283.

Всички, които живеят в благото на невинността, са толкова повече повлияни от нея, колкото повече са в благото на невинността. Ала онези, които не живеят в благото на невинността, не са повлияни от нея. Ето защо обитаващите Ада са напълно враждебни към невинността. Те дори не знаят, що е невинност. Онези от Ада са такива, че колкото по-невинен е някой, толкова повече те се разпалват от желание да му навредят. Тъкмо затова те не могат да понасят малки деца; щом като ги видят, в тях се събужда жестокият стремеж да им сторят нещо лошо. От тук става ясно, че собственото „Аз“ на човека, а също и себелюбието, са противни на невинността, защото всички, които населяват Ада, пребивават в себичност, както и в себелюбие.

33.

За състоянието на мир на Небето

284.

Онзи, който не се е намирал в небесния мир, не може да разбере какво е мирът, в които пребивават ангелите. Докато обитава в тяло, човекът не може нито да приеме, нито пък да разбере небесния мир, понеже човешкото възприятие се отнася до природата. За да го възприеме, той трябва да може да се издигне в мисълта, така щото, изведен от тялото, да остане в духа сред ангелите. Понеже успях да Възприема мира на Небето по такъв начин, мога да го опиша, но не и да предам с думи какъв е той, защото човешките думи не са адекватни. Чрез думите мога само да кажа какъв е той, сравняван с душевното спокойствие на онези, които пребивават в Господа.

285.

Има две вътрешни същности на Небето: невинност и мир. Наричат се вътрешни, защото произтичат непосредствено от Господа. От невинността произтича всяко благо на Небето, а от мира идва всяка радост от благото, като всяко благо има своята радост. Всяко от двете начала - колкото благото, толкова и радостта — принадлежи на любовта, защото онова, което обичаш, него наричаш благо и го усещаш като радост. От тук следва, че тези две вътрешни същности, каквито са невинността и мирът- произхождат от Божествената любов на Господ и проникват вътрешните начала на ангелите. Защо невинността е вътрешната същина на благото, може да се види в предишната глава, където ставаше дума за състоянието на невинност на ангелите в Небето. Сега ще обясним обаче, защо мирът е вътрешна същина на радостта, идваща от благото на невинността.

286.

Първо трябва да се каже откъде идва мирът. Божият мир пребивава в

Господ, съществувайки из съединяването в Него на Самата Божественост с Богочовешкото. Божието в мира на Небето идва от Господ и съществувайки чрез връзката му с ангелите, особено из връзката на благо и истинно във всеки ангел. Това са началата на мира; от тук може да се установи, че мирът в небесата е Божествеността, която вътрешно изпълва с блаженство всяко благо и от която идва цялата небесна радост. Мирът в своята същност е Божията радост от Божията любов на Господ, произлизаща от Неговата връзка с Небето, а също с всеки негов обитател; тази радост, възприета от Господа в ангелите и от ангелите в Господа, е мирът. От тук произтича за ангелите всяко блаженство, удоволствие и щастие или онова, което се нарича небесна радост.

287.

Понеже *такива са началата на мира*, то Господ бива назоваван княз на мира, като дори Сам казва, че мирът идва от Него и в Него мирът пребъдва; ангелите се наричат пратеници на мира, а Небето се нарича мирна обител, както личи от следните пасажии: „*Защото Младенец ни се роди, Син ни се даде; властта е на раменете Му, и ще Му дадат име. Чуден, Съветник, Бог крепък, Отец на вечността, **Княз на мира**. Неговата власт и Неговият мир безкрай ще растат*“ (Исай, 9:6-7); „**Мир** ви оставям; Моя **мир** ви давам; Аз ви давам не тъй, както светът дава“ (Йоан, 14:27); „*Това ви казах, за да имате в Мене **мир***“ (Йоан, 16:33); „*Да обърне Господ към тебе лицето Си и да ти даде **мир**!*“ (Числа, 6:26); „**Ангелите на мира** горко плачат. Пътищата запустяха“ (Исай, 33:7-8); „*Дело на правдата ще бъде **мирът**. Тогава народът ми ще живее в **мирни жилища***“ (Исай, 32:17-18). Че под „мир“ в Словото трябва да се разбира Божият и небесен мир, може да се установи и от други места, които само ще назова: Исай, 52:7, 54:10, 59:8; Йеремия, 16:5, 25:37; Агей. 2:9; Захария, 8:12; Псалм 37:37 и още много други. Тъй като мирът означава Господ и Небето, а също и небесната радост и радостта от благото, приветствието в древни времена било, както и днес, „Мир вам!“ Това потвърждава Господ, казвайки на своите ученици, които изпраща: „И в който дом влезете, първом казвайте: **мир** на този дом! И ако бъде там синът на **мира**, върху него ще почива вашият **мир**“ (Лука, 10:5-6). По същия начин Господ, когато се явил на апостолите, рекъл: „**Мир** вам!“ (Йоан, 20:19, 21, 26). Също и под онова, което Господ нарича в Словото „мирис на покой“, трябва да се разбира състоянието на мир, както например: Изход, 29:18, 25, 41; Левит, 1:9, 13, 17; 2:2, 9; 6:8, 15; 23:12, 13, 18; Числа, 15:3, 7, 13; 28:6, 8, 13; 29:2, 6, 8, 13, 36, тъй като „мирис на покой“ в небесния смисъл означава усеждане за мир. Понеже мирът означава единение на Самата Божественост с Богочовешкото в Господ, а също единение на Господ с Небето и Църквата - с всички на Небето и с онези [верни] в Църквата, които Го приемат, като възпоменание за това била установена съботата, наречена по думата за покой (или мир) и станала най-свещеният символ на църквата. Ето защо Господ нарича Себе си Господар на съботата (виж Матей, 12:8; Марк, 2:27; Лука, 6:5).

288.

Тъй като небесният мир е Божието блаженство, вътрешно изпълващо благото, което се намира в ангелите, той им се показва пред сетивата само

чрез сърдечната радост от живота в благото, чрез насладата да чуват истината, съгласуваща се с тяхното благо, както и чрез душевната веселост, която изпитват, възприемайки тяхното съединение. Все пак, мирът се влива във всички дела и мисли на техния живот, проявява се в радостта, дори във външната и форма. Но мирът на Небето се различава качествено и количествено според невинността на онези, които го населяват. така е, понеже мир и невинност вървят ръка за ръка; защото, както се каза по-горе, невинността е началото, от което идва всяко благо на Небето, докато мирът е началото, от което идва всяка радост от това благо. От тук може да се установи, че онова, което се каза за състоянието на невинност на Небето в предната глава, може да се каже тук за състоянието на мир, защото невинността и мирът са свързани, както благото и радостта: благото се усеща чрез радостта, а радостта се познава из благото. Което прави ясно, че ангелите от вътрешното или третото небе обитават в третата или вътрешната степен на мир, че са в третата или вътрешната степен на невинност; за това, че ангелите от по-нисшите небеса са в по-ниска степен на мир, което значи, в по-ниска степен на невинност, виж по-горе, гл.280. Че невинността и мирът са неразделни, както благото и радостта от него, може да се види при децата, които, понеже са невинни, живеят в мир. Понеже са в мир, всичко при тях е пълно с игривост. Но мирът при децата е външен, докато вътрешният мир, както и вътрешната невинност, принадлежи само на мъдростта, а понеже принадлежи на мъдростта, той е налице в съюза между благо и истина, защото от него идва мъдростта. При хора, които живеят в мъдрост поради съединяването на благото и истинното, и които се схващат като доволни в Господ, също се среща небесният или ангелският мир. Обаче, докато живеят в света, мирът е скрит във вътрешните им начала и се разкрива, когато напуснат тялото и се издигнат на Небето, защото тогава се отварят вътрешните начала.

289.

Понеже Божият мир съществува чрез връзката на Господ с Небето, а в частност при всеки един ангел чрез връзката на благото и истината, то ангелите, когато са в състояние на любов, са и в състояние на мир, защото тогава благото при тях се свързва с истината. Че състоянията на ангелите се менят периодично, може да се види по-горе, гл.154-160. Същото обаче е при човека, който се възражда: когато в него се осъществи съединяването на благото и истината, което става на първо място след изкушения, той влиза в състояние на идваща от небесния мир радост. Този мир е сравним с утрото или зората на пролет. Когато, след края на нощта и с изгрева на слънцето всичко земно започва нов живота усеща се мирис на растения, посипани с роса от Небето, пролетна топлина, която дарява земята с плодородие и поражда наслада в душите на хората - понеже утрото или зората напролет съответстват на състоянието на мир на ангелите в небесата (виж гл.155).

290.

*Като говорех с ангелите за **мира***, им казах, че на земята казват „мир“ тогава, когато престават войните и враждите между царствата, а също тогава, когато престават раздорите и споровете между хората; вътрешният мир е покоят на духа, когато той е лишен от грижи, и най-вече покоят и радостта от добрия

развой на нещата. Но ангелите казаха, че покоят на душата, ведростта и радостта поради отсъствие на грижи и поради успеха на делата изглеждат присъщи на мира, но са истински мир само тогава, когато пребивават сред онези, които живеят в небесното благо, понеже мирът съществува единствено в това благо, влива се от Господ във вътрешната същност, от където прониква и преминава в по-нисшите начала, като се проявява в почивката на ума, покоя на душата и в радостта от тях. Няма обаче мир при онези, които живеят в злото; вярно, след като са успели, при тях има нещо, изглеждащо като почивка, спокойствие и радост, но то е само външно, без вътрешно съдържание: вътре в тях горят враждебност, ненавист, отмъстителност, жестокост и много други зли страсти, на които се отдават техните души, веднага щом видят някой, който не е на тяхна страна и направо изригват, ако нямат страх от него. Ето защо тяхната радост обитава в безумието, но за онези, които са в благо, радостта е в мъдростта; разликата между тях е същата като между Ада и Небето.

34.

За свързването на Небето с човешкия род

291.

В църквата се знае, че всяко благо идва от Господа, а не от човека, и че никой не бива да си приписва което и да е добро; известно е също така, че злото идва от дявола. Ето защо говорещите според учението на Църквата казват за онези, които вършат добро, говорят и проповядват благочестиво, че са водени от Господа, докато обратното важи за онези, които живеят в злото и говорят нечестиво. Това не би могло да бъде, ако човекът не беше свързан с Небето и Ада, ако тази връзка не ставаше чрез неговата воля и чрез неговия разум, защото чрез тях тялото действа, а устата говори. Сега ще се каже какво представлява тази връзка.

292.

При всеки човек има добри и лоши духове: чрез добрите духове човекът се свързва с Небето, а чрез злите духове се свързва с Ада; както първите, така и вторите са от света на духовете, които е между Небето и Ада; за този свят ще стане дума подробно по-нататък. Когато духовете идват при човека, те проникват в цялата му памет, като от там влизат в цялата му мисъл; злите духове се настаняват в онези места от паметта и мисълта, които принадлежат на злото, докато добрите духове отиват там, където се намира доброто. Духовете изобщо не съзнават, че са вътре в човека, но докато са в него, смятат, че всичко, принадлежащо на неговата мисъл и на неговата памет, им принадлежи. Не виждат човека, защото видимото в нашия свят на слънчева светлина е скрито за техните очи. Господ има голямата грижа духовете да не научават, че са в човека, защото, ако случайно узнаят това, ще заговорят с него и тогава злите духове ще го погубят; понеже злите духове, бидейки свързани с Ада, желаят да погубят човека — не само като душа, тоест като вяра и любов, но и като тяло. Друго е, когато духовете не говорят с човека:

тогава те не знаят, че от него идва онова, за което мислят и за което си говорят (понеже те говорят помежду си като хората), но вярват, че всичко това е тяхно собствено, а всеки обича и цени онова, което му принадлежи. Ето защо те са принудени да обичат и ценят човека, въпреки че не го съзнават. Че такава връзка на духовете с човека съществува, ми е толкова познато от много години непрестанен опит, щото нищо не познавам по-добре.

293.

Духовете, които общуват с Ада, са свързани също с човека, защото човекът се ражда в злини от всякакъв вид, така че първо неговият живот произтича единствено от злините; ето защо, ако с човека не бяха съединени духове, сходни с него, той не би могъл да живее, нито би могъл да се удържа от своето зло и да се възражда. Злите духове го удържат в неговия живот, докато добрите духове го отклоняват от него; двата вида духове го държат в равновесие; бидейки в това равновесие, човек е свободен, тоест може да се откъсне от злините, да се извърне към доброто и да го посее в себе си, което не би могло да стане, ако той не бе свободен; но той не би могъл да бъде свободен, ако духът от Ада не му въздействаше от една страна, а пък духът от Небето - от друга, докато самият човек се намира по средата. Беше ми показано, че човешкият живот, доколкото е в човека по наследство и значи от него самия, не би бил нищо, ако на човека не беше позволено да върши зло, както и пак би бил нищо, ако човекът не беше свободен. Никой не би могъл по принуда да върши добро, тъй като всяко дело, сторено по принуда, не трае дълго; докато благото, което човек приема свободно, пуска корени в неговата воля и става сякаш негово собствено; ето защо човекът общува както с Ада, така и с Небето.

294.

Сега ще се каже какво е общуването с Небето чрез добрите духове, какво е общуването с Ада чрез злите духове, и от тук, каква е връзката на Небето и на Ада с човека. Всички духове от света на духовете общуват с Небето или с Ада: злите духове - с Ада, добрите духове - с Небето. Небето е разделено на общества, Адът - също; всеки един дух принадлежи към някое общество, съществува чрез неговото въздействие и действа заедно с него; ето защо човек се съединява, също като с духовете, било с Небето, било с Ада и дори с онова общество там, към което принадлежи със своите чувства и своята любов. Тъй като всички общества на Небето са разделени според любовта към благото и истината, а пък всички общества в Ада - според любовта към злото и лъжата. За небесните общества могат да се видят гл.41-45 и после гл.148-151.

295.

Към човека са придадени такива духове, какъвто е сам той относно чувствата или относно любовта, но добрите духове са му пратени от Господ, докато злите духове човекът сам призовава. Духовете в човека се менят според промените на неговите чувства; едни са те в детството, други в юношеството, едни са в младостта, други в мъжеството, трети са в старостта. В ранното детство при него са духове, които живеят в невинността, т.е.. общуват с

Небето на невинността, вътрешното или третото небе; през късното детство при него са духовете, на които е присъща любов към познанието и те общуват с крайното или първото небе; по времето на юношеството и младостта при човека са духове, на които е присъща любов към благото и истината - тоест такива, които пребивават в разумността, общувайки с второто или средното небе; в старостта пък при човека са такива духове, които пребивават в мъдрост и невинност, общуват с вътрешното или третото небе. Обаче това придаване — дело на Господ — се отнася само до онези, които могат да се преобразят или възродят. Друго е при онези, които не могат да се преобразят или възродят: към тях също са придадени добри духове, които да ги въздържат от злото, доколкото е възможно, но прякото свързване на тези хора е със злите духове, общуващи с Ада; ето защо, духовете са същите като хората, към които са придадени: ако обичат себе си, ако са сребролюбиви, ако са отмъстителни, ако са прелюбодейци, свързаните с тях духове са същите и обитават, така да се каже, в лошите им чувства. Колкото по-малко добрите духове удържат човека от злото, толкова повече злите го разпалват, и колкото повече злите страсти властват, толкова повече злите духове се прилепват към него и не си отиват. Ето защо, злият човек се свързва с ада, докато добрият човек се свързва с Небето.

296.

Човекът бива управляван от Господ чрез духовете, защото е извън небесния порядък; раждайки се в адски злини, и значи напълно срещу Божия порядък, човекът трябва да се върне в порядъка, а може да се върне там само чрез духовете. Различно щеше да бъде, ако човекът се раждаше в благото, тоест, според Божия порядък, защото тогава Господ нямаше да го управлява чрез духовете, а чрез самия порядък, тоест, чрез общото въздействие. Общото въздействие ръководи човека относно онова, което преминава от мисленето и желанието в действие, следователно ръководи човека относно думите и делата, като и двете протичат според природния порядък, с който обаче придадените към човека духове нямат нищо общо. Също така и животните са управлявани чрез общо въздействие от духовния свят, понеже пребивават в порядъка на своя живот, който не са могли да извратят, или да разрушат, тъй като нямат разсъдък. За разликата между човека и животните виж по-горе, гл.39.

297.

Що се отнася по-нататък до свързването на Небето с човешкия род, то трябва да се знае, че Самият Господ прониква във всеки един човек според небесния порядък, колкото във вътрешните, толкова и в крайните му начала, предразполага го към приемане на Небето. Той управлява крайните начала чрез вътрешните и същевременно управлява вътрешните чрез крайните, държейки в непрекъсната връзка всичко и всякое при човека; това въздействие на Господ се нарича непосредствено, а другото въздействие, което става чрез духовете, и което съществува из първото, се нарича косвено. Прякото въздействие, деяние на Самия Господ, произтичайки от Неговата Богочовешкост, прониква във волята на човека, а пък от волята прониква в неговия разум, т.е. прониква в благото на човека, а чрез благото прониква в неговата истина или, което е същото, в любовта, а чрез любовта във вярата;

но не обратно, нито пък, още по-малко, във вярата без любовта, или в истината без благо, или в разума без волята. Това Божие въздействие, което е непрекъснато, при добрите се приема в благо, но не и при лошите, при които то бива или отблъсквано, или задушавано или изкривявано, така в духовен смисъл техният живот е равен на смърт.

298.

Духовете, придадени към човека, както онези, които са свързани с Небето, така и онези, които са свързани с Ада, никога не му влияят със своята памет и мисъл, понеже, ако започнат да му въздействат със своите мисли, човекът ще смята, че онова, което е тяхно, му принадлежи (виж по-горе гл.256). Все пак, само чрез духовете в човека прониква любовта към благо и истината от Небето и любовта към злото и лъжата от Ада. Значи, доколкото чувствата на човека се съгласуват с онова, което му въздейства, дотолкова той ги приема в своята мисъл, понеже вътрешната му мисъл изцяло се определя от неговите чувства или от неговата любов. От друга страна обаче, доколкото чувствата не се съгласуват с небесните или адските влияния, дотолкова човекът не ги възприема; от тук става ясно, че духовете не внушават на човека мисълта, а само чувството на любов към благо или любов към злото, че човекът има избор, понеже е свободен, значи, може чрез мислите да приеме доброто и да отхвърли злото, защото знае от Словото какво е добро и какво е зло. Онова, което човекът приема в мисълта от чувствата, той го усвоява, обаче не усвоява онова, което не приема; от тук може да се установи какво е въздействието на доброто от Небето и въздействието на злото от Ада при човека.

299.

Дадено ми бе да разбера от къде идват човешката тревога, мъката на душата и вътрешната тъга, която наричат меланхолия; има духове, които все още не са се съюзили с Ада, понеже са в първото си състояние — за него ще говоря по-нататък, когато стане дума за света на духовете; те обичат несмилаеми и вредни вещества, като остатъците от храна, гниеци в стомаха, и затова се лекуват към местата в човека, където има такива вещества, защото им доставят радост; там те разговарят помежду си според своята любов към злото и чувствата на тяхната реч влияят върху човека: ако са противни на чувствата на човека, той изпитва тъга и меланхолично безпокойство, а ако се съгласуват с тях, той изпитва радост и веселост. Тези духове се появяват близо до стомаха, някои отдясно, други отляво, някои отдолу, други отгоре, някои по-близо, други по — далеч - различно според чувствата, които изпитват. Опитът ме научи и ме убеди, че от тях произтича душевната тревога; видях ги, чух ги, усетих тревогата, която пораждаха, говорих с тях; когато си отиваха, тревогата спираше; когато се връщаха, и тревогата се връщаше; усещах, че тя нараства и намалява според тяхното приближаване и отдалечаване. От тук разбрах защо някои, които не знаят що е съвест, понеже я нямат, приписват тъгата на стомашни болки.

300.

Обаче свързването на Небето с човека не е като връзката на един човек с друг, понеже е съединяване с вътрешното начало, присъщо на неговия дух,

тоест, съединяване с духовния или вътрешен негов човек, а с неговия природен или външен човек има връзка чрез съответствията, за която ще се говори в следващата глава, където става дума за свързването на Небето с човека чрез Словото.

301.

Там ще кажем, че свързването на Небето с рода човешки и неговото свързване с Небето е такова, щото първото зависи за своето съществуване от второто, и обратно.

302.

Като говорих с ангелите за свързването на Небето с човешкия род, казах: хората на църквата също заявяват, че всяко благо идва от Господ и при човека има ангели, но малцина вярват, че те са свързани с човека, а още по-малко, че обитават в неговата мисъл и неговото чувство. На това ангелите ми отвърнаха, че знаят за тези вярвания по света, особено в църквата, което ги учудваше, защото там все пак съществува Словото, учещо хората за Небето и за свързването му с човека; това свързване е такова, че човекът никак не би могъл да мисли без духовете. придадени към него, и неговият духовен живот зависи от това свързване. Казаха ми също така причината за невежеството по този въпрос: човекът вярва, че живее сам по себе си, без връзка с Първото Битие на живота, и не знае, че тази връзка става чрез Небето и ако бъде прекъсната, човекът веднага ще падне мъртъв. ако повярва, че всяко благо идва от Господ, а всяко зло идва от ада - както всъщност стоят нещата - човек не ще си приписва заслуги за доброто, нито ще му се вменява злото, понеже във всяко благо, което той мисли или върши, ще съзира Господ, а пък всяко зло, което му влияе, ще отправя натам, откъде е дошло — към Ада. Но понеже човекът не вярва в никакво въздействие от Небето или от Ада, смята, че всичко, което мисли и желае, бива в него самия и идва от него самия, той прави злото свое собствено притежание, докато благото, което му въздейства, осквернява с чувството, че е негова заслуга.

35.

За свързването на Небето с човека посредством Словото

303.

Онези, които мислят според вътрешния си разсъдък, могат да видят, че всичко е свързано чрез междинни звена връзка с Първото начало и че онова, което стои извън връзката, се разрушава. Когато мислят така, [хората] знаят, че нищо не може да пребъде от себе си, а от нещо предишно, следователно всичко съществува от Първото; че връзката с предишното е същата като отношението между следствието и неговата действаща причина, понеже ако отделим действащата причина от следствието, последното пропада и се разрушава. Като мислели така, учените видели и казали, че пребъдването е непрестанно съществуване и че следователно всичко получава битие от

Първото и пребъдва, тоест бива непрестанно, из него. Но каква е връзката на всяко с предишното и от тук с Първото, от което е всичко, не може да се каже с малко думи, понеже връзката е различна и разновидна; ще кажа единствено, че има връзка на природния свят с духовния свят и от тук, че има съответствие на всичко в природния свят с всичко в духовния свят; за това съответствие виж гл.103-115; за това, че има връзка и дори съответствието на всичко човешко с всичко небесно виж гл.87-102.

304.

Човек е сътворен така, че между него и Господ да има връзка и свързване, а с ангелите на Небето само общуване. Причината да има с ангелите не свързване, а само общуване, е тази, че човекът още от сътворяването е подобен на ангела относно вътрешните начала на духа, като човешката воля, както и човешкият интелект, също са сходни с ангелските. Ето защо, ако е живял според Божия порядък, човекът става след смъртта ангел, добива тогава също и мъдростта на ангел. Затова, когато се казва свързване на човека с Небето, трябва да се разбират неговото свързване с Господ и общението с ангелите, понеже Небето не е небе чрез някакво свойство на ангелите, а чрез Божествеността на Господ. За това, че Господната Божественост изгражда Небето, виж по-горе, гл.7-22. Човекът обаче превъзхожда ангелите, тъй като не е единствено в духовния свят с вътрешните си начала, а същевременно чрез външните начала е част от природния свят; външните начала, спадащи към природното, са всички съдържания на неговата природна или външна памет, които, поради това, се отнасят към мислите и представите, изобщо към знанието и науката с техните радости и наслади. Колкото повече човекът научава от света, толкова повече растат желанията на телесната чувственост, които, заедно със сетивата, речта и деянията на човека, принадлежат към външните начала. Всички те са крайните предели, в които въздействието на Господната Божественост престава, защото то не спира по средата, а отива до своите крайни предели. От тук може да се установи, че в човека пребивава последната степен на Божия порядък, която, бидейки последна степен, представлява негова основа и [негово] основание. Тъй като Господното въздействие, както вече се каза, не спира по средата, а продължава до своя краен предел, и средата, през която то минава, е ангелекото небе, като краят е при човека, и понеже няма нищо несвързано, от тук следва, че връзката и съединението на Небето с човешкия род е такава, щото едното съществува благодарение на другото - родът човешки без Небето би бил сякаш верига без пръстен, докато Небето без рода човешки би било сякаш къща без основи.

305.

Но понеже човекът е скъсал тази връзка с Небето, отвърщайки от него своите вътрешни начала и обръщайки ги към света и себе си от любов към себе си и към света, като дотам се е отдалечил, че не служи повече като основа и като основание на Небето, Господ е предвидил такъв посредник, които да бъде [вместо човека] основа и основание на Небето и да съедини Небето с човека. Този посредник е Словото. По какъв начин обаче Словото служи като такъв посредник, подробно е показано в „Небесни тайни“; всичко за това, събрано, може да се види в книжката „За белия кон от Откровението“, също и в

„Добавки“ към „Небесната доктрина“.

306.

Бях осведомен от Небето, че у най-древните имало непосредствено откровение, понеже техните вътрешни начала били обърнати към Небето и че тогава това съдържало свързването на Господ с рода човешки. После обаче нямало непосредствено откровение, а общуване посредством съответствията, в които се състояло цялото богослужение. Ето защо църквите от онова време били наричани представителни църкви; тогава [хората] са знаели какво е съответствието и какво е представянето, а също така, че всичко, което е на земята, съответства духовно на всичко, което е на Небето и в Църквата, или, което значи същото, го представлява. така природното, което изграждало външния облик на богослужението, им служело като средство за духовно мислене и следователно, за общуване с ангелите. След като била забравена науката за съответствията и представянията, било записано Словото, в което всички думи и техните значения са съответствия, следователно, съдържат духовен или вътрешен смисъл, достижим за ангелите. Ето защо човекът, четейки Словото, го разбира според външното или буквалното значение, ангелите го възприемат според вътрешния или духовния смисъл. Всяка мисъл на ангела е духовна, всяка мисъл на човека е природна; независимо че изглеждат различни, тези два вида мисли все пак са едно цяло, понеже си съответстват. Затова, след като човекът се отделил от Небето и скъсал връзката с него, Господ определил Словото като средство за съединение на Небето с човека.

307.

Бих искал да опиша по какъв начин Небето се свързва с човека посредством Словото, като използвам няколко пасажа. Ето как е описан в Откровение Новият Йерусалим: „Видях ново небе и нова земя, а предишното небе и предишната земя бяха преминали. Тогава аз, Йоан, видях светия град Йерусалим, нов, слизащ от Бога, от Небето, стъкмен като невеста за жениха. (...) Градът е четвъртит, а дължината му е колкото и широчината. Той измери града с тръстта и намери, че е дванайсет хиляди стадии; дължината, широчината и височината му - равни. После измери стените му, които бяха сто четирийсет и четири лакти, с мярка човешка, която е и ангелска. Стените му бяха съградени от яспис, а градът беше чисто злато и подобен на чисто стъкло. Основите на градските стени бяха украсени с всякакви драгоценни камъни. (...) А дванайсетте порти бяха дванайсет бисери. Стъгдите на града — чисто злато като прозрачно стъкло.“ (Откровение, 21:1, 2, 16-19, 21). човекът, който чете тези думи, ги разбира не иначе. освен според буквалния смисъл, а именно, че видимото небе и видимата земя ще погинат, после ще съществува новото небе, а върху новата земя ще слезе светият град Йерусалим, като всички негови измерения отговарят на описаните. Но ангелите, които се намират при човека, разбират това по съвсем различен начин, тъй като разбират в духовен смисъл всичко онова, което човекът разбира в природен смисъл. Под новото небе и новата земя разбират новата Църква; под град Йерусалим, слизащ от Господ и от Небето, те разбират небесната доктрина на Църквата, дадена от Господ чрез откровението; под неговите дължина, ширина и височина, които са еднакви -

12 000 стадия, - разбират всички блага и истини на тази доктрина в цялост; под градските стени разбират истините, които я ограждат; под размера на стените от 144 лакътя - мярка човешка, тоест ангелска, разбират всички истини, които ограждат доктрината; под дванадесетте порти на града, които са дванадесет бисера, разбират истините, въвеждащи в доктрината, понеже бисерът обозначава такива истини; под основите на стените, които са от драгоценни камъни, разбират познанията, върху които се основава доктрината; под чистото като стъкло злато, от което са построени градът и улиците му, те разбират -благото на любовта, което прави прозрачна доктрината с нейните истини. Ето как ангелите разбират това съвсем различно от човека. При тях природните мисли на хората преминават в духовни понятия; при това, те не знаят нищо за буквалния смисъл на Словото, например за новото небе и новата земя, за новия град Йерусалим, за неговите стени, за основите на стените и за техните размери. Все пак, мислите на ангелите са едно цяло с мислите на хората, понеже си съответстват: едно цяло почти така, както думите на говорещия и тяхното разбиране при слушателя, който обръща внимание не на думите, а единствено на техния смисъл. От тук става ясно по какъв начин Небето се свързва с човека посредством Словото. Ето още един пример от Словото: *„В оня ден ще има широк път от Египет до Асирия; и асирийци ще прихождат в Египет, и египтяни - в Асирия; и египтяните ще служат на асирийците. В оня ден Израил ще бъде трети с Египет и с Асирия, благословение посред земята, която Господ Саваот ще благослови, думайки: благословен да е Моят народ - египтяни, и делото на ръцете Ми - асирийци, и наследие Ми - Израил“* (Исай, 19:23-25). По какъв начин мисли човекът, четейки това, и по какъв начин мисли ангелът, може да се установи от буквалния смисъл на Словото и от вътрешния му смисъл. въз основа на буквалния смисъл човекът мисли, че египтяни и асирийци ще се обърнат към Господ, ще бъдат приети от Него, и ще станат едно цяло с народа на Израил. Но ангелите, тръгвайки от вътрешния смисъл, си мислят за описания тук чрез него човек на духовната Църква, чието духовно начало е Израил, чието природно начало е Египет, и чиято разумност, стояща по средата, е Асур. Все пак, единият и другият смисъл са едно цяло, понеже си съответстват. От тук, макар че ангелите мислят духовно, а хората мислят природно, те са свързани почти както душата и тялото. Значи, вътрешният смисъл на Словото е душата, докато буквалният му смисъл е тялото. Такова е Словото навсякъде; от тук става ясно, че то представлява средството за свързване на Небето с човека и че неговият буквален смисъл служи като основа на тази връзка.

308.

Има също така свързване на Небето чрез Словото с онези, които са извън Църквата и не притежават Словото, понеже Църквата Господня е вселенска и обитава във всички, които признават Божието и живеят в обич. След смъртта си те, наставлявани от ангелите, приемат Божиите истини; за това виж по-долу в главата върху езичниците. Пред Господ вселенската църква на земята се явява сякаш един човек, съвсем като Небето; виж за това по-горе, гл.59-72; обаче Църквата, в която се намира Словото, а чрез него се познава Господ, е като сърцето и белите дробове на този човек. Знае се, че всички вътрешности и всички крайници на тялото получават живот по различни пътища от сърцето и от белите дробове. Пак така живеят онези от рода човешки, които са извън

притежаващата Словото Църква, образувайки крайниците на този човек. Следователно свързването на Небето чрез Словото с онези, които са далеч, може да бъде сравнено със светлината, която се разпростира от средата във всички посоки. Божията светлина е в Словото, където присъстват Господ и Небето. От това присъствие са осветлени дори онези, които са далеч; ако Словото го нямаше, нещата биха стояли по съвсем друг начин: можем да разберем това чрез казаното по-горе за формата на Небето, според която се осъществяват всяко общуване и всяко съюзяване. Но тази тайна е разбираема за живеещите в духовната светлина, не и за онези, които са само в

природната; защото живеещите в духовната светлина виждат ясно безброй предмети, които живеещите само в природната светлина или не виждат, или пък виждат мъгляво.

309.

Ако на тази земя не бе дадено такова Слово, земният човек щеше да бъде отделен от Небето и, следователно, не би бил разумно същество, защото човешкият разум съществува из въздействието на небесната светлина. На тази земя човекът е така устроен, че не може да възприема прякото откровение и да се научава от него на Божиите истини, както жителите на други планети, за което става дума в особена книжка. Хората повече от тях са по-топени в светското и от там във външното, докато именно вътрешните начала са онези, които възприемат откровението. Ако истините се приемаха от външните начала, те не биха се разбирали. Че такъв е човекът на тази земя, личи ясно по онези от Църквата, които, въпреки че знаят от Словото за Небето, за Ада, за живота след смъртта, все пак го отричат в сърцето си; между тях са и онези, които са добили славата на много учени сред останалите и за които трябва да се вярва, че знаят много повече от другите.

310.

На няколко пъти, разговаряйки с ангелите за Словото, казах, че някои хора гледат на него презрително заради простия му слог; че съвсем нищо не знаят за неговия вътрешен смисъл и следователно не вярват, че в него е скрита толкова много мъдрост. Ангелите отвърнаха, че слогът на Словото, макар по буквален смисъл да изглежда прост, все пак е такъв, че нищо не е сравнимо с него по превъзходство, понеже Божията мъдрост се крие там не само във всяко изречение, но и във всяка отделна дума и че тази мъдрост сияе в небесата. Искаха да кажат, че словото, като Божията Истина, е Светлина на Небето, понеже Божията Истина свети на Небето (виж гл. 132). Казаха също, че без такова Слово хората по нашата Земя биха били лишени от небесна светлина и следователно не би имало връзка между Небето и хората, понеже доколкото светлината на Небето пребивава при хората, дотолкова е налице връзка с Небето, както и откровение на Божията истина чрез Словото. Човекът не знае, че това свързване [с Небето] става чрез духовния смисъл на Словото, съответстващ на неговия природен смисъл; ето защо, човекът от тази Земя нищо не знае за духовната мисъл и духовния говор на ангелите, че те се различават от естествените човешки мисъл и говор; ако не се знае това, нито изобщо може да се разбере вътрешният смисъл, нито пък да се узнае, че чрез него може да се извърши такова свързване. Казаха също така, че ако човекът

знаеше за наличието на такъв [духовен] смисъл и, четейки Словото, макар и малко се ръководеше от него, щеше да стигне до вътрешна мъдрост и, нещо повече, би се свързал с Небето по-здраво, защото щеше да проникне в идеи, подобни на ангелските.

36.

За това, че Небето и Адът произлизат от човешкия род

311.

В християнския свят изобщо не се знае, че Небето и Адът идват от човешкия род. Вярва се, че ангелите са сътворени изначално и от тях произлиза Небето, докато Дяволът или Сатаната бил ангел на светлината, но щом се разбунтувал, бил изхвърлен [от Небето] заедно със своите следовници, и че от тук произлиза Адът. Ангелите крайно се учудват, задето сред християните има такова вярване, а още повече пък, че съвсем нищо не се знае за Небето, когато все пак то е главната доктрина на Църквата. Но Виждайки, че властва такова невежество, те сърдечно се зарадваха, че сега Господу е станало угодно да разкрие [на хората] много тайни за Небето и Ада, като разсее, доколкото е възможно, мрака, които всеки ден нараства, понеже църквата е стигнала до своя край. Те искаха да потвърдят чутото от устата им: че на цялото Небе няма нито един ангел, който е изначално сътворен, нито в Ада има дявол, който, сътворен като ангел на светлината, да е бил захвърлен там. Там - на Небето или в Ада - всички произхождат от човешкия род; на Небето са онези, които са живели на света в небесните любов и вяра, а в Ада са онези, които са живели според адските любов и вяра.. Адът в цялост се нарича Дявол и Сатана: адът отзад е Дявол и там са онези, които наричат зли гении, а пък адът отпред, където са онези, които наричат зли духове, е Сатана. Какъв е единият Ад и какъв е другият, ще се Кажe впоследствие. Казаха, че християните се вкопчват в такова вярване за обитаващите Небето и обитаващите Ада поради няколко места в Словото, разбрани единствено в буквалния смисъл, без да бъдат осветлени и разяснени чрез истинската доктрина, произлизаща от Словото. Все пак, буквалният смисъл, когато не е просветлен от истинската доктрина, води ума настрани, откъдето произтичат [разни видове] невежества, ереси и заблуждения.

312.

Хората от Църквата смятат така по причина на вярването си, че никой човек няма да отиде на Небето или в Ада преди Страшния съд, за който Църквата учи, че всичко видимо пред очите ще погине и ще се замени от новото, че душата ще се върне при своето тяло и човекът пак ще заживее като човек. Това вярване съдържа другото - за ангелите като изначално сътворени, защото не може да се мисли, че Небето и Адът произхождат от човешкия род, ако се смята, че никой човек не ще отиде на Небето или в Ада преди свършека на света. Но за да убедя хората, че не е така, беше ми дадено да общувам с ангелите, а и да говоря с онези от Ада, вече много години, понякога от ранна утрин до късна вечер, чрез което да бъда осведомен за Небето и за Ада. Това

ми се даде, щото човекът на Църквата да не остане в своето грешно вярване относно възкресението при Страшния съд, за състоянието на душата дотогава, за ангелите и за Дявола. Понеже това вярване е погрешно, то носи мрак, като при онези, които мислят според собствения си разум, поражда първо съмнения, а после ги довежда до отрицание. Такива хора се питат: как е възможно цялото небе с толкова много светили, със Слънцето и Луната, да се разруши и да изчезне? По какъв начин звездите от Небето могат тогава да паднат на земята, щом са много по-големи от нея? Как телата, оглозгани от червеите, отдавна изтлели и разпилени по всички ветрове, могат да се съберат отново, за да приемат своята душа? Къде междувременно се намира душата, какво е тя без чувствата, които е имала в тялото? Има още много подобни въпроси, които, бидейки неразбираеми, изпадат извън областта на вярата, а при мнозина унищожават вярата в живота на душата след смъртта, в Небето и Ада, а с това и във всичко останало, отнасящо се към вярата на Църквата; че тези въпроси погубват вярата, показват думите на онези, които се питат: кой от Небето или Ада е дошъл да разкаже за тях?; какво е човек да гори във вечен огън?; какво е денят на Страшния съд, напразно ли е чакан от векове? Плюс много други въпроси, които са отрицание на всичко. Онези, които мислят така, обикновено се вдават в светските проблеми. За да не се смятат за учени и знаещи, за да не смущават и за да не съблазняват простите по сърце и по вяра, за да не скриват с адски сенки идеите за Господ, за Небето, за вечния живот и за онова, което зависи от тях, Господ отвори вътрешните начала на моя дух и чрез това ми бе дадено да говоря с всички, които познавах в телесния им живот, след като бяха умрели. С някои от тях говорих с дни, с други — месеци, с трети по цяла година; говорих с толкова много, че мисля да са над сто хиляди; много бяха от Небето, много бяха и от Ада. С някои от тях приказвах само два дни след тяхната кон чина и им разказвах как в момента се извършват последните приготовления и ритуали за погребението. Те отговаряха, че добре правят, като изхвърлят онова, което им е служило за тяло при техните деяния на света. Молеха ме да кажа, че не са мъртви, а че живеят като хора, също както преди, само са преминали от един свят в друг, като не са загубили нищо от предишното, защото пак обитават в тяло с всичките му усещания, имат воля и разум, както преди, имат същите мисли и чувства, същите стремежи, каквито са имали на земята. Мнозина от скоро умрелите, забелязвайки, че живеят като хора, както преди, при това в същото състояние (тъй като след смъртта първото състояние на всеки човек е като онова, в което е бил на света, а после постепенно започва да се изменя и да преминава било на Небето било в ада), изпитваха нова радост, задето живеят и казваха, че още не могат да повярват. Мнозина се учудваха защо са били в такова невежество и слепота за своето жизнено състояние след смъртта си, а още повече, че в такова невежество и слепота са хората на Църквата, които все пак би трябвало да бъдат много по-осветени по тези въпроси от всички останали хора по земята. Така те тепърва виждаха причината за това невежество и тази слепота -именно, че външното, т.е., светското и телесното, дотолкова било завоювало и изпълнило техните улове, щото те не могли да се издигнат до небесната светлина и да осъзнаят проблемите на Църквата отвъд доктриналното. Когато телесното и светското биват обичани толкова много, колкото днес, умът се изпълва с мрак, се опита да проникне по — далеч от буквата на църковното.

313.

Много от учените на християнския свят се изумяват, когато, след като умрат, се виждат в тяло, облечени в дрехи, и обитаващи домове, също както в света, а когато извикат в своята памет какво са мислили за живота след смъртта, за душата, за духовете, за Небето и за Ада, обзема ги срам: обявяват мислите си за безразсъдни и казват, че вярата на простите [хора] съдържа повече мъдрост отколкото техните мисли. Бяха проучени онези учени, които се утвърждават в такива вярвания и приписват всичко на природата; оказва се, че техните вътрешни начала са напълно затворени, докато външните им начала са напълно отворени, което показва, че те гледат не Небето, а света, и с това, Ада; защото, колкото повече са отворени вътрешните начала, толкова повече човекът гледа към Небето; Колкото повече вътрешните начала са затворени, а външните са отворени, толкова повече той гледа към Ада; Вътрешните начала при човека са създадени за това, за да възприемат всичко от Небето, а външните са създадени, за да приемат всичко от света. [Ето защо] онзи, който приема само света, без същевременно да приема Небето, приема Ада.

314.

Че Небето произлиза от човешкия род, може да бъде установено дори чрез обстоятелството, че ангелският дух и човешкият дух са сходни: както единият, така и другият се радват на способността да разсъждават, да възприемат и да желаят; и двата са създадени, за да приемат Небето. Така че човешкият дух е също толкова мъдър, колкото и ангелският; но не е толкова мъдър на този свят, защото пребивава в земно тяло, където неговият духовен ум мисли съгласно природното. Иначе стоят нещата, когато умът се освободи от своята връзка с тялото: тогава духът вече не мисли природно, а духовно; като мисли духовно, той мисли непонятни и неизразими за природния човек мисли, добива мъдрост, еднаква с ангелската. От тук може да се установи, че вътрешното начало, онова, което наричат дух на човека, в своята същност е ангел (виж по-горе гл.57); веднъж прекратена връзката му с земното тяло, той, също както и ангелът, добива човешка форма. За това, че ангелите имат съвършена човешка форма, може да се види по-горе (гл.73-77). Но когато вътрешният аспект на човека не е разкрит отгоре, а само отдолу, тогава той, след като се отдели от тялото, макар в човешки образ, добива ужасна и дяволска форма, понеже не може да гледа нагоре — към Небето, а само надолу - към Ада.

315.

Онзи, който знае за Божия порядък, може да разбере, че човекът е създаден, за да бъде ангел, понеже човекът е крайният предел на порядъка (гл.304), в който може да се образува всичко, принадлежащо на небесната и ангелската мъдрост, онзи предел, който може да ги възстановява и умножава. Божият порядък никога не се спира по средата и не образува нищо без краен предел, защото не би бил в своите пълнота и съвършенство, ами отива до последната степен; едва когато стигне до нея, той започва да формообразува. Чрез събраните тук средства той се възстановява и се умножава още повече, което става посредством порождаания (per procreationes). Ето защо последната степен е разсадникът на Небето.

316.

*Господ е възкръснал не само като дух, но също като тяло, понеже, докато бил в света., Той прославил цялата Си човешкост, тоест, направил я Божествена. Всъщност душата, която е в Него от Отца, била Самата Божественост, а сътвореното тяло, бидейки подобие на душата, тоест на Отца, също станало Божествено. Ето защо Господ, както никой от гората, възкръснал духом и телом. Той го по-казал пред своите ученици, които, като Го видели, помислили, че виждат дух ето неговите думи: „*Вижте ръцете Ми и нозете Ми. Аз съм Същият; попипайте Ме и вижте; понеже духът няма плът и кости, както виждате Мене, че имам.*“ (Лука, 24:39). Чрез това Той посочил, че е човек не само духом, но и телом.*

317.

За да се знае, че човекът живее след смъртта и че отива на Небето или в Ада според своя земен живот, ми се показаха множество неща относно състоянието на човека след смъртта; за тях ще се говори впоследствие, когато стане дума за света на духовете.

37.

За езичниците или народите извън Църквата на Небето

318.

Общо мнение е, че онези, които са родени извън Църквата и които се наричат не-християни или езичници, не могат да бъдат спасени, защото нямат Словото, следователно не познават Господа, а без Господа няма спасение. Но че те също ще се спасят, може да се узнае дори само от обстоятелството, че Милосърдието Господне е всеобщо, т.е. достига до всекиго, а и езичниците се раждат хора — също както онези от Църквата, които впрочем са по-малко на брой. Накрая, нима е тяхна вината, че не познават Господ? Всеки, който мисли с що-годе просветен разум, може да види, че никой човек не е роден, за да отиде в Ада, понеже Господ е самата любов, а Неговата любов се състои в стремежа да спаси всички. Ето защо Той предвижда всеки човек да има някаква религия, чрез която да познае Божественото начало и вътрешния живот, тъй като да живееш според религията означава да живееш вътрешно. Тогава човекът се съсредоточава върху Божието и колкото повече Го гледа, толкова по-малко обръща внимание на света и дори се отделя от света, което значи, от светския живот, който е външен.

319.

Които знаят какво изгражда Небето в човека, могат да узнаят, че езичниците също се спасяват, както християните, понеже Небето е в човека и който го има в себе си, отива на Небето. Небето в човека съставлява познаване на Божието и водене от Божието. Първото и най-важното [наставление] във всяка религия е познаването на Божественото: религия,

която не признава Божественото, не е религия. Затова заповедите на всяка религия имат предвид богослужението, т.е. начина за почитане на Божественото, така щото То да бъде прието от човека; когато заповедите се настанят в неговата душа, тоест според това, колко той ги желае и ги обича, човекът бива воден от Господ. Известно е, че езичниците водят морален живот, също като християните, а мнозина от тях живеят и по-морално. Един морален живот се живее било заради Божественото, било заради хората на земята; морален живот, живян заради Божественото, е духовен живот; двата живота изглеждат еднакви по външна форма, но са съвсем различни по вътрешна форма - единият спасява човека, докато другият не го спасява. Онзи, който живее морален живот заради Божественото, бива воден от Божественото, а онзи, който живее морален живот заради хората на земята, сам се води; нека обаче да го онагледим с пример: който не върши зло на своя ближен, понеже това е срещу религията, а от тук - срещу Божественото, в своето духовно начало се въздържа от зло; онзи пък, който не причинява зло на другите единствено поради страха от закона, от притеснение за своята репутация, чест или изгода - т.е. поради любов към себе си и любов към света, се въздържа от зло по природно начало и сам се води. Животът на единия е природен, докато животът на другия е духовен. Затова, човекът, чийто морален живот е духовен, има в себе си Небето, докато човекът, чиито морален живот е единствено природен, няма в себе си Небето. така е, понеже Небето въздейства отгоре, отваря вътрешните начала и чрез тях се влива във външните; светът обаче въздейства отдолу, като разкрива само външното, но не и вътрешното, понеже няма въздействие от природния свят в духовния, а от духовния свят в природния. Ето защо, ако [човекът] не приема също така и Небето, вътрешните начала се затварят. От тук може да се установи кои не приемат Небето, и кои го приемат. Но Небето при един не е същото като при друг — небесата се различават при всеки според любовта към благото и от там, [според любовта] към истината. Онези, които пребивават в любовта към благото заради Божественото, обичат Божията истина, тъй като благо и истина се обичат взаимно и искат да се съединят; затова езичниците, макар че не са при същинските истини в света, поради своята любов все пак ги възприемат в другия живот.

320.

Имало един дух от езичниците, който на земята бил живял в благото на обичта според наставленията на своята религия; веднъж чул как някакви християнски духове обсъждали въпроси на вярата (духовете, говорейки един с друг, разискват много по-обстойно и много по-остро от хората, преди всичко за богатата и истините); учуден, че се карат така, той казал, че не желае да ги слуша, понеже разискват върху привидности и заблуждения. Научил ги на следното: ако съм добър, то чрез самото благо мога да узная що е истина; онова пък, което не зная, мога да го възприема.

321.

От множество примери разбрах, че езичници, които са имали нравствен живот, изпълнен с подчинение, послушание и взаимна обич според заповедите на своята религия, така че са добили някаква форма на съвест, биват приемани в другия живот и ангелите особено грижовно ги просветляват за богатата и истините на вярата. След като се обучат, те се държат скромно,

разумно и мъдро, лесно приемат и попиват истините; нещо повече, не са си създали срещу истините на вярата лъжливи принципи, изискващи опровергаване, още по-малко пък имат скандални идеи за Господ като мнозина християни, които мислят за Него така, сякаш Той е просто човек. Иначе е при не-християните; когато чуват, че Бог става човек и така се явява на света, те Го признават и Го почитат като Господ, казвайки, че Бог се явява на света, защото е Бог на земята и на Небето и защото от Него идва родът човешки. Божия истина е, че без Господ няма спасение, но под това се разбира: няма друго спасение освен из Господ. Има много планети във вселената и всички са пълни с обитатели, но само някои от тях знаят, че Господ е добил човешки образ на нашата Земя. Все пак, понеже почитат Божественото в човешка форма, те са приети и водени от Господ. По тези въпроси може да се види книгата „За земите на вселената“.

322.

Също както между християните, между езичниците има мъдри и прости. За да разбера какви са, ми бе дадено да общувам с тях, понякога цели часове или цели дни. Но днес няма мъдреци, както в стари времена, предимно в древната църква, която била разпространена почти из цяла Азия и от която религията преминала при много езичници. Дадено ми бе да разговарям приятелски с някои от тях, за да разбера какво представляват. Веднъж срещнах едного, който някога бил сред най-мъдрите и следователно, добре познат в света на учените; говорих с него по различни въпроси и стигнах до извода, че е Цицерон. Понеже знаех, че е бил мъдър, беседвах с него за мъдростта, за разумността, за порядъка, за Словото, и накрая за Господ: за мъдростта той каза, че няма никаква друга мъдрост, освен идващата от живота, и че мъдростта не би могла да бъде приписвана на нищо друго; за разумността спомена, че идва от мъдростта; за порядъка каза, че идва от върховния Бог и че да живееш в него означава да бъдеш разумен и мъдър; що се отнася до Словото, когато му прочетох някои места от Пророците, той изпита огромно удоволствие, най-вече от обстоятелството, че всяко име и всяка дума носят вътрешен смисъл, и доста се учуди, че днес учените не изпитват наслада от такова изучаване. Долових че вътрешните начала на неговите мисъл или дух са отворени. Каза, че не може да остане, понеже усещаше нещо толкова свято, което не му даваше да се задържи - толкова дълбоко го докосваше. Накрая разговарях с него за Господ; че е роден човек, но заченат от Бог; че съблича своята майчина човешкост и че облича Богочовешкостта; че Той е, който управлява вселената. На това [Цицерон] отвърна, че знае много за Господ и по свой начин е стигнал до извода, че нищо друго [освен Господ] не би могло да спаси човешкия род. Макар междувременно няколко зли християнски духа да ни заливаха с разни нечестивости, той не се смущаваше, казвайки, че това не е чудно, понеже при живота в тялото те са по-пили сбъркани понятия по онова, за което говорехме, и че докато те не бъдат отстранени, не ще могат да приемат мислите, отговарящи на истината, както хората, които живеят в невежество.

323.

Беше ми дадено да беседвам и с други, които са живели в древни времена и са били тогава между най-мъдрите. Първо ги видях пред себе си на известно

разстояние, от което те можеха да възприемат моите вътрешни мисли и следователно, да ме проучат изцяло. От една само моя идея узнаваха цялата редица мисли, която изпълваха с приятни елементи на мъдростта и прекрасни образи. От тук разбрах, че са сред най-мъдрите; беше ми казано, че идват от древни времена; след това се приближиха към мен, и когато им прочетох някои места от Словото, те бяха безкрайно доволни. Както разбрах, насладите и радостите им бяха толкова големи, защото всичко, което чуваха от Словото, бяха образи и значения на небесното и духовното. Казвах, че по времето, когато живеели на земята, начинът им на мислене, начинът им на говорене, та дори начинът им на писане били същите, както в Словото, и че в това се състояла тяхната мъдрост.

324.

*Що се отнася до езичниците днес, те не са толкова мъдри; ала повечето от тях са простодушни. Онези от тях обаче, които са живели във взаимна обич, в другия живот възприемат мъдростта. Ще си позволя да дам един-два примера. Като четях 17-та и 18-та глави от „Съдии“ за Миха, комуто Дановите синове отнели ефода, терафима и истукана, наблизко имаше един дух-езичник, който в своя земен живот бил почитал статуя на идол. След като внимателно изслуша какво били сторили на Миха и в каква мъка изпаднал той заради своята статуя, която Дановите синове му откраднали, го обзе толкова силна печал, че от вътрешна болка почти не знаеше какво да мисли. Аз усетих тази болка, а заедно с нея усетих също невинността на отделните му чувства. Около нас стояха духове-християни, които ни гледаха и се чудеа как идолопоклонник може да проявява толкова състрадание и невинност. После с него говориха някои добри духове и казаха, че не трябва да почита кумири и понеже е човек, може да разбере, че мислено трябва да се издигне от статуята до Бога Създател и Управник на цялото небе и на цялата земя, понеже този Бог е Господ. След като му се каза това, усетих вътрешно неговото чувство на обожание, което ми се предаваше, бидейки много по-свято, отколкото беше при християните. От тук може да се установи, че езичниците днес отиват на Небето по-лесно от християните, според думите на Господа при Лука: *„Ще дойдат от изток и запад, от север и юг, и ще се наслаждат на трапеза в царството Божие. И ето, има последни, които ще бъдат първи, и има първи, които ще бъдат последни“* (Лука, 13:29-30). Поради състоянието, в което беше, духът можеше да научи всичко относно вярата и да го възприеме чрез вътрешно чувство. При него имаше състрадание, дълбоко присъщо на любовта, а в невежеството му имаше невинност. Когато двете са налице, всичко, което засяга вярата, се възприема спонтанно, и при това с радост. После този дух бе приет сред ангелите.*

325.

Една сутрин чух отдалеч един хор да пее и от неговото изображение ми се даде да разбере, че бяха китайци, понеже се представяха като козли, покрити с вълна, после като пшеничен пирог и като лъжица от черно дърво, а също така като идея за плаващ град. Те искаха да се приближат към мен и след това казаха, че пожелали да бъдат насаме с мен, за да разкрият своите мисли, но им рекоха, че не могат да са насаме с мен и че останалите били обидени от тяхното желание, толкова неуместно за гости. Като усетиха в

мисълта си чувството на обида, настроението им се измени, понеже бяха прегрешили срещу ближния и бяха си присвоили нещо, което принадлежи на другите. Понеже на Небето всяка мисъл се съобщава на всички, аз долових силното им възмущение поради смущението, че са обидили някого, срама, идващ от там, и ред други добри чувства, от където разбрах, че те живеят в обич [към ближния]; скоро след това разговарях с тях, накрая дори за Господ; когато Го назовах Христос, усетих в тях някакво отвращение, а причината се оказа тази: докато били на земята, знаели, че християните живеят по-лош живот от тях и не изпитват никаква обич [към ближния]; но когато Го нарекох просто Господ, вътрешно се трогнаха. После [те] научиха от ангелите, че християнската доктрина повече от всички други предписва любов и обич [към ближния], но малцина са, които живеят според доктрината. Някои езичници през своя земен живот са узнали от клюки и от мълви, че християните водят лош живот, пълен с прелюбодеяние, омраза, вражди, пиянство и други такива, които ги ужасяват, като противни на заповедите на тяхната религия. В другия живот те повече от другите се притесняват да приемат истините на вярата, но научават от ангелите, че християнската доктрина и самата вяра учат нещо съвсем различно, а християните живеят по-малко според нейните заповеди, от колкото езичниците. Като се убедят в това, те приемат истините на вярата и се покланят на Господ, макар и едва подир някое време.

326.

Често се случва езичниците, които са почитали някакъв бог във вид на образи или статуи, да бъдат въведени, дойдат ли в другия живот, при духове, които играят ролята на техни идоли и богове, за да се отърват от своите фантазии. Щом прекарат няколко дни заедно с тези духове, те се отвръщат от тях. Ако са се кланяли на хора, те биват заведени при тях или при онези, които играят техните роли. Така, много от юдеите биват заведени при Авраам, Иаков, Мойсей, Давид, но щом разбират, че те са също човеци като другите, че не могат да им предложат кой знае какво, се засрамват и биват отведени на места, съответстващи на живота, който са водили. Между езичниците на Небето най-уважавани са африканците: те много по-лесно от останалите възприемат небесните блага и истини; искат да ги наричат преди всичко послушни, а не същински верни; казват, че християните, имащи доктрината на вярата, могат да се наричат верни, докато те могат да се наричат така, само ако я приемат или, така да се каже, ако могат да я приемат.

327.

Говорих също с някои от древната църква (древна църква се нарича онази, която възникнала след потопа и се простирала тогава върху много царства като например Асирия, Месопотамия, Сирия, Етиопия, Арабия, Либия, Египет, Филистия - чак докъм Тир и Сидон, също върху Ханаанската земя по двете страни на Йордан); макар да знаели тогава, че предстои Господ да дойде и макар да били пропити от благата на вярата, въпреки това се отклонили и станали идолопоклонници. Намират се вляво, на тъмно място и в окаяно състояние; речта им беше писклива, монотонна, почти без разумни понятия. Казаха ми, че са там от много векове и понякога ги вземат, за да бъдат от полза на другите за нищожни услуги. Това ме накара да се замисля за множество християни, които външно не са идолопоклонници, бидейки такива

вътрешно, понеже се кланят на себе си и на света, като в сърцето си отричат Господ. Ето каква участ ще ги очаква в другия живот.

328.

Че Църквата на Господ се простира нашир по цялата земя и следователно е вселенска; че в нея са всички онези, които са живели в благото на взаимната обич според заповедите на своята религия; че Църквата, където се намира Словото и чрез него се познава Господ, съставлява спрямо онези извън Църквата същото като сърцето и белите дробове в човека, от които живеят всички органи и части на тялото - по различни начини според формата, мястото и връзката, може да се види по-горе, в гл.308

38.

За децата на Небето

329.

Има вярване, че само децата, които са родени в Църквата, отиват на Небето, обаче не и онези, които са родени извън нея. Така е, казват, понеже децата в Църквата са кръстени, тоест чрез кръщението са въведени в църковната вяра. Обаче те не съзнават, че никой не придобива Небето или вярата чрез кръщението; то е само знак, който напомня, че човекът трябва да се възроди и че онзи, който е роден в Църквата, може да се възроди, понеже там е Словото, съдържащо Божиите истини, чрез които се извършва възраждането, и именно там се познава Господ, от когото идва възраждането. Ето защо трябва да знаят, че всяко дете, където и да се роди - в Църквата или извън нея, от благочестиви родители или от неологочестиви такива - когато умре, бива прието от Господ и заведено на Небето, където то, според Божия порядък, се обучава и усвоява чувствата на любов към благото и чрез тях познанията на истината. После, като усъвършенства разумността и мъдростта, добива място на Небето и става ангел. Всеки, който мисли със здрав разум, може да узнае, че никой не се ражда за Ада, а за всички е отредено Небето; че самият човек е виновен, задето отива в Ада, докато децата не могат да имат никаква вина.

330.

Децата, които умират, в другия живот си остават деца, душата им също така остава детска, запазват същата невинност в незнанието и същата нежност във всичко, обаче живеят в подготвително състояние, за да станат ангели, понеже децата не са ангели, ами стават такива. Всеки един, който напуска света, остава в същото състояние на живота, при което си е отишъл: детето остава в състоянието на дете, момчето остава в състоянието на момче, юношата, мъжът, старецът остават в състоянието на юноша, мъж и старец; състоянието на всекиго обаче после се променя. Но състоянието на детето превъзхожда останалите, защото то живее в невинност и защото злото, идващо от действителния живот, още не се е вкоренило в него; невинността е такава по природа, че в нея пониква всичко от Небето, защото невинността е приемник на истините на вярата и богатата на любовта.

331.

Участта на децата в другия живот доста превъзхожда участта им на земята, защото са облечени не в земно тяло, а в тяло, което е като ангелското. Само по себе си земното тяло е тежко, не възприема нито първите си усещания, нито първите си движения от вътрешното или от духовния свят, ами от външното, или от природния свят. Ето защо на света детето постепенно се учи да се движи, да действа, да говори; дори сетивата си, като погледа и слуха например, те развиват само чрез жизнения опит. Иначе стоят нещата при децата в другия живот: бидейки духове, те действат според вътрешните си начала, пристъпват без упражнения, та дори веднага проговарят, но първо това са общи чувства, още неразчленени в понятия на мисълта; скоро обаче децата ги усвояват, защото при тях външното начало и вътрешното начало са еднородни. За това, че речта на ангелите произтича от различните чувства чрез идеите на мисълта, така че напълно се съгласува с мислите, които идват от чувството, може да се види по-горе, гл.234-245.

332.

Щом децата възкръснат (което става веднага след смъртта), те биват заведени на Небето и поверени на ангели от женски пол, които в земния си живот нежно са обичали децата, обичайки същевременно и Господ. Тъй като на този свят са обичали всички деца, така да се каже, с майчинска нежност, ангелите ги приемат като собствени; децата пък, поради вродената си склонност, започват да ги обичат като свои майки. Всеки такъв ангел има толкова деца, колкото желае от духовна родителска любов. Това небе се явява отпред, направо по линията или по радиуса, в които ангелите виждат Господ; мястото на това небе е там, защото всички деца живеят под пряката грижа на Господ; върху тях въздейства Небето на невинността, а именно, третото от небесата.

333.

Децата биват от различни естества: някои имат естество на небесни ангели, други имат естество на духовни ангели. Децата с небесно естество се появяват в Небето отдясно, онези с духовно естество се появяват отляво. Всички деца в най-големия човек, т.е. Небето, заемат областта на очите: в лявото око се разполагат онези с духовно естество, докато в дясното око са онези, които имат небесно естество. така е, понеже Господ се появява пред лявото око за ангелите от духовното царство, и пред дясното око за ангелите от небесното царство (виж за това по-горе, гл. 118). От това, че децата обитават областта на очите в най-големия човек, тоест Небето, става явно, че те се намират под прекия надзор и под пряката грижа на Господ.

334.

Нека накратко да кажем по какъв начин се възпитават децата на Небето. Ще се научават да говорят от своята възпитателка; речта им отначало е само звук на чувствата, като постепенно става все по-разчленена, колкото повече проникват идеите на мисълта, понеже идеите на мисълта, идващи от

чувствата, образуват цялата ангелска реч (гл.234-245). Първите неща, проникващи в техните чувства, които всички произлизат от невинността, са онези, които се явяват пред очите на децата и им доставят радост; понеже те имат духовен произход, в тях въздейства също и отнасящото се до Небето; чрез това вътрешните начала на децата се отварят и те ден след ден се усъвършенстват. След като навършат тази първа възраст, [децата] биват пренесени на някое друго небе, където се обучават при преподаватели и така нататък.

335.

Децата се обучават първо чрез представителни изображения [Representativa], съобразени с техните духове -тези изображения са толкова красиви и същевременно пълни с толкова вътрешна мъдрост, че никой не би по-вярвал. Така постепенно на децата им се внушава разумността, която извлича своята същност от благодатта. тук ще си позволя да опиша само две представителни изображения, които ми се даде да видя и от които може да се правят изводи за останалите. Първото представяше Господа, излизащ от гроба, а също и съединяването на Неговата човешкост с Неговата Божественост, което ставаше по толкова мъдър начин, че превъзхождаше всяка човешка мъдрост, но същевременно беше по детски невинно. При това изображението съдържаше и идеята за гроба, без обаче да го съединява с идеята за Господ, който се представяше така отдалечен, че беше трудно да се разбере дали е Той; причината е, че идеята за гроб крие нещо погребално, което така се отстраняваше. При това те разумно бяха сложили в гроба нещо въздушно, изглеждащо като тънък слой вода, и което от определена гледна точка обозначаваше духовния живот в кръщението. После видях изображение на Господа, слизащ при окованите [от смъртта] във вериги и възнасящ се с окованите на Небето; това изображение беше несравнимо благоразумно и благочестиво. Детското бяха почти невидимите, меки и нежни връвчици, които поддържаха Господ във възнасянето. През цялото време господствуваше свят страх нещичко в изображението да не се докосва до каквото и да било, в което не пребивават духовното и небесното. Освен това, има също така други [представителни] изображения, като различни игри, съобразени с детската душевност, чрез които децата биват въвеждани в понятията на истината и чувствата на благодатта.

336.

Беше ми показано колко нежен е техният разум. Докато отправях молитва към Господ, а пък те влияеха върху идеите на моите мисли със своето разумно начало, усетих, че тяхното въздействие е така нежно и меко, че сякаш е само любов; забелязах същевременно, че разумните им начала са отворени от Господ, понеже онова, което преминава през тях, сякаш се излива от тях; Господ влияе върху идеите на децата преди всичко чрез вътрешните начала - още нищо не е затворено, както при възрастните, нито лъжливи понятия спират разбирането на истината, нито живот в злото пречат приемаването на благодатта и следователно, постигането на мъдрост. От това може да се установи, че децата не влизат веднага след смъртта в ангелско състояние, а постепенно се въвеждат в него чрез опознаване на благодатта и истината и това става според целия небесен порядък, понеже тяхното естество е известно на

Господ във всичките си подробности. Ето защо децата биват водени, съобразно тежите наклонности, към приемането на истините, идващи от благото, и на благата, идващи от истината.

337.

Беше ми показано също по какъв начин всичко им се внушава чрез насладите и радостите, подходящи за техния нрав. Видях деца, облечени във висша степен изящно: гърдите им бяха опасани с цветни венци в приятни небесни багри, пак така бяха украсени и нежните им ръчички. Друг път видях деца с техните възпитателки в компания на девиси в райска градина, но украсена не с дървета, а сякаш с лаврови арки, които образуваха беседки и алеи, водещи към вътрешността; самите деца бяха облечени пак така изящно и, когато влязоха, цветята близо до входа радостно засияха. От това би могло да се види в какво се състои тяхната наслада, как чрез насладите и радостите те се въвеждат в благата на невинността и обичта, които Господ им внушава чрез благата на насладите и радостите.

338.

По пътя на общуване, обичайно в другия живот, ми се показва какви са идеите на децата, когато виждат някакви предмети; всичко и всяко им изглежда сякаш живо, поради което всяка идея на тяхната мисъл е пълна с живот; така разбрах, че техните идеи са също като идеите на земните деца, когато си играят, защото [децата] все още нямат разсъждението на възрастните, което разграничава неодоушевеното от одоушевеното.

339.

По-горе се каза, че децата биват с небесно или духовно естество. Онези, които имат небесно естество, много лесно се отличават от онези, които имат духовно естество. Първите мислят, говорят и действат така меко, че [при тях трудно се явява нещо, освен онова, което произтича от любовта към благото в Господ и любовта към останалите деца. Вторите не са така меки, а в детайлите на държането им личи нещо трептящо; впрочем, то се показва също в негодуванието, което понякога показват, и в множество други особености.

340.

Мнозина могат да смятат, че децата остават деца на Небето и че живеят като деца сред ангелите. Тези, които не знаят какво е ангел, биха могли да затвърдят това мнение от изображенията тук и там в църквите, където ангелите се представят като деца. Само че нещата стоят съвсем различно; разумността и мъдростта формират ангела и докато децата ги нямат, те са сред ангелите, но не са ангели. Едва когато децата станат разумни и

341.

Че невинността е приемник на всичко от Небето, а също че детската невинност е основа на всички чувства на благо и истина, може да се види от онова, което се каза по-горе (гл.276-283) за невинността на ангелите в

небесата, а именно, че невинността представлява желание да бъдеш воден от Господа, а не от самия себе си; следователно човекът толкова повече живее в невинност, колкото повече е отделен от своето собствено; доколкото пък е отделен от всичко свое, той е в онова, което е свое на Господ или в онова, което се нарича Господня правда и заслуга. Но невинността на децата не е истинска, бидейки без мъдрост. Истинска невинност е мъдростта, защото доколкото някой е мъдър, дотолкова обича да бъде направляван от Господа или, което значи същото, някой е мъдър толкова повече, колкото повече се води от Господа. Децата преминават, следователно, от външната невинност, в която са отначало, и която се нарича невинност на детството, във вътрешната невинност, или невинността на мъдростта; тази невинност е крайната цел на всяко тяхно обучение и напредък. Когато достигнат невинността на мъдростта, към тях се присъединява и детската невинност, която междувременно им е служила като основа. Каква е невинността на децата, ми се представи чрез почти безжизнено дърво, което сякаш се съживяваше с усъвършенствуване на познанията за истината и чувствата на благо. После истинската невинност ми се представи като прекрасно дете, голо и пълно с живот. Самите невинни, които са във вътрешното небе и следователно са близо до Господа, се явяват пред очите на другите ангели като деца и даже голи, понеже невинността се представя чрез голотата, която не червенеет [от срам], както четем за първия човек и неговата съпруга в райската градина (Битие, 2:25). Ето защо, като погубили своята невинност, се изчервили от голотата си и се скрили (Битие, 3:7, 10-11). С една дума, колкото по-мъдри са ангелите, толкова са и по-невинни, а колкото са по-невинни, толкова сами започват да изглеждат като деца. Поради това, детството в Словото означава невинност (виж по-горе гл.278).

342.

Като разговарях с ангелите за децата, ги попитах, дали те са чисти от злото, понеже не са сторили някое действително зло, както възрастните. Но ми се каза, че децата също са в злото, и то дотам, че представляват само зло; но Господ, както всички ангели, ги въздържа от злото и ги задържа в благо дотолкова, щото им се струва, че пребивават в благо из себе си. Ето защо, за да не си съставят децата, след като пораснат на Небето, лъжовно мнение за себе си, че тяхното благо произлиза от тях самите, а не от Господа, понякога биват изпращани пак в злото, което са получили по наследство, и остават

в него чак докато узнаят, признаят, и повярват, че наистина така стоят нещата. Имаше един дух, син на цар, умрял като дете, но пораснал на Небето, който поддържаше същото това мнение, та беше върнат във вродения му зъл живот. Тогава от сферата на неговия живот разбрах, че бе пълен с желание за власт над другите и не беше против прелюбодеянието - злини, които му бяха оставени в наследство от родителите. После, като узна как стоят нещата, отново беше приет сред ангелите, между които беше живял преди. Никой в другия живот никога не търпи наказания заради наследеното зло, понеже то не е негово и следователно той няма вина, че е такъв. Той понася наказания само за своето действително сторено зло. Това ще рече, за онова наследствено зло, което си е присвоил чрез действителния живот. Ако порасналите деца биват връщани в състоянието на своето наследено зло, то това не е, за да изтърпят наказание, а за да узнаят, че сами по себе си са зло

и че биват заведени от Ада при обитателите на Небето поради състраданието на Господ и че са на Небето заради Него, не заради своите заслуги. Те не бива да се хвалят пред останалите с благото. Което е в тях, понеже това е против благото на взаимната любов, а също и против истината на вярата.

343.

Често около мен се събираха групи деца, които бяха още съвсем безсловесни; чувах нежните им безредни звуци, понеже все още не бяха способни да действат заедно. Както щеше да стане, когато станеха възрастни. Учудих се, че душите, които бяха с мен, не можеха да се въздържат да ги подтикнат към разговор — това желание им беше вродено. Всеки път обаче забелязвах, че децата се противяха и не искаха да разговарят по принуда; често разбирах, че тяхното противене и тяхната неприязън бяха пълни с някакво негодувание. Щом можеха да говорят за каквото поискат, те само повтаряха: *не е така*. Накрая научил че това е изкушение за децата, за да навикнат не само да се противят на злото и лъжата, но и за да не мислят, да не говорят и да не действат под чуждо влияние и следователно, да не се оставят да бъдат водени от някого друго, освен единствено от Господа.

344.

От изложеното може да се установи какво е възпитанието на децата на Небето; чрез разумността на истината и мъдростта на благото те се въвеждат в ангелския живот, който представлява любов към Господа и взаимна любов, в които пребивава невинността. Колко противоположно на това е възпитанието на децата сред много хора на земята, може да се установи по един пример: вървейки по улиците на голям град, видях момченца да се борят помежду си; стече се тълпа, която с голяма наслада гледаше сцената и разбрах, че дори самите родители насърчаваха синовете си да се бият. Добрите духове и ангелите, които виждаха това чрез очите ми, дотам се отвратиха, че изпитах ужас, преди всичко защото самите родители подстрекаваха подобно зрелище. Казаха ми, че така още от най-ранна възраст се угасява всяка взаимна любов и всяка невинност, идваща при децата от Господ, а пък те усвояват омраза и отмъстителност; следователно, родителите със своите старания ги изключват от Небето, където няма друго, освен взаимна любов. Нека родителите, които желаят благото на децата си, се въздържат от такова поведение.

345.

Трябва да кажем също каква е разликата между онези, които умират като деца, и другите, които умират като възрастни. Онези, които умират възрастни, имат основа, придобита от земния и материалния свят, и я носят със себе си; основата е тягата памет и нейното естествено плътско чувство; тя остава постоянна и намира покой, но още служи след смъртта като последна основа на мислите, защото в нея се влива мисълта; каквато е тази основа, и доколкото разсъдъкът съответства на нейното съдържание, такъв е човекът след смъртта. Децата, които умират като малки и се възпитават на Небето, нямат такава основа, а само природо-духовна, понеже не носят нищо от материалния свят и от телесното тяло; затова те не могат да имат груби чувства и груби помисли, а извличат всичко от Небето. Освен това, децата не

знаят, че са родени на земята и мислят, че са се родили на Небето. Те не знаят, че има друг вид раждане освен духовното, което става чрез познанията за благото и истинното, чрез разумността и мъдростта, правещи човек да бъде човек. Тъй като това идва от Господ, децата си мислят и обичат да си мислят, че принадлежат на Самия Него. Но дори и състоянието на хората, пораснали на земята, може да стане също така съвършено, както е състоянието на децата на Небето, ако отстранят плътската и земната любов, т.е. любовта към себе си и любов към света и я заменят с духовна любов.

39.

За мъдрите и простите на Небето

346.

Вярва се, че мъдрите ще добият на Небето повече слава и почит от простите, понеже при Даниил е казано: „И разумните ще сияят като светили на твърдата, а ония, които са обърнали мнозина в правда — като звездите, вовеки, за всякое“ (Даниил, 12:3). Но малцина знаят кого да разбират под „разумни“ и под „ония, които обръщат в правда“. Както обичайно смятат, това са хората, които наричат учени или ерудити, особено онези, които са учителствали в Църквата, превъзхождайки другите в доктрината или проповедта, а между тях толкова повече онези, които са обърнали мнозина във вярата. Всички те минават за разумни на земята, но не на Небето, за което става дума, ако тяхната разумност не е небесна. Каква е тя, ще се каже сега в онова, което следва.

347.

Небесната разумност е вътрешна разумност, идваща от любовта към истината не заради някаква слава на земята или пък слава на Небето, а заради самата истина, която прониква вътре в човека и му носи наслаждение. Който е докоснат от самата истина и се е насладил на самата истина, той е докоснат от небесната светлина и й се е насладил, а онзи, който е докоснат от небесната светлина и се е насладил на небесната светлина, в него е Божията истина, дори Сам Господ (защото небесната светлина е Божията истина, а Божията истина от своя страна е Господ на Небето, както се каза по-горе в гл.126-140. Тази светлина влиза само във вътрешните начала на духа, които са устроени за нейното приемане, въздейства им и им доставя наслада, тъй като всичко, което произтича от Небето и се възприема, е изпълнено с удоволствие и наслаждение. От тук идва истинската любов към истината, която е любов към истината заради истината. Онези, които пребивават в това чувство или, което означава същото, в тази любов, пребивават в небесната разумност и сияят като светили на твърдата в Небето; сияят, защото Божията истина свети навсякъде на Небето (виж по-горе гл.132); твърдата на Небето означава според съответствието разумното начало, колкото в ангелите, толкова и в хората, което е изложено на небесната светлина. Обаче онези, които изпитват любов към истината заради слава на земята или заради слава на Небето, не ще могат да сияят на Небето, защото не ги радва и не им влияе самата небесна светлина, а земната светлина; втората обаче без първата е

пълнен мрак.; тогава при човека преобладава стремежът към собствена слава, която е цел на неговите действия, и щом тази слава е целта, човекът гледа основно себе си, а истините, които му служат за славата, вижда само като средство за постигане на целта. т.е. като негови слугини. Онези, които обичат Божиите истини заради своята слава, виждат в тях себе си, а не Господ, като така обръщат погледа, присъщ на разума и вярата, от Небето към света и от Господ към самите себе си. Ето защо те са в светлината на света, не в светлината на небесата. Във външната форма, това ще рече, пред хората, те изглеждат така умни и вещи, както онези, които пребивават в небесната светлина, тъй като говорят по същия начин, че дори понякога, ако съдим от техния външен вид, с повече мъдрост, понеже са се научили да подражават небесни чувства, подбуждани от любов към себе си. Обаче във вътрешната форма, каквито се явяват пред ангелите, те са съвсем различни. От тук може да се установи донякъде кои се разбират под разумните, дето сияят на Небето като светилина на твърдата. Сега ще кажем какво се разбира под онези, които са обърнали мнозина в правда и които светят като звезди.

348.

Под „обръщащи в правда“ се разбират мъдрите, а на Небето мъдри наричат онези, които живеят в благо; в благо там са онези, които веднага прилагат Божиите истини в живота - те стават благо, щом станат част от живота, щом станат воля и любов, а онова, което при належи на волята и любовта, наричат добро. Едните се наричат мъдри, понеже мъдростта е присъща на живота; разумни обаче наричат онези, които не прилагат веднага Божиите истини, а първо ги съхраняват в паметта, от където после ги събират и насочват към живота. Как и доколко се различават те на Небето, може да се види в главата относно двете небесни царства - духовно и небесно (гл.20-28), както и в главата за трите небеса (гл.29-40). Тези които обитават небесното царство на Господ, следователно в третото или вътрешното небе, се наричат праведни, поради обстоятелството, че не приписват нищо праведно на себе си, всичко приписват само на Господ, а Господнята справедливост на Небето е идващото от Него благо. Те са, които се разбират под обръщащи в правда; за тях Господ казва: „Тогава праведните ще блеснат като слънце в царството на Отца си“ (Матей, 13:43). Ще блеснат като слънце, понеже живеят в любовта в Господ от Господ; тъкмо тази любов се разбира под „слънце“ (виж по-горе, гл.116-125). Дори и светлината при тях е пламенна, и идеите на техните мисли се извличат от пламъка, понеже приемат благото на любовта пряко от Господа като Слънце на Небето.

349.

Всички, които са добили разумност и мъдрост на земята, биват приети на Небето и стават ангели - всеки според това, каква и колко е разумността и мъдростта, понеже онова, с което човек се е сдобил на света, остава с него и той го носи след смъртта, като то се развива и се изпълва, само че вече според степените на чувството и желанието за благо и истина, не свръх тези степени. Тези, които са показвали малко чувство и желание, получават малко, обаче толкова, колкото могат да приемат според степента на своята любов. Онези пък, при които е имало много чувство и желание, получават много. Самата степен на чувство и желание служи като мярка, която се изпълва

докрай. Ето защо повече се пада на онези, чиято мярка е по-голяма, а по-малко се пада на онези, чиято мярка е по-малка. Така е, понеже любовта, на която са присъщи чувството и желанието, приема всичко, което ѝ подхожда; следователно колкото е любовта, толкова се и приема. Именно това се разбира в думите на Господ: „Защото, който има, нему ще се даде и ще му се преумножи“ (Матей, 13:12; 25:29). И: „Мярка добра, натъпкана, стърсена и препълнена ще ви изсипят в пазвата; защото, с каквато мярка мерите, с такава ще ви се отмери“ (Лука, 6:38).

350.

Всички, които са обичали истината и благото заради самите истина и благо, биват приети на Небето. Онези, които са обичали много, се наричат мъдри; онези обаче, които са обичали по-малко, се наричат прости; мъдрите са силно осветени, а простите са по-малко осветени: всеки според степента на [своята] любов към благото и истинното. Да обичаш истината и благото заради тях самите значи да ги желаеш и да ги вършиш: онези, които ги желаят и ги вършат, обичат, не онези, които не ги желаят и не ги вършат. Първите са онези, които обичат Господ и са обичани от Него, защото благото и истината идват от Господ и Той живее в тях, именно, в благото и в истината, а после в онези, които с воля и дело приемат в живота благото и истинното. Човекът, разглеждан сам по себе си, не е нищо друго, освен своето благо и своята истина, понеже благото произтича от неговата воля, докато истината произтича от неговия разум, а човекът е такъв, каквато е неговата воля и какъвто е неговият разум. От тук става ясно, че човекът е толкова обичан от Господ, колкото неговата воля е изградена от благото, а неговият разум е изграден от истината. Да бъдеш обичан от Господ е същото като да обичаш Господ, понеже любовта е взаимна: на онзи, който Го обича, Господ дава своята обич.

351.

На света смятат, че онези, които знаят много, било от доктрините на Църквата и Словото, било от науките, виждат истините по-дълбоко и по-точно от останалите, значи, имат повече разумност и мъдрост. Те вярват същото за себе си. От сега нататък ще се каже какво са истинските разумност и мъдрост, а какво са мнимите и лъжливите. Истинската разумност и мъдрост е да виждаш и да разбираш какво са благо и истина, а от тук - кое е зло и кое е лъжа, да можеш да ги разграничаваш чрез интуицията и вътрешното възприемане. Във всеки човек има вътрешни и външни начала; вътрешните начала са на вътрешния или духовния човек, а външните начала принадлежат на външния или природния човек; вътрешните начала образуват едно цяло с външните, затова човекът може да вижда и усеща. Но вътрешните начала не могат да се образуват иначе, освен на Небето, докато външните се образуват в света; след като бъдат образувани вътрешните начала на Небето, всичко тамошно въздейства върху външните начала, които идват от света, и ги оформя предвид на съответствието, тоест така, че да действат като едно цяло. Когато това стане, човекът вижда и усеща чрез своите вътрешни начала. За да бъдат създадени вътрешните начала, единственият начин е човекът да се вглежда в Божественото и в Небето, защото, както казах, вътрешните начала се създават на Небето. човекът гледа към Божественото,

когато вярва в Божественото, когато вярва, че от него произлизат всяко благо и всяка истина, което значи, всяка разумност и всяка мъдрост; човекът вярва в Божественото, когато се стреми да бъде воден от Божественото; именно така се отварят неговите вътрешни начала. Този, който притежава тази вяра и води живот според вярата, има възможността и способността да разбира и познава. За да стане разумен и мъдър обаче, той ще трябва да научи още много, не само за Небето, но и за света. Онова, което се отнася до Небето, той научава от Словото и от Църквата, онова, което се отнася до света, научава от науките. Колкото повече научава и прилага наученото в живота, толкова познаещ и по-мъдър става, понеже вътрешният поглед, присъщ на неговия разум, и вътрешното чувство, присъщо на неговата воля, все повече се усъвършенствуват. Простите са онези сред тях, чиито вътрешни начала са отворени, обаче не са развити чрез духовните, моралните, гражданските и природните истини; затова те възприемат истините, които чуват, но не ги виждат [такива, каквито са] сами по себе си; мъдрите са онези от тях, чиито вътрешни начала са не само отворени, но и развити; те виждат истините [такива, каквито са] сами по себе си и ги усещат. От тук става ясно какво представляват истинската разумност и истинската мъдрост.

352.

Мнима разумност и мнима мъдрост означава да не виждаш и да не усещаш чрез своите вътрешни начала какво са благото и истината, а от тук, също злото и лъжата, а само да вярваш, че благо и истинно или зло или лъжовно са онова, което другите наричат така, и после да го потвърждаваш. Онези, които не виждат истината в самата истина, а в чужди твърдения, лесно могат да повярват вместо нея в злото и да приемат лъжата, дори да я потвърждават дотам, че тя да изглежда като истина. Всеки, който твърди нещо, го облича в одеждите на истината, а няма нищо такова, което да не може да се твърди. При тези хора вътрешните начала са отворени само отдолу, а външните са дотолкова отворени, доколкото те са се утвърдили в своите убеждения. Ето защо светлината, в която те виждат, не е светлина от небесата, а светлина от света, която се нарича природно сияние. В тази светлина лъжите могат да светят като истини, и дори, когато са утвърдени, да блестят, което не би станало в небесната светлина. По-неразумни и по-малко мъдри от тези хора са онези, които повече са се утвърдили в своите разбирания, а пък по-разумни и по-мъдри са онези, които по-малко са се утвърдили в тях. От тук става ясно какво представляват мнимата разумност и мнимата мъдрост. Но към тях не спадат онези, които в детството си са смятали за истина онова, което са слушали от учителите, ако във времето на младостта, когато мислят със своя интелект, не се вкопчват в тези мнения, а желаят [да знаят] истината, упорито я търсят и когато я намерят, вътрешно се проникват от нея. Тъй като търсят истината заради самата истина, те я виждат, още преди тя да се потвърди. Ще поясня това със следния пример: имаше разговор между няколко духове, защо животните се раждат във всяко знание, съзвучно с тяхната природа, но не човекът; каза им се, че е така, понеже животните се намират в порядъка на своя живот, докато човекът трябва да бъде въвеждан в порядъка чрез знанията и науките. Ако човекът се раждаше в порядъка на своя живот, което значи, ако обичаше Бог над всичко друго и обичаше ближния, както самия себе си, би се раждал в разумност и мъдрост, а от там - с вяра във всяка истина, доколкото достига до нея чрез мисълта. Добрите духове веднага съзряха и

усетиха, че е така поради светлината на истината. Ала духове, които са се утвърдили само във вярата и така са захвърлили любовта [към Бог] и обичта [към ближния], не успяха да го разберат, понеже при тях светлината на утвърдената лъжа замъгляваше светлината на истината.

353.

Лъжлива разумност и мъдрост е Всичко, което не признава Божественото, понеже онези, които не признават Божественото, а го заменят с природата, мислят според телесното и плътското начало, бидейки чисто чувствени, независимо доколко минават за учени и ерудити. Но учеността им не достига по-нататък от онова, Което е пред очите, което паметта им удържа и което те разглеждат почти веществено, въпреки че на истински умните същите тези науки служат за формиране на интелекта. Днес под науки се разбират различни видове опитни науки: физика, астрономия, химия, механика, а също гео-метрия, анатомия, психология, философия, история на държавите, както и литературата, критиката, езиците. Онези първенци на Църквата, които отричат Божественото, не издигат своите мисли над сетивните начала, присъщи за външния човек. Те гледат на онова, което се съдържа в Словото, по същия начин, както на другите науки, без да го правят предмет на мисълта, или пък предмет на някакво вътрешно съзерцаване от страна на рационално просветления ум. Това е така, понеже техните вътрешни начала са затворени, а с тях и най-близките им външни начала; затворени са, защото се отвърщат от Небето, от всичко, което могат да видят там и което, казах е присъщо за духа на човека. Те не могат да видят какво са благото и истината, понеже за тях те са в тъма, докато лъжата и злото са осветени. Ала чувствените хора могат да разсъждават, някои по-изкусно и по-дълбоко от други, но въз основа на сетивни заблуди, утвърдени чрез тяхната наука. понеже могат да разсъждават така, смятат се по-мъдри от другите. Огънят, който разпалва обичта им към разсъжденията, е огън на любовта към себе си и към света. Те живеят в лъжлива разумност и лъжлива мъдрост; тях има предвид Господ, казвайки: „Понеже те гледат, а не виждат, и слушат, а не чуват, нито разбират“ (Матей, 13:13-15), и също така: „Задето си укрил това от мъдри и разумни, а си го открил на младенци“ (Матей, 11:25).

354.

Беше ми дадено да разговарям с ред учени след тяхното напускане на света: някои бяха прославени и познати в целия научен свят със своите съчинения, други не бяха толкова прочути, но имаха в себе си скрита мъдрост. Онези, които отричаха Божественото със сърцето си, колкото и устно да го признаваха, бяха тъй оглупели, че едва ли можеха да разберат някоя гражданска истина, а още по-малко [да разберат] някоя духовна истина. Усещах, та дори и виждах, че вътрешните начала на техния дух бяха затворени дотам, че бяха като черни (такива неща в духовния свят са видими) и нито можеха да понасят небесната светлина, нито можеха да приемат каквото и да било въздействие от Небето; чернотата, която обвиваше вътрешните им начала, беше по-тъмна и по-голяма при онези, които се бяха утвърдили срещу Божественото чрез своята научна начетеност. В другия живот такива хора приемат с наслада всяка лъжа, попиват я, както гъба попива вода, и отхвърлят всяка истина - така, както изгладената кост отхвърля всичко,

падащо върху нея; казва се дори, че вътрешните начала на онези, които са се обявили срещу Божественото, вземайки страната на природата, се вкостеняват. Главите им изглеждат дебели и твърди, сякаш са направени от черно дърво, стигащо чак до носа — белег, че те вече не притежават никакво възприятие. Такива духове са потопени в бездни, които изглеждат като блата, където биват измъчвани от видения, в каквито се обръща тяхната лъжовност; техният адски огън е страстта им към прослава и известност и тази страст ги настройва един срещу друг, кара ги да измъчват с адска ревност онези, които не ги тачат като богове. Така те поред се измъчват един друг. Ето на какво се обръща всяка светска ученост, която не приема в себе си небесната светлина чрез признаване на Божественото.

355.

Че когато след смъртта си отидат в духовния свят, учените са такива, би могло да се установи дори и само чрез обстоятелството, че тогава всичко от природната памет, пряко свързано с телесната сетивност, като научните дисциплини, които малко по-горе бяха споменати, се намира в покой и само рационалните способности, от които те идват, служат на мисълта и на речта. Човек носи цялата своя природна памет, но онова, което се намира там, вече не е под неговия взор, нито пък прониква в мисълта му така, както е ставало, докато е бил на земята. Той не може да извика нищо от там и да го пренесе в духовната светлина, защото то не и принадлежи, но рационалното или интелектуалното, което човекът е усвоил от науките, докато е живял в тялото, се съгласува със светлината от духовния свят. Ето защо, колкото рационален е станал човешкият дух чрез светските знания и науки, толкова рационален остава той и когато прекъсне връзката с тялото, защото тогава човекът става дух, а духът е този, който е мислел в тялото.

356.

На онези обаче, които чрез знанията и науките получават разумност и мъдрост, които използват за живота като същевременно признават Божественото, обичат Словото и духовно-моралния живот (за което виж по-горе гл.319), на тях науките служат като средства за достигане до мъдростта и за утвърждаване на вярата. Затова вътрешните начала, присъщи на техния дух, са приети и се виждат като нещо прозрачно от светлина, на цвят снежнобяло, огнено или лазурно, каквито са елмазите, рубините, сапфирите - което става според потвържденията за Божественото и за Божиите истини от науките. Така изглеждат истинската разумност и истинската мъдрост, когато се явяват видими в духовния свят. Това е поради небесната светлина, която е Божията истина, идваща от Господ - източник на всяка разумност и на всяка мъдрост (виж по-горе, гл.126-133). Основи на тази светлина, в която съществуват един вид изменения на цветовете, са вътрешните начала на духа; потвържденията на Божиите истини чрез онова, което е в природата и от тук - в науките, причиняват тези цетови промени; защото вътрешният дух на човека разглежда предметите на природната памет и чрез огъня на небесната любов отделя, въздига, пречиства онова, което ги потвърждава, чак докато стане духовно понятие. Докато живее в тялото, обаче, човекът не знае за това, понеже мисли едновременно природно и духовно, но тогава той не възприема онова, което мисли духовно, а само онова, което мисли природно.

Дойде ли обаче в духовния свят, той вече не възприема онова, което е мислел природно на земята, а само онова, което мисли духовно. Ето как се променят състоянията. От тук става ясно, че човекът става духовен чрез знанията и чрез науките и че те са средствата на мъдростта, но само за онези, които чрез вярата и живота признават Божественото. Те биват приемани на Небето преди другите и обитават там между ангелите в средоточието (гл.43), защото са по-просветени от останалите. Именно те са разумните и мъдрите на Небето, които сияят като светили на твърдта и блестят като звезди; простите там са признавали Божественото, обичали са Словото, живели са духовен и морален живот, но техните вътрешни начала, присъщи на духа, не са се развили чрез знанията и науките. Човешкият дух е като почвата: неговото качество зависи от начина, по който той се обработва.

40.

За богатите и бедните на Небето

357.

Има много мнения за приемането на Небето: някои смятат, че там се приемат само бедните, а не богатите; други - че Небето е еднакво отворено и за бедни, и за богати; трети - че богатите не могат да бъдат приети, освен ако не се откажат от своите богатства и не станат като бедните. Всички потвърждават своите мнение чрез Словото. Но онези, които правят разлика между богати и бедни, що се отнася до Небето, не разбират Словото. Словото по смисъл е духовно, а по букви е природно, ето защо онези, които го разбират само в буквален смисъл, а не според духовния му смисъл, бъркат в много неща, най-вече за бедните и богатите, като смятат, че за богатите е толкова трудно да влязат на Небето, колкото за камила да премине през иглено ухо, а за бедните е лесно, защото се казва: „Блажени бедните духом, защото тяхно е царството небесно“ (Матей, 5:3; Лука, 6:20). Ала онези, които знаят нещо за духовния смисъл на Словото, мислят другояче. Те знаят, че Небето е за всички, които живеят във вярата и любовта - еднакво за бедни и за богати. Кой точно се разбира в Словото под богати и кои под бедни, ще се каже впоследствие. От многото беседи с ангелите и от общуването с тях успях със сигурност да узная, че богатите отиват на Небето толкова лесно, колкото и бедните; че човекът, който е живял в изобилие, не е изключен от Небето, нито че ще бъде приет там, ако е бил все в нужда. Там има толкова богати, колкото и бедни, а мнозина богати имат повече слава и щастие от бедните.

358.

Ще си позволя най-напред да напомня, че човекът може да добива богатства и да ги умножава колкото иска, стига да не върши това с измама и по лоши начини. Може да яде и пие вкусни неща, ако не го прави цел на живота; да обитават великолепни сгради, ако възможностите му го позволяват; да разговаря с другите; да се отдава на забавления, да обсъжда светски въпроси; няма защо да се разхожда, преструвайки се на благочестив, със скръбно и печално изражение и наведена глава, а може да бъде радостен и щастлив; няма защо да дава на бедните, ако не го води [искрено] съчувствие.

Или накратко казано, може да живее, що се отнася до външната форма, напълно като светски човек, което никак не ще му пречи да отиде на Небето, стига вътре в себе си да мисли за Бога, както подобава, и да се държи искрено и открито с ближния. Човекът е такъв, каквито са неговите чувство и мисъл, тоест, каквито са неговите любов и вяра - всичко, което върши външно, той извлича от своя живот, понеже да вършиш означава да искаш, а да говориш означава да мислиш; действието произтича от волята, а говоренето произтича от мисълта. Ето защо, под думите, изречени в Словото, че човекът се съди според делата и се награждава според постъпките, се разбира, че се съди и награждава според неговите мисъл и чувство, от които идват делата или пък които се съдържат в делата: без мисълта и без чувството действието е нищо, понеже зависи изцяло от тях. От тук става ясно, че външното в човека не върши нищо, ами неговото вътрешно е, от което зависи външното. Ето един пример: онзи, който се държи искрено и не мами другите само по причина на това, че се страхува от закона и се притеснява за доброто си име, т.е. за своята чест или своята печалба, би мамил другите колкото може, ако този страх не го съдържаше; неговите мисъл и воля са измамни, макар че делата му външно изглеждат искрени; бидейки вътрешно неискрен и измамник, той носи в себе си Ада; онзи пък, който се държи искрено и не мами другите, защото това е срещу Господ и срещу ближния, дори да можеше да измами, не би пожелал да го стори: неговата мисъл и неговата воля са съвестта -затова той носи в себе си Небето. Делата им могат да изглеждат външно еднакви, но вътрешно са напълно различни.

359.

И тъй, ако човекът може да живее както всички други във външната форма: да богатее, да пирува, да живее в разкош и да се облича изящно според своите положение и задължения, да се радва на наслаждения и удоволствия. да изпълнява светски задачи заради своите функции и занятия, или пък заради живота на душата и тялото, стига обаче само да признава вътре в себе си Божественото и да желае добро на ближния - става ясно, че не е толкова трудно, колкото мнозина вярват, да се намери път към небесното царство; трудното е само да можеш да устоиш на любовта към себе си и към света, да затрудниш тяхното преобладаване, защото от тук идва всяко зло. Че това не е чак толкова трудно, както смятат, се разбира от думите на Господ: „Вземете Моето иго върху си и се поучете от Мене, понеже съм кротък и смирен по сърце, и ще намерите покой за душите си; защото игото Ми е благо, и бремето Ми е леко“ (Матей, 11:29-30). Игото на Господ затова е благо, а бремето Му е леко, защото колкото човекът се противи срещу злините, произтичащи от любовта към себе си и към света, толкова бива воден той от Господа, не от себе си самия; след това, Господ в човека също се противи на злото и го отблъсква.

360.

След смъртта им говорих с някои, които, докато живели на земята, се отрекли от света и се посветили на почти уединен живот, за да отделят своите мисли от светското, да се отдадат на благочестиви размисли, като вярвали, че така поемат по пътя към Небето. Но в другия живот те са тъжни, презират

другите, които не им приличат, негодуват, задето не им е отредено повече щастие, отколкото на останалите, смятайки, че са го заслужили, никак не се грижат за другите и странят от задължението на взаимната обич, чрез която става съединяването с Небето. Повече от всички копнеят за Небето, но когато се издигнат до ангелските селения, предизвикват тревожност, която смуцава щастията на ангелите. Затова те се отделят, и след това отиват в пустинни места, където водят същия живот, както на земята. Човекът може да се оформи за Небето само на земята, [защото] тук са крайните проявления, в които всяко чувство намира завършек. Ако то не се прояви или не прелее в делата, както се случва на мнозина в обществото, чувството се задушава, понякога дотам, че човекът повече не вижда ближния, а единствено себе си самия. От тук става ясно, че животът на обич към ближния, т.е. да се държиш открито и почитено във всяко деяние и при всяка служба, води на Небето, не обаче животът на лагочестията, лишен от тях; следва, че упражняването в обич [към ближния] и растежът на благата, идващи от такъв живот, могат да съществуват, само доколкото човек е отдаден на делови занимания и не съществуват, доколкото той се оттегля от последните. Ще кажа за това нещо от опит; много от онези, които са се осветили на делови начинания и търговия в света и чрез това са забогатели, сега са на Небето. Но малцина са там онези, които на земята са добили почести и са станали богати в службата. Така е, понеже, придобивайки блага и почит заради правилните и праведните си решения по раздаването на изгодни и по-четни места, те толкова им се отдали, че заобичали само себе си и света, като така отвърнали от Небето своите мисли и чувства и ги извърнали към себе си самите; колкото повече човекът обича себе си и света и вижда във всичко себе си и света, толкова повече той се отчуждава от Божественото и се отдалечава от Небето.

361.

Участта на богатите на Небето е такава, че те живеят в по-голямо великолепие от останалите: някои обитават дворци, където всичко сияе така, сякаш е от злато и сребро, имат в изобилие всичко, необходимо за живота; обаче те ценят не толкова предметите, колкото самата им ползност: нея виждат ясно и сякаш в светлина, а златото и среброто им се струват като в сянка и мъгла. Това е така, понеже на света те са обичали службата, докато златото и среброто са ценели само доколкото били средства и помагачи за делата. Самата служба сияе на Небето: службата на благо като злато, а службата на истината като сребро. Каквата е службата, която са имали на света, такава е тяхното богатство, такава е тяхната радост, такава е тяхното щастие. Който служи на благо, той осигурява себе си и своите близки с необходимите за живота неща, желае изобилие за [доброто на] своята родина и своите близки, за които богатият може да върши добро по много повече начини от бедния. така душата може да се отдалечи от празния живот, който е пагубен, понеже в него човекът, поради вроденото си зло, мисли за злото. Тези служби са добри, доколкото съдържат в себе си Божественото, тоест, доколкото човекът се съсредоточава върху Божественото и върху Небето, като полага в тях своето благо, докато в охолството [съзира] само нещо, което служи на благо.

362.

Ала участта на богатите, които не са вярвали в Божественото, отблъсквали са от духа си всичко, присъщо на Небето и Църквата, е противоположна: те са пратени в Ада сред мръсотия, нещастие и нужда: на това се обръщат богатствата, когато човек ги обича заради самите тях. Не само богатствата обаче, но и самата им служба: живот в страсти, задоволяване на желания, щото духът изобилно и свободно да се посвещава на безчестия, та човекът да се издигне над другите, които презира. Тъй като нямат в себе си нищо духовно, а само земно, тези богатства и техните служби се превръщат в мръсотии; наистина, духовното в богатствата и тежите служби е като душата в тялото и като небесна светлина във влажна почва: без него те гният, както тялото без душа и влажната почва без светлина. Такава е съдбата на онези, които са се съблазнили от богатствата и са се откъснали от Небето.

363.

Във всекиго след смъртта му остава неговото чувство или господстваща любов, която не може да се изкорени във вечността, понеже човешкият дух е напълно еднакъв с нея и (което е тайна) тялото на всеки дух или ангел е външна форма на неговата любов, напълно съответстваща на вътрешния му образ, тоест на неговите душа и дух. Ето защо, по лицата, жестовите, говора може да се разбере какви са духовете; човекът на земята се познава така - ако не се е научил да се преструва чрез лицето, жестовите, говора. От тук може да се установи, че човек остава във вечността такъв, каквато е неговата господстваща любов. Беше ми дадено да разговарям с някои, които бяха живели преди седемнадесет столетия, чийто живот бе известен от написаното по онова време, и разбрах, че още носят любовта, в която са се намирали тогава. От тук може да се види, че любовта към богатствата и тяхната употреба остава във всекиго завинаги, и то същата, както на земята, обаче с тази разлика, че богатствата на онези, които са си служили с тях за добри цели, се превръщат, според своите служби, в удоволствия, а богатствата на онези, които са ги използвали за зло, се превръщат в нечистотии, на които обаче те се радват, както са се радвали в света на земните богатства, употребени за зли служби. Тъкмо затова се радват на нечистотиите, защото мръсните желания и гнусните безчестия, които богатствата са обслужили, а също скъперничеството, което е любов към богатството без употреба, съответстват на нечистотиите; духовната нечистота не е нищо друго.

364.

Бедните не отиват на Небето поради своята бедност, а поради своя живот; животът следва всекиго, независимо дали е беден или богат; няма за единия повече особено милосърдие, отколкото за другия; които са живели добре, биват приемани, а онези, които са живели зле, биват отблъснати. При това бедността също съблазнява и отдалечава човека от Небето, както охолството: мнозина от бедните не са доволни от своята съдба, много са честолюбиви и смятат богатството за благословия, така че, когато не го получат, изпадат в гняв и мислят лошо за Божието провидение; завиждат на другите за богатата и, имат ли сгоден случай, се стремят да ги измамят; също така, живеят в нечисти желания. Другояче е при онези бедни, които са доволни от своята участ, които са усърдни и прилежни в делата, предпочитат работата пред безделието, действат предано и разумно, като същевременно водят християнски живот. Няколко пъти можах да говоря с духове, които принадлежаха към селското

съсловие и към простия народ; през своя земен живот бяха вярвали в Бог, бяха постъпвали правилно и праведно в своите дела; изпитваха любов към познанието на истината, като искаха да разберат, що е обич към ближния и що е вяра, понеже на света бяха слушали да се говори много за вярата, а пък в другия живот слушаха да се говори много за обичта към ближния. Ето затова им бе казано, че обич към ближния е всичко, което се отнася до живота, докато вяра е всичко, което се отнася доктрината; че обич към ближния е да желаеш и вършиш праведното и правилното във всички дела, докато вярата означава да мислиш праведно и правилно; че вярата и обичта към ближния се съединяват — така, както [се съединяват] учението и животът според него, или така, както [се съединяват] мисълта и волята; че вярата се превръща в обич към ближния, когато човекът желае и върши онова, което мисли за праведно и правилно; че тогава вярата и обичта към ближния не са две същности, а една. Те го разбраха и се зарадваха, казвайки, че на света не са разбирали, че „да вярваш“ било различно от „да живееш“.

365.

От това може да се установи, че богатите отиват на Небето също като бедните, еднакво лесно и едните, и другите. Ако се смята, че за бедните било лесно, а за богатите било трудно, това е от неразбиране на Словото там, където се споменават богати и бедни. Под „богати“ тук се разбират в духовен смисъл онези, които изобилстват с познания относно благото и истината, ще рече, принадлежащите към Църквата, където е Словото; под „бедни“ се разбират онези, които не притежават тези познания, обаче ги желаят, следователно онези, които са извън Църквата- това ще рече, там, където Словото го няма. Под облечения в порфир и висон богаташ, запратен в Ада, се разбира юдейският народ, наречен богат, защото имал Словото и, значи, познания за доброто и истината в изобилие. Ето защо, чрез дрехите от порфир се означават познанията за благото, а с дрехите от висон се означават познанията за истината. Под бедняка, който лежал пред вратата на богаташа, искайки да се нахрани с трохите от неговата трапеза, а пък после бил отнесен от ангелите на Небето, се разбират не-юдеите, които, лишени от познания за благо и истина, все пак се стремят към тях (Лука, 16:19-31). Под богатите, които били поканени на голям пир, обаче се извинили и не отишли, също така се разбира юдейският народ, а под бедните, заели техните места, се разбират не-юдеите извън Църквата (Лука, 14:16-24). Ще кажа също така кой се разбира под богат, за когото Господ казва: „По-лесно е камила да мине през иглени уши, нежели богат да влезе в царството Божие“ (Матей, 19:24). „Богат“ тук обозначава богатите в двата смисъла - както в духовния, така също и в природния: богати в природен смисъл са онези, които изобилстват с богатства и влагат в тях своето сърце; богати в духовен смисъл са онези, които изобилстват на познания и науки, понеже това са духовните богатства, и [които] чрез тях желаят със собствената си разумност да проникнат в онова, което се отнася до Небето и Църквата. Но понеже това е против Божия порядък, казва се, че по-лесно ще е камила да мине през иглено ухо, защото в този смисъл камилата означава науката и знанието изобщо, а игленото ухо - словната истина. Днес не се знае, че под камила и иглено ухо се разбира това, понеже още не е открита науката, която учи какво означава в духовен смисъл онова, което Словото казва буквално; във всяка частица от Словото има духовно, но и природно значение, защото Словото - за да се извършва

свързването на Небето със света, или на ангелите с човечите, след като вече е прекъснала пряката връзка - е записано според чистите съответствия на природното с духовното; от тук става ясно, какво именно да се разбира под богати. Много места в Словото показват, че богати в духовен смисъл са дарените с познания за благо и истина, като под богатства се разбират самите познания, например:

Исай, 10:12-14; 30:6,7; 45:3, Иеремия, 17:3, 48:7, 50:36-37, 51:13; Даниил, 5:2-4, Иезекиил, 26:7, 12, 27:1-36; Захария, 9:3-4; Псалм 45:12; Осия, 12:9; Откровение, 3:17-18; Лука, 14:33 и други. Че като бедни пък в духовен смисъл се обозначават онези, които нямат познания за доброто и истинното, но все пак ги желаят, може да се види от следните места: Матей, 11:5; Лука, 6:20-21; 14:21; Исай. 14:30, 29:19, 41:17-18; Софоний, 3:12, 13. Как всички тези места са обяснени според духовния смисъл, може да се види в творбата „*Небесни тайни*“.

41.

За браковете на Небето

366.

Понеже Небето произхода от човешкия род, то ангелите там са от двата пола; тъй като от Сътворението жената е за мъжа и мъжът е за жената, тоест те са един за друг, като тази любов е вродена в двамата, от тук следва, че браковете на Небето са същите, както на земята. Но браковете на Небето много се различават от браковете на земята. Отсега нататък ще говорим за това, какво са браковете на Небето, по какво се различават от браковете на земята и по какво им приличат.

367.

Бракът на Небето е свързване на двама в един дух; нека първо да обясним каква е същината на това свързване. Духът се състои от две части - едната се нарича интелект, а другата се нарича воля; само когато тези две части действат заедно като едно, се говори за дух; съпругът ръководи частта, наричана интелект, докато съпругата - частта, наричана воля; когато това съюзяване, присъщо за вътрешните начала, слезе в нисшите, присъщи на тялото, то се възприема и чувства като любов, а именно, съпружеска любов. От което става ясно, че съпружеската любов води своето начало от свързването на двамата в един дух; на Небето наричат това съжителство, а за съжителстващите казват, че са едно, а не двама. Затова двама съпрузи на Небето се наричат един, а не двама ангели.

368.

Това, че има такова свързване между съпруг и съпруга във вътрешните начала, присъщи на духа, произхожда от самото сътворение; мъжът се ражда, за да бъде разумен, значи, да мисли според разума, а жената се ражда, за да бъде във волята и от тук, да мисли според волята. Това става ясно по

склонностите и нрава на всекиго от двамата, както също по тяхната форма: *по нрава*, понеже мъжът действа според разсъдъка, докато жената действа според чувството; *по формата*, понеже мъжът е по-груб и не тъй красив в лице, с по-твърда реч и по-здро тело, а жената има по-гладко и по-хубаво лице, по-нежна реч, по-меко тело; подобна е разликата между интелект и воля или между мисъл и чувство; подобна е разликата също така между истина и благо, или пък между вяра и любов, понеже истина и вяра са присъщи на интелекта, а благо и любов са присъщи на волята. Затова в Словото под юноша и мъж в духовния смисъл се разбира интелектът на истината, а пък под девойка и жена се разбира чувството на любов към доброто. Затова и Църквата се нарича, заради нейната любов към истината и благото, съпруга или девица, а всички, които живеят в любов към благото, се наричат девствени, например в Откровение, 14:4.

369.

Всеки -мъж или жена - се радва на разум и воля, но все пак при мъжа преобладава интелектът, докато при жената преобладава волята, а човекът се определя според началото, което преобладава. Обаче при небесните бракове нищо не преобладава: волята на съпругата е воля и на съпруга, интелектът на съпруга е интелект и на съпругата, понеже единият обича да желае и мисли като другия, тоест взаимно и обратно; от тук идва тяхното свързване в едно. Това единение е действително, понеже волята на съпругата навлиза в интелекта на съпруга, а интелектът на съпруга навлиза във волята на съпругата, особено когато се гледат лице в лице, понеже, както често се казваше по-горе, на Небето има съобщаване на мисли и чувства, особено между съпрузи, които се обичат един друг. От тук може да се установи какво е свързването на духовете, което създава съпружеството и което поражда съпружеската любов на Небето, а именно, единият да иска всичко, което е негово, да принадлежи на другия, и обратно.

370.

Беше ми казано от ангелите, че колкото двама съпрузи са в такава връзка, толкова те живеят в съпружеска любов и същевременно в разумност, мъдрост и щастие, понеже Божието благо и Божията истина, от които идват всяка мъдрост, всяка разумност, всяко щастие, се вливат преди всичко в съпружеската любов, че тя е самата основа за Божието въздействие, бидейки същевременно съюз на благо и истинно. Както има съюз на интелекта и волята, така има също съюз на истинното и благото, понеже интелектът приема Божията истина и дори се образува от истините, а волята приема Божието благо и дори се образува от благата. Това което човекът желае, за него е благо, а това, което разбира, за него е истина. Затова е едно и също дали ще се каже свързване на интелекта и волята, или свързване на истината и благото. Съюзът между благото и истинното изгражда ангела, както и неговите разумност, мъдрост и щастие; следователно ангелът става такъв според съюза в него на благото с истината и на истината с благото или, което е същото, според свързването в него на любовта с вярата и на вярата с любовта.

371.

Божественото, идващо от Господа, се влива основно в съпружеската любов, защото тя произлиза от свързване на благото и истинното; именно, както се каза по-горе, едно и също е дали ще кажем съюз на интелекта и волята или съюз на благото и истината. Това свързване се извежда от Божията любов на Господ към всички на Небето и земята: Божието благо, което ангели и човеци приемат в Божиите истини, идва от Божията любов; понеже единствен приемник на благото е истината, онзи, който не е в истината, не може да приеме нищо от Господ и от Небето; колкото истината при човека е свързана с благото, толкова сам той е свързан с Господ и Небето. Това е истинското начало на съпружеската любов и затова тя е самата основа на Божието въздействие. Ето защо съюзът на благо и истина се нарича небесен брак, ето защо и в Словото Небето се сравнява с брака и дори се нарича така, ето защо Господ се нарича Съпруг и Жених, ето защо Небето с Църквата биват наричани Невеста или понякога Съпруга.

372.

Благото и истината, свързани в ангела или в човека, не са две неща, а едно, понеже тогава благото е истина, а истината е благо; това съединение става, когато човекът мисли онова, което желае, и желае онова, което мисли - тогава мисъл и воля са едно цяло, тоест един дух: мисълта създава или придава формата на онова, което волята желае, докато волята му се наслаждава. Ето защо, двама съпрузи на Небето не се наричат двама, а един ангел. Тъкмо това се разбира в думите на Господ: „Не сте ли чели, че Оня, Който отначало ги сътвори, мъж и жена ги сътвори и каза: „затова ще остави човек баща и майка и ще се прилепи до жена си, и ще бъдат двамата една плът"? Тъй щото те вече не са двама, а една плът. Прочее, което Бог е съчетал, човек да неразлъчва. (...) Не всички възприемат тая дума, но ония, на които е дадено" (Матей, 19:4-6,11; Марк, 10:6-9; Битие, 2:24) - Тук се описва небесният брак на ангелите, а също бракът на благо и истина; „което Бог е съчетал, човек да не разлъчва" подразбира, че благото не бива да бъде разделяно от истинното.

373.

Сега може да се види от къде идва действително съпружеската любов: именно, че първо тя се образува в духа на свързаните в брак, а после низхожда и минава в тялото, където се възприема и се чувства като любов; онова обаче, което се възприема и се чувства в тялото, води [своето] начало от духовността на човека, понеже произтича от интелекта и волята - интелектът и волята изграждат духовния човек; онова пък, което низхожда от духовния човек в тялото, се проявява там под други образи, обаче запазва прилика и родство с духовното, като душата с тялото или като причината със следствието, както може да се установи от казаното и показаното в двете глави за съответствията.

374.

Веднъж слушах един ангел да описва истински съпружеската любов и нейните

небесни наслади ето как: тя е Божествеността на Господ на Небето, т.е. Божието благо и Божията истина, съединена в двама до там, че те да не са повече двама, а да са едно; каза, че двама съпрузи на Небето са тази любов, понеже всеки от тях изразява своето благо и своята истина както като дух, така и като тяло, понеже тялото е [външен] образ на духа, бидейки създадено по негово подобие. От това той изведе, че Божественото се изобразява в двамата, които живеят в истински съпругеска любов; щом се изобразява Божественото, в тях се изобразява и Небето, понеже цялото Небе е Божието благо и Божията истина, идващи от Господ. Ето защо всичко небесно е вписано в тази любов заедно с всички неизброими блаженства и наслади; броя им ангелът изразяваше с дума, която съдържахме мириади мириади. Учуди се, че човекът на църквата нищо не знае за това, когато все пак Църквата е Господно Небе на земята, а пък Небето е бракът на благо и истинното. Говори също за своето удивление, че повече в църквата, отколкото извън нея, се вършат и се допускат прелюбодеяния, понеже сами по себе си удоволствията от тях, разбрани в духовния смисъл, и от тук — в духовния свят, не са нищо друго освен насладите на свързаната със злото любов към лъжата. Такава наслада е адска, понеже е напълно противна на небесната, която е насладата на свързаната с доброто любов към истината.

375.

Всеки знае, че двама съпрузи, които се обичат, са вътрешно свързани, както и че същността на брака е единението на душите или умовете; оттук би могло да се разбере, че каквито са сами по себе си душите или умовете, такава е единението между двамата, съответно, такава е и тяхната любов. Духът се образува единствено от благата и истините, понеже всичко във вселената се отнася към благо и истината, а също и към техния съюз; Поради това единението на умовете е такава, каквито са онези истини и блага, от които те се образуват; ето защо свързването на умове, формирани от неподправени истини и блага, е най-съвършеното. Трябва да се знае, че няма по-силна взаимна любов, отколкото любовта между благо и истината. Ето защо от нея произхожда истинската съпругеска любов. Лъжа и зло също се обичат, но тази любов сетне се обръща на ад.

376.

От онова, което бе казано досега относно произхода на съпругеската любов, може да се заключи кои живеят в нея и кои - не; в съпругеска любов живеят онези, които чрез Божиите истини се намират в Божието благо; любовта е толкова по-истинска, колкото по-неподправени са истините, които се съединяват с благо; понеже всяко благо, свързващо се с истината, произлиза от Господ, то от тук следва, че никой не може да живее в истинска съпругеска любов, ако не признава Господ и Неговата Божественост, защото без това Господ не може да въздейства и да се съедини с истините в човека.

377.

От тук става ясно, че онези, които са в лъжа, не живеят в съпругеска любов, особено ако тази лъжа произлиза от злото. При онези, които живеят в зло и от там в лъжа, вътрешните начала, присъщи на духа, са заключени;

затова там не може да съществува никакво начало на съпругеска любов; но под това, във външния или природния човек, отделен от вътрешния, се извършва съединяване между лъжата и злото, което се нарича адски брак. Дадено ми бе също да видя какво е бракът между онези, които живеят в лъжата на злото, или така наречения адски брак: те говорят един с друг, дори се свързват в похотта, но вътре в тях гори взаимна смъртна омраза - такава, че не мога да я опиша.

378.

Не може да има съпругеска любов между двама от различни религии, понеже истината на единия не е съзвучна с благо на другия, а две различни и несъгласни начала не могат да образуват от два духа един; поради това произходът на тяхната любов няма нищо духовно - ако съжителстват в разбирателство, това е единствено поради природни причини. Затова на Небето се свързват в брак само с онези, които принадлежат към едно и също общество, тъй като са в еднакво благо и еднаква истина, не и с онези, които са извън обществото. По-горе (гл.41 и следващи) може да се види, че всички ангели от едно общество живеят в едно благо и една истина, което ги различава от жителите на другите общества. Това е представено също така сред израилтяните, където браковете се сключват вътре в границите на едно коляно и особено между семейства от едно коляно, но не извън коляното или пък извън семействата от едно коляно.

379.

Не може да има също така съпругеска любов между един съпруг и много съпруги, понеже това не само унищожава духовното и начало, изискващо два духа да правят един, но разрушава и вътрешното съединение на благо и истината, от което произтича самата същност на тази любов; бракът с няколко жени, а не с една, е също като интелекта, разделен на много воли и също като човека, предан не само на една, а на много църкви, което раздробява вярата му дотам, че [той] изобщо я няма. Ангелите казваха, че да имаш много съпруги е напълно противно на Божия порядък и те го знаят по различни поводи, например от обстоятелството, че още щом помислят за многоженство, веднага се лишават от вътрешно блаженство и небесно щастие и изпадат в състояние, подобно на опиянение, понеже благо вътре в тях се отделя от истината. Понеже вътрешните начала на духа им изпадат в такова състояние при едничката мисъл с някакво намерение [за многоженство], те ясно съзнават, че съжителството с много жени като с една заключа вътрешните начала и прави така, че на мястото на съпругеската обич се промъква похотливата любов, която [те] отделя от Небето. После казаха, че човекът трудно го разбира, понеже малцина са онези, които изпитват истинска съпругеска любов, а пък онези, които не я изпитват, не знаят нищо за вътрешната и наслада и познават само насладата на похотта, която подир кратко съжителство се обръща в разочарование. Докато насладата от истинската съпругеска любов не само трае на земята до дълбока старост, а дори след смъртта става небесна наслада, като тогава се изпълва с вътрешно блаженство, което се усъвършенства във вечността. При това ангелите казаха, че блаженствата на истинската съпругеска любов могат да са хиляди и хиляди и никое не може да е известно на човека, нито може да бъде

разбрано от някого, който не живее в брака на благото и истината от Господ.

380.

Любовта към власт на единия над другия напълно унищожава съпругеската любов и нейната небесна наслада, понеже, както вече се каза по-горе, съпругеската любов и нейната наслада се състоят в това, волята на единия да бъде воля на другия и обратното. Тази любов към господство разрушава в брака всичко, защото господстващият иска само неговата воля да бъде в другия, а съответно волята на другия за него да не съществува и затова няма взаимност между съпрузите, няма съобщаване на любовта и насладата от нея с другия, а все пак общуването и идващото от него свързване са онази вътрешна наслада, която се нарича блаженство. Обаче любовта към господството задушават това блаженство, а с него всичко небесно и духовно, присъщо на съпругеската обич, дотам, че такива хора не знаят нищо за духовното в брака. Ако се говори за него, хората го разглеждат като толкова презряно, че при първото споменаване на блаженството започват да се смеят или да се ядосват. Когато единият желае и обича онова, което другият желае и обича, тогава те са свободни, защото всяка свобода идва от любовта. Където има господство, няма свобода за никого, нито за роба, нито за господаря: единият е роб, но господарят също е роб, понеже робува на желанието да властва. Онзи обаче, който не знае какво е свободата на небесната любов, изобщо не разбира това. Все пак, от онова, което се каза по-горе за произхода и същността на съпругеската любов, може да се разбере, че колкото повече господството навлиза в нея, толкова повече духовете не са съединени, а напротив, разделени: господството подчинява, а подчиненият дух или няма никаква воля, или има противоположна воля: ако няма воля, значи в него няма любов; ако волята му е противоположна, то вместо любов има омраза. При живеещите в такъв брак вътрешните начала са във взаимна борба и сблъсък, както става при две противоположности, въпреки че външно се съдържат - заради запазване на спокойствието. Техните вътрешни битки и борби излизат на бял свят след смъртта им, понеже повечето съпрузи се срещат и тогава започват да се борят помежду си като врагове и се разкъсват взаимно. Те вършат това според състоянието на своите вътрешни начала. На няколко пъти ми бе дадено да видя техните сблъсъци и техните терзания: някои от тях бяха пълни с отмъстителност и жестокост. В другия живот вътрешните начала на всекиго се освобождават, без повече да бъдат ограничавани от външните, както по разни причини става на земята; тогава всеки е такъв, какъвто е вътрешно.

381.

При някои има нещо като съпругеска любов, но това не е съпругеска любов, ако двамата не се намират в доброто и истината, а само изглежда като съпругеска поради много причини: например, когато съпрузите се грижат за дома, живеят в сигурност, покой и бездействие, помагат си в болести и в старост или наглеждат обичните им деца. Понякога тя се дължи на страха от съпруга, от чуждото мнение или на някакви лоши цели, понякога причината е похотливостта. При това тази любов се различава между съпрузите: при единия може да бъде повече или по-малко, при другия може да бъде по-малко или пък изобщо да я няма; ето защо, за единия тя може да е Небето, а за

другия може да е Адът.

382 а.

Истинската съпругеска любов е във вътрешното Небе, защото ангелите там живеят в брака на благото и истината, а също така в невинността. Ангелите от нисшите небеса също обитават в съпругеска обич, но само според количеството на своята невинност, защото съпругеската любов, разглеждана сама по себе си, е състояние на невинност. Затова между съпрузите, живеещи в съпругеска любов, съществуват небесни наслади, които пред техните духове са почти като невинните игри при децата и дори няма нищо, което да не им доставя наслада; Небето влияе със своята радост във всички подробности от техния живот; затова съпругеската любов се представя на Небето в прекрасен образ: видях я като девица с неописуема красота и оградена от снежно бял облак. Беше ми казано, че цялата красота на ангелите произлиза от съпругеската любов: нейните чувства и мисли се изобразяват като елмазни лъчения, сякаш от тъмно злато и бляскави рубини, при това придружени от чувства на наслада, докосващи вътрешните начала на духа. С една дума, Небето се изобразява в съпругеската любов, защото при ангелите Небето е съединението на благото и истината, а това съединение образува съпругеската любов.

382 б.

Браковете на Небето се различават от земните бракове по това, че последните целят създаването на потомство, а на Небето целта е раждането на благото и истината. Това раждане заменя другото, понеже бракът на Небето, както бе показано по-горе, е брак между благо и истина, като в този брак се обичат преди всичко благото и истината, както и техния съюз. Това поражда бракът на Небето. Затова в Словото рождения и поколения означават духовни рождения и поколения, т.е. раждания на благо и истинно; майка и баща означават истината, съединена с пораждащото благо; синовете и дъщерите означават порожденията на истината и благото; зетьовете и снахите пък означават тяхното свързване и така нататък. От това става ясно, че небесните бракове не са като земните: там съюзите са духовни и затова няма защо да се наричат бракове, а свързване на един дух с друг поради съединяването на благото и истината; на земята обаче съществуват бракове, защото земните съюзи са не само духовни, но и плътски. Понеже на Небето всъщност няма бракове, то и свързаните в съюз не се наричат съпруг и съпруга, а всеки от тях, съгласно ангелското понятие за съединението на два духа в един, се назовава с една дума, която означава принадлежащото на единия и на другия взаимно. От тук можем да узнаем, по какъв начин трябва да се разбира думите на Господ за браковете (Лука, 20:35,36).

383.

Дадено ми бе също така да видя по какъв начин общуват съпрузите на Небето. Всеки един общува с подобните и страни от различните, затова всяко общество на Небето се състои от подобни. Но подобните не се стремят към подобните от себе си, а от Господ (виж по-горе гл.41, 43, 44 и следващи). По същия начин се съюзяват съпругът и съпругата, чиито духове могат да се

свържат в един: още от пръв поглед те пламенно се обичат, виждат се като съпрузи и встъпват в съюз. Ето защо всички небесни единения произлизат единствено от Господ. При това се чества празник, на които биват поканени мнозина; празниците се различават според обществата.

384.

Понеже земните бракове са разсадници на човешкия род, а небесните бракове са разсадници на ангелския, тъй като, както по-рано беше показано в съответната глава, Небето произхожда от рода човешки, а също понеже браковете имат духовен произход (идвайки от съединяването на благото с истината) и Божествеността на Господ въздейства основно в съпружеската любов, за ангелите те са свещени. И обратно: тъй като прелюбодеянията са противни на съпружеската любов, ангелите ги разглеждат като нещо скверно; както в съпружеството ангелите съзират съединение на благото и истината, тоест Небето, така в прелюбодеянието виждат съединение на злото и лъжата, тоест Ада. Поради това, още щом чуват да се споменава „прелюбодеяние“, те се извърщат настрана. Пак затова, когато човек извърши прелюбодеяние заради удоволствието, Небето се затваря за него; след това [затваряне], той не признава повече нито Божественото, нито каквото и да било, свързано с вярата на Църквата. Всички, обитаващи Ада, са против съпружеската любов; дадено ми бе да го разбера от аурата, която струеше от тях и беше някакво безкрайно усилие да се разтрогва и разрушава бракът. От тук ми стана ясно, че насадата, властваща в Ада, е насадата от прелюбодеянието, а също и че насадата от прелюбодеянието е насадата от разрушаването на съюза между благо и истина, който изгражда Небето. От тук следва, че удоволствието от прелюбодеянието и адското удоволствие са напълно противоположни на удоволствието от съпружеството, т.е. на небесната наслада.

385.

Някои духове по навик, придобит от телесния живот, особено изкусно ме преследваха чрез едно меко, почти вълнообразно влияние, обикновено присъщо за добрите духове, но разбрах, че в него имаше хитрост и други такива качества с цел да съблазняват и да заблуждават. Все пак говорих с един от тях, който, както разбрах, на земята бил военачалник. Щом усетих, че в идеите на неговите мисли се криеше похот, заговорих с него за брака на духовно-образен език, който напълно изразяваше смисъла, понякога и повече значения. Той ми каза, че в телесния живот не смятал прелюбодеянията за нищо; наложи се да му обясня, че прелюбодеянията са скверни, въпреки че за онези, които ги вършат, те не изглеждат такива, а изглеждат дори допустими поради насадата, която изпитват, и поради убежденията, които после си създават. Той можеше да разбере скверността на прелюбодеянието и чрез обстоятелството, че съпружествата са разсадници на рода човешки, а от тук и разсадник на небесното царство, поради което не трябва никога да се нарушават, а да се смятат за свещени. Той можеше да разбере това, тъй като би трябвало да знае, че се намира в другия живот, значи е в състояние да разбере, че съпружеската любов слиза от Господ долу чрез Небето и че от нея, като от родител, произлиза взаимната любов - основата на небесата. Можеше да го разбере също от факта, че прелюбодейците, още щом се

приближат до небесните общества, усещат своята смрад и бързат да се хвърлят в Ада; можеше поне да знае, че нарушаването на съпружеството върви срещу Божиите правила, както и срещу гражданските закони на всички царства; освен всичко друго то е против здравия разум — срещу Божия и срещу човешкия порядък. Той ми отвърна, че през своя земен живот не се е замислял за това и пожела да размисли. Аз му казах, че истината не допуска разсъждения, защото те пораждат наслада и следователно водят към злото и лъжата; че преди всичко трябва да се замисли относно онова, което му се казва, защото е истина; или да тръгне от принципа, толкова познат на земята, че никой не трябва да сторва на другите онова, което [сам] не иска другите да му сторят. Ако следователно някой би прелъстил по такъв начин неговата съпруга, която той обича, както обикновено е в началото на всеки брак, то, когато е разгневен и в такова състояние даде глас на своите чувства, нима сам той не би твърдял, че прелюбодеянията са гнусни; нима тогава, дарен с разум, не ще се убеди срещу прелюбодейците повече от други: дотам, че да им отреди пребиваване в Ада?

386.

Беше ми показано по какъв начин удоволствията на съпружеската любов отиват към Небето и по какъв начин насладите на прелюбодеянието слизат към Ада: възходът на насладите на съпружеската обич към Небето водеше до блаженство и щастие, които се множаха, ставаха неизброими и неизразими: все по-дълбоки, все по-неизброими, все по-неизразими - стигайки чак до самото вътрешно небе, или Небето на невинността. Това се извършва в пълна свобода: всяка свобода идва от любовта, а пък висшата свобода идва от съпружеската обич — самата небесна любов. Що се отнася до прелюбодеянията, пътят им водеше към Ада и постепенно слизаше в най-ниското, където няма нищо друго, освен страх и ужаси. Ето каква съдба очаква прелюбодейците след техния земен живот. Под прелюбодейци се разбират тъкмо онези, които изпитват наслада в прелюбодеянието, но не и в съпружеството.

42.

За деянията на ангелите на Небето

387.

Не е възможно нито да се изброят, нито подробно да се опишат всички неща, които се вършат на Небето; могат да се кажат само някои общи положения за тях, понеже те са безброй и варираят според обществата. Всяко общество има особено задължение, защото обществата се различават според благата (виж по-горе гл.41) и следователно по употребата, понеже благата за всеки на Небето са блага в действие, тоест влизат в употреба. На Небето всеки изпълнява служба, защото царството Господне представлява царство на службите.

388.

На небесата, също както на земята, управите са много, защото там има църковни, граждански и домашни задачи: за църковните задачи може да се види казаното и показано по-горе за Божественото Богослужение (гл.221-227); за гражданските задачи може да се види казаното за видовете управление на Небето (гл.213-227); за домашните задачи може да се научи от онова, което се отнася до жилищата и домовете на ангелите (гл.183-190.), както и до браковете на Небето (гл.366-386). От тук става ясно, че деянията и службите на всяко небесно общество са многобройни.

389.

Всичко на Небето е установено според Божия порядък, който ангелите навсякъде съблюдават чрез управляване: по-мъдрите управляват делата, които се отнасят към общото благо и общата полза, докато по-малко мъдрите [ангели] управляват задачите, свързани с частното благо и частната полза и така нататък. Те са съподчинени, така както са съподчинени службите в Божия порядък, и затова всяка задача е свързана с чест според нейната степен на важност. Така или иначе, ангелът никога не присвоява за себе си някаква почест, отдава я изцяло на службата, а тъй като службата е благо, което върши и всяко благо идва от Господ, той я отдава изцяло на Господ. Ето защо, който мисли първо за почести заради самия себе си, и после за почести заради службата, не обаче и първо за [почести заради] службата, а после за [почести заради] себе си, не може да изпълнява никаква длъжност на Небето, защото вижда себе си на първо място, а службата на второ, като така се отвръща от Господ. Когато се говори за служби, се разбира също така Господ, понеже, както се каза малко по-горе, службата е благо, а благо произтича от Господ.

390.

От това може да се заключи какви са подчиненостите на Небето: всеки обича, цени и почита службата, доколкото обича, цени и почита онзи, комуто е поверена тази служба; последният е толкова обичан, ценен и почитан, колкото отнася службата към Господ, а не към самия себе си -дотогава той е мъдър и изпълнява своята задача заради благо. Духовните любов, оценка и почит не са друго, а любов, оценка и почит към службата на човека: задължението носи чест на човека, а не човекът на задължението. Който гледа на хората под влиянието на духовната истина, не вижда [нищо] друго: вижда, че всеки човек е подобен на друг, без значение дали изпълнява голяма или малка длъжност, че разликата между тях е единствено мъдростта, а мъдрост означава да обичаш службата, тоест благо на съгражданите, обществото, родината и църквата. Тъкмо в това се състои и любовта към Господа, защото от Господа произтича всяко благо, което значи, службата на благо; но в това се състои също и любовта към ближния, защото ближният е онова благо, което трябва да обичат и да вършат всички съграждани в обществото. родината и църквата.

391.

Всички общества на Небето са разделени според служба, бидейки разделени, както по-рано се каза (гл.41 и следващи), според благата, които са блага в действие или блага на любовта, това ще рече, служби. Има общества,

чиято задача е да се грижат за децата; други общества се занимават с тяхното образование и възпитаване, докато пораснат; други обучават момчета и момичета, които са добили добри нрави в земното възпитание и затова са отишли на Небето; има общества, които обучават простите добросърдечни хора от християнския свят и ги водят по пътя към Небето; други общества вършат същото с различни езически народи; други защитават новодошлите от нападките на злите духове; има и общества, които се занимават с духовете от нисшата земя; други пазят онези от Ада и ги усмиряват, та те да не се мъчат взаимно извън предписаните граници; трети се грижат за онези, които възкръсват от мъртвите. Общо взето, ангелите от всички небесни общества биват пращани сред хората да ги пазят и отклоняват от зли чувства и зли помисли, да им внушават, доколкото те свободно ги приемат, добри чувства. Чрез тези внушения, както и отдалечавайки, колкото е възможно, злите намерения, ангелите насочват донякъде делата на хората. Онези ангели, които са сред хората, сякаш обитават в техните чувства: близо до човека, доколкото той живее в истината из благо, обаче далеч от човека, доколкото животът му се отклонява от благо. Всички тези ангелски задължения обаче се изпълняват от Господ чрез ангелите, защото те ги вършат не от себе си, а от Господ. Затова под ангели в Словото във вътрешния негов смисъл се разбират не самите ангели, а нещо, принадлежащо на Господ. Ето защо в Словото ангелите се наричат богове.

392.

Тези задачи са общи на ангелите, но всеки ангел има и своя отделна задача, понеже всяка обща служба е съставена от безброй много частни такива, които се наричат средни, помощни, поддържащи. Тук всички служби изобщо, и всяка служба поотделно, се ръководят от Божия порядък и са му подчинени; взети заедно, тези служби съставляват и усъвършенстват общата служба, т.е. общото благо.

393.

На Небето църковните задачи са поверени на онези, които в своя земен живот са обичали Словото, по собствено желание са търсели в него истините, не за чест и изгоди, но за да ги прилагат в своя живот, а също в живота на другите. Тези хора, според любовта и желанието да служат, са озарени и се намират в светлината на мъдростта, в която попадат чрез Словото на Небето, което не е природно, както в света, а духовно (за това виж по-горе, гл.259). Те изпълняват длъжността на проповедници, като там, според Божия порядък, нависоко са онези, които превъзхождат другите по озарението, придобивано от мъдростта. За онези, които на земята са обичали родината и нейното общо благо повече от своето, постъпвали са праведно и правилно поради своята любов към истината и правдата, остават гражданските задачи. До степенята, до която тези хора, по желание на любовта си, са се стремели към законите на правдата и поради това са станали разумни, те са способни да изпълняват служби на Небето; изпълняват такава служба, която отговаря на тяхната степен на разумност, а тя е същата както любовта им към службата заради общото благо. При това на Небето службите, задачите и делата са тъй много, че не могат да се преброят: сравнени с тях, земните са много малко. Всички ангели, без изключения, изпитват наслада от своята работа и своите усилия

поради любов към службата и никой не изпитва наслада поради любов към себе си или към изгодите. Никой не обича житейските изгоди, тъй като всичко нужно за живота им е даром: обитават даром, обличат се даром, хранят се даром. От което става ясно, че онзи, които е обичал себе си и света повече, отколкото службата, няма какво да прави на Небето: след земния живот във всеки човек остава неговата любов или господстващото му чувство, които не се изкореняват във вечността (виж по-горе гл.363).

394.

Всеки на Небето е в своето дело според съответствието, обаче то не е свързано с делото, а със службата на всяко дело (виж по-горе гл.112), като всичко има съответствие (виж гл.106). Който на Небето изпълнява длъжност или има задача, съответна на службата, той се намира в съвсем същото жизнено състояние, в което е бил на земята; това е така, понеже духовното и природното действат като едно чрез съответствията, с тази разлика, че [след смъртта] удоволствията са вътрешни, понеже човек се намира в духовния живот, който е вътрешен живот и следователно е по-възприемчив към небесното блаженство.

43.

За радостта и щастието на Небето

395.

Днес надали някой знае какво е Небето и какво е небесната радост. Онези, които са мислили за първото и второто, са си изградили толкова неясна и груба идея, че надали е възможно да се нарече такава. Аз успях да узная доста добре от духовете, които идваха от земята в другия живот, какво понятие имаха за Небето и небесната радост, понеже, оставени сами на себе си, както в земния живот, още мислещ по същия начин. Причината да не се знае какво е небесната радост, е следната: онези, които мислят за нея, съдят по външните наслади, които са присъщи на природния човек, без обаче да знаят какво представлява вътрешният или духовният човек, а следователно, какви са неговите удоволствие и блаженство. Затова, дори ако посветени в духовната или вътрешна наслада биха им казали какво и каква е небесната радост, те не биха ги разбрали: такова обяснение би било непонятна идея и не би се възприело, така че би попаднало между онова, което природният човек отхвърля. Всеки човек обаче може да узнае, че когато напуска външния или природния човек, той преминава вече във вътрешния или духовния човек; от тук може да се знае, че небесната наслада е вътрешна и духовна, не външна и природна. Като вътрешна и духовна, тя е по-изчистена и по-изтънчена, докосва вътрешните начала на човека, които се отнасят до душата или духа. Дори само от това всеки може да разбере, че неговата наслада е такава, каквато е била насладата на неговия дух, и че спрямо нея насладата на тялото, наречена плътска, не е небесна; че онова, което е в човешкия дух, остава след смъртта, когато той напусне тялото, защото тогава той живее като човекодух.

396.

Всички наслади произтичат от любовта, понеже човекът изпитва удоволствие от онова, което обича; насладата не идва отникъде другаде; каквато е любовта, такава е също и насладата: всички наслади на тялото или на плътта произлизат от любовта към себе си и от любовта към света, като пак оттам идва похотта с нейните наслаждения; всички наслади на душата или духа обаче са от любов към Господа и от обич към ближния; тъкмо от тук идват привързаностите към благото и истината, както и вътрешното щастие: тези видове любов с техните наслади се изливат от Господ и от Небето по вътрешни пътища, или свише, като влияят на вътрешните начала. Обаче другите видове любов с техните наслади изтичат от плътта и от света по външни пътища, ще рече, снише, и оказват влияние на външните начала. Значи, доколкото се приемат двете небесни любови и тяхното влияние, дотолкова вътрешните начала, присъщи на душата или духа, се отварят и гледат от света към Небето; доколкото пък се приемат двете земни любови и тяхното влияние, дотолкова външните начала, присъщи на тялото и плътта, се разкриват и гледат от Небето към света. Колкото ни влияят любовите, колкото ги приемаме, толкова ни влияят и техните наслади: във вътрешните начала насладите от Небето, а във външните начала насладите от света, понеже, както вече се каза, всяко удоволствие произтича от любовта.

397.

*Небето само по себе си е толкова пълно с наслади, че, разглеждано като такова, то не е нищо друго, освен блаженство и удоволствие, понеже Божието благо, произлизащо от Божията любов на Господ, изгражда Небето изобщо и в частност при всеки ангел, а Божията любов означава вътрешно и изцяло да желаеш здравето и щастieto на всички. Ето защо, дали ще се каже *Небе* или *небесна радост*, няма разлика — това е едно и също.*

398.

Небесните наслади са неизброими и неизразими, но сред тях няма нито една, която може да опознае, или в която може да повярва човекът, живял единствено в плътска и телесна наслада, понеже, както по-горе се каза, неговите вътрешни начала гледат от Небето към света, тоест наобратно. Който изцяло пребивава при телесните и плътските страсти или, което е същото, при любовта към себе си и към света, не намира наслада другаде, освен в почести, изгоди, желания на телесното и сетивното, изтръгващи и задушавачи вътрешните удоволствия, присъщи на Небето, така че той не вярва, че те съществуват. Такъв човек доста ще се учуди, ако му се каже, че освен насладите от почести и печалби има и други наслади, а още повече, ако му се каже, че заменящите ги небесни наслади са безбройни и че насладите на тялото и плътна, особено насладите от почести и печалби, са несравними с тях; от тук става ясно защо не се знае какво е небесната радост.

399.

Колко голяма е небесната наслада, може да бъде установено дори и само от обстоятелството, че за всички на Небето насладата е да могат да съобщават

и споделят своите наслади и своето блаженство с другите; ала тъй като всички на Небето са такива, това изяснява колко огромна е небесната наслада; именно, както бе показано по-горе (гл.268), на Небето има общуване на всички с всеки и на всеки с всички. Такова общуване идва от двете небесни любови, които, както се каза, са любов към Господа и обич към ближния: тези любови са способни да съобщават своите наслади. Любовта към Господ е такава, защото любовта на Господ е любов към споделяне на всичко свое с всички, понеже желае щастието на всички. Същата любов пребивава и в онези, които Го обичат, защото Господ пребивава в тях; от тук идва и взаимното споделяне на насладите между ангелите; любовта към ближния също е такава и това ще се види впоследствие. Тези любови [на Небето] са способни да съобщават своите наслади. Иначе стоят нещата при любовта към себе си и любовта към света; любовта към себе си отнема всяка наслада от другите и си я присвоява, понеже желае благо само на себе си, докато любовта към света иска за себе си всичко, което принадлежи на ближния. Тези две любови са разрушителни за насладите на другите; ако споделят насладите, правят го само заради себе си, а не заради другите. Ето защо, що се отнася до ближния, тези две любови не са съобщителни, а унищожавщи, освен ако насладата на другия не е наслада за самите тях. Често ми се даваше чрез личен опит да се убедя, че любовта към себе си и любовта към света, когато господстват в човека, са такива. Всеки път, когато духове, живели на света в тези любови, се доближаваха до мен, моята наслада гаснеше и чезнеше. Беше ми казано, че ако такива духове само се доближат до някое небесно общество, насладата за обитателите на обществото намалява точно според степента на тяхното присъствие, и тогава, което е чудно, тези злодеи изпитват [върховна] наслада. Оттук вече проличава какво е било състоянието на човешкия дух, докато е бил в тялото, понеже след отделянето от тялото той остава същият: именно, жадува за благата на другия и се стреми към тях, и колкото повече добива от тях, толкова повече наслада изпитва. От това може да се види, че любовта към себе си и любовта към света разрушават небесната радост и са напълно противоположни на небесните любови, които се стремят да споделят.

400.

Трябва да се знае, че насладата, която изпитват живеещите в любов към себе си и към света, когато приближават някое небесно общество, е насладата на тяхната похот нещо напълно противоположно на небесното удоволствие. Те чувстват наслада от похотта, когато отнемат или пък отделят от небесната наслада онези, които пребивават в нея. Но когато това отнемане и от делене липсва, те не могат да се доближат, защото колкото повече се доближават, толкова повече ги обземат болка и скръб. Ето защо те рядко дръзват да доближат някое общество. Успях да разбера това от много изживявания, за които бих искал да кажа нещичко. Онези духове, които идват от света в другия живот, не желаят нищо друго, освен да отидат на Небето, като почти всички очакват това, бидейки убедени, че да отидеш на Небето значи просто да те въведат и да те приемат. Понеже горещо желаят това, те биват заведени в някое общество от крайните небеса; когато престъпят първия праг на това небе, онези, които пребивават в любовта към себе си и [любовта] към света, започва да ги измъчва такава болка отвътре, че се усещат повече в Ада, отколкото на Небето. Те стремглаво се хвърлят надолу и не намират покой,

докато не се съберат със своите в Ада. Често се случваше такива духове да искат да узнаят какво е небесната радост и като чуваха, че се намира във вътрешните начала на ангелите, желяеха да им се сподели. Така и беше сторено, понеже на духа, които не е нито в ада, нито в рая, се дава [всичко], каквото той поиска, ако това може да му бъде от полза. Щом се установи общуването, те започнаха да се измъчват толкова силно, че не знаеха какво да правят с телата си от болка; видях как си удряха главата в краката, как се мятаха по земята, как се гърчеха в кръг като змии - от вътрешна болка. Ето какво влияние оказва небесната наслада върху изпиталите насладите на любов към себе си и любов към света. Така е, понеже тези любви са напълно противоположни, а когато противоположно действа срещу противоположно, такова действие е съпътствано с болка. И тъй като небесната наслада се влива по вътрешни пътища и влияе на противоположната си наслада, тя преобръща вътрешните начала на живеещите в тази наслада наопаки, тоест, в тяхното противоположно; именно от тук идват тези мъчения. Както се каза по-горе, тези видове любов са противоположни, понеже любовта към Господ и обичта към ближния желаят да споделят всичко свое с другите и това е тяхната наслада, а любовта към себе си и любовта към света искат да отнемат от другите онова, което е тяхно и да си го присвоят; доколкото успяват, дотолкова пребивават в наслада. От тук може също така да се узнае защо Адът е отделен от Небето: всички намиращи се в Ада, докато са живели на земята, са изпитвали само телесни и плътски наслади от любов към себе си и любов към света; всички, намиращи се на Небето обаче, живеейки на земята, са пребивавали в насладите на душата и духа поради любов към Господа и обич към ближния. Понеже тези любви са противоположни, Адът и Небето са напълно разделени, и то до такава степен, че духовете на Ада не дръзват дори пръст да покажат навън или пък да надигнат глава нагоре, понеже, още щом го сторят, започват да се гърчат и да се измъчват. Често виждах такива сцени.

401.

Човекът, обзет от любов към себе си и към света, докато живее в тялото, намира като цяло наслада в тях, а и в произтичащите от тях наслади. Обаче човекът, живеещ в любов към Бога и в обич към ближния, докато живее на земята, не изпитва явно насладите в тези любви, нито пък в идващите от тях чувства на благо, а [долавя] само почти неусетно блаженство. Скривано в неговите вътрешни начала, то се забулва от външните начала, присъщи на тялото, и е престъпено от грижите на света; след смъртта, това състояние коренно се променя. Тогава насладите на любовта към себе си и към света се превръщат за човека в мъчителни страдания, наричани адски огън, превръщат се в боклуци и гадости, съответствия на неговите нечисти желания, които преди, което е чудно, са му били така приятни. Но онази неясна наслада и онова едва доловимо блаженство, усещани от отдадения на любов към Бога и обич към ближния на земята, се обръщат в небесна наслада, възприемана и чувствана по всички начини. Това блаженство, което по време на земния живот е било скрито във вътрешните начала, се разкрива напълно и се осъзнава в явния си смисъл, понеже човекът тогава е станал дух, а тази наслада е принадлежала на духа.

402.

Всички небесни наслади са неделими от службите и са им вътрешно присъщи, понеже службите са благата на любовта и обичта към ближния, в които живеят ангелите. Насладата на всекиго е такава, каквато е неговата служба, при това според степента на любовта към службата. От сравнението на службите с петте телесни сетива при човека може да се установи, че всички небесни наслади са наслади на службата: всяко от сетивата има своя наслада според задачата: зрението има своя наслада, слухът има своя наслада, обонянието също има своя наслада, вкусът има своя наслада, допирът има своя наслада. Така, насладата на зрението идва от красотата и от формите, насладата на слуха произтича от съзвучията, насладата на обонянието идва от ароматите, насладата на вкуса произлиза от вкусните ястия. Задачите, които всяко сетиво изпълнява, са познати на разсъждаващия, но са още по-ясни за онзи, които познава съответствията: зрението има такава наслада поради службата, която изпълнява за разума - вътрешното зрение; насладата на слуха пък е такава заради службата, която той изпълнява за разума и волята чрез слушането; насладата на обонянието е такава заради службата му за мозъка, а също за белите дробове; насладата на вкуса е такава заради службата, която изпълнява за стомаха и за цялото тяло предвид неговото изхранване; съпружеската наслада, най-изчистената и най-изтънчената наслада на допира, превъзхожда всички тях със своята служба, която е възпроизвеждането на човешкия род и следователно на ангелското небе. Тези наслади, присъщи на сетивата, идват от влиянието на Небето, където всяка наслада, бидейки служба, е според службата.

403.

Някои духове, опирайки се на мнения от света, вярвали, че небесното щастие се състои в безделния живот, тоест да бъдеш обслужван от другите, но им се казало, че никога никое щастие не се състои в безгрижен покой и че ако наистина би било така, всеки би отнемал щастието на другите за себе си и всъщност никой не би му се радвал; такъв живот би бил бездеен и би водил до вцепенение; все пак, те сами можели да узнаят, че без дейния живот не би имало щастлив живот и че почивката е само за възстановяване жизнените сили на човека, за да може той да се завърне възобновен към дейния живот. След това на мнозина от тях било показано, че ангелският живот се състои в изпълняване благата на обичта [към ближния], което значи в службите, и че цялото щастие за ангелите е тъкмо в службата, чрез службата и според службата. За да се засрамят онези, които смятат, че небесната радост се състои в това, да живееш бездейно, вдишвайки вечно блаженство, дава им се да разберат какво би бил такъв живот; след като осъзнаят, че е безкрайно тъжен и след като загубят всяка радост, не след дълго той им става неприятен и ненавистен.

404.

Духовете, които се смятаха за по-осведомени от другите, казваха, че, както вярват на земята, небесната радост се състои единствено в това, да хвалиш и да славяш Бог, което било деен живот. Но беше им казано, че да хвалиш и славяш Бога не е деен живот, че Бог няма нужда от хвалене и от славене, а желае всеки да изпълнява своите задачи, тоест да се грижи за благата, които

се наричат блага на обичта към ближния. Но духовете не можаха да отрият в благата на обичта към ближния никаква идея за небесната радост, а само онази за задължение; ангелите свидетелстваха, че тази обич е напълно свободна, защото идва от вътрешното чувство и е свързана с неизразима наслада.

405.

Почти всички, които отиват в другия живот, смятат, че за всеки Адът и Небето са еднакви. Все пак и на двете места има безкрайни разнообразия и различия; никога Адът и Небето не са съвсем същите за двама, така, както няма човек, дух или ангел, съвсем същия като друг, дори и по лице; само като си помислих, че двама могат да бъдат напълно подобни или еднакви, ангелите се ужасиха, казвайки, че всяко едно се образува от хармонично съчетание на множество, като единството е такова, каквото е съчетанието между тях, че всяко небесно общество съставя единство, а всички общества съграждат едно небе, което става само из Господ чрез любовта. Пак така, службите на Небето също са разнообразни и разнообразни; никога службата на един не е напълно подобна и еднаква със службата на друг, нито пък насладата от едната е същата като насладата от другата. Още повече, че насладите от всяка служба са колкото безбройни, толкова и разнообразни, бидейки все пак свързани в такъв порядък, че взаимно да се зачитат, както [се зачитат] службите на всеки член, орган и вътрешност в тялото, нещо повече - както [се зачитат] службите на всеки един съд и всяка тъкан във всеки член, всеки орган и всяка вътрешност: всичко и всяко са така съчетани, че всяко съзира своето благо в другото и следователно във всички, а всички [съзират благо] във всяко; поради това общо и частно отношение всички те действат като едно.

406.

Често говорих с духове, които наскоро бяха напуснали света, за състоянието на вечен живот. Казах им, че трябва да се стремят да разберат кой е Господ на царството, какво е неговото управление и каква е формата на управление. Както на земята първото, което правят новодошлите в някое царство, е да узнаят кой е царят и какъв е той по нрав, как управлява и да разберат много неща за това царство, още по-наложително е да узнаят повече за царството, в което ще живеят вечно. Следователно трябва да знаят, че Господ владее Небето, а също и вселената, понеже които владее едното, владее и другото; че царството, в което сега се намират, е царството Господне; че законите на това царство са вечни истини и се основават на този единствен закон - всички трябва да обичат Господ повече от всичко, а ближния [да обичат] като себе си; че, ако искат да бъдат като ангелите, трябва да обичат ближния повече от самите себе си. Когато чува това, моите събеседници не можаха да отговорят нищо, тъй като в своя земен живот бяха слушали нещо такова, обаче не му бяха повярвали; учудиха се, че на Небето има такава любов и че някой може да обича ближния повече от себе си, но им беше казано, че всички блага в другия живот нарастват неимоверно, докато животът в тялото е такъв, че човекът не може да отиде по-далеч от това, да обича другия като себе си, бидейки обвързан с телесното. Но когато напусне тялото, любовта става много по-чиста и накрая се превръща в ангелска любов, което значи да обичаш другия повече от себе си, понеже на Небето насладата идва от това,

че вършиш добро за други, а не добро за себе си, освен ако твоето добро е заради другия; това ще рече да обичаш ближния повече от себе си. Каза им се още, че такава любов има дори на земята, което може да се установи от свързаните със съпругеска обич, предпочитащи смъртта пред нараняването на техния спътник в живота; също от родителската любов към децата, понеже една майка може да гладува, само и само да не види детето си да плаче от глад; както и от искреното приятелство, в което някои се излагат на опасности заради приятеля; и даже от гражданската и престорената дружба, където всички се преструват на искрени, предлагайки най-доброто на онзи, комуто, както казват, желаят добро и поне на думи, макар не от сърце, го уверяват в това. Те биха могли да го разберат и от самото естество на любовта, чиято радост е да служи на другите заради тях, а не заради себе си. Но онези, които са обичали себе си повече от другите, както и онези, които в земния живот са били алчни за печалби, не ще могат да го разберат; още по-малко пък ще могат да разберат това скъперниците.

407.

Един дух, който в земния живот имал особена власт, запазил и в другия живот желанието да властва; казали му, че е в друго царство, вечното, и че неговото властване се намира в земята на мъртвите, а също, че сега всеки се цени само по благото и истината, както и по Господното милосърдие към него според земния му живот; че в това царство е също като на земята, където хората се ценят по своите богатства и по милостта на Царя към тях; обаче тук богатства са благото и истината, а царската милост е милосърдието на Господ към човека според неговия земен живот. Ако обаче иска да Властва тук, би бил бунтовник, защото се намира в друго царство, а не в своето. Като чул това, той се засрамил.

408.

Говорих с някои духове, които си въобразяваха, че Небето и небесната радост се състоят в това, да бъдеш велик; каза им се, че на Небето най-велик е, който е най-малък, защото малък се нарича онзи, който нищо не може и нищо не знае от себе си, нито пък иска да може нещо и да знае нещо от себе си, а от Господа. Този „малък“ притежава най-велико щастие; понеже има това щастие, следва, че е най-велик, тъй като Господ му дава да може и знае повече от всички. Но какво значи да си най-велик, освен да си най-щастлив? Да бъдат най-щастливи: ето това търсят могъщите с могъщество, а богатите с богатство. После им се каза, че Небето не се състои в искането да бъдеш малък, за да бъдеш велик, защото тогава ти се стараеш и се стремиш да бъдеш велик, а [се състои] в това, от сърце да желаеш на другите повече благо, нежели на себе си, и да им служиш за тяхното щастие, без никаква мисъл за отплата, а само от любов.

409.

Самата небесна радост. каквато е тя в своята същност, не може да се опише, понеже пребивава в съкровения (intimis) живот на ангелите и от там преминава в техните единични мисли и чувства, стигайки до техните единични думи и дела. Сякаш техните вътрешни начала са напълно отворени и готови

да приемат насладите и блаженството, които се разпростират във всяка тяхна нишка, а чрез това, в цялото им същество, от където тяхното възприемане и чувстване стават такива, че не могат да бъдат описани; онова, което начева във вътрешните начала, прелива в единични същности, произлизащи от вътрешните начала, като се разпростира, нараствайки все повече и повече, към външните начала. Когато добрите духове, които още не са изпитвали тази радост, понеже все още не са заведени на Небето, я приемат от ангела и неговата сфера на любов, те се изпълват с такава наслада, че изпадат в нещо като сладка забрава; това се случва понякога с онези, които силно желаят да разберат какво представлява небесната радост.

410.

Някои духове желаеха да узнаят какво е небесната радост. Беше им позволено да я изпитат до онази степен, над която те повече не можеха да я понесат; все пак това изобщо не беше ангелска радост, а само съвсем малка частица от ангелската радост, както ми се даде да разбера. Беше съвсем лека, почти като хладен повей, но те я наричаха висше небесно щастие, защото идваше от тяхното съкровено; от тук може да се установи не само че небесната радост има степени, но и че съкровеното за един едва достига до крайното или средното за друг. Ето защо, когато някои я приема със своето съкровено, той се намира в своята небесна радост и не би понесъл още радост, без да усети болка.

411.

Някои духове, не от злите, изпаднаха в състояние на покой, подобно на сън; в това състояние, чрез вътрешните си начала, присъщи на духа, бяха пренесени на Небето; понеже духовете, преди да се отворят техните вътрешни начала, могат да бъдат пренасяни на Небето и да научават за щастieto на тамошните обитатели. Видях ги да бъдат в покой за около половин час и после се върнаха във външните начала, в които се намираха преди. Тогава, спомняйки си онова, което са видели, казаха, че са били между ангелите на Небето, където гледали и усещали изумителни неща, всичките блестящи, сякаш са от злато, сребро и скъпоценни камъни, с възхитителни форми, които се променяли по различни начини; казаха, че ангелите не се наслаждават на външната форма, а на онова, което тя представя, именно, неизразимото Божествено и безкрайната мъдрост: ето в какво е тяхната радост. При това имало още безброй неща, от които никой човешки език не можел да изрази дори една хилядна част, нито пък могли да се подведат под никакви материални понятия.

412.

Почти всички, които отиват в другия живот, са в неведение относно небесното блаженство и щастие, понеже не знаят какво и каква е вътрешната радост, съдейки за нея само по плътските и светските радости и наслади. Тъй като не я познават, смятат небесната радост за нищо, докато именно плътските и светските радости са нищо, сравнени с нея. Ето защо онези добри духове, които не знаят какво е небесната радост, отиват, за да я опознаят и за да я разберат, в райски местности, чиято красота надхвърля всяка представа на

въображението. Тогава те си мислят, че са попаднали в небесния рай, но им се казва, че това все още не е истинското небесно щастие; дава им се да опознаят вътрешното състояние на радост от съкровено, което за тях е възприемаемо; сетне се пренасят в състояние на умиротворение чак до сърцевината си: тогава признават, че нищо от него не може да бъде нито изразено, нито дори помислено. После [те] попадат в състояние на невинност, пак чак до нейния съкровен смисъл: така им се дава да узнаят какво в действителност представлява духовното и небесното благо.

413.

За да мога обаче да узная какво е Небето и каква е небесната радост, Господ ми даде често и дълго да възприемам насладите на небесната радост; поради което, знаейки всичко за небесната радост от живия опит, [аз] никога не бих могъл да го опиша. Все пак, трябва да се каже нещо, дори само за да се даде една обща идея: небесната радост е чувството на безбройни наслаждения и удоволствия, които са събрани в едно общо цяло, с други думи, в общо чувство, съдържащо безчет хармонии на чувства, които не се явяват за сетивата отчетливо, ами замъглено, защото тяхното възприемане е пределно обобщено. Успях обаче да разбера, че това общо чувство съдържа безброй елементи, подредени така, че никога не могат да бъдат описани. Техният безброй произтича от Божия порядък, представен дори в единичните чувства, които са налице само в пределно общото единство и могат да бъдат усетени според способността на онзи, когото подчиняват. Или накратко, всяко общо съдържа безброй елементи, подредени в свършена форма, като между тях няма нито един който да не живее в чувството и да не му влияе, при това до сърцевината, понеже от там произлиза всяка небесна радост. Разбрах също, че радостите и насладите идват сякаш от сърцето, разливайки се меко във всички вътрешни влакна на тялото, и от там в целите тъкани с толкова дълбоко усещане за наслада, като че ли самите влакна са не друго, ами радости и наслади; по същия начин всичко възприемано и чувствано живее от щастиято. Прямо тази радост, присъщата на телесните желания радост е сякаш груб и тежък прах спрямо чистия и лек повей на въздуха. Забелязах, че когато пожелаех да предам всичката своя наслада някому другиму, на нейно място постоянно се вливаше нова наслада, по-дълбока и по-пълна от предишната. Колкото повече исках да споделя радостта с другите, толкова повече тя проникваше в мен и разбрах, че идва от Господа.

414.

Онези, които са на Небето, постоянно се приближават към пролетта на живота; колкото повече хилядолетия живеят, толкова по-радостна и по-щастлива е тяхната пролет. Това продължава във вечността, нараствайки според напредъка и степените на техните любов, обич [към ближния] и вяра. Вените, които са умрели стари, но са живели с вяра в Господ, с обич [към ближния], и в щастлива брачна любов със съпруга, все повече се завръщат, колкото повече минават годините, в разцвета на юношеството и младостта, придобиват красота, която надминава всяка идея за красота, достъпна на нашето зрение. Добротата и обичта [към ближния] им дават своя образ и своето подобие, карат насладите и красотите на обичта [към ближния] да струят в светлина от всяка черта на техните лица, така че лицата са сякаш

форми на обичта [към ближния]. Някои са ги виждали и са оставали поразени; образът на обичта, който е зрим на Небето, има такъв вид, защото самата обич го формира и се формира в него, понякога дотам, че целият ангел и преди всичко неговото лице, е като че самата обич [към ближния], осезавана и постижима. Когато го гледат, този образ е неизразимо красив и повлиява чрез обичта [към ближния] самия вътрешен живот на духа. Или накратко, да стареееш на Небето значи да младаеш; онези, които са живели в любов към Господ и обич към ближния, стават в другия живот образци на красотата; всички ангели са такива образци, при това безкрайно разнообразни; именно тяхното разнообразие образува Небето.

43.

За необятността на Небето

415.

Че Небето Господне е необятно, може да се установи от много неща, които са казани и показани в предните глави, преди всичко от това, че Небето произхожда от човешкия род (гл.311-317), не само от хората, родени в Църквата, но също така от родените извън нея (гл.318-328), следователно от всички, които от самото начало са живели в благо на тази земя. Всеки, който знае нещо за частите, областите и царствата на тази Земя, може да осъзнае какво огромно множество хора има по цялото земно кълбо; онзи, който може да смята, ще открие, че всеки ден умират хиляди хора, а всяка година умират стотици хиляди или дори милиони, и е така още от най-древни времена, отпреди няколко хиляди години. Всички тези хора след своята смърт са отишли, и все още отиват, в другия свят, наречен духовен. Колко от тях са станали или ще станат ангели на Небето, не може да се каже; беше ми обаче обяснено, че онези, които са живели в древни времена, са много повече, защото тогава хората са мислели по-дълбоко и по-духовно, което значи, пребивавали са в небесно чувство; но хората от следващите епохи не са така многобройни, тъй като с времето човекът е станал по-външен и е започнал да мисли по-природно, поради което е попаднал под влиянието на земното чувство. От това може да се установи, че Небето, дори и само заради обитателите на тази Земя, трябва да бъде огромно.

416.

Че Небето на Господ е необятно, може да се установи дори и само от това, че всички деца, било родени в Църквата, било извън нея, се приемат от Господ и стават ангели, като по своя брой децата достигат една четвърт или една пета от човешкия род на земята. По-горе (гл.329-345) може да се види, че всяко дете, където и да се е родило, било в Църквата, било извън Църквата, от благочестиви родители или неблагочестиви такива, след като умре, се приема от Господ и се обучава на Небето, където според Божия порядък научава и усвоява чувствата за доброто, а чрез тях знанията за истината и после, усъвършенствало, така да се каже, разумността и мъдростта, бива въведено на Небето и става ангел; може да се заключи какво множество от ангели съществува само благодарение на децата от самото

417.

Колко е необятно Небето Господне, може да се установи от обстоятелството, че всички планети, видими за очите в нашата Слънчева система, са Земи, като освен това във вселената има още безброй други, всичките изпълнени с обитатели. За това става дума в особеното съчинение „Другите планети“, от което бих искал да поднеса следния откъс: „За всички в другия живот е известно, че има много Земи и върху тях има хора, а от тук, духове и ангели, понеже в другия живот всекиму, който иска това от любов към истината и от желание да бъде полезен, е позволено да разговаря с духове от други земи, така щото да се убеди в множествеността на световите, а също да узнае, че човешкият род не обитава само една земя, ами безброй. По този въпрос разговарях понякога с духове от нашата земя и им казах, че човекът, надарен с разум, може да знае, че има много Земи, обитавани от хора, понеже може рационално да заключи, че такива грамади като планетите, някои от които превъзхождат по размери нашата Земя, не са празни и не са сътворени само за да обикалят около Слънцето и да пръскат бледата си светлина за едната Земя, а трябва да имат много по-висша служба. Който вярва, както всъщност всеки трябва да вярва, че Божественото начало е сътворило вселената единствено с целта да съществува родът човешки и Небето, понеже човешкият род е разсадник на Небето, той не може да не вярва, че навсякъде, където има някаква Земя, има също така човеци. Че планетите, които са видими за нашите очи, бидейки в пределите на Слънчевата система, са Земи, ясно може да се узнае от факта, че те представляват материални небесни тела, които отразяват слънчевата светлина и, гледани през телескоп, не изглеждат като пламтящи огнени звезди, а като Земи със светли и тъмни петна: впрочем това става ясно и от факта, че те, подобно на нашата Земя, кръжал около Слънцето, вървят по пътя на зодиака, което значи, че на тях също има години и годишни времена, тоест пролет, лято, есен и зима. Също като нашата Земя, те се въртят около своите оси, образувайки дни и части на деня, тоест сутрин, обед, вечер и нощ; накрая някои от тях имат луни, които се наричат спътници и в определени периоди извършват пълни обиколки около своите планети, както Луната обикаля около Земята. Освен това планетата Сатурн, тъй като отстои най-далеч от Слънцето, има дори огромен светъл пръстен, който дава на тази земя много светлина, макар и отразена. Как някой, който знае [всичко] това, някой, който мисли разумно, може да каже, че това са необитаеми тела. После разговарях с духовете, че човек може да се увери в наличието на повече от една Земя във вселената чрез факта, че звездното небе е необятно и осеяно с безброй звезди, всяка от които на своето място или в своя свят е слънце, също като нашето Слънце, но с различна величина. Който разсъждава по правилата, ще заключи, че цялата тази необятност не може да бъде нищо друго, освен едно средство за [постигане] крайната цел на Сътворението, а именно, Царството Небесно, в което Божественото може да обитава заедно с ангелите и човеците. Самата видима вселена, или Небето, осветено от безчет звезди, всички слънца, представлява само средство за съществуването на земите и хората, от които се образува Царството Небесно. При това положение разумният човек не би могъл да мисли друго, освен че такова огромно средство за такава цел не ще да е създадено само за човешкия род на една-единствена земя. Би ли било

достатъчно това за Божественото, което е безкрайно, и за което хиляди, даже милиони Земи, всички населени с хора, биха били нещо мъничко, почти нищожно? Има духове, чиято единствена страст е да придобиват всякакви знания, понеже само това ги радва; на тях им е позволено да странстват, а също и да излизат извън Слънчевата система в други светове, за да се сдобиват с познания. Тези духове идват от планетата Меркурий; казаха, че земи, където живеят хора, има не само в нашата Слънчева система, но и извън нея, в звездното небе, и то безброй много. Те казаха: изчислено е, че ако във вселената има 1 000 000 земи и върху всяка има 300 000 000 жители и 200 поколения за 6 000 години и на всеки човек или дух е дадено пространство от три кубически лакътя, тези хора и духове, събрани заедно, не биха запълнили дори пространството на нашата земя, едва биха надхвърлили онова на спътника на планета, което би било незабележимо във вселената, понеже спътниците мъчно се виждат с просто око. Какво би било това за Създателя на вселената, който не би се задоволил, дори и ако цялата вселена бе пълна, бидейки Сам Той безкраен? По този въпрос разговарях с ангелите, които казаха, че имат същата идея за нищожността на човешкия род спрямо безкрайността на Създателя, ала че те, така или иначе, не мислят в термини на пространството, а в термини на състоянието, и че според техните понятия, независимо колко мириади земи могат да се мислят, всичко би било нищо пред Господ," За земите на вселената и за техните жители, за техните духове и ангели, може да се види гореспоменатата книжка. Записаното там ми се разкри и показва, за да узная, че Небето на Господ е необятно, че произхожда изцяло от човешкия род, както и, че Нашият Господ навсякъде се признава като Бог на Небето и Земята.

418.

Това, че Небето на Господ е необятно, може да се види и от това, че Небето в своята цялост наподобява Един Човек, че съответства на всичко и всяко при човека и че това съответствие никога не може да бъде пълно, понеже засяга не само отделните членове, органи и вътрешности на тялото изобщо, но също (особено и отделно) всички и всякакви вътрешности и органчета, които се набират в тях, дори с единичните съдове и влакна; но не само с тях, а също така с органичните субстанции, които вътрешно приемат въздействието на Небето - въздействието, от което човекът добива вътрешни сили за действията на своята душа. Защото всичко, което съществува вътре в човека, съществува във формата на субстанции, а онова, което не съществува в субстанцииите като [негови] субекти, е нищо. Всички тези детайли имат [своето] съответствие с Небето, както може да се види от главата, в която става дума за съответствията на всичко небесно с всичко човешко (гл.87-102). Но това съответствие никога не може да бъде изпълнено: колкото повече ангелски общности съответстват на един член, толкова по-съвършено става Небето, понеже там всяко съвършенство расте според многобройността. Това е така, понеже там има една цел за всички, както и единодушен стремеж на всички към тази цел; целта е общото благо; когато то властва, в него има дял за благо на всекиго, както в благо на всекиго има дял също за общото благо; причината е, че Господ обръща всички на Небето към Себе Си (виж по-горе гл.123), образувайки така с тях едно тяло. Всеки с достатъчно просветлен разум би разбрал, че хармонията и съгласието на мнозина, при това от такъв произход и така [неразривно] свързани, поражда съвършенство.

419.

Дадено ми бе да видя обитаемостта и необитаемостта на Небето; забелязах, че необитаемостта на Небето беше толкова обширна, че не би могло да се изпълни във вечността, дори ако има милиарди планети и на всяка от тях толкова множество хора, каквото на нашата. Но този въпрос може да се види гл.168 от книгата „Другите планети“.

420.

Някои хора смятат, че Небето не е обширно, а е малко, въз основа на някои места в Словото, разбрани в техния буквален смисъл, като онова, където се казва, че на Небето могат да бъдат приети само бедните; или че там отиват само избрани, при това единствено причастни към Църквата; или че там са единствено онези, за които Господ се застъпва; или че, когато се изпълни, Небето ще се заключи, и това време е предопределено. Обаче тези хора не знаят, че Небето никога не ще се затвори: няма нито предопределено време, нито определен брой на приетите; също така, че „избрани“ се наричат онези, които живеят в благо и истина; „бедни“ пък се наричат онези, които не познават благо и истината, обаче ги желаят и поради това желание са наречени „гладни“. Които, поради неразбиране на Словото, са си създали мнение за малкото пространство на Небето, смятат, че то е на едно място, където се събират всички, докато все пак Небето се състои от безброй много общества (виж за това по-горе гл.41-50). Те са убедени също, че Небето се отрежда някому поради прякото милосърдие [на Господ] и следователно там се допускат и биват приемани единствено по благоугодност на Господ; не разбират, че Той, поради своето милосърдие, води всеки, който Го приема, тоест всеки, който живее според законите на Божия порядък които са наставленията на любовта и вярата; не осъзнават, че под милосърдие се разбира именно това, Господ да те води от детството до края на дните ти, а после и във вечността. Нека [тогава] тези хора да знаят, че всеки човек се ражда за Небето, че там се приема онзи, който приема Небето, докато живее на земята, и се изключва онзи, който не го приема.

Част II

За Света на духовете и за състоянието на човека след смъртта

421.

Светът на духовете не е Небето, нито Адът, а средното място или средното състояние между тях; човек отива първо там след смъртта, а после, след известно време, според своя земен живот или се възнеса на Небето, или бива хвърлен в Ада.

422.

Светът на духовете е средното място между Небето и Ада, а също така средното състояние на човека след смъртта. Че той е средно място, ми стана ясно от това, че Адът е под него, а Небето е над него; че е средно състояние разбрах от това, че докато пребивава там, човекът не е нито на Небето, нито в Ада. При човека състоянието на Небето е свързването на благо и истина в него, а състоянието на Ада е свързването на зло и лъжа. когато в човека-дух благо е свързано с истината, тогава той отива на Небето, защото, както се каза, това свързване в него е Небето; когато обаче в човека-дух злото е свързано с лъжата, тогава той отива в Ада, понеже това свързване е Адът при него; тези свързвания стават в света на духовете, понеже тогава човекът е в средното си състояние. Едно и също е да кажеш свързване на разума и волята или свързване на истината и благо.

423.

Първо, няколко думи за свързването на разума и волята, и за подобие то му със свързването на благо и истината, понеже то става в света на духовете. Човекът има разум и воля, като разумът приема истините и се образува от тях, а волята приема благата и също се образува от тях; ето защо онова, което човекът разбира и от там мисли, се нарича истина, докато онова, което човекът желае и от там мисли, се нарича благо. Човекът може да мисли с разума и от тук да разбере какво е истина и какво е благо, обаче той още не мисли из волята, докато не пожелае и не извърши онова, за което мисли; когато го желае и го върши по своя воля, то е колкото в разума, толкова и във волята, значи в човека - нито само разумът прави човека, нито само волята, а двете заедно; ето защо онова, което е във всяко от двете е също в човека, част е от него; онова обаче, което битува единствено в разума, също е при човека, но не в него: то представлява само предмет на паметта му и предмет на знанието в паметта; за него той може да мисли, когато не е при себе си, а извън себе си, заедно с други, значи предмет, относно който може да има разговор и размисъл с престорени чувства и жестове.

424.

Човек може да мисли само с разума, без участието на волята, за да може да се преобразява. Човекът се преобразява чрез истините, които, както вече се каза, принадлежат на разума. Предвид на волята, човекът се ражда във всяко зло и сам по себе си желае добро единствено за себе си, а който желае добро единствено за себе си, той се радва на злото, което се случва на другите, особено ако това му е от полза, и се стреми да си присвои всички чужди блага, било почести или богатства, и колкото повече успява, толкова повече радост изпитва. За да се подобри и промени тази воля, на човека е дадено да разбира истините и да обуздава така чувствата на злото, бликащи от волята. Ето защо човекът може да разбира истините с разума, а също така може да ги изрича и да ги прилага, но не може да мисли с волята, докато не усвои напълно истините със сърцето си, и не пожелае да ги изпълнява. Ако човекът е така устроен, тогава онова, което той мисли с разума, се отнася към неговата вяра, а онова, което мисли с волята, се отнася към неговата любов; ето защо, вярата и любовта при него се свързват тогава по същия начин, както разумът и волята.

425.

Значи, колкото истините на разума са съединени с благата на волята, от тук, колкото човекът желае истината и върши [онова, което изисква] истината, толкова има той в себе си Небето, понеже, както по-горе се каза, Небето е съединението на благото и истината; колкото пък лъжата на разума се съединява със злото на волята, толкова човекът има в себе си Ада, защото Адът е съединението на лъжата и злото; а доколкото истините на интелекта не са съединени с благата на волята, човекът се намира в средното състояние; почти всеки днес е в такова състояние, че знае истините и ги мисли според знанията и разума, но или прилага много от тях в живота или малко, или изобщо не действа според истините или действа срещу тях от любов към злото, а от тук — от вяра в лъжата. Така че, за да придобие било Небето, било Ада, веднага подир смъртта човекът се явява в света на духовете, където става свързването на благо и истина в онези, които се възнасят на Небето, а също свързването на зло или лъжа в онези, които биват захвърлени в Ада; защото никому на Небето или в Ада не подобава да има раздвоено съзнание, иначе казано, да мисли едно, а да желае друго - онова, което желае, той мисли, и онова, което мисли, той желае; затова на Небето онзи, който желае благото, мисли истината, а пък в Ада онзи, който желае злото, мисли лъжата. Поради това там при добрите се отстраняват лъжите, като им се оставят истините подходящи на тяхното благо, а при лошите се отстраняват истините, и им се оставят лъжите, подходящи за злото, което им е присъщо. От това става ясно какво представлява светът на духовете.

426.

Голям брой хора са в света на духовете, понеже той е първото сборно място, където всеки се изследва и подготвя; няма определен срок за престои: едва влезли, някои или биват възнесени на Небето, или биват запратени в Ада: други обаче остават там само няколко седмици; трети пък пребивават там по много години, но не повече от тридесет; разликите във времетраенето [на престоя] са поради съответствието или несъответствието на вътрешното и външното при хората. Но по какъв начин човекът преминава в този свят от едно състояние в друго и се подготвя [за своето обиталище], ще кажем след малко.

427.

След смъртта, още щом отидат в света на духовете, хора биват внимателно разпределени от Господ: злите веднага се свързват с адското общество, част от което са били в света поради тяхната властваща любов, а добрите веднага се свързват с небесното общество, част от което са били в света, що се отнася до (своите) любов, обич [към ближния] и вяра. Но въпреки че са така разделени, там живеят заедно и могат да говорят, колкото поискат, с всички, които са били приятели и познати от телесния живот, на първо място съпруги и съпрузи, а също братя и сестри. Видях как един баща разговаря със своите шестима синове, които той беше разпознал, както и много други в разговор със своите близки и приятели. Но понеже, поради своя живот в света, бяха твърде различни по душа, те не след дълго време се разделяха. Онези, които от света на духовете отиват на Небето, и онези,

които отиват в Ада, повече не се виждат и не се познават, освен ако не са имали сродни души поради една и съща любов; ако се виждат в света на духовете, не на Небето или в Ада, причината е следната: онези, които са в света на духовете, преминават през състояния, досущ като онези, в които са били по време на земния живот. След това всички попадат в постоянно състояние, подобно на състоянието на господстващата им любов, в което [те могат да] се разпознават един друг само по сходството на своята любов, понеже, както бе показано по-горе (гл.41-50), приликата свързва, а различието разединява.

428.

Като средно състояние между Небето и Ада при човека, светът на духовете представлява и средно място между тях - под него е Адът, а над него е Небето. Целият Ад е затворен към този свят, достъпен само през проломи и процепи, досущ като при скалите, и през постоянно охранявани отвори, така че никои да не излиза без разрешение, каквото се дава само при крайна необходимост, за което ще се говори по-нататък. И Небето е оградено отвсякъде и няма достъп до никое небесно общество, освен чрез тесни пътеки, чиито входи все още са охранявани; тези входи и изходи в Словото са наречени небесни или адски порти, двери или врати.

429.

Светът на духовете изглежда като долина с неравна повърхност, разположена между планини и хълмове. Портите или вратите към небесните общества са видими единствено за онези, които се подготвят за Небето, а останалите не могат да ги открият. Към всяко [небесно] общество от света на духовете има само един вход, откъдето тръгва един път, който с изкачването се разделя на множество други. Портите и вратите към Ада също се явяват само пред онези, на които е отредено да влязат в него; тогава те се отварят и се явяват мрачни, сякаш покрити със сажди пещери, водещи към дълбините, където има още много двери; от тези пещери се издигат противни и зловонни изпарения, които карат добрите духове да бягат, а привличат злите, понеже за тях такива миризми са наслада. Онзи, който в света се наслаждава на своето зло, след смъртта се наслаждава на вонята, която съответства на неговото зло; по това [злите] могат да се сравнят с грабливи птици и зверове - като гарвани, вълци, свине - които, щом усетят миризмата на мърша и помия, долитат или се стичат от всички посоки. Чух един такъв дух, който въпиеше на висок глас, сякаш дори при лекия повей на дихание от Небето беше измъчван от вътрешна болка, обаче същевременно стоеше спокоен и весел сред зловонията, идващи от Ада.

430.

За всеки човек има две врати; първата води към Ада и е отворена за злините и лъжите, идващи от там, а втората води към Небето и е отворена за благата и истините, идващи от там. Портата на Ада е отворена за онези, които живеят в злото, т.е. в лъжа; само малко небесна светлина, чрез която човекът може да мисли, разсъждава и говори, прониква отгоре през процепа. Вратата на Небето обаче е отворена за онези, които живеят в доброто, т.е. в истина. Два

пътят водят до рационалното начало на човешкия дух висшият или вътрешен път, по който [в човека] проникват благо и истина от Господа, нисшият или външен път, по които се промъкват зло и лъжа от Ада; самият рационален ум се намира по средата на двата пътя; оттук, колкото човекът допуска небесната светлина, толкова той е рационален, колкото обаче я възпира, толкова не е рационален, какъвто и да изглежда на самия себе си. Това се казва, за да се знае какво е съответствието на човека с Небето и с Ада: неговото рационално начало, докато все още се образува, съответства на света на духовете; онова над него принадлежи на Небето, онова под него принадлежи на Ада; при онези, които се подготвят за Небето, висшият път се открива, докато нисшият се закрива за влиянието на злото и лъжата; при онези, които се подготвят за Ада, нисшият път се открива, а висшият се закрива за влиянието на доброто и истината. Едните, значи, могат да гледат само под себе си, тоест към Ада, а другите могат да гледат само над себе си, тоест към Небето. Да гледаш нагоре означава да гледаш към Господа, понеже Той е общият Център, към който гледа цялото Небе, докато да гледаш надолу означава да се отвърщаш от Господа, тоест да гледаш към противоположния [му] Център, към който гледат и към който клонят всички жители на Ада (виж по-горе гл.123 и 124).

431.

Под названието „духове“ в предходното изложение се разбират онези, които живеят в света на духовете, докато „ангели“ се наричат жителите на Небето.

45.

Всеки човек е дух по вътрешните си начала

432.

Човек, който разсъждава правилно, може да разбере, че мисли не тялото, понеже е материално, а душата, понеже е духовна; душата на човека, за чието безсмъртие са писали мнозина, е нашият дух; той е безсмъртен във всяко отношение, той е онова, което мисли в тялото, тъй като е духовното, а духовното приема духовното, и също така живее духовно, тоест мисли и желае. Ето защо всеки рационален живот, който се проявява в тялото, принадлежи [единствено] на духа, но не на тялото. Тялото, както се казва по-горе, е материално, а материалното, присъщо на тялото, е додадено и почти сякаш добавено към духа, така че духът на човека да може да живее и да служи в природния свят, където всичко е материално и съществено лишено от живот. И понеже материята не живее, ами само духовното, може да се установи, че в човека, живее неговият дух, докато тялото само му служи -така, както инструментът служи на живата движеща сила. Някои казват за инструмента, че действа, че се движи, че ранява; но да се приписва това на инструмента, а не на онзи, който чрез него действа, движи се, ранява, е лъжовно.

433.

Тъй като всичко, което живее в тялото и, бидейки живо, действа и чувства,

принадлежи единствено на духа, а не на тялото, то от тук следва, че духът е самият човек: или, което е същото, човекът сам по себе си е дух във формата на тялото. Понеже всичко, което живее и усеща в човека, е дух и [понеже] няма нищо в човека, от главата до петите, което да не живее и да не усеща, щом тялото се отдели от своя дух, което наричат смърт, човекът остава човек и живее. Чух от Небето как някои, [макар] вече мъртви и лежащи върху погребалната носилка, и преди още да възкръснат, все пак продължавали да мислят в своето студено тяло, бидейки убедени, че са живи, обаче само с тази разлика, че не могат да приведат в движение нито една материална частица, която е присъща на тялото.

434.

Човекът не може да мисли, нито да желае, без онзи субект, в които и от който се мисли и се желае; ако имаше нещо, съществуващо без субстанциален субект, това нещо би било нищо; можах да го разбера чрез обстоятелството, че човекът нито може да вижда без органа, който е носител на неговото зрение, нито може да чува без онзи орган, който е носител на неговия слух; без тях зрението и слухът не са нищо, не съществуват. Това важи за мисълта, която е вътрешно зрение, и за вниманието, което е вътрешен слух: ако нямаха субстанции, които, бидейки органични форми, са техни субекти, те изобщо не биха съществували. От тук може да се установи, че духът на човека има същата форма, радва се на същите сетивни органи и на същата сетивност, когато се отдели от тялото, в което е пребивавал; че целият живот на очите и целият живот на ушите, или накратко, целият живот на сетивата, които има човекът, принадлежи не на тялото, а на неговия дух в тях, дори в най-дребните техни детайли и аспекти. Ето защо духът вижда, чува, усеща точно както човекът, но след като се отдели от плътта, не в природния, а в духовния свят. Бидейки в тялото, духът е чувствал природно, чрез материалното, което му е придадено; същевременно обаче [той] е чувствал и духовно — чрез мисленето и чрез желаенето.

435.

Това се казва, за да се убеди разумният, че, гледан сам по себе си, човекът е дух, че телесното, прибавено към него, така че да действа в природния и материален свят, не е човекът, а само инструмент на неговия дух. Но понеже за мнозина разумите доводи са неразбираеми, и онези, които търсят да се убедят в противното, ги подлагат на съмнение чрез [умозрителни] разсъждения, основани върху сетивни заблуди, налага се да представя потвърждения от опита. Онези, които са се утвърдили в обратното [гледище], са склонни да мислят, че животните също живеят и усещат, следователно, също като хората притежават духовно начало, и все пак то умира заедно с тялото. Обаче духовното начало на животните не е същото като човешкото; човекът, не животното, носи най-вътрешното, в което Божественото се влива, за да го издигне до себе си и да се свърже с него; от тук човекът, за разлика от животните, може да мисли за Бога и за Божието, което принадлежи на Небето и на Църквата, може да обича Бог из Божието и в Божието, може и да се свързва с Него Самия; онова, което може да се свърже с Господа, е неразруσιμο, докато онова, което не може да се свърже с Господа, се разрушава. За най-вътрешното, което хората имат, а животните нямат, се говори по-рано (гл.39), но аз държа да припомня моите думи, за да разсея

заблудите на мнозина, които, поради недостиг на знания или затвореност на интелекта, не могат да изведат рационални заключения по въпроса. Там казах следното:

„Накрая ще си позволя да припомня една тайна за ангелите на трите небеса, която не е дошла наум никому досега, поради неразбирането на степените. Във всеки ангел, както и във всеки човек, има скрита или висша степен, такова скрито или висше, в което най-напред и най — отблизо се влива Божественото от Господ, което после, от това вътрешно, разпределя всички качества, както следват според степените на порядъка. Ето това скрито или висше би могло да се нарече вход на Господ към ангела и към човека, а също Негово собствено убежище в тях. Чрез това скрито или висше човек е човек и се различава от нисшите животни, които го нямат. Затова човекът, за разлика от животните, може да бъде издигнат от Господ при Него Самия, чрез всичките си вътрешни начала, като разума и душата, може да вярва в *Него*, да се проникне е любов към Него, и така да Го съзре, да получи разумност и мъдрост и да говори смислено. Тъкмо затова той живее вечно. Онова обаче, което Господ предвижда и разполага във вътрешното скривалище на ангела, не се явява в неговите възприятия, то се намира над неговите мисли и надвишава неговата мъдрост.”

436.

Това, че човекът по своите вътрешни начала е дух, можах да узная чрез такова множество преживявания, щото, реша ли да ги опиша всички, ще изпълня, както се казва, цяла книга. Говорих с духовете като дух, а също като човек в тяло; когато говорех с тях като дух, те си мислеха, че аз също съм дух и също в образ на човек, какъвто имаха и те; впрочем така се явяваха пред тях моите вътрешни начала, защото, когато говорех с тях като дух, моето материално тяло беше за тях незримо.

437.

Че човекът по своите вътрешни начала е дух, може да се установи също от това, че след като се отдели от тялото си, тоест когато умре, той все пак продължава да живее като човек. За да се убедя в това, даде ми се да разговарям с почти всички, които някога познавах в техния телесен живот: с някои часове, с други седмици и месеци, с трети пък цели години. Това беше, за да се уверя [аз самият] и да свидетелствам [пред другите].

438.

Ще си позволя да добавя, че всеки човек, дори докато живее в тялото, се свързва като дух в общества с духове, макар че не го знае: добрият се свързва с онези от ангелско общество, докато лошият с онези от адско общество; освен това, човекът отива в същото общество след смъртта - обстоятелство, което често се казва и показва на онези, които след смъртта отиват между духове те. Докато живее на земята, човекът обаче, не се явява в това общество като дух, понеже мисли природно; но онези, които могат да се отделят мислено от тялото, бидейки тогава в духа, понякога се явяват в своето общество и веднага биват разпознавани от тамошните духове: ходят мълчаливи, потънали в размисъл, не поглеждат другите, сякаш дори не ги

виждат, и веднага щом някой дух ги заговори, изчезват.

439.

За да обясня, че човекът по своите вътрешни начала е дух, бих искал да предам от опит какво става, когато е отведен от тялото и как е отнасян от духа на разни места.

440.

Що се отнася до първото, а именно отвеждането от тялото, то става ето как: човекът преминава в едно особено състояние, което може да се опише като положение, средно между насън и наяве. Докато пребивава в това състояние, той е убеден, че е буден; всичките му сетива са така настроени, сякаш са в съвсем будно тяло зрение, слух и, което е чудно, осезанието, което в това състояние е дори по-изострено и по-изтънчено, отколкото може да бъде при телесна будност. При такова състояние духовете и ангелите се виждат като съвсем живи, дори се чуват и, което е чудно, се осезават, без [да има] почти нищо телесно. Това състояние е, за което казват *да бъдеш отведен от тялото*, както и *да не знаеш дали си в тялото или извън тялото*. Бях въведен в такова състояние три-четири пъти, само за да го опозная, а също така за да се убедя, че духовете и ангелите се радват на всички сетива, както и човекът, когато е изведен като дух от тялото.

441.

Що се отнася до второто, да бъдеш воден от духа на други места, показва ми се чрез жив опит какво представлява това и по какъв начин става, макар само два-три пъти. Бих искал да дам един пример: когато разговарям с духове, докато ходя по градските улици или по полетата, винаги ми се е струвало, че съм напълно буден, че виждам всичко така, както обикновено, и че вървя без да се спъвам, но всъщност междувременно имам видения и ми се явяват гори, реки, дворци, къщи, хора и много други неща. Но след няколко часа бродене в това състояние, изведнъж си връщам телесното зрение, разбирам, че съм не там, където съм бил с ума си, а на друго място. Много учуден, аз си давах сметка, че съм бил в такова положение като онези, за които се казва, че *духът ги отнася на друго място*. Докато трае това състояние, не мислиш за пътя, дори да е хиляди мили, нито за времето, дори да са изминали много часове или дни, нито пък усещаш някаква умора; тогава човек бива воден по пътища, които сам не знае, към определено място, при това без грешка.

442.

Обаче тези две състояния на човека, присъщи за неговите вътрешни начала или, което значи същото, за неговия дух, са извънредни и необичайни. Бяха ми показани само за да узная какво представляват, тъй като са известни в Църквата. Дадено ми бе също да приказвам и да общувам с духовете, сякаш съм един от тях, в пълна телесна бодрост, при това в продължение на много години.

443.

Че човекът по вътрешните си начала е дух, може да се потвърди чрез казаното и показаното по-горе в гл.311-317, където става дума за това, че Небето и Адът произлизат от човешкия род.

444.

Под твърдението. човекът по вътрешните си начала е дух, се разбира, че е дух относно всичко, свързано с разума и волята, защото именно те са вътрешните начала, които изграждат човека и според които се определя какъв човек е той.

46.

***За възкресението на човека от мъртвите
и за влизането във вечния живот***

445.

Когато тялото не може повече да изпълнява в природния свят своите служби, съответстващи на мислите и чувствата на неговия дух, присъщи на духовния свят, тогава се казва, че човек е мъртъв. Това става, когато дихателното движение на белите дробове и систоличното движение на сърцето спрат. Обаче човекът не умира, а само се отделя от телесното начало, което му е служило в света; сам той е жив и е жив, защото човек е човек не благодарение на тялото, а благодарение на духа, понеже духът в човека мисли, а мисленето с чувството са онези, които изграждат човека. От тук става ясно, че когато умре, човекът само преминава от един свят в друг; ето защо смъртта по вътрешния смисъл на Словото значи възкресение и продължение на живота.

446.

Има едно вътрешно общение на духа с дишането и движението на сърцето, като мисълта е обвързана с дишането, а чувствата, присъщи на любовта, са обвързани със сърцето; затова, щом тези две движения в тялото спрат, духът тутакси се отделя; тези две движения - диханието на дробовете и систолите на сърцето - са онази връзка [на духа с тялото], след чието прекъсване духът остава сам на себе си, докато тялото, бидейки лишено от живота на своя дух, изстива и изгнива. Духът се намира във вътрешно общение с диханието и със сърцето, защото всичките жизнени движения зависят от тях - не само като цяло, но и във всички части.

447.

След като се отдели от тялото. духът на човека остава още известно време в него, но не повече от момента на пълното спиране на сърцето, който е доста различен според състоянието на болестта, причиняваща смъртта - при някои сърдечните удари продължават дълго, при други спират бързо. Щом това биение престане, човекът въстава [из мъртвите за нов живот], което се дължи само на Господ; под „въставане" се разбира извеждане на човешкия

дух от тялото и въвеждане в духовния свят, което обикновено наричат възкръсване. Духът затова се отделя от тялото едва когато сърцето спре напълно, защото сърцето съответства на чувството на любовта, което е самият човешки живот, понеже тъкмо от любовта произтича за всекиго жизнената топлина. Поради това, докато трае тази връзка, дотогава има съответствие и от тук - духовен живот в тялото.

448.

По какъв начин става въставането, не само ми се каза, но също и ми се показва чрез жив опит, така че да узная изцяло какво представлява то.

449.

Бях въведен в безчувствено състояние относно телесните сетива, т.е. почти в състоянието на умиращ, като все пак ми бе оставен целият вътрешен живот заедно с мисълта, щото да разбера и да запомня какво става при въставащите от мъртвите. Усетих, че телесното ми дихание беше почти прекъснато, докато оставаше вътрешното дихание на духа, свързано с тихото и леко телесно дишане. Тогава първо възникна общение между биенето на сърцето и Небесното Царство, понеже именно това Царство съответствува на сърцето при човека. Видях ангели от това Царство, някои отдалеч, обаче двама седяха близо до главата ми; всичко, присъщо на чувствата, ми беше отнето, но мисълта и възприемането оставаха. Бях в това състояние няколко часа. Тогава духовете, които бяха около мен, се отдалечиха, явно смятайки, че съм мъртъв; долавях аромат сякаш от балсамиран труп, понеже в присъствието на небесните ангели трупното мирише сладостно, а духовете, като усетят този мирис, не могат да се доближат. Пак по същия начин злите духове биват държани настрана от човешкия дух, когато той се въвежда във вечния живот. Ангелите, Които седяха до главата ми, мълчаха, само споделяха мислите си с моите — когато мислите им се възприемат, ангелите разбират, че духът на човека се намира в такова състояние, че може да бъде изведен от тялото. Това споделяне на мисли ставаше, като ме гледаха в лицето, както впрочем се съобщават всички мисли на Небето. Тъй като ми бяха оставени мисълта и възприятието, за да разбера и да запомня как става въставането, забелязах, че тези ангели първоначално проверяваха какви са моите мисли, а именно, дали са сходни с онези на умиращите, които обикновено мислят за вечния живот, като после се стремяха да задържат ума ми все при тези мисли; после ми бе казано, че когато тялото издъхва, духът се задържа в своята последна мисъл, чак докато не се върне към мислите, присъщи на неговото общо или господстващо чувство в този свят. Преди всичко можах да узная, а също и да усетя, че има силно привличане, дори сякаш издърпване, на грешните ми начала, т.е. на моя дух, от тялото; каза ми се, че Господ върши това и именно оттук идва възкресението.

450.

Когато небесните ангели са при въставащия [за нов живот], те не го оставят, защото обичат всеки, ала когато духът е такъв, че не може да бъде повече в обкръжението на небесните ангели, той пожелава да се раздели с тях; щом като това стане, идват ангели от духовното царство на Господ, които му носят

светлина - дотогава [той] не е виждал, а само е мислил. Беше ми показано по какъв начин става това; ангелите сякаш отмахват към носната преграда пелена от лявото око на духа, за да отворят окото и той да вижда. На духа му се струва, че това наистина става, но [всичко] е само привидно: щом пелената бива снета, се вижда някаква смътна светлина, като онази, която виждаш през клепките, когато се събуждаш от сън. Тази смътна светлина ми изглеждаше да има небесен цвят; после обаче ми казаха, че цветовете ѝ се менят. Сетне усещаш как нещо нежно се развива от твоето лице и си въведен в духовото мислене; снемането от лицето също е привидно, защото чрез него се изобразява самото преминаване от природното в духовното мислене. При това ангелите полагат всячески усилия във въставащия да не възникне някаква идея, която да не произтича от любовта; чак тогава му се казва, че е дух. След като са дали на новодошлия дух да ползва светлина, духовните ангели вършат за него всички служби, които той може да пожелае в това състояние, и го наставляват относно другия живот, обаче само доколкото той може да възприеме. Ако пък въстаналият не е такъв, че да желае да се научи, а иска да се отдели от ангелското обкръжение, нека бъде ясно, че ангелите не го изоставят, а той се отделя от тях. Ангелите наистина обичат всеки, те не желаят друго, освен да му служат, да го наставляват и да го възнесат на Небето: тъкмо в това се състои тяхното върховно удоволствие. Щом някой дух се отдели така, добрите духове го приемат в своето общество и правят всичко за него; ако обаче земният му живот е бил такъв, че не може да бъде в обкръжението на добрите тогава той желае да се махне също и от тях. Това става толкова дълго и толкова често, докато духът не се присъедини към такива, чийто земен живот е напълно съзвучен с неговия. При тях той открива своя жизнена среда и тогава, което е учудващото, започва да води същия живот, които е водил и на света.

451.

Но това начало на живота на човека след смъртта трае само няколко дни. Обаче по какъв начин той минава от едно състояние в друго и сетне отива било на Небето, било в Ада, ще се каже впоследствие. Това също можах да узная от богат опит.

452.

Говорих с някои на третия ден след смъртта, когато онова, за което става дума по-горе (гл.449, 450), вече се беше случило. На трима, които ми бяха познати в света, разказвах, че сега [докато говорим] текат приготовленията за погребение на техните тела, ако вече не са погребани, но като чува „погребение“, те се изумиха и заявиха, че са живи, докато онова, което ще се зарови, е само обвивката, която им е служила на земята. След това твърде много се чудеха, че, живеейки в тялото, не са вярвали в такъв живот след смъртта, а още повече, че почти всички от Църквата не вярват. Онези, които не са вярвали в никакъв живот на душата след телесния, много се засрамват, когато видят себе си живи; но онези, които са били убедени в това, се обединяват със себеподобните си и се смелят от онези, които са живели във вярата. Понеже отричат Божественото, а също и понеже презират истините на Църквата, те се обвързват с някое адско общество; колкото повече някой се убеждава срещу вечния живот на своята душа, толкова повече [той] се

обявява против всичко, което принадлежи на Небето и на Църквата.

47.

След смъртта човекът е в свършена човешка форма

453.

Че формата на човешкия дух е човешка, или че духът дори по форма е човек, може да установи от казаното в много глави по-горе, най-вече в онези, където се показва, че всеки ангел има свършена човешка форма (гл.73-77), че всеки човек по вътрешните си начала е дух (гл.432-444), и че ангелите на Небето са от рода човешки (гл.311-317). Още по-ясно можем да го разберем от обстоятелството, че човек е човек със своя дух, не със своето тяло, и че формата на тялото е прибавена към формата на духа, а не обратното, тъй като духът се облича в тялото според своята форма. Тъкмо затова духът на човека действа във всяка част и дори във всяка частица на тялото, чак дотам, че частицата която не се задействува от духа или в която няма жив дух, не живее. Всеки може да узнае, че е така, дори само от следното: мисълта и волята управляват всичко и всяко в тялото, така че те изцяло да съдействат; което не съдейства, то не е част от тялото и се изхвърля от него, като да е неживо, а мисъл и воля принадлежат на духа, не на тялото. След като се отдели от плътта, духът не се явява пред човека в човешка форма, нито пък за него е видим духът на друг човек, понеже органът за зрение на тялото, т.е. очите, с които човекът вижда в света, са материални, а материалното не вижда нищо друго освен материалното. Духовното обаче вижда духовното и затова, когато материалното око е закрито, а също и лишено от съдействието на духовното око, тогава духът се явява в своята форма, която е човешката. Това важи не само за духовете от духовния свят, но дори и за духовете на другите, които все още се намират в тяло.

454.

Формата на духа е човешка, защото човекът, предвид на своя дух, е сътворен по формата на Небето: всичко присъщо на Небето и идващо от неговия порядък, е събрано в човешкия дух; ето откъде идва при него способността да приема разумност и мъдрост. Дали ще се каже способност за възприемане на разумност и мъдрост, или пък ще се каже способност за възприемане на Небето, е едно и също. Това може да се установи от казаното за Светлината и Топлината на Небето (гл.126-140), за формата на Небето (гл.200-212), за мъдростта на ангелите (гл.265-275) и в главата за това, че Небето в цялост, както и по части, отправя относно своята форма към човека (гл.59-77), което произтича от Богочовешкостта на Господ, от когото произлизат Небето и неговата форма (гл.78-86).

455.

Онова, което сега се каза, разумният човек може да разбере. защото е способен да го съзре чрез веригата от причини и чрез връзката на истините в техния порядък: човекът, който обаче е неразумен, не го разбира, за което

има много причини; главната е, че той не иска да го узнае., понеже истините са противни на лъжливите убеждение, които изграждат неговата истина. Който не желае да разбере, той затваря пътя на Небето към своя разум, който все пак може отново да бъде отворен, ако волята му не се противи (виж горе гл.424). Че човекът може да разбира истините и да бъде разумен, само ако иска, ми беше показано чрез много опити. Често някои зли духове, които са станали неразумни, защото, докато били на земята, са отричали Божественото и истините на Църквата, утвърждавайки се в това отрицание, биват обръщани от Божественото с лице към онези, които обитават в светлината на истината. Тогава те разбрали всичко, сякаш били ангели, признали всяка истина и обявили, че вече всичко разбират. Но когато се върнали обратно при себе си и при любовта, присъща на тяхната воля, пак нищо не разбирали и говорили точно противоположното. Дори чух някои адски духове да казват, че съзнават и разбират: което вършат, е зло, което мислят, е лъжа, но са безсилни да се противят срещу насладата на своята любов и на волята, която така направлява техните мисли, че виждат злото като добро, а лъжата като истина. От тук става ясно, че онези, които живеят в лъжа, породена от злото, биха могли да разбират и значи да бъдат разумни, но не са поискали; причината да не поискат се състои в това, че обичат лъжите повече от истините, понеже се съгласуват със злото, в което живеят. Да обичаш и да желаш е едно и също, защото човекът обича онова, което желае, и желае онова, което обича. Тъй като човекът е така устроен, че да може да разбира истините, ако пожелае, беше ми позволено да се убедя чрез разума в духовните истини на Църквата и на Небето, за да разсея с разумни доводи лъжовните схващания, които при мнозина заключват разсъдък, та поне донякъде да им се отворят очите. На всички, които познават истините, се позволява да потвърждават духовните истини с разумните истини. Кой ли някога би разбрал Словото не само в неговия буквален смисъл, ако не вижда там истини из просветлен разум? От къде иначе могат да съществуват толкова ереси, щом като Словото е едно-единствено?

456.

Че човешкият дух, след като се отдели от тялото, е човек, и то в същата форма, ми се засвидетелства от всекидневни преживявания в продължение на много години: видях, слушах и разговарях с хиляди духове; говорихме дори за това, че хората на земята не вярват в техния човешки образ, а пък ако вярват, минават сред сведущите за прости. Духовете дълбоко скърбяха, че такова невежество още продължава да съществува на света и особено в Църквата. Но казваха, че това вярване произлиза преди всичко от учените, мислещи за душата според сетивната телесност; ето защо, те имат за нея идея само като чиста мисъл; без онази субстанция, в която пребивава и от който действа, тя е сякаш летлива форма на чист етер, която със смъртта на тялото не може да не се разруши. Но тъй като Църквата, като се основава върху Словото, вярва в безсмъртието на душата, учените не могли да не и придадат нещо жизнено, каквото е мисълта, ала не й приписали никаква чувствителност, каквато има човекът, преди да се съедини с тялото. Върху това убеждение се основава доктрината за възкресението, а също и вярването, че свързването [на душата с тялото] ще настъпи в бъдеще, когато дойде Страшният Съд; ето защо, когато някой мисли за душата според тази доктрина и тази хипотеза, той сякаш никак не съзнава, че тя е духът и при

това в човешки образ. Случва се така, че днес почти никой не знае какво представлява духовното, а още по-малко пък [се знае], че духовните създания, каквито са всички ангели и духове, имат човешка форма. Ето защо почти всички онези, които идват от света, са безкрайно учудени, че отново живеят, че са хора, както и преди, че виждат, чуват и говорят, че тялото им има чувството за допир, както преди; удивени са, понеже нищо не се е променило (виж по-горе гл. 74). Като престанат да се чудят на себе си, учудват се, задето Църквата не знае нищо за такова състояние на човека след смъртта, значи и за Небето и Ада, макар всички живели на земята да се намират в другия живот и да живеят като хора. Понеже те питат защо това не е било явено на човека чрез видения, тъй като е същностно за вярата на Църквата, от Небето им се казва, че такива видения могат да се прашат, когато Господу е угодно и няма нищо по-лесно от това, но че онези, които са се утвърдили в противните им лъжовни понятия, никак не биха повярвали в тях, дори ако биха ги видели. Освен това, опасно е да бъдат убеждавани чрез видения онези, които пребивават в лъжовното, тъй като те първо ще повярват, но после пак ще отрекат, като така ще осквернят самата истина, защото да оскверниш означава да вярваш в нещо, което впоследствие да отречеш; онези, които оскверняват истината, биват хвърлени в най-дълбоките и най-зловещите места на Преизподнята. Тъкмо това е онази опасност, която се разбира от думите на Господ: *„Тези люде ослепиха очите си и вкамениха сърцата си, та с очи да не видят и със сърце да не разумеят и да се не обърнат, за да ги изцера“* (Йоан, 12:40); че онези, които живеят в лъжа, не могат да повярват, става ясно от думите: *„Авраам му рече: имат Мойсея и пророците: нека ги служат. А той: не, отче Аврааме, но ако някой от мъртвите отиде при тях, ще се покаят. Тогава Авраам му рече. ако Мойсея и пророците не служат, то и да възкръсне някой от мъртвите, няма да се убедят“* (Лука, 16:29-30).

457.

Когато духът на човека влезе в света на духовете, а това става малко след неговото въставане, за което се говори по-горе, има същите лице и звук на речта, каквито е имал в света; причината е, че тогава [той] се намира в своите външни начала, докато вътрешните му начала все още са закрити - това е първото състояние на човека след смъртта. После обаче лицето се изменя и става съвсем друго, става съвсем същото като неговите чувства или господстваща любов, в която са били присъщите на неговия дух вътрешни начала, и в която е живял духът му в тялото, докато е бил на света. Това е така, понеже лицето на човешкия дух доста се различава от плътския му лик: телесното лице идва от родителите, а духовното лице идва от неговите чувства, чийто образ представлява; духът преминава в него след живота в тялото, когато външното се отдалечи, а вътрешното се разкрие - това е третото състояние на човека. Видях някои скоро дошли от нашия свят и ги разпознах по лицата и по речта, но когато ги срещах след време, вече не ги познах. Онези, които бяха живели в чувствата на доброто, имаха прекрасни лица; онези обаче, които бяха живели в чувствата на злото, бяха обезобразени; духът на човека, разглеждан сам по себе си, не е нищо друго, освен неговото чувство на любов, чийто външен образ пък е лицето. Лицето се изменя защото в другия живот никому не подобава да изобразява чувства, които не са му присъщи, и да разиграва върху лицето си маски, противни на

любовта, в която [той] пребивава; всички там биват привеждани в състояние да говорят [само] онова, което мислят, докато техните жестове пък показват [само] онова, което желаят. Ето защо, лицата на всички стават формата и образът на техните чувства; пак затова всички, които са се познавали на света, все още се познават в света на духовете, но не обаче на Небето или пък в Ада, както по-горе (гл.427) вече се каза.

458.

Лицата на лицемерите се променят по-бавно от лицата на останалите, понеже чрез дълга практика са добили навика да подреждат вътрешните си начала в подражание на добрите чувства. Поради това дълго време те не изглеждат некрасиви. Така или иначе, понеже техните преструвки постепенно се разобличават. Като вътрешните им начала, принадлежащи на духа, се разполагат във формата на тяхното чувство, лицемерите стават дори по-безобразни от другите. Значи лицемери са онези, които говорят като същи ангели, но вътре в себе си признават единствено природата, от тук, не [признават] Божественото, отричайки следователно всичко, свързано с Църквата и Небето.

459.

Трябва да се знае, че човешкият образ на всеки човек след смъртта е толкова по-красив, колкото по-дълбоко [той] е обичал Божиите истини и колкото повече е живеел според тях, понеже вътрешните начала на всеки човек се откриват и се формират според неговата любов и според неговия живот. Поради това, колкото по-дълбоко е чувството, толкова повече то е свързано с Небето и толкова по-прекрасно е лицето. Ето защо ангелите от вътрешното небе са най-красиви, тъй като са образ на небесната любов. Обаче онзи, който е обичал Божиите истини по-външно, и е живял според тях по-външно, не е така красив, защото от лицето му струи само външното, а вътрешната небесна любов не свети през него, и затова не отговаря на небесния образ; съответно, лицето на онзи, който не е оживен от лъчението на вътрешния живот, носи нещо неясно. Или с две думи, всяко съвършенство нараства към вътрешното, а намалява към външното, и красотата, бидейки съвършенство, също така нараства към вътрешното, а намалява към външното. Видях лица на ангели от третото небе и те бяха такива, че няма художник, който да може при цялото си изкуство да предаде в цвят такава светлина, щото тя да се равнява дори само на една хилядна част от светлината и живота, които се явяваха в техните лица. Лицата на ангелите от последното небе обаче могат да бъдат горе-долу точно изобразени.

460.

Бих искал накрая да споделя тайна, която не е била известна никому досега, а именно, че всяко благо и всяка истина, които произтичат от Господ и образуват Небето, също притежават човешки образ, при това не единствено в цялото и най-голямото, но във всички части и в най-малкото. Този образ прониква във всеки, който приема благото и истината от Господ и прави така, щото всеки на Небето да има човешки облик според това възприемане [на благото и истината]. Ето защо Небето е самотъждествено както в общото,

така също в частното, ето защо и човешкият образ е присъщ на цялото, на всяко общество и на всеки ангел, както е показано в четири глави (гл.59-86); тук трябва да се добави още, че човешката форма е присъща и на единичните мисли, които при ангелите произлизат от небесната любов. Тази тайна, трудно разбираема за човека, за ангелите обаче е ясна, защото те са в небесната светлина.

48.

**След смъртта човек запазва
всички сетива, паметта, мисълта
и чувството на любов, които е имал
на света, като напуска само
земното си тяло**

461.

Много преживявания ме убедиха, че, когато преминава от природния свят в духовния, т.е. Когато умре, човекът отнася със себе си всичко свое, или всичко, което му е било присъщо като човек, освен земното си тяло. Затова, когато човекът влиза в духовния свят, или в живота след смъртта, той е облечен в тяло, което привидно по нищо не се различава от земното, понеже той не усеща и не вижда никаква разлика. Обаче неговото тяло е духовно, следователно, отделено или очистено от земното; духовното вижда и докосва духовното също както природното вижда и докосва природното. От тук, щом като стане дух, човекът още смята, че е в своето тяло, в което е бил на света, тоест, не съзнава, че е умрял. Човекът дух дори се радва на всички вътрешни и външни усещания, на които се е радвал в света: вижда както преди, чува и говори както преди, усеща аромати и вкусове както преди, усеща допир както преди; желае, възделее, иска, мисли, разсъждава, чувствава, обича, вълнува се както преди, а който е изпитвал наслада от учението, чете и пише както преди. Или с две думи, когато преминава от единия живот в другия или от единия в другия свят, човекът сякаш се премества от едно място на друго, носейки със себе си всичко, което е притежавал като човек -така щото не може да каже, че след смъртта, която се отнася единствено до земното тяло, е загубил нещо. Той взема със себе си дори своята природна памет, именно, запазва всичко, което е чул, видял, прочел, научил или помислил на света, от ранното си детство чак до края на своя живот; но понеже природните предмети от паметта не могат да се възпроизведат в духовния свят, те заспиват, както става при човека, когато не мисли за тях. Все пак, тези предмети могат да се възпроизвеждат, когато е угодно на Господ; но за тази памет и за нейното състояние след смъртта ще се говори обстойно след малко. Чувственият човек не може да повярва, че тъкмо такава е. човешкото състояние след смъртта, защото не го разбира; а именно, чувственият човек не може да мисли иначе, освен природно, дори за духовното. Ето защо онова, което не усеща, което не вижда с телесните си очи и не докосва с ръцете си, той нарича несъществуващо, както може да се прочете при Йоан за Тома (20:25,27, 29). За това, какво представлява чувственият човек, може да се види по-горе (гл.267).

462 а.

Все пак, съществува голяма разлика между живота на човека в духовния свят и неговия живот в природния свят, колкото относно външните сетива и тежите чувства, толкова и относно вътрешните сетива и техните чувства. Онези, които са на Небето, чувстват много по-изтънчено, тоест виждат, чуват и мислят с много повече мъдрост, отколкото когато са били на земята; това е така, защото виждат в небесната светлина, многократно превъзхождаща земната (виж по-горе гл.126) и чуват в духовната атмосфера, която също многократно превъзхожда земната (гл.235). Между външните усещания на света и на Небето разликата е като онази между ясно небе и тъмен облак или като между дневната светлина и вечерните сенки. Понеже е Божията истина, небесната светлина прави зрението на ангелите способно да забелязва и различава дори най-малките неща: тяхното външно зрение съответства на вътрешното зрение, което значи, на интелекта, понеже при ангелите едното зрение прелива в другото и [двете] действат като едно, поради което притежават такава изостреност. По същия начин слуховото им възприятие, което принадлежи както на разума, така и на волята, съответства — от тук, те могат да прозрат от звуците или думите на говорещия неговите единични чувства или мисли. По-горе (гл.234-245) се говори, че звукът съдържа присъщото на чувството, а думата съдържа присъщото на мисълта; но останалите сетива при ангелите не са така изострени, както зрението и слуха, понеже зрението и слухът служат на тяхната разумност и мъдрост. Ако останалите сетива бяха също така деликатни, те биха отнесли светлината и насладата от мъдростта от ангелите и биха внесли в тях насладите на волята, свързани с различни плътски желания, които, доколкото преобладават, затъмняват и обезсилват интелекта; както става с хората в света -колкото повече се изкушават от вкуса и плътските наслади на допира, толкова повече ги обземат грубостта и глупостта относно духовните истини. Това, че вътрешните сетива на ангелите на Небето, присъщи на техните мисли и чувства, са по-изтънчени и по-съвършени, отколкото са били в света, може да се установи от казаното и показаното в главата „За мъдростта на небесните ангели“ (гл.265-275). Между състоянието на обитателите на Ада, и състоянието на хората в света, обаче, разликата е също толкова голяма: колкото са съвършени вътрешните и външните сетива при ангелите на Небето, толкова несъвършени са [те] при онези, които пребивават в Ада; обаче за това състояние ще говорим подробно по-нататък.

462 б.

Що се отнася до обстоятелството, че човекът има цялата своя памет от света, видях и чух по този повод много достойни за споменаване неща, някои от които бих искал последователно да изложа. Някои духове отричаха престъпленията и позорните дела, които са извършили, бидейки в света. За да не ги смятат за невинни, всичко в тяхната памет беше разкрито и делата им бяха разгледани подред, от ранното детство до края на живота. Престъпленията се оказаха главно прелюбодеяства и разпътничества. Имаше също такива, които измамвали другите и ги ограбвали; техните измами и кражби бяха изброени подред, като голяма част [от тези деяния] не бяха известни почти никому, освен на тях самите. Дори си признаха деянията, защото те бяха представени сякаш в ялната небесна светлина: с всяка мисъл,

намерение, наслада, или страх, които тогава са изпълвали техните души. Имаше и такива, които са вземали подкупи, правейки правосъдието предмет на печалба; тяхната памет също беше проучена и бяха оценени всички техни деяния — от деня, в който са започнали служба, та чак до последния. Найаве излизаха подробности за колко и какво, за времето, за душевното им състояние и техните помисли: всичко се явяваше пред очите, представяйки се като стотици събития, ставащи сякаш наново; та дори, което е учудващо, техните паметни книги, в които са записвали своите деяния, бяха извадени и прочетени страница по страница. Имаше също такива, които са съблазнявали девизи към разпътство, както и такива, които насила са ги лишавали от [тяхната] непорочност. Бяха призвани пред същия съд, като от паметта им бяха извлечени и предявени подробности за тежите безчестия. Самите лица на девизите и жените също сякаш зримо присъстваха, заедно с местата, словата, мислите, свързани с деянието, и всичко се явяваше внезапно пред погледа; някои явявания траеха цели часове. Имаше един, който изобщо не смяташе за осъдително да злослови по адрес на други; слушах как четяха подред неговите клевети и хулни слова, с думите, с които ги е изрекъл, с имената на онези, за които са се отнасяли, както и с имената на онези, пред които ги е изрекъл. Всичко това се възпроизвеждаше на живо пред хората, които бе хулил и клеветил, макар че, бидейки в света, той бе успявал да скрива своята ненавист. Имаше също един, който с лукавство беше отнел наследството на свой близък. Той беше уличен и осъден, но, което е чудно, писмата и бележките между тях ми бяха прочетени на глас, като той каза, че не е пропусната нито една дума. При това същият, малко преди смъртта си, тайно беше отровил своя съсед, което пролича ето как: под краката му се отвори яма, а от тази яма излезе мъж, сякаш излизаше от гроба, и викаше към него: „какво ми стори?"; всичко се разкри: по какъв начин отровителят, разговаряйки приятелски с него, му поднесъл чашата с отрова, какви планове кроял, какво се случило после; след тези разкрития той беше осъден на Ада. Или с една дума:

всичките злини, злодеяния, обири, измами, кражби, се показват пред злия дух, извличат се от самата му памет, и го осъждат. Няма място за отричане, понеже всички обстоятелства са видими. От паметта на един дух, осветена и направена видима от ангелите, чух и разбрах какво бе мислил той ден след ден цели месеци, и то без грешка, припомнено така, сякаш сам той беше се върнал в онези дни. От тези примери може да се установи, че човекът носи със себе си цялата своя памет, и че нищо не е толкова скрито на света, че да не стане явно след смъртта, и то явно за всички, според думите на Господ: *„Няма нищо скрито, което да се не открие, и тайно, което да се не узнае; затова, каквото сте казали в тъмното, то ще се чуе на видело; и каквото сте казали на ухо в скривалищата, то ще бъде разгласено от покривите"* (Лука, 12:2,3).

463.

Когато след смъртта се откриват деянията на човека, тогава ангелите, на които е поверено проучването, внимателно оглеждат лицето му и продължават да претърсват цялото тяло: започвайки от пръстите на едната и на другата ръка, и така докосват всичко. Понеже се чудих защо е така, ми казаха, че всяка единична мисъл и всяка единична воля са сякаш изписани върху мозъка, понеже там са основите, откъдето те се отпечатват върху ця-

лото тяло, защото всички мисли и всички желания се пренасят от своя източник, където и завършват като в своя крайна точка; ето защо онова, което е изписано в паметта от волята и оттам в мисълта, е изписано не само в мозъка, но и в целия човек, където съществува в порядък, съобразен с порядъка на частите на тялото. Оттук ясно проличава, че човекът като цяло е такъв, какъвто е в своята воля и следователно в своята мисъл: злият има своето зло, а пък добрият има своето добро. От това би могло да се установи какво се разбира под книга на живота на човека, за която се говори в Словото, а именно, че всички дела и мисли са изписани върху целия човек и се явяват сякаш четени в книга, когато се извикат от паметта, или сякаш гледани в изображения, когато духът е изложен на светлината на Небето. Към това бих искал да добавя още нещо забележително относно паметта, оставаща при човека след смъртта, което ме убеди, че не само общите, но дори отделните неща, влезли в паметта, пребъдват, и никога не се изличават. Видях изписани книги, като в света, за които ми се каза, че идват от паметта на авторите, и че за разлика от книгите, които те са написали на света, в тях не липсва нито една дума. Така от спомените на другия могат да се извлекат всички дела и мисли до последната подробност, които сам той отдавна е забравил. Беше ми разкрита също и причината за това- човекът притежава външна и вътрешна памет - външната е присъща за природния човек, докато вътрешната е присъща за духовния човек. Каза ми се, че всичко, което човекът е мислил, желал, говорел, вървел, дори е виждал или чувал, се запечатва във вътрешната или духовната негова памет; също и че онова, което е попаднало в нея, никога не се изличава, понеже се изписва и върху духа и частите на неговото тяло, както бе казано по-горе. Това ще рече, че духът се образува според мислите и действията, присъщи на неговата воля. Зная, че това изглежда твърде необичайно и трудно за вярване, но все пак е истина. Ето защо, нека човекът не си въобразява, че онова, което е помислил или е извършил тайно, ще си остане скрито и след смъртта; нека знае, че всичко тогава ще стане ясно като бял ден.

464.

Въпреки че външната или природната памет остава в човека и след смъртта, все пак чисто природното в нея не се възпроизвежда в другия живот, а само духовното, което чрез съответствията бива добавено към природното. Но пред погледа то се явява в съвсем същата форма, както в природния свят; понеже всичко, което се явява на Небето, изглежда същото, както в света, макар че по същност не е природно, а духовно, както може да се види в главата „За представяното и явяването на Небето" (гл.170-176). Външната или природната памет, чиито предмети са материални, понеже са извлечени от времето, пространството и от останалото, присъщо на природата, не служи на духа, както му служи в света, понеже човекът, мислейки въз основа на външната чувственост, но не същевременно въз основа на вътрешната или присъщата за интелекта чувственост, мисли природно, а не духовно; обаче в другия живот, пребивавайки в духовния свят, духът не мисли природно, а духовно; да мислиш духовно значи да мислиш според разума, тоест рационално. Ето защо външната и природната памет, що се отнася до материалното, тогава заспива и от полза е само онова, което човекът добива чрез материалното в света, превръщайки го в рационално; външната памет относно материалното заспива, защото то не може да се претворява: ангелите и

духовете говорят според чувствата и мислите, присъщи на техния дух, а онова, което се разминава с тях, те дори не могат да изговорят, както може да се установи от казаното за речта на ангелите (гл.234-257). Ето защо след смъртта човекът е толкова разумен, колкото е станал разумен на света чрез езиците и науките, а съвсем не според изкусността в езиците и науките. Говорил с мнозина, които на земята бяха смятани за учени, понеже знаеха древни езици, като еврейски, латински, гръцки, но не бяха развили своя разум чрез написаното на тях; някои ми се видяха прости досущ като онези, които нищо не знаят за тези езици, а някои ми се видяха глупави, но надменно убедени, че са по-мъдри *от* другите. Говорих с някои, които на земята бяха вярвали, че човекът знае толкова, колкото удържа паметта, и затова бяха я изпълнили дотам, че приказваха почти само благодарение на паметта - значи не от себе си, а от други - и никак не бяха усъвършенствали своя разум чрез запаметеното. От тях едни бяха глупави, други пък бяха тъпи - те изобщо не разбираха, какво е истина, както и дали нещо е истинно или лъжовно; хващаха се на всяка лъжа, продавана за истина от онези, които се бяха нарекли учени, дори не можеха да виждат нищо такова, каквото е, да преценят така ли е или не е така, и поради това не проумяваха нищо, слушайки другите. Говорих и с такива, които на света бяха писали много, при това във всички видове науки, като бяха добили в много страни слава на сведущи. Някои от тях можеха да разсъждават за истините и дали нещо е истинно или не е истинно; други разбираха какви са истините, обръщайки се към бивалите в светлината на истината, но, като не искаха да ги разберат, ги отричаха, когато бяха в своите лъжи и значи бяха самите те; трети пък не знаеха повече от неукия народ. Всички те се различаваха един от друг според това доколко бяха развили своя разум чрез научните изложения, които бяха записвали или преписвали. Онези, които бяха срещу истините на Църквата и, мислейки според науката, бяха се утвърдили чрез нея в лъжовни понятия, всъщност не бяха развивали своя разум, а само способността да се разсъждава, която минава за присъща на разума, но е отделена от рационалната способност да се потвърждава всичко, което ти харесва, способност да се виждат само лъжите, а не истините, изхождайки от произволни принципи и лъжовни положения. Такива никога не могат да разпознаят истината, защото от лъжата не може да се види истината, обаче от истината може да се види лъжата. Разумното начало в човека е като градина или цветарник, и като наскоро изорана почва: паметта е почвата, тучните истини и познания са семената; чрез небесната светлина и топлина те покълват, а без тях няма покълване; така става, само ако небесната светлина, тоест Божията истина, и небесната топлина, тоест Божията любов биват допуснати, защото единствено от тях идва разумът. Ангелите дълбоко скърбят, че учените в по-голямата си част приписват всичко на природата и по този начин затварят вътрешните начала на своя дух, та не могат да видят нищо истинно в светлината на истината, тоест, в небесната светлина. Затова в другия живот те са лишени от способност да разсъждават, за да не пръскат чрез разсъждения лъжовни понятия сред обикновените добри хора и да ги съблазняват; също така, те биват изпратени да обитават на пустинни места.

465.

Един недостоеен дух негодувал, задето не можел да си спомни много от онова, които знаел при живота в тялото, скърбейки за загубата на занятието, което било за него върховна наслада. Казали му, че изобщо не е изгубил

нищо, че знае всичко и всяко, но че в този свят, в които сега живее, не подобава да се извикват такива мисли от паметта, че му стига възможността сега да мисли и да говори много по-изтънчено и по-съвършено, без да потапя, както преди, своя разум в пълната мрачина на материалното и телесното, съвсем безполезни в царството, където е дошъл; рекли му също, че сега има всичко нужно за своя вечен живот и оттук нататък може единствено да става блажен и щастлив. Значи, невежество е да се вярва, че с оттеглянето и смиряването на материалното в паметта разумността ще погине; нещата стоят така, че колкото повече духът успява да се отдели от сетивното, което принадлежи на външния или телесния човек, толкова повече [той] се издига към духовното и небесното.

466.

В другия живот понякога се показват различни видове памет, като се представят във видими форми, а което там е видимо, при хората се представя в понятията на мисълта. Там външната памет се явява мазолесто тяло, а вътрешната се явява сиво вещество, каквито има в човешкия мозък; от тук може да се узнае, каква е всяка памет. При хората, които в своя земен живот са се старали само да запомнят, но не са развивали своя разум, мазолестото тяло изглежда сухо и отвътре сякаш протрито от низ сухожилия. При хората, които препълват паметта с лъжовни представи, тя се явява като космата топка с разпилени косми, понеже е пълна с безброй неподредени образувания. При онези пък, които са се старали за паметта от любов към себе си и любов към света, тя изглежда лепкава и отчасти вкостенена. При хората, които са искали да проникнат в Божиите тайни чрез науката и предимно философията, вярвайки само на онова, в което са се убедили чрез нея, паметта изглежда тъмна, тъй като по своето естество е такава, че поглъща лъчите на светлината и ги обръща в сенки. При хитреците и лицемерите паметта се явява като твърд кокал, сякаш черно дърво, отразяващо лъчите на светлината. При онези обаче, които са пребивавали в благо на любовта и истините на вярата, паметта не се появява като мазолесто тяло, тъй като вътрешната им памет изпраща лъчи светлина във външната, в чиито предмети или идеи лъжите завършват сякаш в своя основа или в своя почва, намирайки в тях прекрасни приемници. Външната памет представлява последната степен на порядъка, в която духовното и небесното плавно завършват и в която заживяват, ако намерят блага и истини.

467.

Хората, които на света живеят в любов към Господа и в обич към ближния, носят в себе си ангелска мъдрост и разумност. само че скрити в дълбините на вътрешната им памет; разумността и мъдростта не могат да се проявят преди да напуснат телесното; тогава природната памет заспива, а разумността и мъдростта се пробуждат във вътрешната памет, след което и в самата ангелска памет.

468.

Сега ще кажа накратко по какъв начин се развива рационалното начало. Същински рационалното се състои от истини, не от лъжи; онова, което се

състои от лъжи, то не е рационално. Съществуват три вида истини: граждански, морални, духовни; гражданските истини се отнасят към правосъдието, към вида на управлението в царството, изобщо към справедливостта и безпристрастието; моралните истини се отнасят към живота на всеки човек спрямо обществото и общностите; родово те се отнасят към искреността и прямотата, докато видово се отнасят към всички добродетели; духовните истини се отнасят към всичко, което принадлежи на Небето и Църквата, изобщо към доброто на любовта и истината на вярата. Във всеки човек съществуват три степени на живот (виж по-горе, гл.267): при първата степен рационалното се отваря чрез гражданските истини, при втората степен чрез моралните истини, при третата степен чрез духовните истини. Но нека се знае, че рационалното нито се създава, нито се открива чрез това, че знаеш тези истини, а чрез това, че живееш според тях; да живееш според тях означава да ги обичаш с духовно чувство, а да ги обичаш с духовно чувство означава да обичаш справедливостта и безпристрастието заради самите тях, да обичаш искреността и прямотата заради самите тях да обичаш благото и истината заради самите тях. Обратното: да живееш според истините и да обичаш истините с телесно чувство означава да ги обичаш заради самия себе си - заради слава, почести, богатство. Поради това, доколкото човекът обича тези истини с телесно чувство, дотолкова той не е рационален, понеже обича не тях, а себе си самия, докато истините му служат сякаш роби на господар. Ала станат ли истините роби, тогава те не проникват в човека и не отварят никоя степен на неговия живот, дори първата, а само остават в паметта във вид на научни сведения в материална форма и там се съединяват с любовта към себе си, която е плътска любов. От тук може да се установи по какъв начин човекът става рационален: в третата степен чрез духовна любов към благото и истината, които принадлежат на Небето и Църквата; във втората степен чрез любов към искреността и прямотата, в първата степен чрез любов към справедливостта и безпристрастието. Тези две любови също стават духовни чрез духовна любов към благото и истината, която се влива в тях и се съединява с тях, създавайки свои подобия.

469.

Духовете и ангелите имат същата памет като хората; онова, което те чуват, виждат, мислят, желаят и вършат, остава при тях и поради това техният разум се развива непрестанно и във вечността. Ето защо ангелите и духовете, също както хората, усъвършенстват разумността и мъдростта чрез познанията за благото и истината. Чрез множество преживявания ми бе дадено да узная, че духовете и ангелите имат памет: видях как те извикват от паметта си всичко, което са мислили и вършели, както открито, така и скришом, когато са били с други духове; видях също така, че онези, които притежаваха някаква истина чрез простия живот в доброто, се изпълваха със знания и от там с разумност, а после се възнасяха на Небето. Но нека се знае, че никой не добива повече знания, и чрез това разумност, отколкото му отрежда степенята на любов към благото и истината, в която е живял на земята. Всеки ангел и всеки дух запазва чувството, в което е пребивавал на света, в същото количество и качество; после го усъвършенства, като го допълва във вечността, но нищо не може да се изпълни во веки веков, понеже всичко може да се променя до безкрай, да се допълва и да се обогатява, също да се множи и да се плоди: благото няма край, защото произлиза от Безкрайното. Това, че ангелите и

духовете постоянно се усъвършенстват в разумността и мъдростта чрез познания за истинното и доброто, може да се види от онези глави, където става дума за ангелската мъдрост (гл.265-275), за езичниците и народите извън Църквата на Небето (гл.318-328), и за децата на Небето (гл.329-345); че това зависи от степента на чувството [на любов] към доброто и истината, в която [духовете и ангелите] са живели на земята, като не отива отвъд тази степен, се говори в гл.349.

49.

**След смъртта човек е такъв,
какъвто е бил неговият живот на света**

470.

Всеки християнин знае от Словото, че животът на човека остава негов и след смъртта, понеже там на много места се казва, че човекът ще бъде съден и награден според делата и постъпките си; всеки, който мисли въз основа на доброто и на истината, е убеден, че онзи, които е живял добре, отива на Небето, а онзи, които е живял в злото, отива в Ада. Но онзи, който живее в злото, не желае да повярва, че неговото състояние след смъртта ще бъде според земния му живот, а смята, особено когато се разболее тежко, че Небето е отворено за всеки от чисто [Божие] Милосърдие, независимо кой как е живял, и че [Всекиму] е достъпно според вярата на човека, макар и той да я е отделял от живота.

471.

На много места в Словото се казва, че човекът ще бъде съден и награден според делата; бих искал да отбележа някои: „Защото ще дойде Син Човечески в славата на Отца си със Своите Ангели, и тогава ще въздаде всекиму според делата“ (Матей, 16:27); „Блажени мъртвите, които умират в Господа отсега. Да, казва Духът, нека починат от трудовете си: далата им вървят с тях“ (Откровение, 14:13); " И всекиму от вас ще въздам според делата му" (Откровение, 2:23); „След това видях мъртвите, малки и големи, да стоят пред Бога; отвори се книги; отвори се и друга книга - книгата на живота; и съдени бяха мъртвите по записаното в книгите, според делата си. Морето върна мъртвите, които бяха в него, смъртта и адът върнаха мъртвите, които бяха в тях; и съден биде всякой според делата си" (Откровение, 20:12, 13); „Ето, ида скоро, и отплатата Ми е с Мене, за да въздам всекиму според делата му" (Откровение 22:12); „И тъй, всекиго, който слуша тия Мои думи и ги изпълнява, ще оприлича на благоразумен мъж, който си съгради къщата на камък; А всеки, който слуша тия Мои думи и ги не изпълнява, ще заприлича на глупец, който си съгради къщата на пясък" (Матей, 7:24, 26); „Не всеки, който Ми казва: Господи, Господи! ще влезе в царството небесно, а оня, който изпълнява волята на Моя Отец Небесен. Мнозина ще ми кажат в оня ден. Господи, Господи! не в Твое ли име пророкувахме? И не в Твое ли име бесове изгонвахме? И не в Твое ли име много чудеса правихме? И тогава ще им кажа открито: никога не съм ви познавал;махнете се от Мене вие, които вършите беззаконие" (Матей, 7:21-

23); „Тогава ще почнете да казвате: ядохме и пихме пред Тебе, и по нашите улици Ти поучаваше. И Той ще рече. Казвам ви, не ви зная откъде сте; махнете се от Мене всички, които вършите неправда" (Лука, 13:26, 27); „И Аз ще им въздам според техните постъпки и според делата на ръцете им" (Иеремия, 25:14); „Велик по мъдрост и силен по дела, Комуто очите са отворени върху всички пътища на синовете човешки, за да отплащаш всекому според пътищата му и според плодовете на делата му" Иеремия, 32:19); „Ще го накажа според пътищата му и ще му въздам според делата му (Осий, 4:9); „Както определи Господ Саваот да постъпва с нас по нашите пътища и по делата ни, тъй и постъпи с нас" (Захария, 1:6). Където известява Страшния съд, Господ припомня делата, обявява, че във вечния живот ще влязат онези, които са вършили добри дела, а онези, които са вършили зли дела, ще бъдат осъдени (Матей, 25:32-46). Но има още много места, където се говори за спасението и за осъждането на човека. Явно е, че делата и постъпките образуват външния живот на човека и че чрез тях се проявява неговият вътрешен живот.

472.

Под дела и постъпки, обаче, не се разбират делата и постъпките единствено според външната им форма, а и по вътрешното им съдържание; понеже всеки знае, че делата и постъпките произхождат от волята и мисълта на човека и ако не идваха оттам, биха били само движения, както е при машините и при автоматите. Ето защо действието или постъпката по същината си е проява, която добива душа и живот от волята и мисълта, дотам, че става воля и мисъл в действие, а чрез това - външна форма на волята и мисълта. Оттук следва, че каквито са волята и мисълта, които пораждат постъпката или действието, такива са постъпката и действието. Ако мисълта и волята са добри, тогава постъпките и действията, също са добри, ако пък мисълта и волята са зли, тогава постъпките и действията също са зли, макар че по външна форма изглеждат сходни. Хиляди хора могат да вършат едно и също, тоест да действат еднакво, та дори дотам еднакво, че в делата им да няма почти никаква разлика. Но все пак всяко дело, гледано само по себе си, се различава от другите, понеже произтича от различна воля. Да вземем за пример искреното и откритото поведение към приятеля: един човек може да се държи искрено и открито с него с цел да изглежда искрен и открит, за да спечели слава и почит; втори [може да го стори] от светски съображения или заради изгода; трети, защото очаква отплата за заслуги; четвърти [би постъпил така] заради приятелство; пети [ще го направи] поради страх от законите или поради страх за престижа и службата; шести [би го сторил], за да привлече другия на своя страна за зли дела; седми [ще се държи така] за да излъже; други пък по други причини. Всички тези деяния обаче, независимо че изглеждат добри, понеже да се държиш искрено и открито с приятеля е добре, все пак като цяло са лоши, понеже са извършени не от любов към искреността и откритостта, а от любов към себе си и от любов към света; на тях искреността и откритостта служат като роби на господар, които роби той продава и изгонва, когато повече не му служат. Но искрено и открито спрямо приятеля се отнасят, при същата външна форма, онези, които го правят от любов към искреността и откритостта: едни [ще постъпят така] от истинна вяра или послушание, понеже така е предписано в Словото, втори поради благо на вярата, тоест съвестта, защото ги движи религиозно чувство; трети поради благо на обичта към

ближния, защото ценят неговото благо; четвърти обаче поради благо на любовта към Господа, защото вършенето на добро заради доброто, а също искреното и откритото държане заради искреността и откритостта означава любов към Господ. Те са искрени и открити, понеже искреността и откритостта изхождат от Господ и понеже Божията природа, произтичаща от Господ, е в тях. Ето защо искреността и откритостта, разглеждани в самата си същност, са божествени. Делата и постъпките на тези хора са вътрешно добри, а и външно добри, защото, както се каза по-горе, делата и постъпките са такива, каквито са волята и мисълта, от които произхождат. Без воля и мисъл няма дела и постъпки, а единствено нямащи дух движения. Ясно става какво се разбира в Словото под дела и постъпки.

473.

Понеже делата и постъпките принадлежат на мисълта и волята, те са присъщи и на любовта и вярата и затова са такива, каквито са любовта и вярата. Ето защо едно и също е дали ще кажеш любов или воля на човека, едно и също е дали ще кажеш вяра или мисъл; онова, което човекът обича, той желае, и онова, в което вярва, той мисли. Ако човекът обича онова, в което вярва, той го желае и, доколкото е възможно, го прави. На всеки е ясно, че любовта и вярата са в желязването и мисленето на човека, а не извън тях, понеже любовта разпалва волята, а идеите на вярата просветляват мисълта. Затова само онези, които могат да мислят мъдро, се просвещават и, според своето просвещение, мислят истините и желаят истините или, което е същото, вярват в истините и ги обичат.

474.

Нека обаче се знае, че волята прави човека, а мисълта [прави човека] само доколкото произтича от волята, че делата и постъпките произтичат от двете или, което е същото, че любовта прави човека, докато вярата [прави човека] само доколкото произтича от любовта, а пък делата и постъпките произтичат от двете. Оттук следва, че волята или любовта правят самия човек, понеже онова, което произхожда, принадлежи на онова, от което произхожда; произхождане е сътворяване и представяне във форма, пригодна за възприемане и съзерцаване. Оттук може да се установи какво е вярата, отделена от любовта — тя изобщо не е вяра, а само знание, в което [вече] няма никакъв духовен живот. Същото се отнася за делата: без любовта те не са действие или творения на живота, а действия и творения на смъртта, които съдържат привиден живот, произхождащ от любовта към злото и от вярата в лъжата. Тъкмо този привиден живот представлява онова, което се нарича духовна смърт.

475.

После трябва да се знае, че делата и постъпките представят целия човек, че неговите воля и мисъл или неговите любов и вяра, принадлежащи на вътрешния човек, още не са завършени, докато не се проявят в делата и постъпките на външния човек. Тъкмо те са крайното, в което волята и мисълта завършват, иначе са сякаш незавършени, още не съществуват, още не са в човека. Да мислиш и да желаеш, но без да действаш, когато можеш, е като да

затвориш пламъка в съсъд, където той загасва, или да посееш семето в пясък, където то не покълва, ами погива, заедно със своята сила за пораждање. Обратно, да мислиш и да желаеш, като същевременно действаш, това е като огъня, който дава светлина и топлина наоколо и като семето, засято в почвата, от което израства дърво или цвете и заживява. Всеки знае, че човек, който иска, без да прави, когато може, значи не иска, както и човек, който обича, без да прави добро, когато може, значи не обича. Тогава всъщност само мислиш, че желаеш и обичаш, но това е предмет на отделена мисъл, която се разпада и изчезва. Тъй като любов и воля са душата на действията, те си създават свое тяло в искреното и почтеното, което човекът върши: духовното тяло, или тялото на човешкия дух, не идва от другаде, това ще рече, не се образува от друго, освен от онова, което човекът върши, подбуждан от любов или воля (виж по-горе гл.463). Или с една дума, всичко от човека и неговия дух е в неговите дела.

476.

От това може да се установи какво се разбира под живота, който се запазва при човека след смъртта; това са неговите любов и вяра, не само като възможност, но и на дело, т.е. делата и постъпките, защото именно те съдържат в себе си всичко, присъщо на човешката любов и човешката вяра.

477.

Има господстваща любов, която остава в човека след смъртта и не се променя във вечността; във всеки има много любви, но те отправят към господстващата любов и образуват едно тяло с нея или, взети заедно, я изграждат. Всяко чувство и желание, съзвучно с господстващата любов, се нарича любов; тези любви биват вътрешни и външни, свързани пряко или косвено, приближени или отдалечени спрямо господстващата любов, на която [те] служат по много различни начини. Взети заедно, любовите образуват нещо като царство, понеже са така подредени в човека, макар че той не знае нищо за тяхната подредба. Част от тази подредба му се изяснява в другия живот, понеже там разпростирането на мислите и чувствата е според подредбата на любовите: сред небесните общества, ако властващата любов се състои от небесни любви, съответно, сред адските общества, ако властващата любов се състои от адски любви. За това, че всяко чувство и мисъл на един дух или ангел се разпростира сред обществата, може да се види в главата за мъдростта на небесните ангели, а също и в главата за формата на Небето, според която там се извършва събирането в общества и общуването.

478.

Но онова, което се каза дотук, повлиява само мисълта на рационалния човек; за да достигне обаче до неговите външни сетива, бих искал да приведа тук примери от своя опит, чрез които да бъде обяснено и утвърдено следното:

1. че след смъртта човекът представлява своята любов или своята воля;
2. че човекът остава завинаги такъв, какъвто е бил относно своята властваща воля или властваща любов;
3. че човекът, чиято любов е небесна и духовна, отива на Небето, докато

човекът, чиято любов е плътска и светска, лишена от небесното и духовното, отива в Ада;

4. че вярата не остава в човека, ако не идва от небесната любов;

5. че в него остава действителната любов, тоест, животът на човека.

479.

След смъртта човекът е своята любов или своята воля. Убедих се в това чрез множество преживявания. Цялото небе е разделено на общества съгласно разликите в благата на любовта; щом се възнесен на Небето и стане ангел, всеки дух се присъединява към обществото, в което е неговата любов и там той е като в своя роден дом, сред своите близки; усещайки това, свързва се със себеподобни; когато се отдели, отивайки на друго място, усеща силно противене и изгарящо желание да се свърже отново със своите себеподобни, следователно, със своята господстваща любов; така се извършват събиранията в общества на Небето, а също и в Ада, обаче там духовете се съединяват според любови, противоположни на небесните. Че Небето и Адът се състоят от общества, както и че всички те се различават според различията в любовта, може да се види по-горе (гл.41-50 и гл.200-212). Човек може да установи, че след смъртта е станал своята любов по това, че тогава от него се отнема и дори се изнася онова, което не е съзвучно с неговата господстваща любов. От добрия се отнемат и изнасят всички разногласия и разномислия, като така той бива въведен в своята любов. Това важи и за злия, но с разликата, че от него се отнема истинното, докато от добрия се отнема лъжовното; така или иначе, всеки от тях остава в своята [властваща] любов. Всичко това става, когато духът — човек бива въведен в третото състояние, за което ще се говори по-нататък. Тогава човекът дух постоянно е извърнат с лице към своята любов, която [винаги] продължава да бъде пред очите му, накъдето и да се обърне (виж за това по-горе гл.123, 124). Всички духове могат да бъдат направлявани, колкото е нужно, докато се задържат в своята властваща любов; дори не могат и да се съпротивляват, макар че знаят какво става с тях, и макар да мислят, че могат да противодействат. Мнозина са опитвали да сторят нещо против любовта си, но напразно; тяхната любов е като вериги или като въжета, с които те сякаш са вързани, чрез които биват водени и от които не могат да се измъкнат. Същото е при хората в света: тяхната любов ги направлява и чрез нея те сами биват водени от другите. Още по-видимо е това, когато хората станат духове, понеже тогава не подobaва да представят друга любов или да разиграват любов, различна от своята. От всяко общуване в другия живот си личи, че духът на човека е неговата властваща любов: ако някой действа и разговаря според любовта на другия, последният изглежда добре и от лицето му струи здраве, живот, щастие; обратно, ако действа и разговаря срещу неговата любов, лицето му започва да се изменя, да потъмнява, да губи чертите си, а понякога дори съвсем изчезва, сякаш не е било там. Често пъти съм се учудвал, че това се случва, понеже на света то не би могло да съществува; но беше ми казано, че същото става с духа в човека, който, като се отвърне от другия, повече не е в неговото ползрение. Че духът е своята властваща любов, става ясно също от това, че всеки дух приема и усвоява всичко, което отговаря на неговата любов, а отблъсква и отчуждава онова, което не ѝ подхожда. Любовта на всеки е като шуплесто и поресто дърво, което попива соковете, които служат за неговия растеж и отхвърля всичко останало. Тя е също като всички видове

животни, които познават своята храна и търсят само онова, което се съгласува с тяхната природа, като странят от онова, което не се съгласува с нея. Всяка любов се стреми да се подхранва с онова, което и е сродно: любовта към злото с лъжите, а любовта към доброто с истините. На няколко пъти видях, че прости добри духове искаха да научат злите на истини и блага, но те бягаха надалеч, и когато стигаха при себеподобни, с огромно желание се нахвърляха на лъжите, сродни с тяхната любов; видях също и добри духове да си говорят за истините, като добрите духове, които бяха там, ги слушаха с наслада, докато няколко зли духа, които присъстваха, не слушаха нищо и като че ли изобщо не чуваха. В света на духовете се появяват пътища, някои от които водят към Небето, а други към Ада, но всеки път води към някое небесно общество; добрите духове вървят само по пътя, който води към Небето и към обществата, пребиваващи в благо на тяхната любов, като дори не виждат пътеки, които водят другаде; злите духове, обаче, следват само пътищата, които водят към Ада и към тамошните общества, пребиваващи в злото на тяхната любов; те не виждат пътеки, водещи другаде, а пак дори и да ги виждаха, пак не биха пожелали да тръгнат по тях. Такива пътища в духовния свят са реални видимости, които съответстват на истинно или лъжовно [схващания]; затова в Словото пътищата обозначават истинното и лъжовното. Тези данни от опита потвърждават онова, което се каза по-рано въз основа на разума, а именно, че след смъртта всеки човек представлява своята любов или своята воля; казвам воля, защото за всекиго самата воля е неговата любов.

480.

След смъртта човекът остава завинаги такъв, какъвто е бил според своята властваща любов или воля. Убедих се в това от множество преживявания. Можех да говоря с някои, живели преди две хиляди години, чийто живот, понеже е описан в книгите на историята, е известен. Открих, че бяха съвсем същите, каквито ги описвах, именно относно любовта, от която и според която бяха живели. Имаше и други, живели преди седемнадесет века и също познати от историята, както и такива, които бяха живели преди четири или три века и т. н.; можех да разговарям с почти всички и се оказа, че при тях властва същото чувство, с разликата, че удоволствията на тяхната любов се бяха обърнали в онова, на което съответстват. Ангелите казаха, че при никого животът на властващата любов никога не се изменя във вечността, понеже всеки е своята любов; да се промени тя при духа би значело той да бъде лишен от живот или да загине. Казаха ми, че е така, понеже след смъртта човекът не може повече да се променя чрез обучение, както в света, понеже последната външна основа, която се състои в природните мисли и чувства, тогава вече се намира в покой и не . може да бъде отворена, тъй като не е духовна (виж по-горе гл.464). Освен това, върху вътрешната основа, каквато е умът или душата, се държи, като къща върху своите устои, всичко, присъщо за духа или душата; ето защо. човекът остава завинаги такъв, какъвто е бил животът на неговата любов в света. Ангелите доста се чудеа на хорското незнание, че всеки е такъв, каквато е неговата властваща любов, както също и на това, че мнозина вярват, че можеш да се спасиш чрез прякото милосърдие на Господ и чрез едната вяра, какъвто и живот да си живял; учудват се също как така хората не знаят, че Божието милосърдие е косвено, понеже се изразява в това, да бъдеш воден от Господ както на света, така и във веч-

ността: онези, които не живеят в злото, биват водени от милосърдието; хората дори не знаят, че вярата е любовта към истината, произтичаща от небесната любов, която идва от Господ.

481.

На Небето отива човек, чиято любов е небесна и духовна, а пък в Ада отива човек, чиято любов е плътска и светска, лишена от небесното и духовното. Убедих се е това, виждайки мнозина издигнати на Небето или задржани в Ада. Онези, които са възнесени на Небето, бяха живели според небесната и духовната любов, онези обаче, които са задржани в Ада, бяха живели според плътската и светската любов. Да живееш в небесна любов означава да обичаш доброто, искреното и справедливото заради самите тях и да правиш всичко според тази любов, именно от тук произтича животът според доброто, искреното и справедливото, който е небесният живот; човекът, който ги обича заради самите тях, прави всичко и живее в съзвучие с тях, обича Господ повече от всичко, понеже те произхождат от Него, и обича своя ближн, понеже доброто, искреното и справедливото са онзи ближн, който трябва да бъде обичан. Плътска любов обаче значи да обичаш доброто, искреното и справедливото не заради тях самите, а заради себе си, защото чрез тях можеш да придобиеш слава, почести, или богатства. Тази любов не вижда в доброто, искреното и справедливото Господ или ближния, а себе си и света, и изпитва удоволствие от измамата; поради измамата, обаче, доброто, искреното и справедливото стават зло, лукавство и неправда - това е, което [обзетите от такава любов] обичат. Понеже любовта на всеки определя живота му, то всички, още щом след смъртта дойдат в света на духовете, биват проучени внимателно какви са [относно тяхната любов] и биват свързани със сходните им по любов: които са живели в небесна любов се свързват с онези на Небето, а които са живели в плътска любов, се свързват с онези от Ада; после, преминали първото и второто състояние, те се разделят, така че поведе да не се виждат, нито да се познават. Всеки става своята любов не само предвид на вътрешното, или духа, но и предвид на външното - лицето, тялото, говора, понеже всеки става изображение на своята любов дори и във външното: онези, които са отдадени на плътската любов изглеждат груби, мрачни, черни и грозни, докато онези, които са в небесната любов, изглеждат жизнени, сияещи, блестящи и красиви. Освен това, те са съвсем различни относно душата и мислите: онези, които са живели в небесна любов, са разумни и мъдри; онези обаче, които са живели в плътска любов, са глупави, че дори и безумни. Когато могат да бъдат видени вътрешното и външното в мислите и чувствата на онези, които са в небесната любов, вътрешното изглежда като от светлина, понякога дори огнена, а външното се явява в разнообразни красиви цветове, както при дъгата. От друга страна, живелите в плътска любов вътрешно изглеждат като черни, тъй като са били затворени [за светлината], понякога обаче са сякаш тъмен огън, понеже са били коварни и злостни. Външно те изглеждат противни на цвят и тъжни на вид (вътрешното и външното, присъщи на ума и душата, са видими в света на духовете, когато това е угодно на Господ). Онези, които са отдадени на плътската любов, не виждат нищо в небесната светлина, понеже за тях тя е мрак, а светлината от ада, която е досущ като онази на горящи въглища, за тях е ясна дневна светлина. При това, от небесната светлина тяхното вътрешно зрение се помрачава толкова, че те обезумяват, поради което бягат

от нея надалеч и се скриват в дупки и пещери, толкова дълбоки, колкото е при тях степента на лъжите поради злото. Обратно: колкото повече онези, които са в небесната любов, влизат в небесната светлина, толкова по-ясно и по-красиво виждат всичко, т.е. толкова по-разумно и по-мъдро възприемат истините. Онези, които са в плътската любов, съвсем не биха могли да живеят в небесната топлина, която е небесната любов, ами обитават в топлината на ада, която е любов към жестокостта спрямо онези, които не им се покоряват; презрение към другите, вражда, омраза, отмъщения са насладите на тяхната любов; когато ги изпитват, те живеят, без да знаят какво е да правиш добро другиму поради и заради самото добро, знаят само да правят добро заради злото. Онези, които са в плътската любов, дори не могат да дишат на Небето, и когато някой зъл дух проникне там, той се задъхва, сякаш умиращ в агония; онези обаче, които пребивават в небесната любов, дишат толкова по-свободно и живеят толкова по-пълно, колкото по-навътре в Небето навлизат. От тук би могло да се установи, че небесната и духовната любов е Небето при човека, доколкото в тази любов е писано всичко небесно; също че плътската и светската любов, без небесното и духовното, е Адът при човека, доколкото в тази любов е вписано всичко адско. Така става ясно, че на Небето отива онзи, чиято любов е небесна и духовна, и обратното, в Ада отива онзи, чиято любов е плътска и светска, без [да има в себе си] нищо духовно или небесно.

482.

Вратата не остава в човека, ако не идва от небесната любов. Това ми се показва чрез толкова много преживявания, че ако трябва да приведа онова, което видях и чух по този въпрос, ще изпълня цяла книга. Мога да свидетелствам, че при онези, които са в плътската и светската любов без духовното и небесното, изобщо няма вяра, нито пък може да я има, а има единствено знание и убеждение, че истина е онова, което обслужва тяхната любов. Много от тях, които си вярвали, че вярват, били заведени при онези, които наистина вярват, и тогава, общувайки с тях, разбрали, че всъщност нямат никаква вяра; после те признали, че само вярването в истините и Словото не значи вяра, че вяра е да обичаш истинното чрез небесна любов, а също да го желаеш и да го правиш от вътрешно чувство. Беше ми показано, че тяхното убеждение, наричано вяра, всъщност е като зимната светлина, в която няма топлина, а всичко на земята е сковано от студа и лежи под снега. Поради това, още щом като го докоснат лъчите на небесната светлина, убеждението им не само чезне, но даже става гъста мъгла, в която никой не вижда нищо; тогава техните вътрешни начала се помрачават толкова, че те нищо не разбират и накрая обезумяват от лъжовните си убеждения. Ето защо от тях се отнема всяка истина, която са знаели от Словото и от учението на Църквата и наричали своя вяра, а вместо тях се изпълват с всички [възможни] лъжи, отговарящи на злото на техния живот. Всички те се потапят в своите любови и в лъжовните представи, които им съответстват; тогава истините, понеже се противят на лъжите от злото, сред които те пребивават, им стават противни и презрени и те ги отблъскват. От целия си опит с Небето и Ада мога да свидетелствам, че онези, които са вярвали само чрез доктрината, а относно живота са пребивавали в злото, отиват в Ада. Видях много хиляди такива да бъдат заправани там, за което подробно разказвам в съчинението „За Страшния съд и разрушения Вавилон“.

483.

След смъртта остава действена любов, т. е. животът на човека. Това следва като заключение от всичко, което обясних въз основа на опита и от казаното по-горе за делата и постъпките; действена любов са именно делата и постъпките.

484.

Нека да се знае, че всички дела и постъпки принадлежат към нравствения и гражданския живот, това ще рече, към искреността и откритостта, към справедливостта и безпристрастието; искреността и откритостта принадлежат към нравствения живот, докато справедливостта и безпристрастието принадлежат към гражданския живот. Любовта, чрез която те стават възможни, е било небесна, било адска; делата и постъпките, присъщи на нравствения и гражданския живот, са небесни, ако идват от небесната любов, защото онова, което идва от небесната любов, идва от Господ, а всичко онова, което идва от Господ, е благо; делата и постъпките от нравствения и гражданския живот, обаче, са адски, ако идват от адската любов, понеже идващото от тази любов, любов към себе си и към света, идва от самия човек, а което идва от самия човек, е зло по своята същност. Ако се гледа човекът в себе си самия, или онова, което му е собствено присъщо, виждаме, че изначално не му е присъщо нищо друго, освен злото.

50.

***Удоволствията от живота на всеки
се превръщат след смъртта
в съответствия***

485.

В предната глава беше показано, че властващото чувство, иначе казано, господстващата любов, остава завинаги във всеки човек. Сега ще обясним, че удоволствията на това чувство или тази любов се обръщат в съответствия. Под обръщане в съответствие се разбира обръщането в духовно, съответстващо на природното. Това, че природното се превръща в духовно, може да се установи от обстоятелството, че човекът, докато живее в земното си тяло, обитава природния свят, но напусне ли тялото, преминава в духовния, обличайки духовна плът. Че ангелите, както и хората след смъртта, имат съвършена човешка форма и че телата им са духовни, може да се види по-горе гл.73-77 и гл.453-460; относно това, какви са съответствията между духовното и природното, виж гл.87-115.

486.

*Всички удоволствия на човека принадлежат на неговата господстваща любов, понеже той изпитва наслада само от онова, което обича, а най-вече от онова, което обича повече от всичко. Дали ще се каже *властваща любов* или ще се каже *онова, което някой обича повече от всичко*, е едно и също. Тези*

удоволствия са разнообразни и са толкова, общо взето, колкото властващите любви, значи, колкото хората, ангелите и духовете, понеже господстващата любов на един никога не е съвсем еднаква с любовта на друг. Ето защо, никое лице не е съвсем същото като друго, тъй като при всекиго лицето е образ на децата, а пък в духовния свят [лицето] е образ на господстващата любов. Насладите на всеки в частност са безкрайно разнообразни; никоя наслада не може да бъде сходна на или същата като друга; както когато се следват, така и когато са едновременно, те винаги по нещо се различават. Така или иначе, удоволствията на всеки човек се отнасят към едната негова любов, която е властващата, съставят я и образуват с нея едно цяло. По същия начин всички наслади изобщо се отнасят към една всеобща властваща любов: на Небето това е любовта към Господа, докато в Ада това е любовта към себе си.

487.

Какви са духовните наслади, в които се превръщат природните наслади на всеки след смъртта, не може да се узнае от другаде, освен от науката за съответствията; тя учи общо, че няма нищо природно, на което не съответства нещо духовно, и частно, обяснява кое по вид и какво по естество е онова, което съответства. Поради това онези, които разбират тази наука, могат да осъзнаят и да опознаят състоянието си след смъртта, ако знаят своята любов и нейното място във всеобщо господстващата любов, към която, както малко по-горе беше казано, се отнася всяка любов. За онези обаче, които живеят в любов към себе си, е невъзможно да познаят своята господстваща любов, понеже обичат само своето и наричат злото си добро, а пък лъжите, които го поддържат и чрез които утвърждават своето зло, наричат истини. Ако пожелаеха обаче, те биха могли да узнаят [каква е тяхната господстваща любов] от по-мъдрите, понеже последните виждат онова, което те сами не виждат, но при тях това не се случва: те толкова са потънали в себелюбие, че с презрение отхвърлят всяко наставление на по-мъдрия. Ала онези, които се намират в небесната любов, приемат поученията и съзират своето зло, в което са [били] родени, когато се насочват към него чрез истините, които го разкриват. Всеки може да види злото и неговата лъжа чрез истината, идваща от доброто, но никой не може да види чрез злото доброто и истината; причината е, че лъжите на злото са мракът и съответстват на мрака. Ето защо онези, които пребивават в лъжите чрез злото, са като слепи и не виждат онова, което е осветено, и бягат от него като сови; ала идващите от доброто истини са светлина и съответстват на светлината (виж по-горе, гл.126-134). Онези пък, които са в истините на доброто, бидейки зрящи и зорки, различават осветеното от сенчестото. Това също можах да установя от опит; ангелите на Небето гледат и усещат онези злини и лъжи, които понякога се появяват в тях, а също злините и лъжите, присъщи на духовете от света на духовете, съединени с Ада, обаче самите духове не могат да видят своите злини и лъжи, не знаят що е благото на небесната любов, що е съвест, що е искреност и що е откритост, освен ако не са в тяхна полза; нито пък разбират какво значи да бъдеш воден от Господа, казвайки, че такова нещо няма, че е небивалица. Това се каза с цел човекът да изследва себе си, като чрез своите наслади опознае и своята любов, което пък означава, доколкото разбира от науката за съответствията, да опознае състоянието си след смъртта.

488.

По какъв начин насладите на всеки живот стават след смъртта съответствия, може да се узнае от науката за съответствията, но тъй като тя не е достъпна, бих искал донякъде да осветля този въпрос чрез примери от моя опит. Всички, които живеят в злото и са си изградили лъжовни предубеждения срещу истините на Църквата, най-вече онези, които отхвърлят Словото, бягат от небесната светлина, хвърлят се към тъмни пещери с мрачни входи или към скални процепи, като там се скриват, понеже са обичали лъжите и са мразели истините. Такива пещери и скални процепи, а също мрачните места изобщо, съответстват на лъжите, а светлината съответства на истината. Тези духове намират своята наслада в обитаването там, а тяхното неудоволствие е да бъдат на открити места. По същия начин се държат онези, чиято наслада е било да заговорничат и тайно да кроят лукави планове. Те също обитават подземия, толкова тъмни, че дори един друг не се виждат и тихо си шепнат на ухо по ъглите. Тъкмо в това се превръщат насладите на тяхната любов. Онези, които са изучавали науките само с цел да се прочуят като учени, без да развиват чрез тях своя разум, онези, които са извличали суетна наслада от своята богата памет, обичат пясъчните места, които предпочитат пред зелените полета и китните градини, понеже такива знания съответстват на пясъците. Онези, които са изучавали различни църковни доктрини, без обаче да ги прилагат в живота, избират каменисти места и живеят между скални върхове, бягайки от обработени места, понеже изпитват ненавист към тях. Онези, които са приписвали всичко на природата, както и на собствената си досетливост, като са използвали различни хитрости, за да добият високи длъжности и голямо богатство, изучават в другия живот разни магии, които са злоупотреба с Божия порядък, откривайки в тях най-голямата радост на живота. Онези, които са използвали Божиите истини заради любов към себе си и чрез това са ги изменили в лъжи, обичат местата, лъхащи на урина, понеже тези места съответстват на насладите на тяхната любов. Онези, които са били долни скъперници, обитават мазета, килери, тавани и обичат свинските нечистотии, както и зловонието, носещо се от недосмлените храни в стомасите. Онези пък, които са посветили живота си само на плътски страсти и разкош, онези, които са угаждали на гърлото и на стомаха, намирайки висшата наслада в храната, обичат в другия живот изпражнения и нужници, в които намират наслада, понеже самото плътско желание е духовно нечисто. Такива духове избягват чистите и свободните от мръсотии места, понеже им са неприятни. Онези пък, които са придобивали удоволствие от разврата, влачат жалко съществуване в бордеи, където всичко е гнусно и мръсно; това те обичат, бягайки от почтени домове, а влязат ли в такъв, изпадат в помрачение; нищо не им носи по-голяма наслада от това, да разрушават съпружеските съюзи. Онези, които са копнеели за отмъщение и затова са добили жестока и свирепа природа, обичат близостта на трупове и дори в ада живеят сред такива.

489.

Ала насладите от живота на онези, които са живели на света в небесна любов, се обръщат в съответствия, идващи от Небето, понеже съществуват благодарение на слънцето на Небето и слънчевата светлина, а тя прави зримо онова, което божественото скрива в себе си. По-родилите се явления докосват вътрешните начала на ангелите, техния дух заедно с присъщите за

тялото им външни начала. Понеже Божията светлина, или Божията истина, идваща от Господ, се влива в техните духове, отворени от небесната любов, всичко, което съответства на насладите на тяхната любов, се проявява и външно. Че онова, което се явява зримо на Небето, съответства на вътрешните начала на ангелите, именно, на тяхната вяра и любов, а оттам на техните разумност и мъдрост, бе показано в главата относно представяното и явяваното на Небето (гл.170-176), както и в главата за мъдростта на ангелите на Небето (гл.265-275). Тъй като започнах да подкрепям своите твърдения с примери от опита, за да хвърля повече светлина върху казаното досега, бих искал да добавя нещо и относно небесните наслади, в които се обръщат природните наслади при живелите на света в небесна любов. Онези, които са обичали Божиите истини и Словото с вътрешно чувство или поради любов към самата истина, обитават в другия живот в светлина, на високи места, които изглеждат като планини, бидейки там постоянно озарявани от небесната светлина. Те не знаят що е мрак, който нощта носи на света, и живеят във вечна пролет; пред погледа им са все поля, жита и лозя. Всичко в домовете им сияе като скъпоценни камъни, а през прозорците се вижда като през чист кристал. Това е наслада за очите, но и наслада за духа - поради съответствията с небесното Божествено: понеже истините от Словото, които са обичали, съответстват на житата, лозята, скъпоценните камъни и кристалите. Онези, които веднага са прилагали в живота ученията на Църквата, идващи от Словото, са във вътрешното небе и пребивават повече от всички в насладата от мъдростта; виждат Божието във всички единични обекти; виждат също и обектите, но Божиите [им] съответствия тутакси се вливат в техния дух, като го изпълват с блаженство и повлияват върху всичките им сетива. Всичко пред очите им сякаш се смее, играе и живее (за това виж по-горе, гл.270). При онези, които са обичали науките, развивали са чрез тях рационалното си начало, добивайки разумност, като същевременно са признавали Божественото, стремежът към знания и насладата на рационалното се обръщат в другия живот в духовна наслада, т.е. в познания за доброто и истината. Живеят в градини, където се виждат красиво разпределели кътчета от цветя и треви, а наоколо - редици от дървета с алеи и беседки; дърветата и цветята всеки ден се променят. Гледката на всичко това носи наслада на техния дух изобщо, докато разнообразието в частностите непрестанно я обновява, а понеже то съответства на Божественото и наблюдаващите го познават науката за съответствията, те постоянно се изпълват с нови познания, чрез които усъвършенстват рационалното начало в своя дух; радват се на тези радости и наслади, защото градините, цветята, тревите и дърветата съответстват на науките, познанията и от тук, на разумността. Онези, които са отнасяли всичко към Божественото, съответно, разглеждали са природата като мъртва даденост, само служеща на духовното, и са се утвърдили в това, пребивават в небесната светлина; онова, което се явява пред техните очи, ярко сияе с тази светлина, а сиянието ги прави да виждат безброй промени на светлината, които вътрешното им зрение веднага попива; така те усещат вътрешните наслади: предметите от домовете им са сякаш елмазени и в тях се различават същите вариации. Казаха ми, че стените на техните жилища са направени сякаш от кристал, това ще рече, светят от блясък, и в тях се появяват преливащи форми, които представят небесните предмети в непрестанно разнообразие; такъв сияен блясък съответства на просветления от Господа разум, в които сенките на природните любов и вяра са отстранени. Това, а и още много

друго, имат предвид онези, които са били на Небето, когато казват, че са видели онова, което никое око никога не е видяло, както и, чрез възприемане на Божественото, предадено им в него, че са чували онова, което никое ухо никога не е чувало. Онези, които не са действали потайно, а са желаели всички тези мисли да бъдат достъпни, доколкото гражданският живот го позволява, онези, които не са мислели другояче, освен искрено и открито из Божественото, се явяват на Небето със сияйни лица; това сияние проявява единичните чувства и мисли, така да се каже, като в образ, изписан върху лицето; относно говоренето и действието, те са изображения на своите чувства. Обичани са повече от останалите. Когато говорят, образите им малко помръкват, но когато свършат, онова, което са казали, може да се види върху лицата им в цялост и яснота. Дори и всичко, което ги заобикаля, понеже съответства на тяхното вътрешно, има такъв вид, че позволява на другите ясно да разбират какво то представя и означава; онези духове, чиято наслада са били потайните дела, бягат надалеч от тях и изглеждат като змии. Онези, които са смятали разврата за нещо скверно и са живели в чиста съпругеска любов, повече от останалите пребивават в порядъка и формата на Небето и пребивават във всякакви красоти, цъфтят във вечна младост; насладите на тяхната любов са неизразими и вечно нарастват, всъщност, в нея се вливат всичките небесни наслади и радости, тъй като тази любов произлиза от съединяването на Господ с Небето и с Църквата и изобщо от съединяването между благото и истината, което съединяване е самото Небе като цяло и при всеки ангел в частност (виж по-горе, гл.366-386). Техните външни наслади са такива, че човешки думи не могат да ги опишат. Но онова, което казах относно съответствията на удоволствията при онези, които живеят в небесната любов, представлява само една малка част.

490.

От тук може да се разбере, че след смъртта насладите на всеки един се обръщат в съответствия, а самата любов остава вечно, като например съпругеската обич, любовта към искреността, откритостта, доброто и истината, любовта към науките и познанията, любовта към разумността и мъдростта и така нататък. От такава любов, подобно на ручей от извора, произтичат насладите, които също пребъдват, но се издигат до висша степен, когато от природни преминат в духовни.

51.

За първото състояние на човека след смъртта

491.

Има три състояния, през които човекът минава след смъртта, преди да отиде на Небето или в Ада: първото е неговото външно състояние; второто е неговото вътрешно състояние, и третото е подготвително състояние. През тези състояния човекът минава в света на духовете. Ала някои не минават през тези състояния, а веднага след смъртта се възнасят на Небето или биват хвърляни в Ада; онези, които отиват веднага на Небето, са възродените, подготвени за Небето още от света; онези, които са толкова

възродени и подготвени, че трябва само да се очистят от природната нечистота заедно с тялото, веднага биват взети от ангелите на Небето; виждал съм дори хора, които само час след смъртта вече бяха възнесени на Небето. Онези обаче, които са били вътрешно коварни, а външно са изглеждали добри, тоест онези, които са били изпълнили своето лукавство със злоба, а добрината са използвали като средство за заблуждение, биват незабавно захвърляни в Ада; аз видях такива, които бяха запратени в Ада веднага след смъртта; главата на един особено коварен човек отиде в Преизподнята първа, чак после дойдоха краката; при други пък е другояче. Освен това има и такива, които веднага след смъртта биват заключвани в пещери и така се отделят от онези, които обитават света на духовете. Те ту се пускат навън, ту се връщат в убежищата си. Това са онези, които под граждански претекст са действали злостно срещу ближните. Но и едните, и другите са малко в сравнение с онези, които пребивават в света на духовете, като там се подготвят според Божия порядък било за Небето, било за Ада.

492.

Що се отнася до първото състояние, тоест външното състояние, човекът влиза в него веднага след смъртта. Що се отнася до духа, всеки човек има външно и вътрешно; външното на духа е онова, чрез което той пригажда тялото на човека в света, преди всичко лицето, речта и жестовете, към живот с другите в общество; а вътрешното на духа е присъщо на волята, и от тук на мисълта, като рядко се проявява на лицето, в речта или жестовете, понеже човек от детство свиква да показва приятелство, добронамереност и искреност, скривайки помислите на своята собствена воля. Ето защо, във външното всеки човек по навик води нравствен и граждански живот, независимо какъв е вътрешно. Затова човекът почти не знае своите вътрешни начала и рядко им обръща внимание.

493.

Първото състояние на човека след смъртта е същото като неговото състояние на света, понеже тогава той е същият, що се отнася до външното - лицето му е същото, речта му е същата, характерът му е същият, та дори нравственият и гражданският живот са същите; ето защо човекът си мисли, че още се намира на света, ако не обърне внимание какво има около него и какво му казват ангелите - че сега вече е дух (гл.450) така единият живот продължава в другия, а смъртта е само преходът.

494.

Приятелите и онези, които човек е познавал на света, разпознават новодошлия не само по лицето и речта, но и по сферата на неговия живот, ако се доближат. Когато някой в отвъдния живот мисли за друго, той извиква в мисълта си лицето му, а също и множество обстоятелства, които се отнасят към неговия живот; щом като го стори, другият придобива присъствие, сякаш привлечен или призован; това явление съществува в света на духовете, защото там се съобщават мисли и защото там пространствата не са такива, каквито са в природния свят (виж по-горе гл.191-199); ето защо всичките новодошли в другия живот биват разпознати от своите приятели, роднини и от

онези, които по някакъв начин са познавали, а също така говорят помежду си и после общуват според приятелства в света; много пъти чувах хора, които скоро бяха дошли в света на духовете, да се радват, виждайки пак своите приятели, както чувах те също да се радват, че са дошли техните приятели. Често съпрузи се събират и се радват на това повторно свързване, дори съжителстват за по-дълго или по-кратко според наладата от съвместния живот, които са водили на света. Но ако не ги е свързвала истинска съпругеска любов, която е съединяване на душите съобразно небесната любов, след известно време съжителство те се разделят. Ако обаче духовете на съпрузите са били несъгласни един с друг и вътрешно са си били противни, те се хвърлят в открита вражда, дори понякога се бият, ала не се разделят, преди да преминат в следващото състояние, за което след малко ще стане дума.

495.

Понеже животът на новодошлите духове не е много различен от техния живот в природния свят и понеже не знаят нищо за своя живот след смъртта, за Небето и за Ада, освен онова, което са научили от буквалния смисъл на Словото и от тук, от проповедите, след като се начудят, че още са в тяло, че имат всички сетива, каквито са имали на света, че виждат наоколо си същото като на света, в тях се заражда силното желание да узнаят какво е Небето, какво е Адът и къде се намират. После техните приятели ги наставляват относно състоянието на вечен живот, водят ги из различни места и в разни общности, понякога в градове, градини и паркове, повечето пъти великолепни, понеже такива неща радват външното, в което все още пребивават. Тогава те от време на време се завръщат към мислите за състоянието на своята душа след смъртта, а също за Небето и за Ада, които са имали в телесния живот, стигат дотам да негодуват, че съвсем нищо не са знаели относно тези въпроси, както и че Църквата не е знаела. Почти всички копнеят да разберат дали ще отидат на Небето; мнозина вярват, че ще отидат, тъй като са живели на света според нравствените и гражданските предписания, без да си помислят, че злите и добрите живеят външно сходно - еднакво вършат добро на другите, еднакво ходят на църква, еднакво слушат проповедите и еднакво се молят; обаче те не знаят, че външните действия и външният култ не значат нищо, а само вътрешните, от които външните произтичат. От няколко хиляди едва един знае какво представлява вътрешното, че в него се съдържат Небето и Църквата на човека; още по-малко пък знаят, че външните действия са такива, каквито са намеренията и мислите, а също така любовта и вярата, от които те произлизат. Но дори когато ги наставляват в това, те не вярват, че мислене и желаене могат да бъдат така важни и придават важност единствено на думите и действията; такива са мнозина от хората в християнския свят, които днес преминават в другия живот.

496.

Добрите духове проучват какви са новодошлите, и то по различни начини, защото в първото състояние злите също говорят истини и вършат добро, както добрите; понеже, както по-горе се каза, те също са живели нравствено във външната форма, подчинявали са се на властта и законите, като така са добили слава на открити и искрени, ловели са души, достигайки чрез това до

почести и богатства. Но злите се разпознават най-вече по това, че обръщат особено внимание на разговори за външното, съвсем малко обаче слушат онези за вътрешното, каквото са истините и благата на Църквата и Небето. Все пак те слушат такива разговори, но без внимание и радост; разпознават се също по това, че често се извърщат към определени места и когато останат сами, поемат по пътища, водещи към тях; от извърщането им към някои места и от движението по пътищата към тях се разпознава каква е любовта, която ги води.

497.

Всички духове, идващи от света, са свързани или с някое общество на Небето, или с някое общество в Ада, но само относно вътрешното, което още не е открито за тях, докато те са във външното. Така е, понеже външното укрива и скрива вътрешното, особено при онези, които са вътре в злото; но после щом влязат във второто състояние, вътрешното излиза наяве; тогава тяхното вътрешно се открива, а външното заспива.

498.

За някои първото състояние на човека след смъртта трае дни, за други месеци, за трети година, но рядко е повече от година; при всекиго е различно според съзвучието или несъзвучието между вътрешно и външно; при всеки вътрешно и външно следва да действат като едно и да си съответстват, тъй като в света на духовете никому не подобава да мисли и желае едно, а пък да казва и да върши друго. Всеки там трябва да бъде образ на своите чувства и на своята любов; значи, какъвто е вътрешно, такъв трябва да бъде и външно. Това е така, понеже външното на духа първоначално се разкрива и се привежда в ред, за да служи като съответната основа за вътрешното.

52.

За второто състояние на човека след смъртта

499.

Второто състояние на човека след смъртта се нарича вътрешно състояние, понеже тогава той преминава във вътрешното, което принадлежи на неговия дух, или волята и мисълта, а външното, в което е бил при първото си състояние, заспива. Онзи, който се обърне към живота на човека, към неговите думи и дела, може да разбере, че при всеки един има външно и вътрешно или външни и вътрешни мисли и намерения. Това се познава ето как: в гражданския живот човекът мисли за другите, било като съди по слухове, било по онова, което е дочул и узнал за тях от разговори, но не разговаря с тях според своите мисли и, дори другият да е зъл, се държи с него прилично. Това може да се забележи на първо място по притворните и по ласкателите, чиито думи и дела са съвсем различни от онова, което [наистина] мислят и желаят, а също по лицемерите, които разговарят за Бога, за Небето, за спасението на душата, за истините на Църквата, за благата на родината и за ближния сякаш от вяра и любов, докато в своите сърца смятат

друго и обичат само себе си. От тук може да се установи, че има два вида мислене, външно и вътрешно; че от външното мислене се говори [едно], а от вътрешното мислене се чувства друго; двата вида мислене са разделени, за да не може вътрешното да прелее във външното и по някакъв начин да стане видимо. Още от Сътворението човекът е такъв, че вътрешната мисъл да действа в едно с външната от съответствията; мислите наистина действат в едно при онези, които са в доброто, защото те не мислят за [нищо] друго освен за доброто, нито пък говорят за [нещо] друго, освен за доброто. При онези обаче, които са в злото, вътрешното мислене не действа в едно с външното, тъй като те мислят за злото, но говорят за доброто; при тях порядъкът е обърнат, понеже доброто е навън, докато злото е вътре; ето защо злото властва над доброто и го подчинява като роб, който да му служи като средство за постигане целите на неговата любов; при такава цел става ясно, че доброто сред тях не е добро, а е заразено със зло, макар във външната форма. Другояче е при онези, които живеят в добро, понеже при тях порядъкът не е обърнат: доброто прелива от вътрешното мислене във външното, в говоренето и действието; такъв е порядъкът, в който е сътворен човекът; значи, вътрешните му начала са на Небето, та дори в тамошната светлина, а тъй като тя е Божията истина, произтичаща от Господа, или Господ на Небето (гл.126-140), тези хора биват водени от Господа. Това беше казано, за да се знае, че всеки човек има вътрешна мисъл и външна мисъл, които се различават една от друга. Когато се казва мисъл, се разбира и воля, понеже мисълта произтича от волята и никой не би могъл да мисли без волята. От тук става явно какво означава състояние на външното и състояние на вътрешното в човека.

500.

Когато се говори за волята и мисълта, под воля се разбират също чувствата и любовта, а после всички наслади и радости, които идват от тях, понеже те се отнасят към волята като към свой носител: онова, което човекът желае, той обича, изпитва от него наслади и радости; обратно - онова, което обича, от което изпитва наслади и радости, човекът [го] желае; тогава значи под мисъл се разбира всичко, чрез което човекът утвърждава своите чувства или своята любов, като всъщност мисълта не е нищо друго, освен форма на волята или онова, чрез което се проявява какво иска човекът; тази форма се установява чрез разнообразни рационални анализи, които водят началото си от духовния свят и принадлежат на човешкия дух.

501.

Трябва да се знае, че човекът е изцяло такъв, каквито са вътрешните му начала, а не такъв, каквато е външността му, отделно от вътрешното; това е така, понеже вътрешното е духът на човека, а животът на човека е животът на неговия дух, чрез който тялото живее; поради това, какъвто е човекът по своето вътрешно, такъв той остава вечно; външното, тъй като принадлежи на тялото, се изгубва след смъртта, а онази част от него, която се държи за духа, заспива, служи само като основа за вътрешното, както се показва по-горе, където се говори за паметта на човека, оставаща след смъртта. Оттук става ясно какво всъщност принадлежи на човека и какво не му принадлежи собствено; именно, при злите всичко, принадлежащо на външните мисли, от

които идва говоренето, и всичко, принадлежащо на външната воля, от която идва действието, не са техни собствени; тяхно собствено е онова, което принадлежи на тежите вътрешни мислене и желания.

502.

След като премине първото състояние, или външното, за което вече стана дума в предната глава, човекът-дух навлиза в своето вътрешно състояние, или, иначе казано, във вътрешното състояние на желянето и на мисленето, в което е бил на света, когато, оставен на себе си, е мислел свободно и без юзди; човекът преминава в това състояние, без да го съзнава, както и на света, когато е издърпвал обратно във вътрешното мисли, близки до речта, или такива, от които идва речта; ето защо, когато човекът дух попада в това състояние, той е вътре в себе си, в самия свой живот, понеже да мисли свободно според своето чувство е самият живот на човека и самият човек.

503.

В това състояние духът мисли според самото свое желание, което значи, според самите си чувства или според самата си любов: тогава мисленето действа ведно с желянето и единението е така силно, че човекът почти сякаш не мисли, а само желяе. Почти същото е и когато говори, само дето изпитва боязън мислите на неговото желание да не се разголват, която боязън е насадена във волята му от гражданския живот на света.

504.

Всички хора без изключения преминават след смъртта в това състояние, защото то е присъщо на техния дух; първото състояние е такова, каквото е бил духът на човека в обществото и това не е собствено негово състояние; че това външно състояние, в което човекът най-напред попада след смъртта, и за което стана дума в предната глава, не му е истински свойствено, може да се установи от много неща, например от обстоятелството че духовете не само мислят, но и говорят според чувствата си, понеже речта им идва от чувствата, както се вижда от казаното и показаното в главата относно речта на ангелите (гл.234-245). По същия начин е мислил и човекът на света, когато е оставал насаме със себе си; понеже тогава той не е мислел чрез телесната си реч, а само е виждал [онова, за което мисли], като за една минута е виждал толкова много, колкото след това не би могъл да изговори и за половин час. Това, че външното състояние не е присъщо състояние на човека или на неговия дух, личи и по следното: когато в света човекът е в общество, той говори според правилата на нравствения и гражданския живот, като тогава вътрешната мисъл управлява външната, както един човек властва над друг, грижейки се той да не отива отвъд границите на почтеността и приличието. Още нещо: когато някои е насаме със себе си, мисли за това по какъв начин ще говори и ще се държи, та да се хареса и да спечели приятелство, разположение, милост, тоест различно от онова, което би сторил по своя собствена воля. От това става ясно, че вътрешното състояние, в което навлиза духът, е неговото собствено състояние, следователно истинското собствено състояние на човека, докато е живял на земята.

505.

Когато духът е във вътрешното си състояние, става ясно какъв е бил човекът вътре в себе си на света, понеже тогава духът действа съгласно онова, което му е присъщо. Онзи, които на света вътрешно е пребивавал в добро, действа тогава разумно и мъдро, дори по-мъдро отколкото на света, защото е отделен от връзката с тялото и със земното, което затъмнява духа, простирайки се над него сякаш облак. Онзи обаче, който на света е живял в злото, тогава (във второто състояние -бел.ред.) действа глупаво и безумно, дори и по-глупаво, отколкото на света, тъй като е на свобода и над него не тегне принуда. На света такъв човек е изглеждал външно разумен, понеже се е преструвал на такъв; веднъж обаче отстранено външното начало, неговото безумие се разкрива. Ето защо злият, който външно се прави на добър, може да бъде сравнен с блестящо полиран гладък съд, под чийто затворен капак се крият всякакви мръсотии, сбрани накуп, както казва Господ: „Горко вам, ... задето се оприличавате на варосани гробници, които отвън се виждат хубави, а вътре са пълни с мъртвешки кости и с всяка нечистота" (Матей, 23:27).

506.

Всички, които на света са живели в добро и са действали според своята съвест, признавали са Божественото и са обичали Божиите истини, но най-вече онези, които са ги прилагали на дело, се чувстват, щом преминат в своето вътрешно състояние, като току — що събудени от сън или като излезли от сянката на слънчева светлина; тогава започват да мислят според небесната светлина, това ще рече, според вътрешната мъдрост, както и да действат въз основа на доброто, т.е. да действат по вътрешно чувство; Небето се влива в мислите и чувствата им с блаженство и вътрешна наслада, за каквито те преди не са знаели; това е така, понеже общуват с небесните ангели; всъщност те познават Господ и Го почитат със самия си живот, защото са в своя собствен живот, когато се намират във вътрешното си състояние, както се каза по-горе (гл.505); същевременно те знаят Господ и Го тачат свободно, понеже свободата принадлежи на вътрешното чувство. По такъв начин те се отделят от външната святост и преминават във вътрешната святост, в която се състои истинското богопочитание. Такова е състоянието на хората, които са водили християнски живот според наставленията на Словото. Съвсем обратното е състоянието на онези, които на света са живели в зло, не са имали никаква съвест и следователно са отричали Божественото; всъщност всички, които живеят в зло, отричат божественото, колкото и външно да се мъчат да не го отричат, а да го признават; така е, понеже признаване на Божественото и живеене в злото са противоположности; такива изглеждат в другия живот, след като преминат в своето вътрешно състояние, съвсем глупави, ако ги слушаш да разговарят или ги гледаш да действат. Злите им подтици ги въвличат в злодеяния, презрение към другите, обиди, хули, омраза, отмъстителност, гнусни кроежи, а понякога дори в толкова лукавство и коварство, щото трудно може да се повярва, че това е присъщо на някой човек. Тогава те са свободни да действат според мислите на своите желания, понеже вече са отделени от външното, което ги е принуждавало и ограничавало на земята. Накратко, загубват целия си разсъдък, защото на

света той не е пребивавал в тяхното вътрешно, а във външното, но и тогава все още се смятат за по-мъдри от останалите. Веднъж влезли във второто състояние злите се връщат за кратко във външното си състояние и следователно в спомените за своите действия, когато са били във вътрешното си състояние: някои се засрамват и си признават, че са били безумци; други пък не се срамуват; трети негодуват, защото не им е позволено да продължават да бъдат във външното си състояние. На тях обаче им се показва в какво биха се превърнали, ако продължават да бъдат в това състояние, а именно, ще се опитват да вършат същите потайни дела, като чрез видимостта за добро, искреност и откритост съблазняват простите по сърце и вяра; дори могат изцяло да се погубят, защото външно ще пламнат с огъня, които ги гори отвътре, и този огън ще погълне целия им живот.

507.

Когато духовете са във второто състояние, те се явяват точно каквито са били вътрешно на света и дори огласяват всичко, което са вършили и изrekli тайно, защото, когато външното не ги спира, те открито говорят същото, дори се опитват да вършат същото, което са вършили някога, без да се боят, както на света, от разгласа. После те минават през много състояния на своето зло, за да се явят на ангелите и добрите духове такива, каквито са всъщност. Така скритото става явно, и тайното се разобличава, според думите на Господ: *„Няма нищо скрито, което да се не открие, и тайно, което да се не узнае; затова, каквото сте казали в тъмно, то ще се чуе на видело; и каквото сте казали на ухо в скривалищата, то ще бъде разгласено от покривите“* (Лука, 12:2-3), както също така на друго място: *„И казвам ви, че за всяка празна дума, която кажат човеците, ще отговарят в съдния ден“* (Матей, 12:36).

508.

Не може да се опише накратко какво представляват злите в това състояние, защото всеки обезумява според своите страсти, а те са разнообразни; поради това бих искал да приведа само някои особени случаи, от които може да се изведе заключение и за останалите. Едни от тях са стичали себе си повече от всичко, търсели са почест за себе си в дейностите и служенията, изпълнявайки службата не заради службата, нито заради удоволствието, което тя носи, ами заради репутацията - за да бъдат обявени за по-достойни от другите и да се наслаждават на престижа на високото си положение; когато преминат във второто състояние, те са по-глупави от останалите, защото колкото повече са обичали себе си, толкова повече са се отдалечавали от Небето: колкото по — далеч от Небето [е някой], толкова по — далеч [е той] от мъдростта. Онези обаче, които са били отдадени на себелюбие, а също, бидейки коварни, с машинации са стигнали до почести, се събират с най-лошите - изучават изкуствата на магията, които представляват злоупотреба с Божия порядък, и ги прилагат, за да измъчват и тормозят всеки, които не ги почита; кроят козни, разпалват ненавист, възделееят отмъщение, освирепяват срещу всички, които не им се подчиняват. Те толкова повече пропадат във всичко това, колкото повече цяла тълпа зли духове им помага и накрая замислят по какъв начин да се качат на Небето, било за да го разрушат, било за да сторят така, че да бъдат почитани там като богове; ето докъде стига

тяхното безумие. Онези между тях, които са били от папската религия, са по-безумни от останалите; те са убедени, че Небето и Адът са под тяхна власт и че могат да опрощават греховете - които и както пожелаят; като си присвояват всичко Божествено, те се наричат Христос; тяхното убеждение, че е така, е толкова силно, че навсякъде, където въздейства, внася безпокойство в душите и помрачава съзнанието дотам, че даже причинява болка; духовете са почти еднакви в двете състояния, но във второто са лишени от разсъдък. Ала за тези безумци и за съдбата им след това състояние, се говори подробно в книжката „За Страшния съд и разрушения Вавилон“. Онези, които са приписвали Сътворението на природата и значи са отричали в сърце, макар не на думи, Божественото и всичко, свързано с Небето и Църквата, се събират в това състояние със себеподобни, наричайки Бог някого, отличил се с особено лукавство, и му въздават Божии почести. Видях такива на събрание: покланяха се на един маг, спореха за природата и се държаха като безумци, сякаш бяха зверове в човешки образ; сред тях имаше и такива, които на света бяха достигнали високи по-чести, а други бяха смятани за учени и мъдри. При други е иначе. От тези примери може да се установи какво представляват онези, чиито вътрешни начала на духа са заключени за Небето, а именно, че са част от всички, които не получават никакво въздействие от Небето чрез признаване на Божественото, както и чрез живота на вярата. Всеки сам по себе си би могъл да отсъди какво би било, ако беше такъв, ако би си позволил да действа без страх от закона и без страх за живота, без външни окови, каквито са страховете да не накърниш своята репутация, да се лишиш от почести и печалби, както и от свързаните с тях наслади. Все пак, Господ обуздава тяхното безумие, за да не престъпва то границите на ползата, тъй като от всеки зъл дух има полза за общото благо: добрите духове виждат в тях какъв е злият и какво е злото, както и какъв е човекът, ако не бъде воден от Господ; злите са от полза също и затова, че чрез тях онези, които са в едно зло, могат да се свържат и да се отделят от добрите; освен това, така от злите се отнемат онези истини и блага, които те външно са представяли и са подражавали, а също биват въведени в злото на своя живот и в лъжите на злото, подготвяйки се по такъв начин за Ада. Никой всъщност не отива в Ада, преди да се потопи в своето зло и в лъжите от злото, понеже никому там не подобава да има разделен дух, именно, да мисли и да казва едно, а пък да желае [и да върши] друго. Всеки зъл там трябва да мисли лъжата на злото и да говори според лъжата на злото, и в двата случая по своя воля, което значи, според своята собствена любов, според нейните наслади и страсти, по същия начин, както е правил на света, богато е бил в своя дух, пак така, както е мислил из себе си самия, от вътрешното си чувство. Така е, понеже волята е самият човек, а не чистата мисъл, освен ако тя не се извлича от волята, която е също неговото естество или неговият характер; затова, като пребивава в своята воля, [той] пребивава в своите естество или характер, значи в своя живот, понеже човекът придобива естество чрез живота; след смъртта човекът запазва естеството, което е придобил чрез живота на земята; при злите обаче естеството не може повече да бъде подобро или променено посредством мислите и познанието на истините.

509.

Докато се намират в това второ състояние злите духове, обикновено биват

често и тежко наказвани, понеже попадат във всички видове зло; в света на духовете има множество наказания и те се прилагат без оглед дали някой на света е бил цар или роб; всяко зло носи своето наказание, даже е свързано с него, затова онзи, който е в някое зло, изтърпява съответното наказание. Но никой не се наказва там заради злото, което е сторил на света, а заради злото, което тогава (докато е във второто състояние, бел.ред.) върши; обаче дали ще се каже, че [някой] търпи наказание заради злини на света, или ще се каже, че [някой] търпи наказание заради злините, които е сторил в другия живот, е едно и също, понеже след смъртта всеки човек се завръща към своя живот и значи към същите злини, защото човекът е такъв, какъвто е бил по време на живота си в тялото (виж гл.470-484). Злите се наказват, защото стражът от наказанието е единственото средство за обуздаване на злото във второто състояние. Нито наставленията, нито убеждаванията, нито страхът от закон и мълва не вършат работа, понеже злите действат според природата, която не може да се овладее или да се пречупи по друг начин, освен чрез наказанието. Обаче добрите духове никога не биват наказвани, дори и да са извършили зло на света, понеже [в другия живот] не се завръщат към злите си деяния; можах да узная, че злините, които са сторили, са били от друг вид и от друго естество, че не са дошли от противене срещу истината или зло сърце, освен онези, които са добили по наследство от родителите, към които злини ги е тикала спялата наслада, когато са били във външното, отделени от вътрешното.

510.

Всеки идва в онова общество, в което е пребивавал неговият дух на света, защото всеки човек е свързан по своя дух с някое небесно или адско общество: злият с адско, а добрият с небесно; че след смъртта всеки се връща при своето общество, може да се види по-горе (гл.438); духът постепенно се сближава със своето общество, влизайки накрая в него; когато пребивава във вътрешното си състояние, един зъл дух постепенно се обръща към своето общество, като накрая се изправя лице в лице с него, преди още това състояние да е завършило. След като то завърши, злият дух сам се хвърля в Ада, където са подобните нему; скокът е сякаш падане с главата надолу и краката нагоре: това изглежда така, защото духът е в обрнат порядък, обича адското и отрича небесното. Във второто състояние някои зли ту влизат, ту излизат от Ада, но тогава те не изглеждат стремглаво падащи надолу, както онези, които са напълно опустошени. Самото общество, в което духът се е намирал на света, им бива показано, докато пребивават във външното, за да разбере, че са обитавали Ада още по времето на живота в тялото, макар и не в същото състояние, както при онези, които са в самия Ад, а в състояние, еднакво със състоянието на онези, които обитават света на духовете; за това състояние, предвид на обитавашите в Ада, ще се каже впоследствие.

511.

Разделянето на злите от добрите духове се извършва във второто състояние; при първото всички те са били заедно, защото, докато духът е във външното си състояние, той още е такъв, какъвто е бил на света - злият още съжителства с добрия и обратно; друго става, когато духът се пренесе във

вътрешното си състояние, и когато бъде оставен на своята природа и своето желание. Злите се отделят от добрите по различни начини, обичайно като се носят около общества, с които са общували чрез добри мисли и чувства, докато са били в първото състояние; така [злите] стигат до общества, които са заблудили чрез външния си вид да вярват, че са добри; най-често те обикалят в широк кръг, където на добрите духове се показва какви са; щом добрите видят злите, отвръщат се настрана, после злите, кръжейки, също отвръщат лице от тях, в посока към адското общество, където трябва да отидат. Има и много други начини за разделяне.

53.

***За третото състояние на човека след смъртта,
което е състояние на наставляване на онези,
които отиват на Небето***

512.

Третото състояние на човека или на неговия дух след смъртта е състоянието на наставляване; това е състоянието на онези, които отиват на Небето и стават ангели; обаче не и на онези, които отиват в Ада, тъй като те не могат да бъдат наставлявани и поради това за тях второто състояние е и третото; то завършва с тяхното пълно обръщане към своята любов и към адското общество, което пребивава в нея; веднъж щом това стане, те желаят и мислят според тази любов; а понеже тази любов е адска, те не желаят нищо друго, освен злото и не мислят за нищо друго, освен за лъжата, понеже това са удоволствията, присъщи на тяхната любов; оттук, те отблъскват всяко добро и всяка истина, които преди са служели на тяхната любов като средство. Добрите минават от второто състояние в третото, което е тяхната подготовка за издигане на Небето чрез наставляване. Никой не може да се приготви за Небето другояче, освен чрез познания за доброто и истината, т.е. чрез наставлението, понеже никой не може да знае какво са духовните благо и истина, а също какво са злото и лъжата, които са техните противоположности, ако не се е научил. Може да се узнае какво са гражданските и нравствените блага и истини, наречени на света справедливост и искреност, тъй като там има граждански закони, които учат що е справедливост, а също така някакви обединения, с които човекът се научава да живее според морални закони, като всички те се отнасят до искреността и до безпристрастието; духовните благо и истина обаче не се учат от света, а от Небето; някои могат да ги узнаят от Словото или от учението на Църквата, идващо от Словото, но те не могат да повлияят върху живота, ако човекът не се намира с вътрешното си начало каквото е неговият дух, на Небето; човекът е на Небето, когато признава Божественото и същевременно действа справедливо и искрено, понеже Словото предписва да се действа така, значи живее правилно и праведно заради Божественото, а не заради себе си и света. Никой обаче не би могъл да действа така, ако първо не е научил, че има Бог; че има Небе и Ад; че има живот след смъртта; какво значи да обичаш Бог повече от всичко и какво значи да обичаш ближния като самия себе си; че на Словото трябва да се вярва, тъй като Словото е Божие; без да осъзнае и признае това, човек не може да мисли духовно, а без

мисъл за него той не го желае, понеже за онова, което не знае, човекът не може да мисли, а като не може да мисли за него, не може и да го желае; когато, следователно, човекът пожелае духовните блага и истини, тогава Небето се влива в него, тоест, Господ влияе чрез Небето върху неговия живот, влияе върху волята и оттам върху мислите, а чрез двете тях върху целия негов живот, понеже оттук идва целият живот на човека; от това става ясно, че духовните благо и истина не се научават от света, а от Небето, и че не може да има друга подготовка за Небето освен чрез наставлението. Доколкото значи Господ влияе в живота на някого, дотолкова го наставлява, разгаряйки волята на неговата любов към истината, като просветлява мисълта [му] дотам, че да може да я възприеме. Доколкото това става, дотолкова вътрешното в човека се отваря и в него се засажда Небето; накрая, доколкото Божественото и небесното влияят върху искреността, присъща на нравствения живот, както и върху справедливостта, присъща на гражданския живот при човека, дотолкова те ги правят духовни, понеже тогава човекът постъпва според тях поради Божественото, както и заради Божественото. Ако такъв е източникът на искреността и справедливостта, присъщи на нравствения и гражданския живот, те са последствия от духовния живот; понеже следствието извлича всичко, което [като собствено качество] му принадлежи, единствено от своята действаща причина: каквато е причината, такава е и следствието.

513.

Обучението и наставленията са поверени на ангели от различни общества, преди всичко на тези, които живеят в северната и южната посока, понеже там обществата се намират в разумността и мъдростта поради познанията за благото и истината. Местата за обучение са разположени на север и са разнообразни, подредени и различени според родове и видове небесни блага, та всички и всеки да се наставляват според своите нрави и способност за възприемане. Тези места се простират в кръг на голямо разстояние и натам Господ изпраща добрите духове, след като приключи второто им състояние в света на духовете, за да се наставляват. Обаче не всички; онези, които са били наставлявани на света, още там са подготвени за Небето от Господ, и се възнасят по други пътища: някои веднага след смъртта, други след кратко съжителство с добрите духове, при което по-грубите техни мисли и чувства, произтичащи от почестите и богатствата на света, биват отстранени, и така те се пречистват; някои преди това подлежат на опустошение (*vastatio*)*, което става на места под земята, наречени нисшата земя, където те силно страдат. Това са онези хора, които на света са усвоили лъжите, но все пак са водели живот в добро; лъжите обаче пускат здрави корени и, преди да се разпръснат, духовете не могат да видят истината, затова и не я разбират. Но за опустошенията и за начините, по които те стават, се говори надълго в „*Небесни тайни*“.

*Т.е. отделяне и отстраняване на всичко, което не е сродно с Небето.- Бел ред.

514.

Всички, които са в местата за обучаване, обитават разделени; всеки от тях

обаче е свързан чрез своите вътрешни начала с небесното общество, в което ще отиде; поради това, че обществата на Небето са подредени според небесната форма (гл.200-212), същото важи за местата, където става обучаването; затова, гледани от Небето, те се явяват като Небето в умален вид: простират се надлъж от запад на изток и нашир от юг на север, но широчината привидно е по-малка от дължината. Подредбата в общи линии е следната: най-отпред са онези, които са умрели като деца и се обучават до своята юношеска възраст на Небето, а след като прекарват детството си със своите наставнички, биват заведени там от Господ и се обучават. Зад тях са местата, където се обучават хората, умрели възрастни, които са живели на света в любов към истината, идваща от благо. Зад тях пък са онези, които са се били посветили на религията на Мохамед, водели са на света нравствен живот, признавали са един Бог, зачитайки Господ като самия Пророк. Като отстъпят от Мохамед, понеже той не може да направи нищо, те пристъпват към Господ, започват да Го почитат, признават Неговата Божественост и тогава се обучават на християнската религия. Зад тях, най-далеч на север, са местата за обучаване на разни езичници, които на света са водели добър живот според своята религия, добили са един вид съвест и са постъпвали праведно и правилно, но не заради законите на своята държава, а заради законите на своята религия, чиято святост всячески са спазвали и са се грижили по никой начин да не бъде погазена. Като се обучават, всички те лесно стигат до признаване на Господ, понеже със сърцата си долавят, че Бог не е невидим, а видим в човешки облик; езичниците превъзхождат по брой останалите, като най-добри сред тях са онези, които идват от Африка.

515.

Но не всички се обучават по един и същи начин, нито пък от едни и същи небесни общества: онези, които от детството биват наставлявани на Небето, се обучават при ангелите на вътрешните небеса, понеже нито са попили лъжи от лъжовни религии, нито са замърсили духовния си живот с грубостите от почестите и богатствата на света. Повечето от онези, които са умрели възрастни, се ръководят от ангелите на крайното небе, защото тези ангели им подхождат повече от ангелите на вътрешните небеса, притежаващи вътрешна мъдрост, която хората все още не биха могли да възприемат. Мохамеданите пък биват наставлявани от такива ангели, които преди са били мохамедани, но са се обърнали в християнството. Също и езичниците се обучават от ангели, които са били езичници.

516.

Всяко обучаване става съгласно учението на Словото, не от Словото без учение: християните биват обучавани въз основа на небесното учение, което напълно се съгласува с вътрешния смисъл на Словото. Останалите, като например мохамеданите и езичниците, въз основа на учения, пригодени към тяхното разбиране, които се различават от небесното само по това, че наставляват на духовен живот чрез нравствения живот, като се съгласуват с добрите догмати на тяхната религия, според която са родили своя живот на света.

517.

Обучението на Небето се различава от обучението на света по това, че мислите се изпращат не до паметта, а до живота; тъй като паметта на духовете е в техния живот, те приемат и попиват всичко, което се съгласува с техния живот, обаче не приемат, още по-малко попиват онова, което не се съгласува с него, тъй като духовете са олицетворения на чувствата и следователно притежават човешка форма, наподобяваща техните чувства. На духовете постоянно им се внушава любов към истината за полза на живота; Господ предвижда всеки да обича службата, която подходжда на неговия нрав; тази любов още повече се засилва от надеждата, че в бъдеще ще станат ангели. А понеже на Небето всяка служба се отнася към общата служба, ще рече, към царството Господне, което там е тяхната родина, и понеже всяка една особена и единична служба е толкова по-висша, колкото по-близо се отнася към общата, то всички безбройни особени и единични служби са добри и небесни; ето защо, любовта към истината е свързана при всеки един с любовта към службата, така че да действат като едно. Чрез това истината израства в служба, като самите истини, които духовете изучават, са истини на службата: така се наставляват ангелските духове и се подготвят за Небето. Любовта към истината, приложена в служба, се внушава чрез различни средства, повечето от тях неизвестни на света: преди всичко чрез изображения на службите, които в света на духовете се извършват по хиляди начини, носейки такава наслада и красотата, че проникват духа от вътрешното начало на неговия ум до външното начало на неговото тяло и така въздействат върху цялото; накрая духът става сякаш [олицетворение на] своята служба; поради което, дойде ли в обществото, за което се е подготвял чрез наставленията, той живее същински тогава, когато изпълнява своята служба. От тук може да се установи, че познанията, които са външните истини, никого не завеждат на Небето, а [това прави] самият живот, тоест животът на службата, внушаван чрез познанията.

518.

Имало духове, които се убедили, че ще идат на Небето и ще бъдат приети в него преди други, защото били учени и били писали много за Словото и за учението на Църквата, вярвайки, че с това ще станат по-мъдри, и че за тях е казано: „И разумните ще сияят като светлината на твърдта, а ония, които са обърнали мнозина към правдата - като звездите, за всякога" (Даниил, 12:3). Но те били изследвани дали техните познания обитават само в паметта или и в живота. Онези, които изпитват същинска любов към истината заради отделените от телесното и от светското служби, които сами по себе си са духовни служби, след като бъдат обучени, се приемат на Небето; тогава всъщност им се дава да узнаят какво свети на Небето, а именно, Божията истина, която там е небесната светлина в службата, и че тази служба е основата, която приема лъчите на светлината и ги обръща в различни цветове. Онези пък, при които знанията обитават в паметта и които са добили способност да разсъждават върху истините и да доказват приетите за принципи положения, които, макар лъжовни, след доказване изглеждат като истинни, не са били в небесната светлина; имали са надменна увереност, присъща на повечето с такъв разум, че са по-вещи от другите, че им е отредено да отидат на Небето, и че ангелите трябва да им служат; за да се изтръгне надменното им убеждение, те били издигнати до първото или

крайното небе, за да влязат в някое ангелско общество, но едва престъпили прага, в очите им притъмняло от действието на небесната светлина, после интелектът им се разстроил, а накрая и дишането им прекъсвало като при умиращи; когато усетили топлината на Небето, която е небесната любов, те започнали Утрешно да се измъчват. Ето защо ги отритнали, а после те научили, че не знанията правят ангела, а самият живот, придобиван чрез познанията, понеже познанията, ако се разглеждат сами по себе си, са извън Небето, а животът, придобиван чрез познанията, е вътре в него.

519.

Щом духовете се подготвят за Небето чрез обучения на споменатите места, което става за кратко време, понеже са обзети от духовните идеи, така че разбират много наведнъж, те обличат ангелски одежди, повечето снежнобели като от висон; тогава тръгват по пътя, който води нагоре към Небето и се оставят на ангелите-пазинели; после биват приети от други ангели и биват въведени в обществата, където опознават разни видове щастие, а накрая Господ направлява всеки един до съответното общество. Това става по различни пътища, понякога заобиколени; пътищата, по които биват водени, не знае никой ангел, а единствено Господ. Щом като духът пристигне в своето общество, тогава неговите вътрешни начала, които са в съгласие с вътрешните начала на ангелите, обитаващи това общество, се отварят, а те го разпознават и с радост го приемат.

520.

Бих искал да добавя нещо важно относно пътищата, които водят от тези места към Небето и по които биват въведени новодошлите ангели. Има осем пътя, по два от всяко място за обучение, като единият се изкачва на изток, а другият на запад; онези, които отиват в небесното царство на Господа, биват въведени по източния път, докато онези, които отиват в духовното царство, биват въведени по западния път. Четирите пътя, които водят оттам до небесното царство на Господ, са украсени с маслини и разни видове овощни дървета; онези пък, които водят до духовното царство на Господ, са украсени с лозя и лаврови дръвчета. Това е така поради съответствията: лози и лаври съответстват на любовта към истината и нейните служби, докато маслини и плодове съответстват на любовта към доброто и нейните служби.

54.

***Никой не отива на Небето
само поради прякото милосърдие***

521.

Онези, които не са научени за Небето, за пътя към Небето, за живота на Небето в човека, са на мнение, че биват приемани на Небето единствено поради милосърдието към вярващите и към онези, за които Господ се застъпва, което значи, че [там] приемат единствено по милост; следователно, те вярват, че всеки един човек може да бъде спасен по милостта на Господа;

някои дори са на мнение, че всички от Ада също ще бъдат спасени. Явно те не знаят нищо за човека и за това, че той е точно такъв, какъвто е неговият живот, като животът му е такъв, какъвто е неговата любов, при това не само относно вътрешното, което принадлежи на неговата воля и на неговия интелект, но също и във външното, което принадлежи на неговото тяло, а също и че телесният образ е само външната форма, в която действено се проявява вътрешното, следователно, че целият човек е своята любов (виж по-горе гл.363). Нито пък знаят, че тялото не живее от само себе си, а чрез своя дух, които е самото чувство на човека и че духовното му тяло не е друго, освен неговата любов в човешка форма, в която той се явява след смъртта (виж по-горе гл.453-460). Ето защо, докато не знае това, на човека може да му се внуши да вярва, че спасението не представлява нищо друго, освен Божие благоволение, което наричат милосърдие или благодат.

522.

Нека обаче първо се каже какво е Божието милосърдие: Божието милосърдие е чисто милосърдие към целия човешки род за неговото спасение; то постоянно пребивава при всеки човек, без никога да се оттегля от никого: поради тази причина всеки, който може да бъде спасен, бива спасен. Но никой не може да се спаси иначе, освен чрез Божиите средства, които са разкрити от Господ в Словото; Божиите средства са онова, което се нарича Божии истини; те учат по какъв начин [трябва] да живее човек, така че да може да бъде спасен; чрез тях Господ води човека на Небето и чрез тях вдъхва в него живота на Небето; Господ го прави при всички, но не може да даде живот небесен на онзи, който не страни от злото, защото злото го възпрепятства. Доколкото значи човекът страни от злото, Господ го води чрез своите Божии средства, поради чисто милосърдие, при това от ранното му детство до края на неговия живот на света, а после във вечността. Ето това се разбира под Божие милосърдие; от тук става ясно, че Господното Милосърдие представлява чисто милосърдие, но не пряко, тоест не такова, че всеки да се спасява поради благоволението на Господ, независимо от това как е живял.

523.

Господ никога не върши нищо срещу порядъка, защото Сам Той е порядъкът: Божиите истини, произтичащи от Господ, са онова, което гради порядъка, Божиите истини са закони на порядъка, според които Господ води човека. Ето защо да се спасява човекът поради пряко милосърдие е против Божия порядък, а което е против Божия порядък то е против Божественото. Божият порядък е Небето при човека, което човекът е извратил чрез живот срещу законите на порядъка- които са Божиите . истини; човекът бива върнат към този порядък от Господ - поради чистото му милосърдие - чрез законите на порядъка, и доколкото се завръща към порядъка, приема в себе си Небето, а които приема Небето, отива на Небето. Оттук пак става ясно, че Господното милосърдие е чисто. но не пряко.

524.

Ако хората можеха да бъдат спасени с прякото милосърдие, биха се спасили

всички до един, та дори онези, които са в Ада; впрочем, Ад не би имало, тъй като Господ е самото милосърдие, самата любов, самото благо. Ето защо против Неговата Божественост ще бъде да се каже, че всички [хора] могат да бъдат пряко спасени, но Той не ги спасява: известно е от Словото, че Господ желае спасение за всички и [не желае] гибел за никого.

525.

Мнозина, които идват в другия живот от християнския свят, носят със себе си вярата, че ще бъдат спасени поради прякото милосърдие, понеже за това са се молили; след като били изследвани обаче, се открило, че за тях да отидеш на Небето означава единствено да бъдеш допуснат, като онзи, който бива допуснат, вкусва небесна радост; това показало, че те съвсем не знаят какво е Небето и какви са небесните удоволствия. Ето защо им се казало, че Господ не отрича Небето за никого и, ако желаят могат да бъдат допуснати, дори и да прекарат там някое време. Онези, които пожелали, били допуснати, но още на прага, поради полъха на небесната топлина - любовта, в която живеят ангелите, и поради силата на небесната светлина - Божията истина, усетили, че им се свива сърцето толкова силно, че се почувствували в адското мъчение, наместо в небесната наслада. Щом мъките им свършили, те избягали през глава. Така чрез живия опит им било внушено, че Небето не може да се даде на никого поради пряко милосърдие.

526.

Понякога разговарях с ангелите по този въпрос и казвах, че мнозина на света, живели в злото, когато говорят за Небето и за вечния живот, твърдят, че възнасянето на Небето е само въпрос на достъп поради пряко милосърдие. Казах, че в това вярват най-вече онези, които правят [от] вярата единствено средство за спасение, тъкмо защото, според началата на своята религия, те не отдават значение нито на живота, нито на делата на любовта, които изграждат живота, нито пък зачитат други пътища, по които Господ въвежда Небето в човека и прави така, че той става приемник на небесната радост. Тъй като отхвърлят всяко дейно средство, те постановяват, като извод от основните [религиозни] положения, че човекът отива на Небето въз основа на чистото милосърдие, което Бог-Отец проявява поради застъпничеството на Сина. На това ангелите отвърнаха, че знаят, че такава догма следва по необходимост от приемане принципа за спасението само чрез вяра; въпреки че тази догма е главна спрямо останалите, понеже тя не е истина, в нея не може да проникне никаква небесна светлина. От тук идва невежеството, в което днес пребивава Църквата, относно Господ, относно Небето, относно живота след смъртта, относно небесната радост, относно същността на любовта и на обичта към ближния, а също изобщо относно доброто и неговото свързване с истината, от тук също за живота на човека - откъде идва и какво е, щом като никога никой живот не идва от мислите, а от волята, а от там - от делата; животът дотолкова идва от мисълта, доколкото мисълта идва от волята или, с други думи, вярата не може да изгражда живота, ако не е породена от любовта; ангелите се натъжават, задето тези хора не знаят, че само вяра няма при никого, понеже вярата без своя извор, който е любовта, е само знание или само убеждение, което се преструва на вяра (виж гл.482), като убеждението не е част от живота на човека, а извън него, защото се

отделя от човека, ако не се съгласува с любовта. По-нататък казаха, че онези, които следват такъв принцип на основното средство за спасение на човека, няма как да не вярват в прякото милосърдие: понеже от природната светлина и от видяното усещат, че вярата като такава не изгражда живота на човека, тъй като същите мисли и убеждения могат да имат онези, които водят живот в злото; ето защо вярват, че злите могат да се спасят наравно с добрите, стига само в сетния си час с чиста вяра да говорят за застъпничеството на Господ и за милосърдието, идващо от него. Ангелите заявиха, че все още не са видели никого, които е живял в злото, да е бил приет на Небето поради прякото милосърдие, колкото и да е говорил на света според упованието или убеждението, което се разбира под вярата във високия смисъл. На въпроса не са ли били приети на Небето само поради чистото милосърдие Авраам, Исаак, Яков, Давид и апостолите, ангелите отвърнаха: не, никой; всеки от тях е бил съден според своя живот на света. Казаха също така, че знаят къде са те сега и че не са ценени повече от другите; те са споменати с почит в Словото, защото под тях се разбира Господ: Авраам, Исаак и Яков във вътрешния смисъл обозначават Господ в Неговата Божественост и в Неговата Богочовешкост; Давид обозначава Господ, що се отнася до Божието царство; апостолите пък обозначават Господ като Божиите истини. Казаха ми, че когато хората четат Словото, не разбират съвсем нищо за тях, понеже имената им не идват на Небето, а под тях се разбира Господ, както току-що беше казано. Също [научих], че в Словото, което се намира на Небето (виж по-горе гл.259), тези хора никъде не са споменати, понеже онова Слово е вътрешният смисъл на онова Слово, което е на света.

527.

Въз основа на много преживявания мога да твърдя, че е невъзможно да се даде небесен живот ономува, който на света е водил живот, противоположен на небесния. Имало дори такива, които вярвали, че след смъртта лесно ще приемат Божиите истини, когато ги слушат от ангелите, и че ще повярват и ще заживеят другояче и че така ще могат да бъдат приети на Небето. Този опит бил проведен при доста много от онези, които споделяли същото вярване, защото именно така им се позволило да узнаят, че няма покаяние след смъртта. Някои от онези, с които бил проведен опитът, разбирали истините и видимо ги приели; но веднага щом като се обърнали към живота на своята любов, започнали да ги отхвърлят и дори да говорят срещу тях; други пък ги отхвърлили веднага, без изобщо да пожелаят да ги чуят; трети поискали да им се отнеме животът на любовта, който са усвоили на света, като вместо него да им се даде ангелски или небесен живот; това било сторено с Господното позволение, но когато им бил отнет животът на любовта, те паднали като мъртви, без да се владеят. Чрез такива примери добрите се научават, че след смъртта ничий живот не може да бъде променен по никакъв начин и че злият живот не може да се пренапише като добър или адският — като ангелски, понеже всеки един дух, от главата до петите, е такъв, каквато е неговата любов, а следователно и неговият живот. Ако животът и любовта се превърнат в противоположното, духът изцяло ще се погуби; ангелите казват, че е по-лесно да превърнеш совата в гълъб или бухала в райска птица, отколкото адски дух в небесен ангел. Че човекът след смъртта остава такъв, какъвто е бил неговият живот на света, може да се види в съответната глава (гл.470-484). От това може да се установи, че никой не бива приет на Небето

поради прякото [Божие] милосърдие.

55.

**За това, че животът, който води към Небето,
не е така труден, както се смята**

528.

Някои вярват, че да се живее живот, който отвежда на Небето, както наричат духовния живот, е трудно, тъй като са чували, че човекът се отказва от света и се лишава от плътските и телесните страсти, наречени похот. Което те разбират не иначе, а така, че се отхвърля всичко светско, преди всичко богатствата и почитите, че човек се отдава постоянно на благочестиви размисли за Бога, за спасението и за вечния живот и прекарва своето време в молитви, четене на Словото и на благочестиви книги. Ето какво мислят, че означава отказ от света и живот духом, не त्याлом. От много преживявания и от *общуване* с ангелите можах обаче да узная, че нещата стоят съвсем другояче; че онези, които се оттеглят от света, живеят духовно по такъв начин, спечелват [само] тъжен живот, който е невъзприемчив към небесната радост, защото всеки запазва своя живот. Но за да се пригоди за небесния живот, човекът трябва да живее в света, да участва там в деяния и служби, да бъде сред хората, понеже чрез нравствения и гражданския живот той приема духовния. Но никакъв друг път не може да се изгради духовният живот при човека или, което е същото, да се подготви неговият дух за Небето. Да имаш само вътрешен живот, без да имаш също и външен живот е като да обитаваш къща без основи, която ту се задържа, ту потъва, ту се цепи или пука, ту се накланя на различни страни, докато не се разруши.

529.

Ако се разгледа и изследва животът на човека с рационално прозрение, открива се, че той е трояк - духовен, нравствен и граждански, както и че трите живота са разграничени. Има хора, които водят само граждански живот без нравствен и духовен; други живеят само нравствено, обаче не и духовно; трети водят колкото граждански, толкова също нравствен и духовен. Тъкмо те са, които водят небесен живот, а другите живеят само светски живот, отделен от небесния живот. От това може да се установи преди всичко, че духовният живот не е обособен от природния или от светския живот, дори напротив, той е съединен с него, както душата с тялото, и ако се отдели, това би било като да обитаваш дом без основи, както вече се каза по-горе. Самият духовен живот е действено начало на нравствения и гражданския живот; ако духовният живот означава да се желае добро, а нравственият и гражданският означава да се върши добро, тяхното отделяне един от друг ще направи така, че духовният живот да се състои единствено от мисъл и говор, но ще му отнеме волята, която ще е изгубила своята опора, докато все пак волята е самата духовна същност на човека.

530.

От онова, което следва, може да се види, че животът, който води към Небето, не е така труден, както се вярва. Кой не може да води граждански и нравствен живот? Нали всеки един от детство се въвежда в тях и ги познава от живота на света? Всеки, добър или лош, живее такъв живот, защото има ли някой, който иска да бъде обявен за неискрен или непочтен? Почти всички проявяват искреност и справедливост поне във външното, дотолкова, че изглежда сякаш по сърце са искрени и справедливи, сякаш действат, изхождайки от самата искреност и самата справедливост. По същия начин трябва да живее духовният човек, което той може да стори така лесно, както природният човек, с единствената разлика, че духовният човек вярва в Божественото, действа искрено и справедливо не само понеже така трябва според гражданските и нравствените закони, но също понеже така трябва според Божиите закони; защото онзи, който, действайки, мисли за Божието, общува с небесните ангели и колкото повече го прави, толкова повече се съединява с тях; така в него се разкрива вътрешният човек, който, разглеждан сам по себе си, представлява духовният човек когато е такъв, човекът бива приет и воден от Господ, дори без да знае; тогава искреността и справедливостта, присъщи за гражданския и нравствения [му] живот, произлизат от духовен извор, а да действаш съобразно искреното и справедливото по духовни причини означава да действаш чрез самата искреност и самата справедливост, или да живееш според сърцето. По външна форма неговите справедливост и откровеност изглеждат съвсем същите като справедливостта и откровеността при природните човеци, та дори при злите и адските, но по вътрешна форма те са съвсем различни. Злите хора постъпват справедливо и искрено единствено заради себе си и [заради] света; поради това, ако не се страхуваха от законите и наказанията, които биха увредили тяхната репутация, ако не се притесняваха за своите почести, богатства и за своя живот, биха действали неискрено и непочтено, понеже не се страхуват от Бог и от който и да било божествен закон; няма никаква вътрешна задръжка, която да ги спира - ето защо тогава, когато биха могли да мамят другия, да мошеничестват, да грабят, биха го вършили с наслада. Но по-горе се видя (гл.499-511), най-вече в другия живот, се разкрива какви са те отвътре, когато от всекиго се отнема външното и се отваря вътрешното [начало], в което той най — накрая ще живее във вечността; тъй като тогава злите действат без външни окови, каквито, както по-горе се каза, са страхът от законите и притесненията за репутацията, честта, облагите и живота, те постъпват безумно и се надсмиват на искреността и справедливостта. Онези обаче, които са действали откровенно и справедливо заради Божиите закони, веднъж бидейки чистени от външното и оставени във вътрешното, действат мъдро, понеже са свързани с небесните ангели, които им съобщават своята мъдрост. От това може да се установи преди всичко, че в гражданския и нравствения живот духовният човек може да действа по съвсем същия начин като природния човек, стига само вътрешно, или по воля и мисъл, да е свързан с Божественото (виж по-горе гл.358, 359, 360).

531.

Законите на духовния, на гражданския, на нравствения живот са ни предадени в десетте заповеди: първите три съдържат законите на духовния живот, следващите четири излагат законите на гражданския живот, а последните три са законите на нравствения живот. Що се отнася до външната

форма, чисто природният човек живее според тези заповеди също така, както духовният човек: той също почита Божественото, ходи в храма, слуша проповедите, има благочестив вид; не убива, не прелюбодейства, не краде; не лъжесвидетелства, не отнема с измама благата на ближния. Но той го прави единствено заради себе си и за да изглежда добър пред света; по вътрешна форма обаче, той е противоположен на външната си форма, защото в сърцето си отрича божественото, лицемери при служението, а когато е насаме със себе си, надсмива се над светата Църква, смятайки, че тя служи само като юзда за невежата тълпа. Ето защо той е изцяло откъснат от Небето и поради това онзи, които не е духовен [човек], не ще бъде нито нравствен човек, нито граждански човек; макар и да не убива, той мрази всекиго, който му се противи, изгаря от желание за мъст поради тази омраза; ако да не го спираха гражданските закони, както и външните окови, каквито са неговите страхове, би убивал; понеже тъкмо това е, което въжделее, той непрестанно убива; въпреки

че не върши прелюбодеяния, той все пак е прелюбодеец, защото смята прелюбодейството за позволено и го извършва всеки път, когато може; въпреки че не краде, понеже въжделее благото на другите и смята, че коварствата и лукавствата не са против законите, в душата си остава крадец. Това важи и за заповедите на нравствения живот - не лъжесвидетелствай, не пожелавай благата на ближния; такъв е всеки човек, който отрича Божественото, и който няма съвест, основана върху религията; такива, хора се разкриват в другия живот, когато им се отнема външното и се оставят във вътрешното; тогава, разделени от Небето, те действат заедно с Ада, защото общуват с онези, които са там. Друго е при онези, които са признавали Божественото в сърцето си, спазвали са в своите дела Божиите закони и са живели според първите три заповеди, а и според останалите. Когато им се отнеме външното и останат във вътрешното, те стават по-мъдри, отколкото на света; когато влязат във вътрешното, сякаш минават от сянка в светлина, от невежество в мъдрост, от тъжен живот в блажен, понеже са в Божественото, т.е. на Небето. Това се каза, за да се знае какъв е единият човек и какъв е другият човек, въпреки че външно и двамата водят един и същи живот.

532.

Всеки може да узнае, че мислите вървят подир намеренията, или отиват натам, накъдето човекът ги отправя; мисленето е вътрешното зрение на човека и се държи така, както външното зрение се обръща към онова и остава при онова, върху което човекът насочва [своето] внимание. Ако вътрешното зрение, или мисленето, е Юрнато към света и пребивава там, оттук следва, че деленето става светско; ако пък мисленето е обърнато към самия човек и неговата почит, то става плътско; ако обаче е насочено към Небето, мисленето става небесно. Значи, ако мисленето е обърнато към Небето, то се издига; обърнато към себе си, то се отвръща от Небето и потъва в телесното; обърнато към света, то също така се отклонява от Небето и се разпростира към онова, което стои пред очите. Любовта на човека създава намерението и определя вътрешното зрение на човека или мисълта като насочена към нейните предмети: любовта към себе си насочва мисълта към себе си и към своето; любовта към света я насочва към светското; любовта към Небето насочва мисълта към небесното. От което може да се узнае в какво състояние се намира вътрешното при човека, присъщо на духа му, щом се познава

неговата любов: при онзи, който обича Небето, вътрешното е издигнато към Небето и отворено отгоре; при онзи, който обича света и себе си, вътрешното е затворено отгоре и отворено към външното. Оттук може да се заключи, че ако вътрешното, принадлежащо на духа, е затворено отгоре, човекът повече не може да вижда предметите, които се отнасят до Небето и до Църквата; за него те са в мрак, а онова, което е в мрак, или бива отричано, или не бива разбрано. Ето защо онези, които обичат себе си и света повече от всичко [останало], понеже при тях висшите равнища на духа са затворени, отричат в сърцето си Божиите истини, чак дотам, че дори да говорят за истините по памет, те все пак не ги разбират и гледат на тях така, както гледат на светското и телесното; понеже са такива, те не могат да обърнат душата си към нищо освен към онова, което прониква в тях чрез сетивата на тялото, като само от него изпитват наслада; между всичко това има множество неща, които са грозни, неприлични, кощунствени и престъпни, но от които обаче техните мисли не могат да бъдат отделени, защото в духа им няма влияние на Небето, понеже той, както се каза, е затворен отгоре. Онази насоченост на човека, която определя неговото вътрешно зрение или мислене, всъщност е неговата воля - защото онова, което човекът желае, към него той се и насочва, а онова, към което се насочва, за него той и мисли. Ето защо, ако се насочва към Небето, това определя неговото мислене, а с него и целия му дух, който така се оказва на Небето, като оттам после гледа онова, което принадлежи на света, под себе си, сякаш се намира върху покрива на къща. Ето защо човекът, чиито вътрешни начала, присъщи на духа му, са отворени, може да види злините и лъжите в самия себе си, защото те са под неговата духовна мисъл; обратно, човекът, чиито вътрешни начала не са отворени, не може да види своите злини и лъжи, понеже е в тях, а не е над тях; от това може да се направи извод откъде е мъдростта на човека и откъде е неговото безумие; също и какъв ще бъде човекът след смъртта, когато ще бъде оставен да желае и мисли, а също да действа и разговаря според своите вътрешни начала. Това бе казано, за да се знае какъв е човекът вътрешно, колкото и да изглежда външно сходен с другия.

533.

Че да се води небесен живот не е толкова трудно, както се смята, става ясно от следното: когато се появи нещо за което човекът знае, че е неискрено и непочтено нещо, към което душата го влече, той само трябва да мисли, че не бива до го прави, защото е противно на Божиите заповеди. Ако свикне да мисли така, ако направи навика свой елемент, човекът малко по малко ще се свързва с Небето; доколкото пък се свързва, дотолкова висшите равнища на неговия дух ще се разтварят и колкото повече се отварят, толкова повече той ще вижда какво е неискрено и непочтено, а колкото повече вижда, толкова повече ще отхвърля злото, понеже никое зло не може да бъде отблъснато иначе, освен след като се види: в това състояние човекът може да влезе по силата на своята свобода, защото всеки може да мисли по такъв начин според свободната си воля; когато човекът поеме по този път, Господ пуска в действие всички блага, които човекът крие в себе си и прави така, че човекът не само да вижда злото, но също и да не го желае, та дори в крайна сметка да се отвръща от него; това трябва да се разбира в словата на Господа: „*Защото игото Ми е благо, и бремето Ми леко*” (Матей, 11:30). Обаче трябва да се знае, че трудността да се мисли така, а също и съпротивителна-

та сила на злото нараства, колкото повече човекът върши зло по своя воля; той толкова свиква със злото, че започва да не го забелязва, а в крайна сметка да го обича, и заради насадата от любовта към него го извинява и го утвърждава чрез всякакви заблуди, наричайки го позволено и добро; това обаче става с онези, които на млади години са се хвърляли в пропастта на злото сякаш без задръжки и същевременно с цялото си сърце са отричали Божественото.

534.

*Веднъж ми се показва пътят, който води към Небето и към Ада; беше широк път, насочен наляво или на север; виждаха се много духове, които вървяха по пътя, но надалеч се виждаше огромен камък, при който широкият път свършваше; от този камък тръгваха два пътя: единият водеше наляво, а другият водеше в обратната посока, надясно. Пътят наляво беше тесен и сякаш малък проход, като водеше от запад на юг, което значи, към небесната светлина. Що се отнася пък до пътя надясно, той беше широк и просторен, като водеше право надолу - към Ада. Първо видях как всичките вървяха по големия път до големия камък на разклона, но, стигайки дотам, се разделяха: добрите тръгваха наляво и поемаха по тесния път, който водеше към Небето; злите обаче дори не виждаха камъка, спъваха се и падаха, а щом се изправяха, хукваха по широкия път надясно, който водеше към Ада. После ми беше обяснено какво означава всичко това: че първият път, широкият, по който едновременно вървяха и добри, и лоши, говорейки помежду си като приятели, без да личи никаква външна разлика между тях, изобразява онези, които външно живеят по еднакъв начин искрено и почтено, не се различават на вид; чрез камъка на кръстопът или ъгловия камък, който спъва злите и ги кара да побягнат по пътя към Ада, се представя Божията истина, отречена от онези, които са се насочили към Ада, като в по — висш смисъл камъкът обозначава Богочовешкостта на Господ онези, които признаваха Божията истина и същевременно Божествеността на Господ, поемаха по пътя, който водеше към Небето. От това отново става ясно, че зли и добри външно водят един и същи живот, или че вървял по един и същи път, първите също така лесно като вторите; все пак онези, които признават Божественото в сърцето си, най-вече онези от Църквата, които признават Божествеността на Господ, се отвеждат към Небето, а онези, които не я признават, се отправят към Ада. Мислите на човека, които произлизат от намерението или [от] волята, биват изобразявани в другия живот чрез пътища, които се появяват там точно според мислите на намеренията и всеки човек върви назад — напред според своите мисли, които произлизат от намерението. Ето защо, какви са духовете и какви са техните мисли, може да се узнае от пътищата им; от което става ясно какво значат думите на Господ: *„Влезте през тесните врата; защото широки са вратата и просторен е пътят, който води към погибел, и мнозина са, които минават през тях; защото тесни са вратата и стеснен е пътят, който води в живота, и малцина ги намират“* (Матей, 7:13-14). Пътят, който води към живота, е тесен не затова, защото е труден, а затова, защото, както е казано, малцина са онези, които го намират. Чрез ъгловия камък, където широкият общ път свършва и след който се виждат два пътя, водещи в противоположни посоки, се изяснява какво значат думите на Господ: *„Тогава що значи писаното: „камъкът, който отхвърлиха зидарите, той стана глава на ъгъла“? Всеки, който падне върху тоя**

камък, ще се разбие" (Лука, 20:17-18). Камъкът означава Божията истина; Камъкът на Израил е Господ като Богочовек; зидарите пък са Църквата; главата на ъгъла е разклонът; падането и разбиването са отричането и погиването.

535.

Беше ми дадено да разговарям с някои хора в другия живот, които се били отделили от светските грижи, за да живеят благочестиво и свято, както също и с такива, които се самоизмъчвали по различни начини, тъй като са вярвали, че това означава да се отречеш от света и да обуздаеш похотта на плътта. Но повечето от тях, понеже са се обрекли на тъжен живот и са се откъснали от живота на обичта към ближния (който не може да бъде воден иначе, освен в света), не можеха да се присъединят към ангелите, понеже животът на ангелите е радостен и блажен и се състои във вършенето на добри дела, каквито са делата на обичта към ближния. При това онези, които са водили живот, отделен от светското, пламват от гордост поради своята заслуга и оттук постоянно жадуват Небето, като смятат небесната радост за отплата, без изобщо да знаят какво е небесната радост; щом са сред ангелите и участвуват в тяхната радост, която е без заслуга, състои се от общи служби и явни деяния и от блаженство поради благото, което те носят, учудват се, като че ли виждат нещо чуждо на своята вяра; като не приемат тяхната радост, те се оттеглят и се свързват със своите, с онези, които са живели в същия живот. Онези пък, които са живели във външна святост, постоянно са посещавали храмовете и са се молили, измъчвали са своите души, а същевременно непрестанно са си мислели, че заслужават повече от другите почит и слава, та дори святост след смъртта, в другия живот не отиват на Небето, понеже са вършили всичко заради самите себе си; тъй като са осквернявали Божиите истини. със себелюбие, в което са ги потапяли, някои от тях са дотам безумни, щото се мислят за богове, затова и се намират в Ада сред своите себеподобни. Други пък са коварни и хитреци; те отиват в ада на лукавите, понеже чрез своите изкусни хитрини външно са се показвали такива, че са карали простите да вярват, че в тях пребивава Божията святост. Такива са мнозина от светците в папската религия; даде ми се да говоря с някои от тях, като ясно ми беше описан техният живот: какви са били на света и какви [са станали] после. Това беше казано, за да се знае, че животът, водещ към Небето, не е живот, отделен от света, а е [живот] в света; както и че живот в благочестие без живот в обич към ближния, която е само на света, не отвежда към Небето. Към Небето отвежда животът в обич към ближния, който означава да действаш на всяка служба, при всяко начинание, във всяко дело искрено и почтено, отвътре, т.е. от небесен източник. Този източник на живот е вътре в човека, когато той постъпва искрено и почтено, понеже така трябва според Божиите закони. Този живот не е труден, ала труден животът на благочестието, отделен от живота на обичта към ближния, който живот всъщност толкова повече отдалечава от Небето, колкото повече [се] вярва, че води към Небето.

Част III

За Ада

56.

Господ управлява Ада

536.

По-горе, където ставаше дума за Небето (особено гл.2-6), се показва, че Господ е Бог на Небето, което значи, че Нему принадлежи цялото управление на Небето; понеже отношението на Небето към Ада и на Ада към Небето е като между две противоположности, които взаимно си противодействат и от чието действие и противодействие произтича равновесието, в което всичко съществува; за да може всичко и всяко да се удържа в равновесие, необходимо е онзи, който управлява едната част, да управлява също и другата. Така че, ако сам Господ не удържаше нападенията от Ада и не усмиряваше безумията там, равновесието би погинало, а заедно с равновесието би погинало всичко [съществуващо].

537.

Но нека първо да кажа нещо за равновесието; известно е, че когато две сили действат взаимно една срещу друга, като при това едната сила оказва толкова съпротива и противодействие, колкото другата сила оказва натиск и въздействие, двете сили не дават никакъв резултат, защото са равни и взаимно се унищожават; тогава те могат да бъдат управлявани по произвола на трета, понеже, поради своето еднакво противодействие, двете сили губят цялата си мощ; тогава третата сила върши всичко, и то с такава лекота, сякаш изобщо няма никакво съпротивление. Такова е равновесието между Небето и Ада, само че то не наподобява телесната борба на двама, чиито сили са еднакви, а представлява духовното равновесие между лъжата и истината и между злото и доброто. Адът постоянно диша лъжа от злото, а Небето постоянно диша истина от доброто; благодарение на това духовно равновесие човекът е свободен да мисли и да желае, понеже всичко, което човекът мисли и желае, се отнася било към злото и следователно лъжата, било към доброто и следователно истината. Когато човекът се намира в това равновесие, той е свободен да допуска или да приема било злото и лъжата, идващи от Ада, било доброто и истината, идващи от Небето; всеки се държи в равновесие от Господа, които управлява Небето и Ада в еднаква степен. Защо обаче човекът се удържа чрез равновесието в такава свобода, защо чрез Божията сила злото и лъжата не са му отнети и не са заменени с благо и истина, това ще се обясни по-нататък в съответната глава.

538.

На няколко пъти можах да усетя сферата на лъжата, произхождаща от злото, бликащо от Ада; усетих я като непрекъснато усилие да се унищожат всяко благо и всяка истина, съединено с гнева и дори яростта поради неуспеха; усилие най-вече да се унищожи и да се разруши Божествеността на Господ, и то именно понеже от Него идват всяко добро и всяка истина. Усетих обаче от Небето сферата на истината изхождаща от благо, която удържаше бесния стремеж, идващ от Ада; оттук възникваше равновесието; тази небесна сфера, която можах да усетя, идваше от Единия Господ,

въпреки че изглеждаше да произтича от ангелите; причината тази сфера да произлиза от Единия Господ, а не от ангелите, е следната: всеки ангел признава, че нищо добро и нищо истинно не идва от него самия, а всичко е от Господ.

539.

Всяка сила в духовния свят е на истината из доброто, докато лъжата, идваща от злото, изобщо няма сила, понеже Божественото на Небето е Божието благо и Божията истина, както и всяка сила е от Божественото. Лъжата из злото няма никаква мощ, защото всяка сила принадлежи на истината из доброто, а в лъжата из злото не се съдържа нищо от истината из доброто; ето защо всяка сила е на Небето и никоя сила не е в Ада; всеки на Небето живее в истината от доброто, а всеки от Ада живее в лъжата от злото. Никой не се допуска на Небето, ако преди това не е живял в истината от доброто, и никой не се запраща в Ада, ако не е живял в лъжата от злото. Че това е положението на нещата, може да се види в онези глави, където става дума за първото, второто и третото състояние на човека след смъртта (гл.491-520), а това, че истината от доброто притежава всяка сила, става ясно от главата за могъществото на ангелите (гл.228-233).

540.

Ето какво значи е равновесието между Небето и Ада; онези, които пребивават в света на духовете, се намират в това равновесие, защото светът на духовете е по средата между Небето и Ада; затова и всички хора на света се държат в същото равновесие, понеже хората са управлявани от Господ чрез духовете, които обитават света на духовете; по този въпрос става дума по-долу в съответната глава. Такова равновесие не би могло да съществува, ако Господ не властваше еднакво над Небето и над Ада, ако не укротяваше както едното, така и другото; иначе лъжите, изхождащи от злото, биха взели превес и биха заразили обикновените добри души, които са в последните небеса и по-лесно от самите ангели могат да бъдат обърнати към злото; така би загинало равновесието, а пък с равновесието би загинала и свободата на човека.

541.

Също като Небето, Адът е разделен на общества и при това на толкова общества, на колкото и Небето; всяко общество на Небето има свое противоположно общество в Ада, все заради равновесието. Но обществата в Ада се различават според злините и лъжите, понеже обществата на Небето се различават според благата и истините; че всяко добро има своето противоположно зло, а всяка истина има своята противоположна лъжа, може да се узнае по това, че няма нищо без отношение към своята противоположност, чрез което се разпознава какво и от каква степен е то; от тук идва всяко усещане и чувство. Ето защо Господ постоянно предвижда всяко общество на Небето да притежава своето противоположно в обществата от Ада и между тях да има равновесие.

542.

Щом като Адът се дели на също толкова общества, на колкото Небето, следва, че има толкова адове, колкото са и общества на Небето, понеже всяко небесно общество представя Небето в умалена форма (виж по-горе гл.51-58) и следователно всяко общество от Ада представя Ада в умалена форма. Понеже небесата изобщо са три, и адовете изобщо са три: нисшият ад противостои на вътрешното или третото небе, докато средният ад противостои на средното или второто небе, а висшият ад противостои на крайното или първото небе.

543.

Няколко думи относно това по какъв начин Господ управлява Ада. Адът като цяло се управлява чрез общото влияние на Божието благо и Божията истина, идващо от Небето, което [влияние] усмирява и обуздава общото усилие, бликащо от Ада, както и освен това чрез особено влияние от всяко небе и от всяко общество на Небето. Адът се управлява в частност от ангели, на които им е отредено да го наглеждат, както и да усмиряват безумията и страстите на неговите обитатели; понякога тези ангели се изпращат в Ада и самото тяхно присъствие успокоява тамошните обитатели. Като цяло обаче всичко пребиваващи в Ада се управляват чрез страхове, които или са им вродени, или са ги донесли от света. Но понеже тези страхове не са достатъчни и малко по малко отслабват, те се управляват също и чрез заплахи за наказания, които най-вече ги държат настрана от злодействата; наказанията там са многобройни - леки и тежки според злините; повечето време крайно злите духове, превъзхождащи другите по лукавство и коварство, властват и могат да държат останалите в подчинение чрез наказания и заплахи. Все пак тези началници не дръзват да престъпват предписаните им граници. Но трябва да се знае, че единственото средство да се усмирят насилието и яростта на онези, които са в Ада, е страхът от наказанията; друг начин просто няма.

544.

На света още вярват, че някакъв Дявол стои начело на Ада, че бил сътворен като ангел на светлината, но после се разбунтувал и бил запретен в Ада със своите поддръжници. Вярват го, понеже в Словото се споменават Дявол и Сатана, а също Луцифер, но Словото бива разбираемо тук според буквалния смисъл, докато под Дявол и Сатана се разбира Адът: под Дявол се разбира Адът отзад, където са най-злите, наречени зли гении; под Сатана пък се разбира Адът отпред, където са не чак дотам злите, наречени зли духове; под Луцифер се разбират онези, които са от Вавилон или Вавилония, тоест онези, които разпростират своето господство чак над Небето. Че няма никакъв дявол, комуто се подчинява Адът, става ясно от това, че всички, които са в Ада, както и които са на Небето произхождат от рода човешки (виж гл.311-317) и че от Сътворението до днешни времена там и мириади мириади, всеки от които е толкова дявол, колкото, бидейки на света, е бил срещу Божественото (виж за това по-горе, гл.312, 313).

57.

Господ не захвърля никого в Ада,

а духът сам го прави

545.

При някои се е утвърдило мнението, че Бог отвръща лице от човека, отблъсква го от Себе Си и го захвърля в Ада, правейки това от гняв срещу него заради стореното зло; други отиват още по-далеч - твърдят, че Господ наказва човека и му причинява страдания. Те имат това мнение поради буквалния смисъл на Словото, където се казва нещо подобно, но не знаят, че духовният смисъл на Словото, обясняващ буквалния, е съвсем различен. Освен това и истинската доктрина на Църквата, която се основава върху духовния смисъл на Словото, учи на друго: че Господ никога не отвръща лице от човека, че не го отблъсква от Себе Си и че не праща когото и да било в Ада, само защото е гневен. Всеки, чийто ум е просветлен, четейки Словото, разбира от него, че Бог е самото добро, самата любов и самото милосърдие; че самото добро не може да причинява зло никому, че самата любов и самото милосърдие не могат да отблъскват човека от себе си, защото би било против самата същност на милосърдието и любовта, следователно, против самото Божествено. Ето защо онези, които мислят из просветлен ум, ясно осъзнават, четейки Словото, че Бог никога не се отвръща от човека, а щом като не се отвръща, следователно действа с него заради доброто, любовта и милосърдието; което значи, че Господ желае добро на всекиго, обича, че е милосърден към него. От тук се вижда, че буквалният смисъл на Словото, където биват казвани такива неща, крие в себе си духовния смисъл, според който следва да се обяснява онова, което в буквалния смисъл, пригодно към човешкото разбиране, бива казвано според първите и общите идеи на човека.

546.

Онези, които са просветлени, виждат също, че доброто и злото представляват две противоположности, точно както са противоположни Небето и Адът; че всяко добро идва от Небето, а пък всяко зло идва от Ада; после, че понеже Божествеността на Господ изгражда Небето (гл.7-12), от Господ в човека не се влива нищо друго, освен доброто, докато от Ада нищо друго, освен злото; че така Господ постоянно отвежда човека от злото и го насочва към доброто, а че Адът постоянно насочва човека към злото. Ако човекът не беше между двете, той не би имал никаква мисъл, никаква воля, още по-малко би имал някаква свобода и някакъв избор: всичко това принадлежи на човека поради равновесието между доброто и злото; затова, ако Господ се беше отвърнал и човекът беше оставен единствено на злото, той повече не би бил човек. От това става ясно, че Господ въздейства с добро при всеки човек, еднакво при злия и при добрия, но с тази разлика, че постоянно отвежда злия от злото и постоянно насочва добрия към доброто, а причината за тази разлика е в човека, защото той е приемникът [на въздействието].

547.

От това може да се установи, че човекът прави зло поради Ада и прави добро поради Господа; но понеже човекът вярва, че върши всичко от себе си, то от тук и злото, което прави, му принадлежи, сякаш е негово [собствено]; ето

защо човекът сам е виновен за своето зло, а по никакъв начин не Господ. Злото при човека е адът при човека, защото едно и също е дали ще се каже „зло“ или „ад“; ето защо, след като човекът сам е виновен за своето зло, той сам отива в Ада, а не Господ го отвежда [там]. Господ е толкова далеч от това, да води човека в Ада, че го освобождава от там, когато човекът не желае и не обича да бъде в своето зло; всичко от волята и любовта на човека остава при него след смъртта (гл.470-484): онзи, който на света е желаел и обичал злото, той желае и обича същото зло и в другия живот и тогава повече не може бъде отделян от него; ето защо човекът, който живее злото, е свързан с Ада и действително обитава там с своя дух, а след смъртта, той не възделее нищо друго, освен да бъде там, където е неговото зло; поради това, след смъртта човекът сам се хвърля в Ада, а не Господ го хвърля там.

548.

Сега ще се каже по какъв начин става това. Когато влезе в другия живот, човекът първо се приема от ангелите, които правят всичко за него, та дори говорят с него за Господ, за Небето, за ангелския живот, а също така го наставляват в благата и истините. Ако човекът, тогава вече дух, още на света е знаел онова, за което му се говори, но със сърцето си го е отрекъл или презрял, той след няколко разговора се стреми и се опитва да избяга; щом ангелите усетят това желание, го оставят; после той се събира с други, докато се свърже с онези, които са в същото зло (виж по-горе гл.445-452); щом това стане, човека-дух се отвръща от Господ и обръща лице към Ада, с който е бил свързан на света и където са онези, които живеят в същата любов към злото. От това става ясно, че Господ води всеки дух към Себе Си чрез ангелите и чрез влиянието на Небето, но че духовете, които са в злото, се противят, дори, така да се каже, се откъсват от Господ и тяхното зло ги тегли като с въже към Ада; щом като ги тегли към Ада и желаят да следват този път поради любов към злото, те явно се хвърлят в Ада по своя свободна воля. На света не вярват, поради тукашната идея за Ада, че това е така; даже и в другия живот то изглежда другояче за онези, които са извън Ада, но не и за онези, които се устремяват натам, понеже те отиват в Ада по своя воля, а онези, които влизат там от гореща любов към злото, изглеждат така, сякаш се хвърлят в Ада с главата надолу и с краката нагоре; поради тази видимост изглежда, че сякаш Божията сила ги запраща в Ада; повече по този въпрос може да се види по-долу в гл.574. От това сега може да се види, че Господ не захвърля никого в Ада, а всеки човек [го прави] сам, при това не само, когато е живял на света, но и след смъртта, когато е отишъл сред духовете.

549.

Причината Господ да не може, по своята Божествена Същност, която се състои от добро, любов и милосърдие, да постъпва еднакво с всекиго е, че злините и от тук лъжите препятстват - не само отслабват, но дори отхвърлят Неговото Божествено въздействие; злините и лъжите са подобни на черни облаци, които, като се разполагат между слънцето и очите на човека, скриват от него ярката и ясна светлина; Слънцето постоянно се мъчи да разсее облациите, но все пак е зад тях, като същевременно се опитва да изпрати някаква, колкото и да е мъглива, светлина до очите на човека по околните пътища; същото се случва и в духовния свят Слънцето там е Господ и

Божията любов (гл.116-140); светлината пък е Божията истина (гл.126-140); тъмните облаци там са лъжите, произхождащи от злото; окото в този свят е интелектът; колкото повече някой там живее в лъжи от злото, толкова повече около него се събират облаци, чиято гъстота и чернота съответства на степента на злото; от това сравнение може да се види, че присъствието на Господ е вечно при всеки човек, но че [това Божие присъствие се приема по различни начини.

550.

Злите духове биват тежко наказвани в света на духовете, за да бъдат държани чрез наказанията настрана от злодействата; това изглежда също като да е дело на Господ, но никое наказание там не идва от Господ, а от злото, свързано със своето наказание така, че те не могат да бъдат разделени. Адската тълпа не желае и не обича нищо повече от това, да върши зло, преди всичко да наказва и да измъчва, особено пък онзи, които не е защитен от Господ; поради това, когато някой стори зло от зло сърце, той отблъсква от себе си всяка защита на Господ, а после адските духове се хвърлят към него и го наказват. Това може да се илюстрира по някакъв начин чрез престъпленията и наказанията на света, където те също са свързани; за всяко злодеяние законът предписва определено наказание, поради което онзи, които извърши някакво злодеяние, ще изтърпи и съответно наказание; единствената разлика е тази, че на света злото може да се скрие, но не и в другия живот. От тук може да се установи, че Господ не прави зло никому и че нещата стоят точно така, както на света, където нито царят, нито съдията, нито законът са причина за наказанието на виновника, тъй като не са били причина за злодейството на злодея.

58.

***Всички от Ада са в злини и затова в лъжи
поради любов към себе си и към света***

551.

Всички, които са в Ада, пребивават в злините и следователно в лъжите; там няма никой, който да бъде в злините и същевременно в истините; доста от злите на света знаят духовните истини, които са истините на Църквата, защото са ги научили още от детството, после [са ги разбирали] от проповедите и от четенето на Словото и след това са говорили въз основа на тях; някои дори са накарали другите да повярват, че са християни по сърце, понеже са умеели да говорят въз основа на истините с престорено чувство и са действали привидно искрено, като че ли подтиквани от духовна вяра; но онези от тях, които в себе си са мислели срещу истините и само заради гражданските закони, а също така заради славата, почестите и богатствата, се въздържали от злодеянията, които мислено са жадували, всички те, зли по сърце, се обвързали с истината и благото само тялом, но не и духом. Ето защо, когато в другия живот им бъде отнето външното и се разкрие тайното вътрешно, онова, което е било техният дух се вижда, че са изцяло в злото и лъжата, че в тях няма нищо добро или истинно; става ясно, че доброто и истината са били само в тяхната памет, като нещо научено, че са ги извиквали

от там, когато са говорили и са се правели на добри, сякаш движени от духовните любов и вяра. Щом такива се оставят в своето вътрешно, следователно в своите злини, тогава те повече не могат да говорят истини, а само лъжи, понеже говорят из злото; да се говорят истини из злото е невъзможно, защото тогава духът не е нищо друго, освен своето зло, а лъжата идва от злото. Всеки зъл дух се довежда до това състояние, преди да се хвърли в Ада (виж по-горе гл.499-512); това се нарича опустошаване относно истината и доброто; опустошаването обаче не нищо друго, освен оставяне във вътрешното, тоест онова, което е присъщо на духа, или с други думи, оставяне на духа в себе си самия. За това може да се види и изложеното по-горе в гл.425.

552.

Когато човекът стане такъв след смъртта, тогава той повече не е духът-човек, какъвто е в първото свое състояние (виж за това по-горе, гл.491-498), а е същински дух, понеже същинският дух по лице и тяло съответства на своето вътрешно, принадлежащо на неговата душа, значи, по външна форма се явява образ или печат на своето вътрешно. Такъв е духът след завършека на първото и второто състояние, за които се говори по-горе; затова, когато го гледаш с [духовни] очи, веднага узнаваш какъв е той не само от лицето, но също така от тялото, а освен това — от говоренето и от държанието; и тъй като тогава духът е в себе си, той не може да бъде другаде, освен сред себеподобни. В духовния свят съществува всяческо съобщаване на чувства и от тук, на мисли, поради което духът се устремява към своите себеподобни сякаш от само себе си, понеже [бива подтикван] от своето чувство и своята наслада, дори се обръща натам, защото така вдишва своя живот или свободно поема своето жизнено дихание, но не и когато е обърнат на друга страна; трябва да се знае, че общуването с другите в света на духовете става според обръщането на лицето и че пред лицето на всекиго постоянно са онези, които живеят в същата любов, и то както и да се обръща тялото (виж по-горе, гл.151). Ето защо всички адски духове се извърещат от Господ към онази тъма и онзи мрак, които там заменят слънцето и луната на света, докато пък всички ангели се обръщат към Господ като Слънце и Луна на Небето (виж по-горе 123, 143, 144, 151). От това сега може да се установи, че всички онези, които са в Ада, живеят в злините и в лъжите, а също, че са обърнати към своята любов.

553.

Всички духове в Ада, разглеждани на небесна светлина, се явяват във формата на своето зло, като дори всеки е изображение на своето зло, защото вътрешно и външно действат при всекиго като едно и вътрешното зримо се проявява във външното, каквото са лицето, тялото, речта и жестовете. Един поглед е достатъчен, за да се разбере какви са те; общо взето те са форми на презрение към другите, форми на заплахата за онези, които не ги почитат, разнообразни форми на омраза и отмъстителност; отвътре прозират свирепост и жестокост; но когато другите ги възхваляват, почитат ги и им се кланят, лицата им се променят и изразяват радостно удовлетворение. Не може да се опишат сбито всички техни форми на проява, защото никоя не е като друга; само между онези, които са в едно и също зло и следователно са

от едно и също адско общество, има обща прилика: от нея като основа се явяват лицата на единичните същества, обвързани с тази прилика. Но общо взето, лицата им са ужасни и лишени от живот, като трупове - някои са черни, други пък са сякаш огнени факли, трети са осеяни с огромни брадавици, пришки и циреи; при мнозина не се виждат лица, а вместо тях [само] нещо космато или костеливо, на някои са останали само зъбите; телата им са чудовищни; речта им звучи така, сякаш е изпълнена било с гняв, било с омраза, било с отмъстителност - понеже всеки говори из своята лъжа, той и звучи из своето зло; или с една дума, всички са образи на своя Ад; не ми бе дадено да видя каква форма има самият Ад като цяло, а само ми бе казано, че както Небето в цялост наподобява един човек (гл.59-67), така и Адът в [неговата] цялост наподобява един дявол и може да се изобрази във вид на един дявол (гл.544). Но често ми се даваше да видя каква форма имат отделните адски общества, защото при техните входи, наричани двери на Ада, много пъти се явяваше чудовище, което обобщено представяше формата на неговите обитатели: тогава тяхната свирепост се представяше в ужасни дела, толкова жестоки, че дори няма да ги припомням. Но трябва да се знае, че адските духове изглежда такива, когато са в светлината на Небето, а помежду си са досущ като хора; това е така поради милосърдието на Господ, което ги прави да не са така противни на вид, каквито се явяват пред ангелите; но тази видимост е лъжовна: още щом някаква светлина проникне от Небето, тяхната човешка форма се изменя в чудовищна и те изглеждат такива, каквито са сами по себе си, понеже, както се говори по-горе, в светлината на Небето всичко изглед да такова, каквото е само по себе си; ето защо те бягат от светлината на Небето и се хвърлят в своята светлина, която е ту като светлината от горящи въглища, ту като светлината] от горяща сяра; но дори и тези светлини се обръщат в пълна тъма, когато там проникне някаква светлина от Небето; ето защо казват, че Адът е тъма и мрак, както и че тъмата и мракът обозначават лъжите из злото, присъщи за обитаващите в Ада.

554.

От огледа на тези чудовищни форми на духовете в Ада, които, както се каза, всички са форми на презрение към другите и на заплахата срещу онези, които не ги зачитат и не ги почитат, а също форми на отмъстителност спрямо онези, които не са им приятни, става ясно, че всички те изобщо са форми на любовта към себе си и на любовта към света, а също така че злините, каквито и да бъдат техните частни форми, извеждат своя произход от тези две любви; беше ми казано от Небето, а също така ми беше засвидетелствано чрез много преживявания, че тези две любви - любов към себе си и любов към света, властват в Ада и изграждат Ада; а също, че любовта към Господ и любовта към ближния властват на Небето и изграждат Небето; така че двете първи любви, които са адски, и двете втори любви, които са небесни, са диаметрално противоположни.

555.

Отначало се чудех защо любовта към себе си и любовта към света са така дяволски и защо онези, които живеят в тях, са толкова чудовищни на вид; на света малко се разсъждава върху любовта към себе си, а доста се

разсъждава върху външната надменност на духа, която наричат горделивост и която, бидейки видима, единствена минава за любов към себе си; при това, любовта към себе си, ако не се изявява по такъв начин, се смята на света за душата на живота, която кара човека да се изкачва нагоре в службите, да извършва полезни и значими дела, а пък ако човекът не вижда в тях почит и слава, значи духът му е закоравял. Дори казват: „Кой би сторил нещо достойно, полезно и значимо, ако не за да бъде, открито или мислено, зачитан и почитан от другите; от къде [всъщност] идва това желание, освен от огъня на любовта към славата и почитта, следователно, от любовта към себе си самият?“ Ето защо на света не се знае, че любовта към себе си, схващана сама по себе си, е онази любов, която властва в Ада, онази любов, която изгражда Ада при човека. Тъй като така стоят нещата, бих искал първо да опиша какво е любовта към себе си, а после да обясня, че от нея идват всяко зло и всяка лъжа.

556.

Любов към себе си е да желаеш добро единствено за теб самия и не за другите, освен ако не е заради теб самия, не за Църквата, родината или някое човешко общество, освен ако не е единствено заради твоите слава, почести и богатство; онзи, който не вижда изгодата в онова, което върши, си казва: за какво, защо да го правят какво ще ми донесе?; после зарязва своята задача; това показва, че. онзи, който е отдаден на любов към себе си, не обича н Църквата, ни родината, ни обществото, нито някоя служба, а само себе си: неговата наслада е само насладата на любовта към себе си, и понеже насладата, която идва от любовта, изгражда живота на човека, то неговият живот е само живот за себе си, а пък животът за себе си е живот из собствено присъщото на човека, което, разглеждано само по себе си, не е друго, освен злото. Онзи, който обича само себе си, обича също своите, каквито са децата и роднините в частност, а изобщо - всички онези, които съставят с него едно цяло и които се наричат свои; да обичаш първите и вторите означава пак да обичаш себе си, защото виждаш другите в себе си и себе си в другите; сред онези, които той нарича свои, са всички онези, които го хвалят, почитат и ухажват.

557.

Чрез едно сравнение с небесната любов може да се установи каква е любовта към себе си; небесна любов е да обичаш службите заради самите служби или да обичаш благата заради самите блага - онези служби, които вършиш, и онези блага, които донасяш за Църквата, за родината, за обществото и съгражданите. Ето това означава да обичаш Бог и ближния, понеже всяка служба и всяко благо са от Бога и също така са онзи ближен, които трябва да бъде обичан. Онзи обаче, който обича благото и службата заради себе си, ги обича като слуги, които му служат; от тук следва, че който живее в любов към себе си, би искал Църквата, родината, обществото да му служат, а не той да им служи, поставя се над тях, а тях поставя под себе си; ето защо колкото повече някой е в любовта към себе си, толкова повече се отдалечава той от Небето, защото се отдалечава от небесната любов.

558 А.

При това, колкото повече някой се отдава на небесната любов, тоест обича службите и благата и изпитва сърдечна наслада, когато ги върши заради Църквата, родината, обществото, толкова повече бива воден от Господ, защото именно в тази любов е Сам Той и тя е, която произтича от Него Самия; колкото повече, обаче, някой пребивава в любов към себе си, която означава да вършиш служби и да правиш добри дела заради себе си, толкова повече той се води сам; а колкото някой се води сам, толкова [той] не се води от Господ; от тук всъщност следва, че колкото повече някой обича себе си, толкова повече се отдалечава от Божественото, значи и от Небето. Да си воден от себе си, това ще рече да си воден от собствено присъщото [си], а собствено присъщото на човека не е нищо друго, освен злото; наследствено зло на човека е да обича себе си повече от Бог, както и да обича света повече от Небето. Човекът толкова по-често се оставя на своето собствено присъщо, а това ще рече, на своите наследени злини, колкото по-често търси себе си в доброто, което върши, защото гледа от доброто към себе си, а не от себе си към доброто и затова вижда в доброто само своя образ, но не образа на Божественото. Че това е така, се убедих също от опит: има зли духове, чиито домове са в средната област между севера и запада под Небето, които владеят изкуството да примамват добрите духове в тяхното собствено присъщо и чрез това в разни видове злини; правят го, като ги въвеждат в мисли за себе си, било открито - чрез похвали и почести, било тайно — чрез насочване техните чувства към себе си; доколкото успяват да повлияят, дотолкова добрите духове извърщат лица от Небето; същевременно, техният интелект се замъглява, а пък те започват да извикват злините от своето собствено присъщо.

558 Б.

Това, че любовта към себе си е противоположна на любовта към ближния, може да се види по произхода и по същността на всяка от двете. При онези, които живеят в любов към себе си, обичта към ближния започва от самия себе си; те твърдят, че всеки сам си е ближен и от там като от център отиват при другите, с които образуват едно цяло, като кръгът намалява според степента на свързване с другите. Те не зачитат за нищо онези, които са извън тяхното братство, а които са срещу техните злини, имат за врагове, независимо дали са мъдри, добри, искрени, почтени. Но духовната любов към ближния започва от Господ и от Него като от център се простира до всички, които са свързани с Бог чрез любовта и вярата, според това какви са при тях любовта и вярата. От тук става ясно, че любовта към ближния, започваща от човека, е противоположна на тази, която започва от Господ, и че едната произлиза от злото, защото то е присъщото на човека, а пък другата от доброто, идващо от Господ, който е самото добро; става ясно и че обичта към ближния, която начева в човека и в собствено присъщото нему, е телесна, докато любовта, която произлиза от Господ, е небесна. Или с една дума, любовта към себе си изгражда главата на човека, обзет от нея; небесната любов създава краката, върху които той стои: ако небесната любов не му служи, той я потиска; ето защо онези, които се хвърлят в Ада, изглеждат с глава надолу към Ада и с крака нагоре, към Небето (виж по-горе гл.548).

559.

Любовта към себе си е такава, че колкото и се отпускат юздите, това ще рече, отнемат и се външните окови, каквито са страховете от закона и неговите наказания, страховете за репутацията, честта, облагите, службата и живота, толкова тя се усилва и накрая започва да иска да властва не само над цялото земно кълбо, но дори над цялото Небе и над самото Божествено, без да познава никакви граници или предели; това желание лежи скрито във всеки, който пребивава в любов към себе си, въпреки е то не се показва пред света, където е ограничено от вече споменатите окови. Че това е така, всеки може да види по силните на деня и по царете: тях никакви препятствия не ги спират, те нахлуват в чужди области и царства и като ги покоряват, доколкото [им] е възможно, се стремят към безгранична власт и безпределна слава. Че това е така, става още по-ясно от днешния Вавилон, който простира властта си в Небето, присвоява си всяка Божия сила от Господ и постоянно копнее за повече. Че такива хора се обявяват срещу Божественото и срещу Небето и, когато след смъртта преминават в другия живот, вземат страната на Ада, може да се види в книжката за Страшния Съд и за разрушения Вавилон.

560.

Ако си представите едно общество, съставено от хора, които всички обичат само себе си, а зачитат другите само доколкото действат с тях заедно, ще видите, че тяхната любов е също като на разбойниците един към друг: докато действат заедно, те се почитат и се наричат приятели; когато не действат заедно и спорят за челни места, обаче, те се нападат и се избиват. Ако се изследва тяхното вътрешно начало, или техните души, ще стане ясно, че те са изпълнени с вражда и омраза един към друг, че вътрешно се надсмиват над почтеното и искреното, а също и над Божественото, което изхвърлят, сякаш е нищо. Това добре може да се види по техните общества в Ада, за които ще се говори по-долу.

561.

Самото вътрешно начало, принадлежащо на мислите и чувствата на онези, които обичат най-вече себе си, е обърнато към тях и към света, значи, отвърнато от Господ и от Небето; ето защо те са обзети от всякакви видове зло и Божественото не може да се влее в тях, понеже още при първия му опит да проникне, то се потапя в техните мисли за себе си, омърсява се и дори се просмуква от злините, произлизащи от тяхното собствено присъщо; ето защо всички те в другия живот са се отвърнали от Господ и гледат към тъмата, която замества слънцето в света и е диаметрално противоположна на Слънцето от Небето, каквото е Господ (виж гл.123); освен това, тъмата означава зло, а слънцето в света означава любов към себе си [самия].

562.

Злините, присъщи на онези, които пребивават в любов към себе си, общо взето са такива: презрение към другите, завист, омраза към всички, които не са на тяхна страна, а от тук, и враждебност, разни видове неприязън, отмъстителност, коварство, лукавство, безсърдечие, жестокост; що се отнася до религията, те не само презират Божественото, както и Божиите дарове, каквито са истините и благата на Църквата, но дори се гневят срещу тях и този

гняв се превръща в омраза, когато човекът стане дух; тогава той не само не може да търпи да слуша истините, но и гори от омраза към всички, които признават Божественото и го почитат. Аз говорих с едного, който на света е бил облечен във власт, като при това във висша степен е обичал себе си; чуеше ли да се споменава Божественото, особено чуеше ли името Господне, изпадаше в гневна омраза до там, че гореше от желание да Го убие; когато бяха отслабени юздите на неговата любов, същият този дух копнееше да бъде самият дявол, за да може, поради любов към себе си самия, постоянно да напада Небето; мнозина изповядващи папската религия пожелават това, когато в другия живот разбират, че всяка власт принадлежи на Господа и никоя [власт] не е тяхна.

563.

На западната страна, към юг, веднъж ми се явиха някакви духове, които казваха, че, бидейки на света, са заемали високи постове и че са заслужили да бъдат предпочетени пред другите и да властват над тях; бяха изследвани от ангелите какви са били отвътре и се оказа, че на света те не са имали предвид службата, а себе си и така са се поставяли над службата; но тъй като те изгаряха от желание да ръководят другите, беше им дадено да заемат място между онези, които се съвещаваха по разни важни дела: обаче стана ясно, че те изобщо не можеха да внимават по въпросите, които се обсъждаха, нито пък виждаха предмета в дълбочина; говореха не по същество, а според своето собствено присъщо и искаха да действат според желанието да спечелят благоразположение; поради това бяха отстранени от службата и бяха оставени да си потърсят някоя служба другаде. Продължиха своя път на запад, където тук и там биваха приемани, но навсякъде им казваха, че не мислят за друго, освен за себе си и за никое дело, освен заради себе си, т.е. че са глупци и са също като сетивните телесни духове; бяха отправяни отвсякъде, където отиваха, а след известно време ги видях изпаднали в нищета и докарани до просия. От тук проличава, че онези, които пребивават в любов към себе си, макар и да изглеждат мъдри, говорейки на света из пламъка на своята любов, все пак говорят единствено из паметта, а не из някаква разумна светлина; затова в другия живот, когато на съдържащото се в тяхната естествена памет не е позволено повече да се възпроизвежда, те стават много по-глупави, и то защото се отделят от Божественото.

564.

Има два вида господство: едното идва от любовта към ближния, другото идва от любовта към себе си; тези две господства са съвсем противоположни по своята същност. Който господства от любов към ближния, желае благо на всички, не обича нищо повече от службата, ще рече, от служенето на другите (под това, да служиш на другите се разбира да им желаеш добро и да изпълняваш задачи в полза било на Църквата, било на Родината, било на Обществото, било на съгражданите); ето каква е неговата любов, и ето каква е насладата на неговото сърце. Колкото повече той се издига по стълбицата над другите, толкова повече се радва, но не заради почестите, а заради службата, която му дава повече възможности да служи на другите; такова е господството на Небето. Онзи пък, който господства от любов към себе си, не желае добро никому освен само на себе си; службата, която изпълнява, е

заради почитта и славата - единственият негов стремеж; той служи на другите, за да бъде обслужван, да бъде почитан, и да властва; стреми се към високи постове не заради благата, които да донесе на родината и Църквата, а за да бъде прочут и да бъде славен, та чрез това да усети наслада в сърцето си. Любовта към господството също така остава във всекиго след неговия живот на света; обаче онези, които са господствали от любов към ближния, добиват власт и на Небето, но тогава господстват не те, а службата, която обичат, а когато господства службата, господства Господ; онези пък, които на света са господствали от любов към себе си, след своя живот на света отиват в Ада, където се занимават с долни и низки дейности; видях [в Ада някои] властници, които на света са господствали из любов към себе си: те бяха захвърлени сред най-низките адски обитатели, като някои дори живееха в помийните ями.

565.

Що се отнася пък до любовта към света, то тази любов не е до такава степен противоположна на небесната, защото не крие в себе си толкова злини. Любов към света значи да желаеш по всякакъв начин да се сдобиеш с чуждото благо, да отдаваш сърцето си на богатствата и да допускаш светът да те отвлича и да те откъсва от духовната любов, която е любовта към ближния, да те отвлича и да те откъсва от Небето и от Божественото. Но тази любов има много форми: любов към богатството с цел заемане на високи постове, които единствено биват обичани; любов към почестите и постове заради богатството; любов към богатството заради разни ползи, които носи на света; любов към богатството заради самото богатство - такава е любовта на скъперниците; и така нататък. Впрочем, целта на това, да бъдеш богат, се нарича служба и именно целта определя каква е любовта, защото любовта е такава, каквато е нейната цел; останалото служи само като средство.

59.

Що е адски огън и скърцане със зъби

566.

Що е вечен огън и що е скърцане със зъби, както се казва в Словото за онези, които са в Ада, досега е било известно само на малцина; така е, понеже хората са приемали буквално казаното в Словото, без да знаят духовния му смисъл. Ето защо под „огън“ някои разбират материалния огън, други разбират мъченията изобщо, трети разбират угризенията на съвестта, а четвърти пък смятат, че огънят е споменат, само за да вдъхва страх от злото; под скърцане със зъби някои разбират буквално скърцане, докато други разбират само ужаса, от който настръхваш, щом чуеш скърцането. Но онзи, които познава духовния смисъл на Словото, може да знае що е вечен огън и що е скърцане със зъби; всъщност всяка дума и всеки звук в Словото съдържат духовен смисъл, понеже по същината си Словото е духовно, а духовното не може да се изрази пред хората по друг начин, освен чрез природното, тъй като човекът е в природния свят и мисли въз основа на онова, което среща там. И така, по-долу ще се каже, що е вечен огън и що е

скърцане на зъби, сред които злите хора попадат духом след смъртта, или които измъчват техните духове, намиращи се тогава в духовния свят.

567.

Има два източника на топлина: едната е от Слънцето на Небето, тоест Господ, а другата е от слънцето на света; топлината, идваща от Слънцето на Небето, тоест Господ, е духовна топлина. Която в своята същност е любов (виж по-горе гл.126-140), а топлината, идваща от слънцето на света, е природна топлина, която в своята същност не е любов, обаче служи за приемник на небесната топлина или любовта; че любовта в своята същност е топлина, може да се установи по пламването на душата и от там на тялото от любов според нейните степен и качество - при човека това става колкото зиме, толкова и лете и се потвърждава със сгряването на кръвта; че природната топлина, която съществува из слънцето на света, служи като приемник на духовната топлина, се установява чрез топлината на тялото, която се възбужда от топлината на неговия дух и сякаш я замества; това се вижда най-вече при пролетната и лятната топлина, когато всички видове животни ежегодно се завръщат към любовните си игри; не защото тази топлина ги предизвиква, а защото предразполага телата им към възприемане на топлината, която идва от духовния свят и се влива в тях, понеже духовният свят влияе върху природния, както причината влияе върху следствието. Който вярва, че природната топлина предизвиква любовта при животните, много греши, защото влиянието е на духовния свят в природния, а не на природния свят в духовния, както и [защото] всяка любов, която представлява самият живот, е духовна; който вярва, че нещо съществува в природния свят без въздействие на духовния свят, също се лъже, защото природното не възниква, не съществува, не пребъдва другояче, освен благодарение на духовното; дори членовете на растителното царство добиват сила да израстват чрез влияние от там: природната топлина през пролетта и през лятото само разполага семената в тяхната природна форма, налива ги и ги отваря — така че да може влиянието от духовния свят да въздейства като причина. Това се каза, за да се знае, че има две топлини, а именно, духовна и природна, и че духовната произлиза от Слънцето на Небето, докато природната произлиза от слънцето на света, а също така че влиянието [на едната в другата] и после съвместното им действие пораждат резултата, който на света [ни] е видим за очите.

568.

При човека духовната топлина е топлината на неговия живот, понеже животът в своята същност, както се каза по-горе, е любов; тази топлина се разбира в Словото, когато става дума за огън: под небесен огън се разбират любовта към Господа и любовта към ближния; под адски огън пък се разбират любовта към себе си и любовта към света.

569.

Адският огън или адската любов съществуват от същия източник, както небесният огън или небесната любов, а именно, от Слънцето на Небето или от Господа, обаче той става адски чрез онези, които го приемат, понеже всяко

влияние от духовния свят се променя според възприемането или според формата, в която въздейства; по същия начин се приемат светлината и топлината от слънцето на света: топлината, която се влива от там в дръвчетата и цветчетата, прави така, че растенията се развиват и пораждат благоухания, но същата топлина действа върху боклуците и трупове, поражда гнилот и зловония; пак така и светлината от едно Слънце поражда красиви и приятни цветове в един предмет, а в друг грозни и скучни; същото е при топлината и светлината от Слънцето на Небето, тоест от Любавта; когато топлината или любовта се влива в добри приемници, какъвто например е случаят при добрите хора или добрите духове, както и при ангелите, тя ги кара да плодоносят, а при злите поражда обратния резултат, защото техните злини или я задушават, или я извращават; пак така небесната светлина, докато влияе в истините на благото, дава разумност и мъдрост, но когато влияе в лъжите на злото, се превръща в безумия или разни видове фантазии. Всичко навсякъде е така - според възприемането.

570.

Адският огън, който е любов към себе си и любов към света, е и всяка страст на тези любви, понеже страстта е любовта в нейното постоянно действие, защото онова, което човекът обича, той страстно желае, и тъкмо това е наслаждата, защото когато човекът получи онова, което обича или което желае, изпитва наслада; сърдечната радост на човека не идва от другаде. Значи адският огън е желанието и наслаждата, бликащи от двете любви като от свои източници. Злините, присъщи на двете любви, са презрение към другите, неприязън и враждебност към онези, които не са на тяхна страна, също така завист, омраза, отмъстителност и свързаните с тях свирепост и жестокост; относно Божественото съществува отрицание и от там презрение, осмиване и охулване на свещените предмети, които принадлежат на Църквата; след смъртта, когато човекът стане дух, те се преобръщат в гняв и омраза, което може да се види по-горе (гл.526). Тъй като тези видове зло непрестанно желаят да унищожат и да изстребят онези, които имат за врагове и към които хранят пламенна омраза и страст за отмъщение, то наслаждата на техния живот е стремежът да унищожат и да изстребят другите или, когато не могат, биха искали поне да им нанесат вреди, да им попречат, да проявят към тях жестокост. Това е, което се разбира в Словото под „огън“, когато се говори за злите и за Ада; като потвърждение бих искал да приведа някои места: „Защото те всички са лицемери и злодеи, и устата на всички говорят нечестиво. При всичко това гневът Му не ще се отвърне, и ръката Му е още простряна. Защото беззаконието като огън се е разгоряло, поглъща глог и трънак и пламти в горски гъстаци, и се повдигат стълбове дим. Яростта на Господа ще опали земята, и народът ще стане сякаш храна за огъня; човек брата си не ще пожали“ (Исай, 9: 17-19); „И ще покажа личби на небе и земя : кръв, огън и стълбове дим. Слънцето ще се превърне в тъмнина“ (Иоиц, 2:30, 31); „И земята му ще бъде запален катрана : няма да гасне ни денем, нито нощем; и димът ѝ вечно ще възлиза, от рода в род ще остава запустяла; во веки веков не ще мине никой по нея“ (Исай, 34:9, 10); „Защото ето, ще дойде ден, пламтящ като пещ; тогава всички надменни и ония, които постъпват нечестиво, ще бъдат като слама, и ще ги изгори идещият ден, казва Господ Саваот, тъй че няма да остави у тях ни корен, ни клони“ (Малахия, 4:1); „Падна Вавилон - великата блудница, и стана

жилище на бесове и свърталище на всякакъв нечист дух ... викаха, като гледаха дима от изгарянето му ... А димът възлизаше во веки веков“ (Откровение, 18:2,18; 19:3); „Тя отвори кладенеца на бездната, и излезе дим от кладенеца като дим от голяма пещ; слънцето и въздухът потъмняха от дима на кладенеца“ (Откровение, 9:2); „Главите на конете бяха като глави на лъвове, и от устата им излизаше огън, дим и жупел. От тия три язви - огън, дим и жупел, излизащи от устата им, умря третината от човеците“ (Откровение, 9: 17-18); „Който се поклони на зверя и на образа му, и получи белег на челото си или на ръката си, той ще пие от виното на яростта Божия, вино неразводнено, наляно в чашата на гнева Му, и ще бъде измъчен с огън и жупел пред светите Ангели и пред Агнеца“ (Откровение, 14:9-10); „Четвъртият Ангел изля чашата си върху слънцето; и даде му се да опалва с огън човеците. И силна жега опали човеците“ (Откровение, 16:8-9); „И двамата бидоха живи хвърлени в огненото езеро със запален жупел“ (Откровение, 19:20; 20:14-15; 21:8); „Всяко дърво, което не дава добър плод, бива отсичано и хвърляно в огъня“ (Матей, 3:10; Лука, 3:9); „Ще изпрати Син Човеческий Ангелите Си, и ще съберат от царството Му всички съблазни и ония, които вършат беззаконие, и ще ги хвърлят в огнената пещ; там ще бъде плач и скърцане със зъби“ (Матей, 13:41-42, 50); „Тогава ще каже и на ония, които са от лявата страна идете от Мене, проклетии, в огън вечний, приготвен за дявола и неговите ангели“ (Матей, 25:41); „Да отидеш в геената, в неугасимия огън, дето червеят им не умира, и огънят не угасва“ (Марк, 9:43-49; Матей, 18:8-9); „Отче Аврааме, смили се над мене ... защото се мъча в тоя пламък“ (Лука, 16:24); тук, а и на много други места, под огън се разбира страстта, идваща от любовта към себе си и към света, а под дим се разбира лъжата, идваща от злото.

571.

Тъй като под адски огън се разбира страстта към злодеяния, която произтича от любовта към себе си и към света и тъй като тази страст е присъща на всички в Ада (виж предната глава), когато Адът се разтвори, изглежда като огнена и димяща маса, както обикновено става при пожари; гъстият огън идва от онзи Ад, където властва любовта към себе си, а пламъците идват от Ада, където властва любовта към света. Когато Адът е затворен, огънят не се вижда, като вместо него се появява нещо тъмно, наподобяващо гъст дим; вътре в Ада обаче всичко гори и това се усеща по горещината, която се разнася от там - понякога тя е досущ като горещината около догарящи останки след пожар, понякога е като дъх на разпалена пещ, а друг път е като пара от гореща баня; когато горещината влияе върху хората, тя възбужда техните желания - при злите омразата и отмъстителността, а пък при болнавите - безумието. Такъв огън или такава горещина усещат [всички] онези, които пребивават в гореспоменатите любви, понеже са обвързани духом с Ада, още когато живеят в тялото. Но нека се знае, че онези, които са в Ада, всъщност не се намират в огън, тъй като огънят е привиден - те не усещат никакво горене, а само изгаряща топлина, както и преди на света; огънят се явява поради съответствието, понеже любовта съответства на огъня, а всичко, което се явява в духовния свят, се явява според съответствията.

572 .

Трябва да се знае също, че този адски огън или тази адска горещина се превръщат на силен студ, щом в Ада проникне топлина от Небето — това ужасява онези, които са там; тогава те сякаш се разболяват от простуда и вътрешно се измъчват, а това е, защото са изцяло против Божественото и Топлината от Небето, това ще рече, Божията любов, унищожава адската топлина, тоест любовта към себе си, и с нея - огъня на техния живот; ето от къде [обитателите на Ада изпитват] такива студ, ужас, мъки; остават и в пълен мрак, при тях настъпва затъмнение и помрачение на мислите. Но това става рядко, само когато техните нападки, преминали разумните граници, трябва да бъдат усмирени.

573.

Тъй като под адски огън се разбира всяка страст към злодеяния, произтичаща от любов към себе си, под него се разбират също и мъченията в Ада, понеже страстта, породена от тази любов, е страстта на обитателите на Ада да навредят на другите, които не ги почитат, не им се кланят, не ги тачат; колкото повече ги завладява гневът, както и идващите от гнева омраза и отмъстителност, толкова по-силно става при тях желанието да свирепстват; щом такава страст се разгори във всеки от някое общество, където за нея няма външни прегради, каквито са страхът от закона, притесненията заради репутацията, честта, облагите, живота, тогава всеки, поради своето зло, напада другия и, ако му се отдаде, го подчинява, а после иска да завладее също и останалите, като с наслада свирепства над онези, които не се подчиняват: тази наслада е така свързана с насладата да повеляваш, че двете са от една и съща степен, понеже насладата да вредиш [на другите] принадлежи към същността на ненавистта, на завистта, на омразата и отмъстителността, каквито са злините на любовта към себе си, както беше казано по-горе. Всеки ад представлява такова общество: затова всеки там крие в сърцето си омраза към другия и при случай, неговата свирепост излиза наяве. Под адски огън трябва да се разбират също тези свирепости, както и мъченията, които пораждат - защото са следствия на страстта.

574.

По-горе гл.548 беше показано, че злият дух се хвърля в Ада по своя воля, поради което с няколко думи ще кажа как става това, след като в Ада съществува такова мъчение. От всеки ад се издига сферата на онези страсти, в които пребивават неговите обитатели; когато тази сфера се почувства от някой, отдаден на същата страст, тя веднага докосва сърцето му и го изпълва с наслада, понеже страстта и нейната наслада представляват едно цяло всеки намира наслада в предмета на своята страст; ето защо духът се обръща в тази посока и поради насладата на сърцето си копнее да отиде там. Той още не знае какви мъчения го очакват, но и онези, които знаят, пак се стремят натам. Никой в духовния свят не може да устои на своята страст, тъй като страстта принадлежи на неговата любов и любовта е неговата воля, волята пък е неговото естество, а всеки действа според своето естество. Значи, когато духът по своя воля или чрез своята свобода отива към своя ад и влиза в него, първо бива посрещнат приятелски, поради което смята, че е дошъл сред приятели, но това трае само няколко часа; междувременно [онези от Ада] проучват колко хитър и колко силен е той; когато го разберат, се хвърлят

върху него, започват да го дразнят по разни начини, като постепенно стават все по-остри и по-нагли; това става, като го завеждат все по-навътре и все по-дълбоко, защото колкото по-навътре и колкото по-надолу е някое място в Ада, толкова по-зли са духовете, които го обитават; след тези нападки започват да го измъчват чрез жестоки наказания, докато не го доведат до робско състояние. Но тъй като там непрестанно има опити за бунтове, понеже в Ада всеки иска да бъде най-велик и изгаря от омраза към другите, отново настъпват вълнения; така една сцена се сменя с друга: които са робували, се освобождават, за да окажат помощ на някой нов дявол при завладяване на другите, и тогава онези, които не се подчиняват, нито искат да му служат, се подлагат на разнообразни мъчения, и така постоянно. Ето това са адските мъчения, които се наричат адски огън.

575.

Скърцането със зъби пък е постоянното напрежение и сблъскване между лъжи и следователно между онези, които са в лъжите, свързани с ненавист към другите, презрение, надсмиване, нечестност и богохулство, които също се преобразяват в разни жестокости, понеже всеки се бори за своята лъжа и я нарича истина. Извън Ада това напрежение и сблъскване се чува като скърцане със зъби, дори става скърцане със зъби, щом им повлияе истината от Небето. В този Ад пребивават всички, които са признавали природата и са отричали Божественото: най-дълбоко обитават онези, които са се утвърдили в това; тъй като не могат да приемат никаква светлина от Небето и да видят каквото и да било вътре в себе си, мнозина от тях са чисто плътско-сетивни, т. е. вярват само на онова, което виждат с очи и докосват с ръце; от тук, за тях всички заблуди на сетивата са истини, от където идва ново напрежение: затова техните спорове се чуват като скърцане със зъби, понеже всяка лъжа в духовния свят скърца, а зъбите съответстват на последното начало в природата, значи низшето при човека — плътската сетивност. Че в Ада има скърцане със зъби, може да се види на няколко места: Матей, 8:12; 13:42, 50; 22:13; 24:51; 25:30 и Лука 13:28.

60.

За коварството и изкусните хитрини на адските духове

576.

Всеки, който мисли дълбоко и знае нещо за деянията на своя ум, може да види и да разбере колко голямо е превъзходството на духа над човека: само за една минута човекът може да съобрази, да разгледа и да разреши вътре в ума си повече проблеми, отколкото би могъл да изрази за половин час чрез речта или писмото. От тук се вижда колко [много] превъзхожда себе си човекът, когато пребивава в своя дух, и съответно колко [много] превъзхожда себе си, когато става дух; защото духът е онзи, който мисли, докато чрез тялото духът изразява мислите си в говор и в писмо. Ето защо човекът, който след смъртта става ангел, добива разумност и мъдрост, неопишимо големи спрямо неговите разумност и мъдрост, когато е живял на света; когато е живял на света, неговият дух е бил свързан с тялото и е бил в природния свят; тогава неговата духовна мисъл се е изливала в природни идеи, които са общи,

груби, неясни, съответно и неспособни да възприемат безбройните съдържания на духовното мислене: дори ако приемат някаква духовна мисъл, я обгръщат с плътната пелена на светските грижи. Съвсем различно е, когато духът се отдели от тялото и достигне духовното си състояние, а това става, когато премине от природния свят в духовния, който му е истински присъщ; че тогава неговото състояние, що се отнася до мисли и чувства, неизмеримо превъзхожда предишното му състояние, става ясно от казаното досега; ето защо, ангелите мислят неописуемото и неизразимото - тоест онова, което не може да влезе в природните мисли на човека, въпреки че всеки ангел е роден като човек, живял е като човек и тогава не му се е струвало да е по-мъдър от другите човеци.

577.

Адските духове имат коварство и лукавство в същата степен, в каквата степен ангелите имат мъдрост и разумност; степента е една и съща, понеже човешкият дух, когато се отдели от тялото, пребивава в своето добро или в своето зло - ангелският дух остава в своето добро, а дяволският дух остава в своето зло; това е така, защото всеки дух е своето добро или своето зло, тоест своята любов, както често беше казано и показано. Поради това, както ангелският дух мисли, желае, говори и действа от своето добро, адският дух върши това от своето зло: да мислиш, да желаеш, да говориш, да действаш от самото зло означава да го правиш от целостта на онова, което представлява злото; иначе са стояли нещата, когато [той] е живял в тялото, понеже тогава злото на духа е било във вериги, които всеки човек си поставя по силата на закона, на облагите, на честта, както и поради страха да не ги загуби. Ето защо злото, присъщо на неговия дух, не е могло да се прояви или да се покаже такова, каквото е всъщност, а е лежало прикрито и забулено от външната благост, искреност, почтеност, любов към истината и доброто, които човекът на думи е представял и е разигравал заради света, като под тези престорени качества злото се е стаявало и скривало в тъмата - дори сам човекът почти не е знаел, че неговият дух съдържа толкова много коварство и лукавство, че вътре в себе си [вече] е такъв дявол, какъвто става след смъртта, когато духът му идва при себе си или при своето естество. Тогава човекът показва такова коварство, че надминава всички очаквания, а неговото зло се проявява по хиляди начини и в различни форми, като някои от тях са толкова ужасни, щото думите на които и да е език не могат да ги изразят. Чрез много опити можах да узная и да разбера какви са неговите прояви, понеже ми се даде от Господ да пребивавам духом в духовния свят и същевременно тялом в природния свят. Ето, мога да свидетелствам за коварството на злите духове, което е толкова огромно, че надали и една хилядна от него може да бъде описана; освен това, мога да твърдя, че ако Господ не закриляше човека, никой не би могъл да избегне Ада, защото при всеки човек има толкова духове от Ада, колкото ангели от Небето (виж по-горе гл.292, 293); но Господ не може да закриля човека, ако човекът не признава Божественото и не живее живот във вяра и обич към ближния: иначе той се отвръща от Господ, обръща се към адските духове и така попива духом същото коварство; все пак, Господ постоянно отдалечава човека от злото, което [зло] той прилага в живота и като че ли привлича към себе си поради общуването с тези духове: [Господ го отдалечава от злото] ако не чрез вътрешните окови на съвестта тях човекът, който отрича Божественото, не приема, то чрез

външните прегради, които, както бе казано по-горе, са страхът от закона с неговите наказания, както и притесненията за облагите, за лишаването от почит и слава. Въпреки че може да се откъсне от злините чрез насладите на своята любов и чрез страха да не ги загуби или да не му бъдат отнети, такъв човек не може да бъде отведен към духовните блага, защото колкото повече стига до тях, толкова повече се развиват при него коварство и лукавство, той се преструва и разиграва ролята на доброто, искреното и почтеното, с цел, веднъж убедил другите, да ги измами; тази хитрост се прибавя към злото на неговия дух, формира го и прави така, щото той да бъде онова зло, каквото е по своето естество.

578.

Най-лоши от всички са онези, които са живели в злото от любов към себе си, като същевременно вътре в себе си са действали чрез измамата, понеже тя е просмукала техните мисли и намерения, отровила ги е и така е унищожила целия им духовен живот; повечето от тях живеят в задния ад и се наричат гении; там тяхната наслада е да се правят на невидими, да летят, подобно на призрци, около другите и тайно да вършат зло, което се разпръсква в кръг като змийска отрова; те биват измъчвани по-тежко от другите. Онези пък, които не са били измамници и са се наситили на злостни хитрини, но все пак са живели в злото от любов към себе си, също са в задния ад, но не толкова надълбоко. Онези, които са живели в злото от любов към света, са в предния ад и се наричат духове; те не са пълни с такива злини, тоест, не носят такава омраза и отмъстителност както онези, които са живели в злото от любов към себе си, нито имат такива коварство и лукавство; ето защо и техният ад не е така зловещ.

579.

Даде ми се от опит да узная какво е коварството на онези, които наричат гении; гениите не влияят на мислите, а на чувствата; те ги разбират и ги надушват както кучета надушват следите в гората; доловят ли добри чувства, веднага ги превръщат в зли, като ги насочват и повеждат по чуден начин чрез насладите на другия, толкова потайно и с такава хитрост, че другият нищо да не забележи, и хитроумно се грижат никак да не смуцават мислите, за да не бъдат забелязани; при човека те се намират зад тила. На света те са били онези, които с измама са завладявали умовете на другите, ръководели са ги и са ги убеждавали чрез насладите на техните чувства и страсти. Все пак Господ ги пропъжда от всеки човек, за когото има надежда да се преобразува, понеже те не само могат да унищожат съвестта, но и могат да събудят в човека наследствени злини, които иначе биха лежали скрити. За да не могат те да въвлечат човека в такова зло, Господ е предвидил този ад да бъде напълно затворен, а когато някой човек, който е такъв гений, премине в другия живот след смъртта, той веднага, без да пребивава в света на духовете, се хвърля в този Ад; впрочем, разглеждани според коварството и лукавството, гениите изглеждат като змии.

580.

Какво е коварството на адските духове, може да се установи от техните

хитрини, които са тъй много, че изброяването им би изпълнило цяла книга, а за тяхното описание биха били потребни още множество книги. Тези хитрини са почти неизвестни на земята. Едни засягат злоупотребата със съответствията; други се отнасят до злоупотреба с целите на Божия порядък, трети имат предвид споделянето и повлияването на мисли и чувства чрез обръщания, чрез вглеждания и чрез други духове, извън някого или вътре в него; четвърти засягат действието чрез фантазии, пети се отнасят до отделянето от себе си, както и до присъствието на места, където ги няма, шести важат за преструвки, убеждаванията и измамите. Духът на злия човек усвоява тези хитрости, когато се отдели от тялото и е при себе си, понеже те произтичат от естеството на неговото зло, в което той тогава пребивава. Онези, които са в Ада, се измъчват взаимно чрез тези хитрини. Тъй като обаче всички тези хитрости са неизвестни на света, ако не броим онези, които се вършат чрез преструвки, съблазни и измами, не бих искал да ги описвам тук подробно, колкото защото са непонятни, толкова и защото са нечестиви.

581.

Мъченията в Ада са позволени от Господ, защото злите не могат да се удържат и усмирят по никакъв друг начин; страст от наказанието е единственото средство за тяхното укротяване, а освен това няма друго средство за успокояване и потушаване на адските вълнения. Без страха от наказанието и без мъчението злото щеше да изпадне в ярост и щеше да разруши всичко, както при някое земно царство, където няма нито закон, нито наказания.

61.

За вида, местоположението и множествеността на адовете

582.

В духовния свят — света на духовете и ангелите, нещата изглеждат същите, както в природния свят или в света на хората и са толкова сходни, че във външния им вид няма никаква разлика. Там има равнини и планини, хълмове и скали, а между тях долини, води и много друго, което го има на земята; но всичко това е от духовен произход; затова всичко от духовния свят се явява пред очите на ангели и духове, но не пред очите на човека, понеже хората са от природния свят; духовните създания виждат онова, което има духовен произход, а природните виждат онова, което има природен произход. Поради това човекът никога не може да види е очите си онова, което е в духовния свят, освен ако не му се даде да бъде в духа и когато стане дух след смъртта. По същия начин ангелите и духовете нищичко не могат да видят в природния свят, ако не са сред хората, на които е дадено да общуват с тях; очите на човека са пригодени да приемат светлината на природния свят, но очите на ангелите и духовете са пригодени да приемат светлината на духовния свят, макар че на външен вид очите на едните и на другите са съвсем същите. Природният човек не може да разбере, че духовният свят е такъв, а още по-малко може да го разбере чувственият човек, тоест онзи, който не вярва в нищо освен в онова, което вижда със своите телесни очи, и в онова, което

докосва със своите ръце; [чувственият човек] вярва само в онова, което е видял и усетил; той мисли според видяното и усетеното и следователно неговото мислене е материално, не духовно. Тъй като между духовния и природния свят има такава прилика, след смъртта човекът не осъзнава, че не е на света, където е роден и от където е дошъл; по тази причина смъртта нерядко се нарича пренасяне от един свят в друг, подобен нему. Че има такова сходство на световите, може да се види по-горе (гл.170-176), където става дума за представяното и явяваното на Небето.

583.

На най-високите места в духовния свят са небесата, по-долу е светът на духовете, а под тях (под небесата и света на духовете - бел. ред.) се намира Адът. Небесата не се явяват пред духовете от света на духовете, освен когато се отвори тяхното вътрешно зрение; понякога обаче се появяват като лека мъгла или снежнобели облаци; причината е, че небесните ангели са в най-вътрешното състояние относно своята разумност и мъдрост и следователно извън зрението на онези от света на духовете. Онези духове, които живеят в равнините и низините, обаче, се виждат взаимно, но щом се разделят, което става тогава, когато се въведат в своето вътрешно начало, злите духове не виждат добрите; добрите духове могат да виждат злите, но се отвръщат от тях, а дух, който се отвръща, става невидим. Адовете не се виждат, защото са заключени; виждат се само входовете, наречени порти, когато се отварят, за да допуснат духове, подобни на другите. Всички порти, които водят към Ада, се отварят от страната на света на духовете и нито една не се отваря от страната на Небето.

584.

Адове има навсякъде: под планините, под хълмовете и скалите, под равнините, под долините; отворите или портите на Ада, които са под планините, скалите и хълмовете, изглеждат на пръв поглед като пещери или скални процепи; някои са широки и просторни, други са тесни и сякаш непроходими, но почти всички са назъбени; когато се взреш, скалните процепи изглеждат тъмни и мрачни, но адските духове, които се намират в тях, обитават в светлина като от запалени въглища; очите на злите духове са пригодени да възприемат тази светлина, защото докато са живели на света, са били в мрак относно Божиите истини, отричали са ги, и са били, тъй да се каже, осветявани от лъжите, понеже са ги утвърждавали; ето защо зрението им е такова, че дори небесната светлина за тях е мрак и когато излизат от своите убежища, нищо не виждат. От което става ясно, че човекът навлиза в небесната светлина, доколкото признава Божественото, и доколкото утвърждава в себе си свързаното с Небето и Църквата, а попада в мрака на Ада, доколкото отрича Божественото и се убеждава против онова, което е свързано с Небето и Църквата.

585.

Отворите или портите към Ада, които са под равнините и долините, изглеждат различни на външен вид: някои са същите като онези, които се намират под планини, хълмове и скали; други са сякаш пещери и кухни;

трети са като огромни пропасти; някои са досущ като кални тресавища, а други са като застояли блата; всички са покрити отгоре и се откриват само, когато зли духове от света на духовете се хвърлят в тях. Когато адските врати се отварят, от тях изригва един вид огън с дим, какъвто се появява във въздух при пожар, или само пламък без дим, или сажди като от гореща пещ или гъста мъгла и тъмни облаци. Чух, че адските духове не ги виждат и не ги усещат, понеже, бидейки в тях, се чувстват като в своята атмосфера и значи изпитват насадата на своя живот; това е така, понеже съответстват на злините и лъжите, в които те живеят: огънят съответства на омразата и отмъстителността, пушекът и саждите съответстват на лъжите, които произлизат от омразата и отмъстителността; пламъкът съответства на злото от любов към себе си, докато гъстите мъгли и тъмните облаци съответстват на родените от тази любов лъжи.

586.

Бе ми дадено да надникна в адовите и да видя какви са отвътре, понеже, когато бъде угодно на Господ, ангел и дух, които са горе, могат да проникнат с поглед чак до дълбините на Ада и да ги огледат: за тях нищо не остава скрито; на мен също ми бе дадено да погледна вътре. Някои от адовите външно изглеждат като пещери и кухини в скалите, които първо водят навътре, а после се спускат под наклон или отвесно към дълбините. Други бяха като бърлоги, каквито са скривалищата на дивите зверове. Трети изглеждаха като дълбоки коридори и подземия, напомнящи галериите в рудниците, с отвори надолу. По-голямата част от адовите са разделени на три: горните етажи изглеждат тъмни, понеже там обитават онези, които са в лъжите от злото; долните са огнени, тъй като там живеят онези, които са в самото зло; тъмнината съответства на лъжата от злото, а пък огънят съответства на самото зло; всъщност, в най-дълбоките адове пребивават онези духове, които са действали, вътрешно подбудени от злото, а в не толкова дълбоките адове са онези, които са действали външно, тоест от лъжите на злото. В някои адове се виждат сякаш развалини от домове, както и опожарени градове, в които адските духове обитават и се крият. В недотам зловещите адове се явяват грубо градени къщи, понякога обединени в нещо като град с улици и площади: в къщите живеят адски духове и там непрестанно има разправи, спорове, вражди, изтезания; по улиците и площадите се извършват нападения и грабежи. В някои от адовите има гнусни бордеи, тъжни за гледане, изпълнени с всякакви мръсотии и изпражнения. Има и мрачни гори, из които адските духове бродят, подобно на зверове, както и подземни убежища, където бягат преследваните от другите. Също така има пустини. Където няма нищо друго, освен безплодие и пясък, а тук-там назъбени канари, осеяни с пещери и някоя-друга колиба. Именно в такива пустинни места биват прогонвани от Ада онези, които са понесли най-крайни мъчения, но най-вече онези, които на света са надминавали останалите в изкуствата на машинациите и коварствата; такава е тяхната участ накрая.

587.

Що се отнася до местоположението на адовите, това не може да знае никой, дори и небесните ангели, а единствено Господ; но тяхното място е общо взето известно от посоките, в които се намират: също като Небето, адовите се

различават по посоките, като посоките в духовния свят се определят от любовите. Понеже всички страни на Небето начеват от Господ като Слънце, тоест от изток, а адовите са противоположни на небесата, следователно техните посоки започват обратно на небесните и значи от запад (виж за това главата относно четирите небесни посоки, (гл.141-153). Ето защо адовите в западна посока са най-лошите и най-ужасни от всички и стават толкова позловещи и по-плашещи, колкото повече се отдалечават на запад. Там пребивават онези, които на света са живеели в любов към себе си, а от тук, в презрение към другите, изпитвали са неприязън към онези, които не са ги одобрявали, а също са хранели омраза и отмъстителност спрямо онези, които не са ги уважавали, не са ги почитали, не са им се покланяли; най-далеч на запад обитават онези, които са принадлежали към така наречената католическа религия, искали са да им се кланят като на богове и затова са горели от ненавист и отмъстителност спрямо всички, които не са признавали тяхната власт над душата на човека и над Небето. Те остават със същата нагласа, това ще рече, запазват същата омраза и отмъстителност към онези, които им се противопоставят, както е било на света; висшата им наслада са жестокостите; обаче в другия живот това се обръща срещу тях самите; така е, понеже в техните адове, с които е изпълнена западната страна, един беснее срещу друг, който [му] отнема неговата божествена власт; повече за това е казано в съчинението „За страшния съд и за разрушения Вавилон“. Не може да се знае по какъв начин всъщност се разполагат адовите в тази посока, освен, че най-жестоките адове от този вид са по краищата към север, а по-малко жестоките са към юг; следователно жестокостта на адовите отслабва от север на юг, а също, постепенно, на изток; на изток впрочем обитават онези, които са били високомерни и не са вярвали в Божественото, но все пак не са пребивавали в такива омраза и отмъстителност, нито в такова коварство, както онези, които обитават дълбините на западната страна. Днес на изток няма [вече] никакви адове; каквито е имало, били са пренесени в предната част на западната страна. Адовите в северна и южна посока обаче са многобройни; там обитават онези, които са живели в любов към света и са се отдавали на разни видове зло, например неприязън, враждебност, грабежи, кражби, коварство, скъперничество, безсърдечност. Най-лошите адове от този вид са на север, недотам зловещите са на юг; тяхната жестокост нараства, колкото повече се доближават до западната страна и колкото повече се отдалечават от южната страна, както и намалява в източна посока и дори в южна посока. След адовите, които са в западна посока, има тъмни гори, в които злонамерените духове се скитат като зверове; такива гори има и след адовите, които са в северна посока. След адовите в южна посока пък са пустините, за които стана дума преди малко. Толкова за местоположението на адовите.

588.

Що се отнася до множествеността на адовите, то адовите са толкова на брой, колкото ангелските общества на Небето, понеже на всяко небесно общество съответства по противоположност [някое] адско общество. За това, че небесните общества са безброй, като всички те се различават според благата на любовта, обичта [към ближния] и вярата, може да се види в главата за обществата, от които се състои Небето (гл.41-50), и в главата за необятността на небесата (гл.415-420); същото важи за адските общества, разделени

според злините, противоположни на благата. Всяко зло е безкрайно разнообразно, също като всяко добро; това обаче не го разбират онези, които имат само проста идея за всяко зло - за презрение, за неприязън, за омраза, за отмъстителност, за коварство, както и за други подобни; но нека се знае, че всяко такова зло съдържа толкова видови отлики, и отново толкова подвидови различия, че цяла дебела книга не ще стигне да се изброят. Адовете са тъй отчетливо подредени според различията на всекиму присъщото зло, че няма нищо по-подредено и по-отчетливо. От тук може да се установи, че те са безброй: някое [общество] близо до друго, а някое [общество] далеч от друго - според различията на злото в общото, особеното и единичното. Има също и адове под адовете; някои от тях общуват чрез преходи, а повечето общуват чрез изпарения и това става точно според близостите на един род и един вид зло с друг [род и друг вид зло]. Бе ми дадено да узная колко много са адовете от това, че адове има под всяка планина, под всеки хълм и скала, под всяка долина и равнина и че се простират под тях в ширина, в дължина, в дълбочина. Или с една дума, цялото Небе, а също и целият свят на духовете са сякаш проядени отдолу, като под тях е непрекъснатостта на Ада. Толкова за множествеността на адовете.

62.

За равновесието между Небето и Ада

589.

За да съществува нещо, всичко трябва да бъде в равновесие; без равновесие няма нито действие, нито противодействие, защото равновесието е между тези две сили, като едната действа, а другата противодейства; състоянието на покой между еднакви действие и противодействие се нарича равновесие. При природния свят има равновесие във всичко и всяко; в самата атмосфера също, където ниските слоеве противодействат и се съпротивляват, докато високите слоеве въздействат и оказват натиск; в природата има също равновесие между топлина и студ, между светлина и сянка, между суша и влага, като умерената среда е един вид равновесие; равновесие има също между всички членове на трите царства от света - минерално, растително и животинско, понеже без равновесие нищо в тях не съществува и не пребъдва; навсякъде има усилие на действащо и усилие на противодействащо. Всяко съществуване, или всяко явление, става в равновесието, обаче става чрез това, че едната сила действа, а другата поема действие, или чрез това, че едната сила действено влияе, а другата поема влиянието и отстъпва, колкото е нужно. Онова, което въздейства, и онова, което противодейства, в природния свят се нарича сила или усилие, а в духовния свят то се нарича живот и воля; там животът е жива сила, волята е живото усилие, а самото равновесие се нарича свобода: следователно, в духовния свят съществува и пребъдва духовно равновесие или свобода между доброто, което действа от една страна, и злото, което противодейства от друга страна, или пък между злото, което действа от една страна, и доброто, което противодейства от друга. При добрите има равновесие между действащо добро и противодействащо зло, докато при злите има равновесие между действащо зло и противодействащо добро. Има духовно равновесие между добро и зло,

защото целият човешки живот се отнася към тях и волята е техен приемник. Има също равновесие между истинно и лъжовно, но то зависи от равновесието между добро и зло; равновесието между истинно и лъжовно е като равновесието между светлина и сянка, което действа в членовете на растителното царство, доколкото в светлината и сянката има топлина и студ. Че светлина и сянка сами по себе си не вършат нищо, а че топлината е онази, която действа чрез тях, може да се установи по обстоятелството, че през зимата светлината и сянката са същите, както през пролетта. Сравнението на истинното и лъжовното със светлина и тъмнина идва от съответствието, понеже истинното съответства на светлината, лъжовното съответства на тъмнината, топлината съответства на благото от любовта; при това духовната светлина е истината, духовната тъмнина е лъжата, а духовната топлина е благото на любовта; по този въпрос може да се види главата относно светлината и топлината на Небето (гл.126-140).

590.

Има постоянно равновесие между Небето и Ада; от Ада постоянно възхожда усилието да се върши зло, а от Небето постоянно низхожда усилието да се върши добро; тъкмо в това равновесие е светът на духовете, за които като среда между Небето и Ада може да се види по-горе, гл.421-431. Светът на духовете е в такова равновесие, защото всеки човек след смъртта най-напред отива в света на духовете, където се задържа при същото състояние, в което е бил на света, а това никога не би станало, ако там нямаше върховно равновесие. Чрез него всички се изследват какви са, защото остават в свободата, която са имали на света; духовното равновесие е свободата при човека и духа, както малко по-горе (гл.589) се каза. Чрез съобщаване на чувства и мисли ангелите на Небето узнават каква е свободата на всекиго; тя се явява пред очите на ангелите и чрез онзи път, по който всеки тръгва добрите духове следват пътищата, които водят към Небето, а злите духове поемат по пътищата, които водят към Ада; на онзи свят пътищата действително се явяват и затова в Словото пътищата обозначават истините, които отвеждат към доброто, а в обратния смисъл - лъжите, които отвеждат към злото. Затова да вървиш, ходиш и да идваш в Словото обозначава напредъка на живота; често можех да виждам тези пътища, по които духовете се движеха свободно според своите чувства и мисли.

591.

Злото постоянно възхожда от Ада, а доброто постоянно низхожда от Небето, защото всеки [човек] е обкръжен от духовна сфера, която извира и изтича от живота на чувствата и на мислите. Тъй като такава сфера на живота произлиза от всекиго, значи извира както от всяко небесно общество, така и от всяко адско общество, следователно от всички общества едновременно, значи, от цялото Небе и от целия Ад; доброто се излива от Небето, защото всички там са в добро, а злото затова излиза от Ада, защото всички там са [в] зло; доброто от Небето идва от Господ, тъй като всички небесни ангели странят от своето собствено присъщо и са в собствено присъщото на Господ, което е самото добро; но всички духове от Ада са в своето собствено присъщо, а собствено присъщото във всекиго не е нищо друго, освен злото, и от тук, понеже не е нищо друго освен злото, то е адът. От тук може да се

установи, че равновесието, в което се намират небесните ангели и адските духове, не е като равновесието в света на духовете; равновесието на ангелите зависи от това колко са желали да бъдат в доброто, или колко са живели в добро на земята и колко са били против злото; а равновесието на духовете в Ада зависи от това колко са желали да бъдат в злото и колко са живеели в зло на света, което значи, колко са били срещу доброто по сърце и душа.

592.

Ако Господ не управляваше както небесата, така и адовите, не би имало никакво равновесие, а ако нямаше равновесие, не би имало Небе и Ад; всичко и всяко във вселената, това ще рече, колкото в природния свят, толкова и в духовния, се изгражда от равновесието; всеки разумен човек може да разбере, че това е така. Ако едната страна рязко натежава без съпротива от другата, то не ще ли загинат и двете? Ето това би станало в духовния свят, ако доброто не противодейства на злото, ако постоянно не усмирява неговите бунтове; ако едното Божествено не поддържаше равновесието, Небето и Адът биха се погубили, а с тях би се погубил и човешкият род; казвам „ако едното Божествено не поддържаше равновесието“, понеже собствено присъщото за всеки ангел, дух и човек не е друго, а злото (виж гл.591): никой ангел и никой дух не могат да устоят на злото, което постоянно се издига от Ада, понеже от своето собствено присъщо всички те клонят към Ада. От тук става ясно, че ако Един Господ не управляваше както небесата, така и адовите, по никакъв начин не би имало спасение за никого. Освен това, всички адове работят като едно цяло, понеже злините в Ада са взаимосвързани, като благата на Небето, а да устои на всички адове, които са безброй и действат едновременно срещу Небето, както и срещу всички негови обитатели, не може никой друг, освен едното Божествено, което произхожда единствено от Господ.

593.

Равновесието между небесата и адовите намалява и се увеличава според броя на пристигащите на Небето или в Ада, които са много хиляди всеки ден; нито един ангел не може да знае и да разбира, а също да изравнява и да уточнява везните, но Един Господ, понеже Божественото, произлизащо от Господ, е вездесъщо и вижда навсякъде, където нещо се колебае. Ангелът вижда само онова, което е близо до него и дори не може да възприеме в себе си онова, което става в неговото собствено общество.

594.

По какъв начин всичко на небесата и в адовите се подрежда така, че всички и всеки, които обитават там, да бъдат в своето равновесие, донякъде може да се установи от казаното и показаното по-рано за небесата и адовите, а именно: че всички общества на Небето са съвършено разграничени според благата, техните родове и видове; че всички адски общества са разграничени според злините, техните родове и видове; както също и че под всяко небесно общество има противоположно съответстващо нему адско общество, от което противоположно съответствие възниква равновесието. Ето защо Господ винаги взема мерки адското общество под небесното да не придобива

надмощие, но ако то все пак започне да надделява, с различни средства бива удържано и се привежда в нужното равновесие. Тези средства са многобройни, така че ще спомена само някои: едно средство представлява силното присъствие на Господ; второ средство е общуването и тясното свързване на едно или повече небесни общества; трето средство е прогонването на излишните адски духове на пустинни места; четвърто средство е преместване на някои от един ад в друг; пето средство е пренареждането на обитателите на Ада, което също става по разнообразни начини; шесто е скриването на някои адове под груб и плътен покров; седмо пък е спускането им по-надълбоко. Има и други средства, някои от които в небесата над адовете. Това се каза, за да може донякъде да бъде разбрано, че Единствен Господ предвижда навсякъде да има равновесие между доброто и злото, това ще рече, равновесие между Небето и Ада, понеже върху такава равновесие се основава спасението за всички на Небето и за всички на земята.

595.

Нека се знае, че адовете постоянно нападат Небето и се мъчат да го унищожат, но че Господ постоянно закриля небесата, държейки обитателите им настрана от злините, идващи от тяхното собствено присъщо, а ги удържа в доброто, което идва от Самия Него. Често ми се даваше да възприемам сферата, която изтича от адовете, и тя цялата е усилие да се унищожи Божествеността на Господа, а от там - усилие да се унищожи Небето; няколко пъти видях също така кипежа на някои адове, който беше усилия да се измъкнат и да унищожат [всичко]; небесата, напротив, по никой начин не нападат адовете, защото Божествената сфера, произлизаща от Господ, е вечното усилие всички да бъдат спасени; но тъй като обитаващите адовете не могат да бъдат спасени, понеже всички, които са там, живеят в злото и срещу Божествеността на Господ, вълненията в адовете се усмиряват, колкото е възможно, и тяхната свирепост се укротява, щото [адовете] да не се обърнат един срещу друг, преминавайки всякакви [допустими] граници. Това също се извършва чрез безброй средства на Божието могъщество.

596.

Небесата са разделени на две царства - небесно и духовно, за които може да се види по-горе (гл.20-28); адовете също се разделят на две царства: едното от тях е противоположно на небесното царство, докато другото е противоположно на духовното царство. Онова, което е противоположно на небесното царство, се разполага на западната страна и неговите жители се наричат гении; онова, което е противоположно на духовното царство, се намира на север и на юг, а неговите жители се наричат духове. Всички, които обитават небесното царство, живеят в любов към Господ, докато всички, които обитават противоположното нему адско царство, пребивават в любов към себе си; всички онези, които обитават духовното небесно царство, живеят в обич към ближния, обаче всички, които са в противоположното адско царство, пребивават в любов към света; от тук става ясно, че любовта към Господ и любовта към себе си са противоположности, както и любовта към света и обичта към ближния. Господ постоянно взема мерки нищо от Ада, противоположен на небесното царство Господне, да не влияе върху онези,

които обитават духовното царство, понеже, ако това стане, духовното царство би загинало по причини, които може да се видят по-горе (гл.578 и 579). Ето какви са двете общи равновесия, които Господ постоянно запазва непокътнати.

63.

За това, че свободата на човека зависи от равновесието между Небето и Ада

597.

По-горе се говори за равновесието между Небето и Ада, като се показва, че това е равновесие между доброто, което е от Небето, и злото, което е от Ада, следователно, духовно равновесие, което в своята същност е свобода. Духовното равновесие представлява в своята същност свобода, защото то стои между доброто и злото, между истинното и лъжовното, а те са духовни същности. Поради това да можеш да желаеш доброто или злото, да мислиш истинното или лъжовното, да избираш едното пред другото е свобода, за която тук ще се говори. Тази свобода е дадена на всеки човек от Господа, като никога не [му] се отнема. По своя произход тя принадлежи не на човека, а на Господ, понеже идва от Господа, макар че се дарява на човека заедно с живота като нещо негово. Целта е да може човекът да се преобрази и да се спаси, понеже без свобода няма никакво преобразяване и спасение. Чрез рационалното прозрение всеки може да види, че човекът е свободен да мисли зло или добро, искрено или неискрено, почтено или непочтено; свободен е също така да говори и да действа добре, искрено и почтено, но не е свободен да говори и да действа лошо, неискрено и непочтено - поради духовните, нравствените и гражданските закони, чрез които неговото външно начало се държи в окови. От това става ясно, че духът на човека, онова, което мисли и желае, е свободен, но не и външното на човека, онова, което разговаря и действа - освен доколкото следва гореспоменатите закони.

598.

Обаче човекът не ще може да се преобрази, ако не е свободен, понеже се ражда във всички видове зло, които все пак трябва да се отстранят, та той да може да се спаси; но злото не би могло да се отстрани, ако човекът не го види в себе си, ако не го признае, ако след това не го отрече и не се отвърне от него - едва тогава той ще отхвърли злото. Това не може да стане, ако човекът не беше еднакво в доброто и злото, понеже из доброто може да види злините, но из злото не може да види благата; той научава духовните блага, за които може да мисли, от детство, чрез четене на Словото и слушане на проповедите, нравствените и гражданските блага пък усвоява от живота в света; ето първата причина, поради която човекът трябва да бъде свободен. Друга причина е тази, че човекът усвоява само онова, което върши според чувствата, принадлежащи на любовта; макар останалото също да може да прониква в неговия дух, но не отвъд границите на мисълта и не достига до волята, а онова, което не влиза във волята на човека, не става негово, понеже мисълта

извежда своето [съдържание] от паметта, а волята - от самия живот: нищо не е свободно, ако не изхожда от волята или, което е същото, от чувствата, принадлежащи на любовта. Човекът върши свободно онова, което желае или обича; ето защо свободата на човека и чувствата, принадлежащи на неговата любов или воля, са едно цяло; човекът е свободен, за да може да почувствува истинното и доброто, или за да ги обича, като така ги направи сякаш свои собствени; или с една дума, онова, което не прониква свободно в човека, не остава, защото не принадлежи на неговата любов или неговата воля, а което не принадлежи на любовта или волята на човека, не принадлежи на неговия дух; наистина, битие на човешкия дух е любовта или волята; казвам „любовта или волята“, понеже онова, което човекът обича, той го желае. Поради тази причина човекът не може да се преобрази другояче, освен бидейки свободен. Но повече за свободата може да се види от приведените по-долу места в „Небесни тайни“.

599.

За да бъде човекът свободен, та да се преобрази, той се свързва духом с Небето и с Ада; при всеки човек има духове от Ада и ангели от Небето; чрез духовете от Ада човекът попада в своето зло, чрез ангелите от Небето човекът е в благото от Господа; това положение е духовно равновесие, т.е. свобода. При всеки човек има ангели от Небето и духове от Ада, което може да се види в главата за свързването на Небето с човешкия род (гл.291-302).

600.

Нека се знае, че съединяването на човека с Небето и с Ада не е пряко с тях, а чрез духове, които са в света на духовете; тези духове са при човека, но никой от тях не принадлежи на самия Ад и на самото Небе; чрез злите духове в света на духовете човекът се съединява с Ада, а чрез добрите духове, се съединява с Небето; поради това светът на духовете е средина между Небето и Ада и там е самото равновесие. Че светът на духовете е средината между Небето и Ада, може да се види в главата относно света на духовете (гл.421-431), а за това, че там е самото равновесие между Небето и Ада, може да се види в предишната глава (гл.589-596). От тук сега става ясно откъде произлиза свободата на човека.

601.

Ще кажа и няколко думи за духовете, присъединени към човека. Цяло общество може да общува с други общества или с един дух, където и да се намират, чрез изпращан от него дух, който се нарича представител (Subjectum plurium); пак така, чрез духове, присъединени към човека от света на духовете, се осъществява и общуването на човека с небесните и адските общества.

602.

Накрая трябва да се спомене за вродената в човека чрез въздействие от Небето идея за неговия живот след смъртта. Няколко духа от простолудието, които били живели на света в благото на вярата, били въведени в същото

състояние, в което са били някога (това може да се случи на всеки, когато Господ позволи), като тогава им било показано каква идея са имали за състоянието на човека след смъртта: [духовете] заявили, че когато умни хора на света ги питали какво мислят за своята душа след живота на света, казвали, че не знаят какво е душата; когато след това ги питали какво смятат за своето състояние след смъртта, те отвърнали, че ще живеят като духове; тогава ги питали каква идея имат за духа, а те казали - духът е човек; запитани откъде го знаят, отвърнали: „Знаем го, защото така стоят нещата“; умните се учудили как така простите хора имали такава вяра, докато сами те не вярвали. От тук проличава, че във всеки човек, който е свързан с Небето, съществува вродена идея за неговия живот след смъртта; тази идея няма друг източник, освен влиянието от Небето, иначе казано, влиянието на Господ от Небето чрез духовете, придадени от света на духовете към човека. Такава идея е присъща на онези, при които свободата на мисленето не е угасена от различни лъжливи твърдения за душата на човека, било като за чиста мисъл, било като за одушевен принцип, чието място се търси в тялото, докато все пак душата не е нищо друго освен животът на човека, а духът е самият човек; земното тяло, в което той е облечен на земята, е само помощно средство, чрез което духът, тоест самият човек, да бъде пригоден да действа в природния свят.

603.

Онова, което се каза в това съчинение за Небето, за света на духовете и за Ада, ще бъде неясно за онези, които не изпитват наслада при изучаването на духовните истини, но ще бъде ясно за онези, които намират в това наслада, най-вече за онези, които изпитват любов към истината заради самата истина, онези, които обичат истината, защото е истина. Така е, понеже онова, което бива обичано, влиза в идеите на ума със светлина, особено, когато предмет на любовта е истината, защото всяка истина обитава в светлина.

www.angeli-raja.eu

www.universe-people.com

www.cosmic-people.com

www.angels-light.org

www.angels-heaven.org

www.ashtar-sheran.org

**Събрано от „Небесни тайни”
за свободата на човека за въздействието и
за духовете, чрез които стават общуванията**

За свободата. Цялата свобода принадлежи на любовта или чувството, понеже онова, което човекът обича, той го върши свободно. Понеже свободата е любов, то от тук следва, че тя е живот на всекиго. Нищо не изглежда да е собствено присъщо [на човека], освен ако не идва от свободата. Има небесна свобода и има адска свобода.

Небесната свобода идва от небесната любов или от любовта към благото и истината. Понеже любовта към благото и истинното идва от Господа, то самата свобода е да бъдеш воден от Господа. Човекът се въвежда в небесна свобода от Господ чрез възкресяване. Човекът трябва да бъде свободен, така щото да може да бъде възкресен. Иначе любовта към благото и истинното не може да се всади в човека, и да се усвои дотам, че да изглежда като негово собствено притежание. Нищо, ставащо по принуда, не се съединява с човека. Ако човекът можеше да се преобрази чрез принуда, всички щяха да бъдат спасени. Принудата относно преобразяването е разрушителна. Всеки култ из свобода е [истински] култ, не обаче и онзи по принуда. Едно покаяние трябва да става в състояние на свобода, докато онова, което става в състояние на принуда, няма стойност.

На човека е дадено да действа от свободата, която има като разумно същество, щото да придобие благо; човекът дори е свободен да мисли и да желае зло, свободен е също и да върши зло, доколкото законите не го забраняват. Човекът се удържа от Господа между Небето и Ада, което значи, в равновесие, така че може да бъде свободен предвид [задачата] на преобразяването. Онова, което е посято в свобода, остава, не обаче и онова, което е посято по принуда. Следователно никому по никакъв начин не се отнема свободата. Господ никого не принуждава.

Да принуждаваш себе си произтича от свободата, не обаче и да бъдеш принуждаван. Човек трябва да принуждава себе си, за да се съпротивлява срещу злото. Той трябва също да се принуждава да върши добро сякаш от самия себе си, но все пак признавайки, че то е от Господа. Човекът става по-свободен чрез борбите с изкушенията, в които побеждава, понеже тогава, макар да не изглежда така, той вътрешно се принуждава към съпротива.

Адска свобода е да бъдеш воден от любов към себе си и любов към света с тяхната похот. Онези, които обитават Ада, не знаят никаква друга свобода. Небесната свобода е толкова отдалечена от адската свобода, колкото Небето от Ада. Адската свобода, която означава да бъдеш воден от любов към себе си и любов към света, не е свобода, а робство, понеже да бъдеш воден от Ада е робство.

За влиянието. Всичко, което човекът мисли и желае при опита, бива повлияно [от небесата и адовите]. Това, че човекът може да се вижда в нещата, да мисли и да прави аналитични изводи, идва от влиянието. Че човекът не би могъл да живее дори и един миг, ако му се отнеме влиянието от духовния свят, се знае от опит. Животът, който се влива от Господа в човека, се изменя според състоянието и според възприемането на човека. Също от опит се знае, че при злите благото, което произтича от Господа, се обръща на зло, както истинното

се обръща на лъжовно. Благото и истината, които постоянно се изливат от Господа, са приемани толкова, колкото злото и лъжовното не ги възпрепятстват.

Всичко добро произтича от Господа, а всичко зло произтича от Ада. Днес хората вярват, че всичко е в тях самите и от тях самите, докато всъщност всичко е произтичане, както те биха могли да узнаят от учението на Църквата, която учи, че всяко благо произтича от Господа, а всяко зло - от дявола. Ако човекът вярваше според учението, тогава той не би си приписвал злото, нито би си присвоявал доброто. Колко щастливо щеше да бъде състоянието на човека, ако хората вярваха, че всяко благо произтича от Господ, а всяко зло произтича от Ада. Онези, които отричат Небето или пък нищо не знаят за него, не осъзнават, че изобщо има някакво небесно влияние.

Целият живот произтича от Първия извор на живота, който е неговият източник; произтичайки непрестанно, той всъщност идва от Господа. Това произтичане е духовно, не физическо; значи, влиянието е от духовния свят върху природния, не от природния свят върху духовния. Влиянието е от вътрешния човек върху външния и от духа върху тялото, а не обратно, понеже духът на човека е в духовния свят, а тялото [му] е в природния. От тук, вътрешният човек е в духовния свят, а външният е в природния. Изглежда така. сякаш има влияние от външното при човека върху вътрешното, но това е заблуждение. Влиянието при човека е върху рационалните начала и чрез това върху научните понятия, а не обратното. Влиянието идва пряко от Господа, а също така непряко чрез духовния свят или чрез Небето. Влиянието от Господа е върху доброто при хората и, чрез доброто, върху истинното, а не обратното. Доброто прави човека способен да възприеме влиянието от Господа, не обаче истинното без доброто. Нищо, което влияе върху мисълта, не вреди, вреди само онова, което влияе върху волята, понеже човекът го усвоява.

Има общо влияние. Това [общо влияние] е постоянно усилие да се действа според Божия порядък. Общото влияние въздейства и върху живота на животните, а също така върху членовете на растителното царство. Според общото влияние при човека мислите слизат до словата, а желанията слизат до действията и жестовите.

За представителите. Духовете, изпращани от духовните общества до други общества или до други духове, се наричат представители. Общението в другия живот се извършват чрез такива духове-пратеници. Духовете, които биват изпращани като представители, мислят не из себе си, а из онези, които са ги изпратили.

Послеслов

Принципът на Любовта и Мъдростта при Сведенборг и Петър Дънов (Беинса Дуно)

Първата ми „среща“ със Сведенборг бе през 1973 г., в една бележка под линия към прочутото стихотворение „Писма“ на Шарл Бодлер. Бях чел и другаде за влиянието му върху писатели като Блейк и Балзак, но бележката под линия ме заинтригува достатъчно, за да си взема биографията на Сведенборг от университетската библиотека. Книгата прекара няколко седмици на нощното ми шкафче, без да я разгърна, докато една вечер се зачетох в нея и бях омагьосан. От първия момент ме удиви това, че един учен е станал мистик, без да се откаже от интелекта и здравия разум. Всъщност тази уравниовесеност е отличителна както за научните, така и за мистичните съчинения на Сведенборг. Д. Т. Сузуки изтъква, че тя може би е недостатък, когато той разказва за невероятни прозрения в трезв прозаичен стил. За мен обаче това беше част от притегателната му сила.

През 1985 г. прочетох една книга от Омраам Михаел Айванхов,* озаглавена „Космическите морални закони“. Това ме накара да прочета и другите му творби, така че в Първи том на събраните му съчинения попаднах на статия за неговия учител Петър Дънов, чието духовно име е Беинса Дуно.

* Омраам Михаел Айванхов, така е известен по света Михаил Иванов (1900 1986), прочутият продължител на делото на Петър Дънов. спечелил за идеите на Бялото братство стотици хиляди последователи във Франция и много други краища на планетата. Виж по-подробно „Михаел Айванхов. Пътят на светлината“ от Мари Луиз Френет в серия „Личности“ на ИК „Кибеа“. --. Бел. ред.

Тя ми направи огромно впечатление, затова се снабдих с няколко тома от оригиналните съчинения на Дънов, преведени на френски. Изчетох ги всичките и бях смаян от обхвата, силата и дълбочината на учението му. Взех решение да науча български, за да мога да чета някои негови творби в оригинал — 150 тома, повечето от които непереведени. Имах късмет, че в Глостършър, където живеях, имаше и една българка и аз започнах два пъти седмично да вземам уроци при нея. После, през 1989 г., отидох в България, срещнах се с много от учениците на Беинса Дуно и участвах в летния лагер в Рила .планина. Там именно се запознах с Весела Несторова, която тогава беше на почти 80 години. Тя ми разказа как Беинса Дуно я посъветвал да прочете съчиненията на Сведенборг, за да разбере по-добре неговото учение. Нещата започваха да се наместват.

България е родина на две по-ранни духовни учения. Първото е орфизмът. Според легендата, Орфей е живял в Родопите. Орфизмът и питагорейството оказват съществено влияние, преминавайки през Платон и неоплатонизма, върху християнството и мистичната западна философия. След това, през X век, в България се разпространява учението на богомилите. То отдава голямо значение на мистичното Евангелие на Йоан и се пренася в Южна Франция в катарското движение. Богомилството е много чиста религия, която претендира да представлява оригинална форма на християнството. Ще ви запозная с една кратка богомилска молитва:

„Пречисти ме, Боже, пречисти ме отвън и отвътре.

Пречисти тялото, душата и духа ми, за да може в мен да растат семената на светлината и да ме превърнат в пламтяща факла. Искam сам да си бъда пламък, за да преобразувам всичко в мен и около мен чрез светлината.”

Беинса Дуно* започва учителската си мисия през 1900 година. Започва да проповядва систематично през 1914 г. и до смъртта си през 1944 г. изнася над 6000 беседи и лекции.

* За Беинса Дуно (Петър Дънов) виж книгата „Учителят Петър Дънов. Живот и учение” в серия „Наследство” на ИК „Кибеа”. - Бел. ред.

От началото на 20-те години Учителят Дънов започва да води последователите си на летни лагери в планината, където изнася много от най-вдъхновените си лекции и влага екологично измерение в мистичната си духовност. По това време е построен центърът „Изгрев”. Беинса Дуно е и музикант. Той композира над 200 песни, както и музиката за свещения танц, наречен Паневритмия. Новото му, пророческо виждане за християнството не се харесва особено на църквата, но нали винаги е имало напрежение между пророците и свещениците, между духа и буквата, между същината и формата, между езотеричното и екзотеричното.

Веднъж го питат за същината на учението му. (Из Глава 13 на „Учителят говори”):

„Ядка на божественото учение са любовта, мъдростта и истината. Зная, че ще попитате: А какво са те? И аз ви казвам: яжте от ядката, опитайте истината, но не се спъвайте в черупките и не искайте „доказателства”. Ето отговора на вашия въпрос - любовта е това, без което не може да има живот. Мъдростта е това, без което не може да има движение. Истината е това, без което няма граница. Любовта е начало на живота. Истината е край на живота. Това са двата предела на великото в света. Онова, което се движи по средата и оформя нещата, е мъдростта. Мъдростта не може да работи, ако няма начало и край. Между тях действа мъдростта - в пространството между началото и края, което изпълват всички вечности, без да могат да го изпълнят докрай. В това пространство се движи Мъдростта и разкрива какво са любовта и истината, и мъдростта казва: „Аз, която се движа между началото и края, ви казвам, че любовта е начало на всяко битие. Истината е крайния предел на битието, върховната му цел. А какво е отвъд истината? Отвъд истината няма нищо. Не може да се отиде отвъд истината. Всичко създадено, след като се движи и движи, в крайна сметка спира при истината. Може да се движи милиони, милиарди години, но когато стигне до истината, спира. И тогава трябва да изберете дали ще спазвате законите на истината и ще живеете според тях, или ще се превърнете в прах и пепел. Вие поискахте да ви „кажа истината”.

Истината не може да се каже. Тя се живее. Истината е плодът на целокупния живот. Тя включва в себе си всичко, в което Бог се проявява, тя включва цялата вечност, която се състои от хиляди и милиони вечности, защото има вечности, които са пределни и вечности, които са безпределни. Затова запомнете, ако с любовта си не можете да преминете от началото в края и да влезете в истината, и ако с истината си не можете пак да минете от края в началото, никога няма да разберете какво е животът. Трябва да свържете началото и края. Ако не можете, нищо не можете да направите и

нищо не можете да разберете. А какво може да свърже началото и края? Само мъдростта.”

Да се върнем сега към „Божествената любов и мъдрост” на Сведенборг. В първата част четем, че „любовта е човешкият живот“, но хората не са наясно, че любовта е самата същност на живота им: „Никой не знае какво е човешкият живот, освен ако не е наясно, че това е любовта.“

У Беинса Дуно четем: „Изворът на живота е Любовта. Ако хората не разбират любовта, те не разбират живота. Животът е плод на Любовта. Животът не може да се прояви без любов. Няма живот без Любов.“

При Сведенборг Бог е самата любов, защото Той е самият Живот. Божествената любов се явява като слънце, което дава топлина (съответствие на любовта), и като светлина, която в същината си е мъдрост. Така Любовта и Мъдростта се сливат в Божественото. Бог не е в пространството, макар че Той е навсякъде, а е идея, която може да бъде осмислена само духовно. Беинса Дуно също описва Бог като слънцето на живота, а слънцето - като израз на Бога.

*А сега сравнете следните пасаж (из Седма глава на „Учителя говори“):
„Има Един, който се проявява като Любов, като Мъдрост и като Истина.
Има Един!*

И цялата жива Природа говори за този Единия, Великия.

Наричат го Бог, Господ, Отец.

Той изпълва всичко, изпълва цялото битие, всички светове, всички слънчеви системи и все пак остава непроявен. И в цялата вечност Той не може напълно да се прояви. В нея няма всички форми, чрез които Той би могъл напълно да се прояви.

Сам по себе си Абсолютният, Непостижимият е без форма. Той е „нищо“. Но това „нищо“ съдържа всичко в себе си.

Ограничава се, без да се ограничи. Смалява се, без да се смали.

Създава, но никога не се изтощава.

Проявява се във всичко, но сам Той не е в проявеното.

Крепи всичко - и отвътре, и отвън, но сам Той не взема участие в нищо.

Уподобяваме го на Светлина, на Разум - Логос- Но сам по себе си Той не е ни Светлина, ни разум.

Светлина, Разум - това са Негови прояви.

Бог не присъства по един материален начин в света.

Ала когато великият Непознат ни се изявява, той ни се изявява като Светлина без сенки, Живот без прекъсване, Любов без промени, Знание без погрешки, Свобода без ограничение.

И когато казваме, че Бог е Любов, ние подразбираме едно изявление на Бога. Затова, където е Любовта, където е доброто, което е неин плод, там Бог се проявява.

Говорим ли за Бога като Любов, ние подразбираме онова Същество, от което произтича всичкият живот във Вселената и което свързва всички души в едно цяло, без то да се измени.”

Ето една разлика между Сведенборг и Беинса Дуно: докато Сведенборг вижда Бога като Човек, който съществува в Себе си, за Беинса Дуно той е отвъд всякаква форма. За Сведенборг любовта е *esse* или същност, а мъдростта

existere или проявление. За Беинса Дуно тази Същност е отвъд формата и както Любовта, така и Мъдростта са проявления на лишения от форма Абсолют. За Сведенборг любовта трябва да бъде в мъдростта, за да съществува като такава, макар че на други места той изтъква, че Божествената Същност сама по себе си е Любов и Мъдрост.

Според Беинса Дуно, Христос е проявление на Бога (Глава 21 от „Учителя говори“):

„Има само един Христос - живият Христос, който е изявление на Бога, изявление на Любовта.

Христос - това е Бог, който се разкрива на света.

като проява на Бога Христос не може да се отделя от Него, не може да се разглежда вън от Него.

И когато аз говоря за Христа, считам Го не като отвлечен принцип, а като реално възплъщение на Любовта.

Любовта, това е най-великата реалност, а не нещо отвлечено. Тя има форма, съдържание и смисъл.

Няма в Космоса - вън, и в мистичните дълбочини на душата - вътре, по-пълно изявление на Любовта от онова, което ние олицетворяваме в Христа.“

При Беинса Дуно Истината е третият принцип, който води до свобода или освобождение, както вече видяхме. По-точно, прилагането на Любовта и Мъдростта заедно води към Истината. За Любовта се казва също, че от нея се ражда доброто: „Доброто е основата на живота. Доброто е почвата на живота и същевременно храната му. Само доброто може да поддържа живота, само доброто може да го подхранва.“

Сведенборг говори за подобна зависимост: „Тъй като Божествената Същност е Любов и Мъдрост, всички неща във вселената са свързани с Доброто и Истината. Защото всичко, което произтича от Любовта, се нарича Добро, а всичко, което произтича от Мъдростта, се нарича Истина.“

Сведенборг казва също, че Божествената любов и Мъдростта са материя и нейната форма. Това донякъде съответства на формулировката на Беинса Дуно, че Любовта е извор на живота и че Мъдростта създава форми между алфата на Любовта и омегата на Истината. Според Сведенборг, Любовта се влива във волята (но съответства на чувството), а Мъдростта се влива в разбирането, докато при Беинса Дуно волята е свързана с Истината, Любовта със сърцето, а Мъдростта - по същия начин с разбирането и светлината в ума. Формулировките им се сближават обаче в следното обяснение на Сведенборг: „Разумът е способността, която ни позволява да разбираме истината, докато другата способност е възможността да правим онова, което е истина и добро. Тази способност се нарича свобода и тя е способност на волята.“

Сведенборг обяснява, че двата цвята червено и бяло са основни в небесното и духовното царство и съответстват на любовта и мъдростта. Любовта освен това съответства на сърцето, а мъдростта - на белите дробове. Сравнете с описанието на Божествения свят (който е различен от духовния) на Беинса Дуно (Глава 4 от „Учителя говори“):

„В Божествения свят религии няма. Там съществува само Любов. Атмосферата на Божествения свят е любов. Там всичко диша Любов.“

В учението на Беинса Дуно Любовта, която е Безгранична и вечна, се

проявява на четири нива. Изявите ѝ се движат от личното и изключителното към всеобхватността на Божественото. Първото ниво, което съответства на корените на дървото, е любовта като стремеж на сърцето - това е емоционалната любов. Второто ниво, което съответства на клоните, е любовта като чувство в душата, което се извисява към Бога и се изразява в братска или сестринска дружба. Третото ниво, любовта като сила в ума, съответства на цветовете, тя е рядка и се развива от любовта у онези хора, които са готови да живеят и дори да пожертват живота си за божествена кауза, както самият Христос. Любовта като принцип на духа съответства на плодовете, тя е най-висша и всеобхватна хармония, най-висшата проява на любовта, която много рядко се е появявала на света.

И Сведенборг, и Беинса Дуно въплъщават в живота си Любовта и Мъдростта и ги превръщат в крайъгълни камъни на ученията си. Освен това те притежават изключителни свръхсетивни способности (наричани сидхи в индуистката традиция), свойствени на хора, достигнали висока степен в развитието си. Добре известен е например случаят, в който Сведенборг усеща, че къщата му е заплашена от пожар. Беинса Дуно успява да усети много събития от разстояние, едно от които е убийството на българския министър-председател, с когото се е срещал година по-рано. Най-често обаче тези случаи са предизвикани от опасност, засягаща някои от последователите му. В Евангелията се казва, че дори и врабче не пада на земята, без Бог да знае за това, вероятно защото цялото мироздание живее, движи се и съществува в Божественото съзнание. Онези, които са лично свързани с Божественото съзнание, може би могат да усещат в него събития, които остават недостъпни за всички нас, останалите. Ще завърша с една молитва от Беинса Дуно:

„Велик е Бог в Любовта Си!
Велик е Бог в Мъдростта Си!
Велик е Бог в Истината Си!
В Любовта Си Бог поучава.
В Мъдростта Си Бог просвещава.
В Истината Си Бог освобождава.
Милостив и жалостив е Господ
И неговата благост е над всичко.
Веселието Му крепи всичко.
В Господа всичко живее и се движи.
Той е веселие и радост на всичко живо в света.“

ДЕЙВИД ЛОРИМЪР

www.angeli-raja.eu

www.universe-people.com

www.cosmic-people.com

www.angels-light.org

www.angels-heaven.org

www.ashtar-sheran.org

www.vesmirni-lide.cz

www.vesmirnilide.cz

www.andele-svetla.cz

www.andelesvetla.cz

www.universe-people.cz

www.himmels-engel.de

www.angeles-luz.es

www.angely-sveta.ru

www.anges-lumiere.eu

www.angelo-luce.it

www.anioly-nieba.pl

www.feny-angyalai.hu

www.anjos-ceu.eu